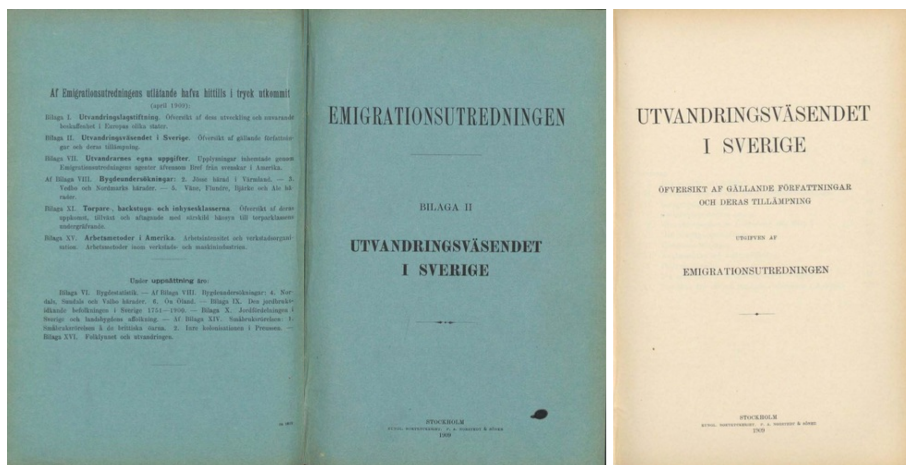

EMIGRATIONSUTREDNINGEN

——

BILAGA II

UTVANDRINGSVÄSENDET I SVERIGE

UTVANDRINGSVÄSENDET

I SVERIGE

ÖFVERSIKT AF GÄLLANDE FÖRFATTNING
OCH DERAS TILLÄMPNING

UTGIFVEN AF

EMIGRATIONSUTREDNINGEN

STOCKHOLM
KUNGL. BOKTRYCKERIET. P. A. NORSTEDT & SÖNER
1909

Förord till den elektroniska utgåvan

Denna andra bilaga till *Emigrationsutredningen* har digitaliserats av Harvard University Library och i december 2013 anpassats för Projekt Runeberg av Ralph E.

Se för övrigt om Emigrationsutredningen under **Betänkandet**!

I Bilaga T till Emigrationsutredningens blifvande utlåtande är redogjord t for utvandringslagstiftningen i främmande länder äfven som hufvuddragen af dess historiska utveckling i Sverige.

r nu förevarande Bilaga II redogöres för utvandrings väsendets faktiska tillstånd för närvarande i Sverige, med återgifvande in ex tenso af de lagligen gällande bestämmelser, som reglera detsamma, hvarjämte en redogörelse

lämnas för huru dessa bestämmelser gestalta sig vid tillämpningen. Framställningen är i hufvudsak endast refererande, med påpekande af de missförhållanden som vidlåda det nuvarande systemet. l)en Emigrationsutredningen påhvilande skyldigheten att afgifva förslag till ny lagstiftning i ämnet, jämte motivering, skall fullgöras i det slutliga utlåtandet, för hvilket serien af i-Bilagor» är afsedd att utgöra underlaget.

Stockholm i januari 1909.

GUSTAV SUNDBÄRG.

Nils Wohlin.1. l)en svenske utvandraren.

För utvandringslagstiftningens historia i Sverige och dess förhållande till motsvarande lagstiftning i främmande länder är redo gjordt i Bilaga 1 till Emigrationsutredningcns utlåtande. Till nämnda bilaga hänvisas också, med afseende ä olika tolkningar af begreppen »emigrant», »emigrantagent», »emigrantfartyg» o. s. v., i den mån desamma ej framgå af efterföljande framställning.

Nu gällande bestämmelser om utvandringen från Sverige meddelas i främsta rummet i Kungl, förordningen den - i juni 1884, i det följande för korthetens skuld kallad IJtvandrareförord ningen. Densamma, liksom hithörande bestämmelser ur andra författningar, meddelas in extenso sid. 16,

Här närmast lämnas en öfversikt öfver de formaliteter en svensk utvandrare i våra dagar har att iakttaga och de villkor under hvilka hans befordran sker.

En svensk, som önskar utvandra till främmande land, bör först hos vederbörande pastorsämbete begära utflyttningsbetyg.

Indirekt meddelas bestämmelse härom i Nådiga förordningen om utvandrares fortskaffande den 4 juni 1884, § 5 mom. 1 (återgifvet sid. 18 hår nedan). Här föreskrifves nämligen att kontrakt mellan agent och utvandrare angående den senares befordran ej må upprättas, »därest ej behörigt, till främmande land ställdt utflyttningsbetyg företes angående utvandraren».

Vill någon emigrera utan att därom sluta kontrakt med emigrantagent, fix lian således icke enligt ofvanstående bestämmelse förpliktigad att förete utflyttningsbetyg. Skyldigheten att uttaga sådant, föreligger på grund af Kungl, förordningen om kyrkoböckers förande den 6 augusti 1894, § 31, som stadgar: »Födelser, dödsfall, inflyttningar och de öfriga förhållanden, om hvilka anteckningar i kyrkoböcker skola göras, vare enhvar, som vederbör, pliktig att till pastor skyndsamt anmäla.» Bland de »öfriga förhållanden, om hvilka anteckningar i kyrkoböcker skola, göras», ingår nämligen också utflyttning, hvaröfver, enligt § 1 af nämnda förordning, skall föras särskild kyrkobok, som benämnes utflyttningsbok. — Denna skyldighet att uttaga flyttningsbetyg gäller alla i svensk församlingsbok upptagna personer, vare sig de äro svenska undersåtar eller icke.

Genom att underlåta att uttaga och förete sådant betyg afstår emigranten från del beskydd, som är afsedt genom det ofvannämnda kontraktet mellan utvandrare och utvandrareagent och detta kontrakts vederbörliga påteck-ning af svensk polismyndighet. (Om den principiella innebörden häraf, jfr. Bilaga I, sid. .17.)I)EN SVBNSKE tTVANDRARKN.

Huru ett betyg af ifrågavarande art skall vara beskaffadt, föreskrifves i Ky rko bo k föringsfö rord ningens § 35 och 3G med därtill i förordningen gifna regler. Det vederbörligen fastställda formuläret för flyttningsbetyg (för ensam person) har följande utseende (för utrymmets skuld äro här raderna sammanförda):

»i.. 2..

t. är född den .... &r ...... (....................) 4. i ....

församling i .... län, 5. är .... vaccinerad ....

.... (i. är ....döpt, 7. har inom svenska kyrkan konfirmerats och

äger .... kristendomskunskap. 8. har inom svenska kyrkan besätt H. Nattvard, it. är till Nattvardens begående oförhindrad ....

10... 11. åtnjuter .... medborgerligt

förtroende .... 12... 18. &r ....

äktenskap .... 1-1.....................................

1"). Bftsom värnpliktig .... 16. flyttar till ....

församling i .... län: 17. betygar .... församling i

.... län 18. den .... år

Kyrkoherde V. pastor Komminister.

A betygets baksida förekommer, jämte utdrag af förordningen angående kyrkoböckers förande, följande:

»Omstående person åtföljes härifrån af nedanstående icke konfirmerade barn under 15 år. (Här följer en uppiinjerad tabell, med rader för hvarje barn samt koll. för »aiun. födelsedag, månad oeii àr, födelseort, dop och vaccination).

Å rad 1 oi'h 2 i ofvanstående formulär införas namn och yrke ni m. (se Kyrko-bokföringsfiirorduingens regler till llyttnliigsbetygen). Ilad 10 är afsedd för anteckning om den flyttande ej iir konfirmerad samt om medlemskap af främmande trossamfund. Had 11 och 12 skola inrymma vederbörliga anteckningar om frejd. Rad li! och 14 skola innehålla föreskrifna anteckningar om äktenskapliga förhållanden (ledighet till äktenskap, äktenskapshinder, makens vistelseort om ej båda makarna följas åt o. s. v.). A rad 15 ifylles hvad som är antecknadt i församlings boken (i Stockholm: hos rote-inannen) om vederbörandes värnpliktsförhållanden. A rad 16 göres anteckning om det främmande land, hvartill utvandraren anmäler sig skola flytta.

För äkta makar som resa tillsammans är ett särskildt formulär fastställdt, Som i sak innehåller detsamma som förestående och oj torde, behöfva här återgifvas. För flyttande från Stockholms stad gäller äfven särskildt formulär, med blott formella afvikelser från ofvanstående.

Beträffande den frågan, huruvida i allmänhet de föreskrifna Hyttnings-betygen verkligen af emigranten ut/as/as och företes, torde detta kunna sä-Kas ske i det mycket öfvervägande antalet fall, med undantag egentligen blott vid rymning samt öfriga fall dà laga hinder möta för dylikt betygs utfående, hvarom särskildt angående de värnpliktige hänvisas t.ill bär nedan. Emigranter öfver Köpenhamn ocli andra utländska hamnar (där betyg ej erfordras tör befordran) torde dock äfven understundom af ren vårdslöshet underlåta att uttaga betyg, äfven där intet hinder därför skulle möta. Påföljden häraf blir att emigranten, efter frånvaro fråu hemmet vid tre pä hvarandra följande mantalsskrivningar, afföres ur församlingsboken och införes i »boken öfver obefintlige» (Kyrkobokföringsförordningens § 11).

Omyndig person, som vill utvandra, kan ej själf underteckna utvandrarkontrakt, utan måste detta ske å hans vägnar af lians målsman eller af person, som al' målsman därtill befnllmäktigas. (Utvandrareförordningens § f> mom. 1). Huru härmed vanligen tillgår, nämnes sid. 74 här nedan.

Om värnpliktiges utvandring meddelas bestämmelser i Inskrif-oingsfiirordningens §§ 138—140, jfr sid. 31. Såsom af dessa bestämmelser framgår, skall värnpliktig, som icke blifvit till landstormen10

öfverförd eller från värnpliktens fullgörande befriad, om han önskar utvandra, ingifva underdånig ansökan om tillstånd diirtill. Därest denna ansökan ej beviljas, kan sökanden ej af vederbörande pastorsämbete erhålla flyttningsbetyg och är sålunda älven ur stånd att med utvandrareagent i Sverige upprätta kontrakt om resa.

På denna punkt är det man träffar den egentliga »olagliga utvandringen» i Sverige, oeh de sätt hvarpå sagda bestämmelser kringgås eller åsidosättas äro så talrika och så ofta förekommande, att åt ämnet egnas en särskild

afdelning här nedan (»Den olagliga utvandringen», sid. 80).

När en person, soin önskar utvandra till främmande världsdel, försett sig med vederbörligt utflyttningsbetyg från pastor — hvarför, såsom sagdt, fordras särskildt tillstand af Kungl. Maj:t oin han befinner sig i värnpliktsåldern, — och härnäst skall lösa sig biljett för färden, finner han tillfälle härtill hos någon af de f. n. (år 1909) tio i landet verksamma emigrantagenterna. Angående dessa och de närmare bestämmelserna för deras verksamhet redogöres i det följande sid. 3ii.

Genom annonser i tidningarna — om ej annars — äro emigrant-agenternas namn och adresser och de olika ànghåtslinier, som en hvar af dem företräder, allmänt bekanta, hvarför emigranten ofta nog direkt från agenten inhämtar upplysningar och betingar sig biljett. Annars meddelas upplysningar äfven af de cirka 100 ombud, som företräda agenterna i snart sagdt alla landets delar.1) Om dessa ombuds verksamhet se sid. 49 här nedan.

Angående biljettpriserna för en öfverfart till Amerika skulle tvifvelsutan en historisk utredning vara af mycket stort intresse. En dylik undersökning har Emigrationsutredningen dock icke varit i tillfälle att verkställa. För dc senaste ären hafva följande upplysningar meddelats af Herr Axel H. Lagergren i Göteborg.

Under nedannäinnda tider har priset för tredje klass från Göteborg till New York eller Boston utgjort pä hvar och en af nedan upptagna Cunard-liniens ångare, i kronor:

Under tiden Auraniu ni. fl. Umbrift, ti tr uria. Campania. Lucaiiia, lvcrnia. Saxonia. Carouia. Carmania Uaurctania. . Liisiiania. 1901—«/« 190;} . . 108 127 127 118 _ _ " t 1903—"t1901 . . 113 132 132 123 _ — 1904- 1 n 1905 . . 150 (50 (50 (50 (50 _ 5 » 1905 »/» 190(5 . . 120 120 132 125 132 _ 53 6 1906 ",, 1907. . — 130 142 ia5 142 -J-ir» 12i ri 1907—"/t L90S . . 140 152 145 152 152 14 . 1908—,7/'i 1908 . . — 127 139 132 139 139 '•'« 1908 «/« 1908 . . — 105 117 110 117 126 » s 1908—M/« 1908 . . — 110 152 145 152 160 1 7 1908 2* - 1908 . . 140 152 150 157 165 * 1908— 7 . 1908 — 145 157 155 162 170 •/» 1908 ')....... — 145 157 mo 157 170

') Antalet Källor tiir ür 1907: jfr sid. 55.

si Do fi sista radon upptagna priserna voro gällande den 5 december 1908. då uppgiften afgafsDBS SVENSKE UTVANDRAREN.

För barn under ett ars ålder erlägges 15 à 20 kronor; för barn mellan ett och tolf år (någon gång: mellan ett och tio ar) erlägges half afgift.

Enligt uppgift skola de här ofvan först upptagna priserna (1!»01 1903) varit i det hela ungefär desamma alltsedan 18!)7.

Med Cunard-liniens båtar reser det största antalet svenska emigranter: jfr sid. 40 i det följande. För ett antal olika linier utgjorde priserna, likaledes enligt uppgift af Axel H. Lagergren för den ö december 1908:

Allan-llnien............................Kr. 140 à 145.

American-linien.........................» 110 à 150.

Anchor-linien.............................• 140

Canttdian Pacifle Railwav Co................> 140 ä 145.

Cunard-liuien (sc ofvan|....................> 145 à 170.

Dominion-linlen...........................> 140.

Donaldson-linicn.........................> 110.

White Star-linien.............145 ä 157.

Skandioàvlcn-Amcrika-Iinlcu................• 150 ä 157.

»Upplysningsvis må meddelas», säger Herr Lagergren, »att priserna bestämmas i första rummet efter båtarnas bekvämlighet, snabbhet och ålder, mon dä all tredjeklass-trafik från bela Nord-Europa numera är uppdelad niellan de olika linierna enligt öfverenskommit procent för hvarje är, hvarigenom faktiskt konkurrens dem emellan är utesluten, så kan för att reglera dessa procenter en eller annan linie nödgas tillfälligtvis höja eller sänka sina priser.»

Jämlikt utvandrings författningarna affattas biljetten för färden ' form af ett, kontrakt mellan emigrantagenten och utvandraren. Om innehållet af ett dylikt kontrakt äro mycket noggranna bestämmelser träffade (§ ;>, se sid. 18). Till följd häraf äro desamma i allmänhet, något så när likalydande, till hvilken agent eller till hvilken ångbåtslinje utvandraren än vänder sig. Såsom ett exempel återgifvet nedanstående formulär, begagnadt af Cunard-liniens agent i Göteborg, Axel H. Lagergren:

'Hnfmdkonfor 1 Llyerpool: CUN ARD-L1N I EN. Kontor I Boston:

' Runtford Street & 8 Water 126 State Street.

Street. IThe C».rd Ste.m Shlp Company , ^^ „„..

Kontor I Ne W.York: I.lmited.) ri7 Ucarh„rn street.

21—24 State Street.

Utvavdrarekontrakt _Y.-<> ... emellan Axel II. Lagergren, Göteborg, befullmäktigad ntvandrare-agent. samt valan-stående utvandrare:

Jag, Axel. H Lagergren förhinder mig härmed att, på sätt här nedan närmare

®'ttf8rm81esi, från GSteborg till................. i Nord-Amerika befordra nedan antecknade

utvandrare') mot en redan tillfullo erlagt| och härmed kvitterad afgift Kr..........hvari

Jämväl inräknats de vid landning i Amerika förekommande afgifter af allmän be-»kaffenhct.

Resan sker frän GSteborg den........med ångfartyg ä mellandäeksplats ... . .

till Httll eller Grimsby i tCuglaml och därifrån senast inont 48 timmar efter slutad tallespcdition, med järnväg à ti:dje klass till Liverpool samt frän Liverpool senast inom

J2 dagar efter utvandrarens ankomst dit, med oceanängare ä mellandäcksplftts........

till Kew-York eller Bostun i Nord-Amerika. Från New-York eller Boston befordras ut-

) l'å kontraktet finnes tryckt en (här ej återgifvet)) tabell, i hvilken införas "ämnen i de personer för hvilka biljetten gäller.12 EMIGRATIONSUTRBDNINGEN. BIL. II. OTVANDRUrøSVjiSKNDBT I SVERIGE.

vandraren genast efter slutad tnllexpedition oeh öfriga formaliteter med järnväg.........

å 3:djc klass till..................

Kär ofvansagda afgift erhåller utvandraren, utan vidare ersättning, god och tillräcklig kost jämte värd från Göteborg till landstigningsplatsen i Amerika, logis nndcr uppehållen i England samt befordran och vård af reseffekter till 10 Eng. kubikfots utrymme fi ångfartyg och 150 Eng. skalp, vikt å järnväg. För barn mellan 1 och 12 är befordras reseffekter fritt endast till hälften af hvad nu sagts till Amerik», hvarest ingen fri befordran af reseffekter tor barn under 5 år äger ram

Utvandraren är berättigad att bekomma kontramärke å de effekter, som ban ej själf

har om hand och erhåller för desamma, som utgöra........kolly och äro märkta med

N:r.........ersättning till ett belopp af högst Kronor femtio för hvarje passagerare öfver

lä är. samt högst tjugufem Kronor för barn mellan 1 och 12 år. därest effekterna icke vid hind stignings platsen i Amerika riktigt utbekomma* mot återlämnande af sagda kontramärke; dock lämnas iugcn ersättning för

effekterna, om skada eller förlust förorsakas genom sjöolycka.

1'tvandrare, som åstundar förhöjning i ansvarsskyldigheten för sitt bagage utöfver det i detta kontrakt fastställda belopp, for effeltter, hvilka vid ankomsten till landstigningsplntsen i Amerika icke utlämnas eller för dröjsmål vid utlämnandet af desamma eller därå förorsakad skada, äger tillfälle därtill genom anmälan hos Cunard-Iwlagets agent å afgångsortcn mil bagagets öfverskjutande värde samt genom antecknandet af bagaget ä fartygets manifest oeh erläggandet, mot behörigen utfärdadt ko-nossemcnt, af frakt i förskott å det uppgifna öfverskjutande väfdet efter en beräkning af en procent (1

Skulle utvandraren vid ankomsten till den främmande världsdelen varda af vederbörande myndighet därstädes förbjuden att invandra och kan det icke ådagaläggas att detta förbud är föranledt af förhållanden, som inträffat efter det detta kontrakt upprättats. utfästcr jng inig att återgälda utvandraren betalning för bortrcsan saint pä min bekostnad besörja utvandrarens återresa till Göteborg i Sverige tillika med underhåll till återkomsten samt befordran och vård af medförda reseffekter.

Härjämte förbinder jag mig att, om sådant, frän utvandrarens sida påkallas, låta alla tvister om detta kontrakts tydning och utvandrarens rätt till ersättning för öfverträdelse af detsamma afgöras af fem gode miin. utaf hvilka utvandraren utser två, jag eller, i händelse jag tredsk»», Konungens Befallningshafvande här i länet två och be-luälde Konungens Befallningshafvande den femte.

Anser sig utvandraren äga anledning till klagan däröfver, att han icke åtnjutit den rätt och de förmåner, soln på grund af detta kontrakt bort honom tillkomma, bör anmälan göras hos vederbörande konsul, så fort. omständigheterna medgifva.

Göteborg ilen..................190...

Antages:

Uppvisadt och godkändt såsom upprättadt i 'öfverensstämmelse med Kyl. Förordningen den 4 Juni 1884. och Kyl. Kungör ilen 38 Sept. 1893, intygas Götcbory i Polinkammaren den ....190...

Vid sidan af den svenska texten står (jämlikt $ 5) efterföljande öfversättning till engelska:

>1, Axel 11. Lagergren hereby undertake, upou the followiug terms, to forward

from Gothenburg to .... in North America, the emigrant named below for the sum

of Kronor ...., which »mount has lieen duly paid and includes all ordinary charges

for landing there.

The journey takes place from |rothenburg the .... hy steamer steerage.........

passage to Hull or Grimsby in England and thence, within 48 honrs after having passed the eustoms, to Liverpool bv rail 3:rd class and from Liverpool within 12 days

after arrival there bv Ocean steamer ateerage .... passage, to New York or Hostou

in North America. From New York or Boston the Emigrant will be forwardcd, immediately after having passed the eustoms and complied wi th other formalities. by rail .... 3:rd dass to ....

At the abovementioncd payment the emigrant will be supplied wi th good and snfflclent provisions and attendance from the time of leaving Gothenburg nntil nrrival at place of landing in America, lodging during the stay in England and conveyance and eare of effects not exceeding 10 Eng. cubicfeet spacc by steamer and 150 Eng. lbs.DBS SVENSKE UTVANDRAREN.

13

weight by railway. Effects uf children bctweeu 1 and ycars arc carricd frec at the råte of half of what has becn before stated for effects to America, where no frec convevance of children under fi ycars is alloved.

The emigrant is cntitled to a chcck for such effects, as arc not under his own

care. and will receive for same consisting of ...... packages and numbered ......a com-

pensation not cxceediug Kronor 50 pr adult and not cxceeding Kronor 25 for children bctween 1 and 12 vears, in the even t of non-delivery of the effccts ön surrcndcr of said chcck npon arrivul at place of landing in America, but no compcnsation will be allowed for loss or damagc of effects cansed hy sea accjdent.

Any emigrant desirous of increasing tlic liablllty for his baggagc beyond the 'imitation fixed by this contract, for non-delivery of effects npon ar rival at place of landing in Ainerica or for delay in delivering it or for injnrv thcreto, niay do so by doclaring the excess valuc of said baggage to the agent of the Cunard Company at the Port of embarkat.ion and by having the baggagc cntercd in the ship's manifest and paying freight, thereon in advance ön the excess valnc declared by him to the Company at the råte of one perccnt (1 jJ) against a proper bill of lading.

Shonld the emigrant ön arrival in the foreign country lic refnsed by the autho-ritics to immigrate and, if it cannot be proved liiat this prohibition bas been cansed by circnmatances coine to pass after this contract was made out, 1 do hcreby agree to repav the emigrant for the passage and at my expense have him rcturned to (iothcn-burg, Sweden; likewisc his maintonancc nntil his rcturn and forwarding and care of his baggage.

Likewisc do I agree if so rcquircd bv the emigrant, to let all controversies ubout this contracfs explication and the emigrants justice of compensation for non-fnlllill-"icnt of the same to be decided by five arbiters. of whom the emigrant appoints two, or in casc I rcfusc, the Kings guvernör in this govcrnmcnt two. and the before said guvernör the fifth.

Il' the emigrant has any reason for complaiut of not bciug trcatcd in accordance wlth tho terms stipulntcd ln this contract, a report thcrcof shonld be made to the oearcst Consul as soon as circunistances admit.»

På kontraktets baksida står:

* Läs detta nogn före afresan från Göteborg!

Enligt Amerikanska invandringslagen äro följande klasser af främlingar nekade tillträde till förenta Staterna, nämligen:

l:o) Personer som äro idioter eller sinnesrubbade. 2:o) Personer soln lida af smittosamma sjukdomar, hvartill numera iifveu räknas tiihcrkclsjukdom såsom lungsot, den egyptiska ögonsjukdomen (trachoma) m. 11. 3:o) Personer som enligt lag äro dömda, för vanärande förbrytelser, vittnande om moraliskt forfall. Häri äro dock icke nibcräknnde åtalade politiska förseelser. 4:o) Personer som gilla månggifte (Mormoner). a;o) Personer som öfverenskommit om att utföra arbete i Förent» Staterna. ß;o) Personer soln åtnjuta fattigvård, äro nrbctsodugliga eller i så utblottad!; tillstånd att om •lem kan förutses att de vid framkomsten till bestämmelseorten falla det allmänna till last.

I sistnämnda punkt äro äfven inbegripna: Åldrige män och kvinnor, "hvarmed förstås personer som äro öfver 60 år, krymplingar eller vanskapta. ogift hafvande kvinna, "Kitt kvinna som medför oäkta barn, samt änkor som medföra minderåriga barn. Men sådana personer kunna dock möjligen fä landstiga om do inneha bevis från anhöriga att dessa äro villiga emottaga och försörja dem, dock skall sådant bevis för att äga Siltighct vara biedigadt inför vederbörande Notarius Publicus i Amerika.»

Huru tvister skola slitas mellan utvandrare och utvandrareagent angående kontraktets tydning och utvandrares rätt till ersättning stadgas i Utvandrareförordningens § .r> samt §§ 11 13; och är i § mom. 2 punkt (! stadgadt att bestämmelserna härom skola finnas angifna i utvandrarekontrakten. (Jfr härom Bilaga 1. kap. XI).

I kontraktet far ej ingå aftal därom att kostnaden för resa oclt underhåll skall efter ankomsten till bestämmelseorten genom arbete aftjänas (§ f> mom. 3). Denna bestämmelse står i öfverensstämmelse med den amerikanska invandringslagstiftningen, jämlikt hvilken14 KM TO RATIONSUTKKDNI NOEN. 1)11. IX. UT V

en person, som i klädt sig förpliktelser af ofvannämnda slag, vägras att invandra. Jfr härom Bilaga I, sid. 71 77 äfvensom här nedan sid. 145.

Angående påföljden af att utvandrares resa från afgängsorten i riket utan hans eget förvållande fördröjes, se Utvandrareförordningens § 7. Om utvandrare insjuknar, se därsammastädes § X. (Jfr Bilaga I, sid. 151).

Om svensk konsuls skyldigheter i vissa fall mot utvandrare stadgas i §§ f)—11. Klagomål mot agent af utvandrare, som befordrats utom Sveriges gränser, aninäles hos vederbörande konsul (§ 11). Huru härvid ytterligare bör förfaras, stadgas i §§ 12—13.

Om agents skyldighet att återgälda utvandraren betalningen för bortresan samt bekosta hans återresa i händelse utvandraren vid ankomsten till den främmande världsdelen förbjudes invandra, meddelas närmare bestämmelser i Utvandrareförordningens § 5 mom. 2

punkt 0 (jfr Bilaga I, sidd. 71—73).

« *

*

Af de svenska emigranterna resa en del öfver Malmö och Hälsingborg, hvilken emigrantrörelse står i mer eller mindre utprägladt beroende af danska agenter och det danska ångbåtsbolag, som förmedlar trafiken på Amerika (jfr sid. 78). Från mellersta, västra och norra Sverige resa åtskilliga öfver Kristiania och Trondhjem. Det stora flertalet svenska emigranter taga emellertid vägen öfver Göteborg.

Då emigranterna anlända med dagtåg till Göteborg Hvilket är fallet med sa godt som alla, — medan åter båten till England afgàr på förmiddagarna, få emigranterna tillbringa åtminstone en natt i (jöteborg. För deras inkvarterande därstädes finnas flere emigranthotell; några meddelanden om dessa lämnas sid. 72 i det följande. — Före afresan sker utvandrarekontraktens företeende å poliskammaren, hvarom se sid. 73.

Icke på årtionden har något utvandrarefartyg gått direkt från Sverige till Amerika. Våra utvandrare få i Göteborg stiga ombord på den engelska Wilson-liniens båtar (jfr sid. 10(1), hvilka föra dem till Hull eller Grimsby. I lärifrän gar färden på järnväg till Liverpool (eller Southampton), där ofta nog ett längre eller kortare uppehåll göres, i afvaktan på oeeanångarens afgång. Under detta uppehåll in k var-ras emigranterna, på resp. ångbåtsbolags bekostnad, uti särskilda emigranthotell. Om beskaffenheten af dessa hotell hafva åtskilliga upplysningar inhämtats, för hvilka redogöres sid. 121 o. ff.

I Liverpool anträdes sa den egentliga Atlanterfärden. Om de stora ångbåtsbolagen och deras ångare samt tillståndet ombord å dessa meddelas några uppgifter sid. 10!) o. ff.L>KN SVENSKE U T V A N D K A K K X.

I senare tid liar Liverpool begynt i någon män öfvergifvas såsom algångshamn och trafiken i stället biirjat dirigeras öfver Southampton. Det säges i England att denna tendens under den närmaste framtiden kommer att göra sig starkare gällande.

Angående villkoren för emigranternas mottagande i Amerika lämnas några kortfattade upplysningar sid. 113. Några underrättelser om emigranthotellen i New York och Boston meddelas sid. 140.

För den svenska utvandringsstatistikons organisation oeli resultat skall redogörelse lämnas i Bilaga IV till Emigrationsutredningens utlåtande.II. Gällande författningar om utvandrare-befordringen.

Nu gällande bestämmelser om utvandrares befordran från Sverige; meddelas i: a) Kungl. Maj:ts nådiga förordning om hvad med afseende å utvandrares fortskaffande till främmande världsdel iakttagas bör den 4 juni 1884 (rried ändringar den 28 september 1893 och den 8 juli 1894); — b) Kungl. Maj:ts nådiga cirkulär till öfverståthållare-ämbetet och Kungl. Maj:ts befallningshafvande i samtliga län angående öfvervakande af

utvandrareagenternas och deras ombuds verksamhet den 8 juli 1904; — samt c) Kungl. Maj:ts nådiga förordning angående inskrifning och redovisning af värnpliktige den 5 december 1901, §§ 138—140.

Härförutom blifva af betydelse i detta fall några den allmänna lagens stadganden, hvarom se sid. 80 här nedan.

Ofvan omnämnda förordningar och cirkulär återgifvas här t II sin ordalydelse.

* i

A) Kungl. maj:ts nådiga förordning

om hvad med afseende å utvandrares fortskaffande till främma världsdel iakttagas bör;

gifven Stockholms *tott. ilen 4 juni 1884.1

Vi OSCAR, ined Guds nåde, Sveriges, Norges, Götes och Vciidf ni göre veterligt: att, sedan förordningen den 5 februari 18C>9, om h\ afseende ii utvandrares fortskaffande till 1'riimraaiide världsdel iakt iu blifvit genom nådiga kungörelserna den 18 mars 1877 och den 2 n - ; ; i åtskilliga delar ändrad, samt Vi med anledning af konmerskoll nu ställning nu ytterligare beslutit vissa ändringar, Vi, som ansett lftmj itt hvad i ämnet gälde funnes i en författning sammanfördt, funnit godt • tt, nu 'i upphäfvande af ofvanberörda förordning och kungörelser, utfärda nv -o"1 ning om hvad med afseende a utvandrares fortskaffande till främmai i del iakttagas bör, af följande lydelse:

' Mol iakttagande af gjorda ändringar don 28 september 1893 (§§ 5 • den 8 juli 1!X)4 (§ 57).

Om utvandraroagentor.

§ 1.

Ej ma någon här i riket uppträda såsom ntvandrareagent. innan han hos Var befallningshafvande i det län, där han ämnar utöfva sadan verksamhet, eller, för Stockholms stad, hos öfverståthällareåmbetet styrkt sig hafva därtill erhållit tillstånd i den ordning, hitr nedan föreskrifves. Såsom utvandrareagent anses, med de undantag, hvartill §§ 15 och f>3 föranleda, en hvar, som för egen räkning eller såsom kommissionär för utländsk man åtager sig ombesörja utvandrares befordran till främmande världsdel.

§ 2. v

Mom. 1. Tillstånd till sådan verksamhet, som afses i § 1, och hvilken må utöfvas endast i agents eget namn, men ej med begagnande af firma, sökes hos Vårt. och rikets kommerskollegium och må ej meddelas annan än här i riket bosatt man, som är svensk undersåte, äger medborgerligt förtroende, gjort sig känd för ordentlighet och i öfrigt finnes lämplig.

Mom. 2. Sökanden uppgifve i ansökningen den ort, där han är bosatt, samt det eller de län, hvarest han önskar utöfva sin verksamhet. Stockholm anses i detta hänseende såsom särskildt län. Ämnar sökanden ataga sig utvandrares befordran längre iin till hamn i främmande världsdel, varde ock det tillkännagifvet i ansökningen.

§ 3.

i

Mom. 1. Förekommer ej anledning att. vägra det sökta tillståndet., förlägges sökanden att. hos kommerskollegium ställa säkerhet ej mindre för fullgörandet af de förbindelser, han för utvandrares befordran ingår, än äfven för livad nan i öfrigt enligt denna förordning kan kännas skyldig att utgifva. Denna säkerhet skall omfatta ett belopp af minst tio tusen, högst sextio tusen kronor, samt må utgöras af penningar eller sådane värdeägande handlingar, som af ollegium godkännas.

A. om. 2. Vid bestämmandet af säkerhetens belopp iakttages, att, därest sökand'Vi anmält sig vilja besörja

utvandrares fortskaffande längre än till hamn ; annan världsdel, beloppet icke ma sättas lägre än till tjugu tusen kronor.

Mon. 3. Innan sökanden behörigen fullgjort hvad i afseende å säkerhets stal ande blifvit, honom förelagd!, må tillständsbevis för honom ej utfärda. Til ståndsbeviset, som hör innefatta upplysning om den ort, där sökanden är !'»satt, det eller de län, där han äger att utöfva sin verksamhet, samt huruvida ban anmält sig vilja ombesörja utvandrares fortskaffande längre än tl" haranJ i främmande världsdel, gäller endast till utgången af det år, hvarunder "Vt blifvit utfärdadt; och äger kommerskollegium, äfven före nämnda l'd, att i i händelse omständigheterna därtill föranleda, återkalla tillståndet ®ller fflfeordna om ställande af högre säkerhet inom ofvan utsatta gränser; börande underrättelse därom meddelas agenten samt Vare vederbörande befall-'"ngshafvande; äfvensom dessa senare, där anledning till anmärkning emot !,«ents verksamhet sig yppar, hafva att anmäla sådant hos kommerskollegium.

Mt . 4. Varder, efter årets utgång, förnyelse af meddeladt tillstånd '"égard, ,komme pä sökanden att åberopa den förut ställda säkerheten eller "y säda: • stället sätta.

»u

§ 4.

Mom. 1. Önskar utvandrareagent vid utöfningen af sin verksamhet begagna biträde af ombud, skall ban, med uppgift å ombudet, därom göra ansökning hos Var befallningshafvande i det län, där ombudet kommer att uppträda. Finner Var befallningshafvande med hänsyn till förhållandena inom länet anledning att medgifva agenten dylik rätt och är den uppgifne personen bosatt inom länet samt i öfrigt i besittning af de egenskaper, hvilka enligt § 2 fordras för att. blifva till agent antagen, ma. den sökta tillåtelsen meddelas. Dylik tillåtelse kan sedermera af Var befallningshafvande återkallas, när omständigheterna därtill föranleda.

Mom. 2. Agent är i allo ansvarig för ombudets öfverträdelse af denna förordning.

§ 6-1

Mom. 1. Emellan agent, a ena sidan, och hvarje till myndig ålder kommen utvandrare eller, a omyndigs vägnar, dennes malsman, a andra sidan, upprättas kontrakt i två exemplar, det eua för agentens och det andra för utvandrarens räkning; ägande agent ej upprätta kontrakt, därest cj behörigt, till främmande land ställdt utflyttningsbetyg företes angående utvandraren.

Mom. '2. Kontraktet, som bör affattas pa svenska språket och åtföljas af en öfversättning pa det engelska, skall, jämte uppgift a utvandrarens namn och hemort, tillika innehålla fullständig upplysning om:

l:o) den ort inom riket, hvarifrån, samt den hamn i främmande världsdel och, om aftalet därtill föranleder, den ort. därstädes, till hvilken utvandraren skall befordras, äfvensom, där denna befordran ej skall med fartyg ifrån riket omedelbart ske till den främmande världsdelen, de europeiska hamnar, öfver hvilka utvandraren skall befordras, samt de fortskaffningsmedel, som emellan dem komma att användas;

2:o) den för afresan från Sverige bestämda dag;

3:o) det fartyg, hvarmed utvandraren skall till den främmande världsdelen befordras, eller åtminstone uppgift, huruvida öfverresan skall sko med seglande fartyg eller ångfartyg, samt den plats a. fartyget, som at utvandraren kommer att anvisas, äfvensom, där aftalet omfattar utvandrarens befordran jämväl fran hamn i den främmande världsdelen till annan ort därstädes, de fortskaffningsmedel, hvarmed resan mellan dessa platser skall verkställas;

4:o) den tid, under hvilken, i händelse öfverfarten ej sker omedelbart till den främmande världsdelen, utvandraren under resan till bestämmelseorten kan komma att a särskilda mellanstationer för afvaktande af vidare befordran högst uppehållas, samt pä hvad sätt för hans underhall och vard under sa-dana uppehåll är sörjdt;

6:o) den betalning, som utvandraren för hela resan redan erlagt eller framdeles bör erlägga, däruti jämväl

inberäknade de vid landning i den främmande världsdelen möjligen förekommande afgifter at' allmän beskaffenhet; börande tillika dels uttryckligen uppgifvas, ej mindre i hvad man denna betalning äfven innefattar godtgörelse för utvandrarens underhall under resan samt för befordrande och vard af de reseffekter, utvandraren äger att pa resan medföra, än äfven omfattningen af agentens ansvar för samma reseffekter, dels intagas föreskrift, att utvandraren är berättigad att bekomma kontramärken å de effekter, som ban ej själf har om hand;

C:o) hvad utvandraren, därest ban anser sig äga anledning till klagan däröfver, att ban icke åtnjutit den rätt och de förmåner, som på grund af

1 Jämlikt don 28 september 1893 gjorda ändringar (inom. 2 punkt 6.)

kontraktet bort honom tillkomma, har jämlikt § 11 att iakttaga för erhållande af den godtgörelse, hvartill fog ma förefinnas;

därjämte skall agenten i kontraktet ut fästa sig:

a) att, om utvandraren vid ankomsten till den främmande världsdelen varder af vederbörande myndighet därstädes förbjuden att invandra och agenten icke kan ådagalägga att detta förhud är föranledt af förhållanden, som inträffat, efter det kontraktet upprättats, återgälda utvandraren betalningen för liortresan samt på sin bekostnad besörja utvandrarens återresa till den ort i hemlandet, där kontraktet blifvit upprättadt, tillika med underhåll till återkomsten samt befordrande och vård af medförda reseffekter;

b) samt att, om sådant frän utvandrarens sida påkallas, låta alla tvister om kontraktets tydning och utvandrarens rätt. till ersättning för öfverträdelse af detsamma afgöras af fem gode män, utaf hvilka utvandraren utser två, agenten, eller i händelse han tredskas, Var vederbörande befallningshafvande två och Vår befallningshafvande den femte.

7:o) de särskilda villkor, som i öfrigt kunna vara emellan vederbörande aftalade.

Mom. 3. Ej må i kontraktet ingå aftal därom, att kostnaden för resa och underhäll skall efter ankomsten till bestämmelseorten genom arbete af-tjänas.

§ 6.

Mom. /. Utvandrare ma. icke genom agents försorg ifrån riket befordras innan den förres exemplar af det. i § !> omförmälda kontrakt och behörigt utflyttningsbetyg blifvit hos vederbörande polismyndighet eller magistrat i af-gångsorten uppvisade och kontraktet försedt med anteckning, att det blifvit i öfverensstämmelse med denna förordning upprättadt.

Afom. 2. För sålunda verkställd anteckning a kontraktet erlägge agent till polismyndighetens eller magistratens kassa femtio öre, hvaremot lösen därför i öfrigt ej äger rum.

§ 7.

Utvandrare, hvars resa fräu afgangsort.cn i riket utan hans eget förvällande fördröjes utöfver den i kontraktet bestämda dag, skall under tiden genom agentens försorg förses med nödigt härbärge och tillräcklig kost, såvida utvandraren icke i stället àtnöjes med den ersättning i penningar, som kan erbjudas; börande i sistnämnda fall anteckning ä utvandrarens kontrakt göras "ni den öfverenskomna ersättningens belopp.

§ 8.

Insjuknar utvandrare sa, att ban icke utan fara för eget lif eller allmänna hälsotillståndet bland öfrige utvandrare kan vid afgängstiden afresa trän riket, ma ban, äfvensom de medlemmar af hans familj, hvilka skolat åtfölja honom men nu vilja kvarbtifva, äga att, efter afdrag af så stort belopp, som kan anses motsvara åtnjutet härbärge och underhall under tiden, ätcr-bekomma erlagd afgift för resan.

§ 9-1

Mom. 1. Har agont underlåtit att, i enlighet med därom i kontraktet gjordt åtagande, draga försorg om utvandrares vård och underhall under den

1 Med den 2H september 1893 gjordt tillägg (mom. 4).

tid, ban pu resa till bestämmelseorten uppehåller sig a utländsk plats, ngor svensk [och norsk] konsul därstädes, om sadan tinnes, inen i annat fall konsuln a närmaste ort därintill att förskaffa utvandraren nödigt, härbärge och underhall.

Atom. 2. Om utvandrare längre än fyra veckor uppehälles a utländsk ort i afvaktan pa vidare befordran, bör konsuln föranstalta, det, han varder med ändamålsenligt fartyg fortskaffa|| till bestämmelseorten antingen omedelbart eller, om sådant icke låter sig göra. öfver annan liainn, där svensk [ocli norsk] konsulstjänsteman tinnes anställd.

Mom. o. Önskar i fall, som nu är sagdt, utvandrare att hellre varda återsänd till hemorten, äge konsuln, där sa ske kan, att om hans fortskaffande dit draga försorg.

Mom. 4. Likaledes bör, om utvandraren vid ankomsten till främmande världsdel varder af vederbörande myndighet därstädes förbjuden att invandra, konsuln, i fall af behof, draga försorg om hatts återsändande till don ort i hemlandet, där utvandrarens kontrakt med vederbörande agent upprättats.

§ 10.

A de kostnader, konsul pa grund af § 9 kan fa vidkännas, äger han, därest desamma ej gäldas af vederbörande, att till kommerskollegium insända af behöriga verifikationer åtföljd räkning jämte en bestyrkt afskrift af utvandrarens med agent upprättade kontrakt, hvarefter kollegium liar att, med anlitande af den utaf agenten ställda säkerhet, bereda konsuln ersättning för det gjorda förskottet.

§ 11.

Anser sig utvandrare, som fortskaffats till ort utom Sverige, äga anledning till klagan däröfver, att han icke åtnjutit ilen rätt och de förmåner, som pa grund af kontraktet bort, honom tillkomma, bör anmälan därom göras bos vederbörande konsul, sa fort omständigheterna medgifva. Konsul anställc da noggrann undersökning angående ilen af utvandraren anmälda klagan och söke, sa vidt ske kan, bereda honom den godtgörelse, hvartill fog må förefinnas. Kan sadan godtgörelse ej genom konsuln mellankomst tillvägabringas, uppsättc konsuln fullständig berättelse om förhållandet med uppgift a det. ersättningsbelopp, utvandraren fordrar, ocli konsulns yttrande däröfver. Konsuln skall därjämte inhämta och i berättelsen införa bestämdt förklarande af utvandraren, huruvida han vill själf fullfölja sin ersättningstalan eller önskar, att densamma utföres genom allmänt ombud, samt, i sistnämnda fall, om han äskar tvistefrågans afgörande genom gode män eller vill hafva den öfverlemnad till domstols pröfning; hörande, där utvandraren uppdrager sin talan lit allmänt ombud, det emellan honom och vederbörande agent upprättade kontrakt, eller bestyrkt afskrift däraf, bifogas berättelsen. Konsuln insände därefter berättelsen till kommerskollegium.

§ 12.

Öfver berättelse, hvarom i § 11 sägs, äge kommerskollegium, om anledning därtill förefinnes, infordra agentens förklaring. Medgifver denne crsätt-ningspåståendct, har kollegium att med anlitande, där sä erfordras, utaf den af agenten ställda säkerhet föranstalta, att det fordrade ersättningsbeloppet kommer utvandraren tillhanda. Erhålles icke sådant medgifvande och bar utvandraren uppdragit sin ersättningstalan mot agenten at allmänt ombud,

aligge kollegium tillse, att antingen genom någon kollegii tjänsteman eller genom allmän åklagare i den ort, där agenten är bosatt, samma talan varder a utvandrarens vägnar utförd genom tvistens instämmande till allmän

domstol eller, där utvandraren sådant yrkat, dess hänskjutande till gode män.

§ 13.

Har efter anmälan enligt g 11 agent genom domstols utslag, som vunnit laga kraft, eller genom gode mäns beslut blifvit a lagdt att till utvandrare utgifva ersättning för honom tillskyndadt lidande eller för det han varit i saknad af hvad honom, enligt aftal med agenten, bort tillkomma, föranstalte kommerskollegium, att beslutet verkställes och att ersättningsbeloppet kommer utvandraren tillhanda; ägande kollegium, för utbekommande af nämnda belopp, att, där sa erfordras, hålla sig till den af agenten ställda säkerhet.

§ i*-

Mom. 1. Den enligt § 3 af agent ställda säkerhet ma ej aterbekommas förr än tvä ar efter slutet af det, för hvilket den varit, afsedd. Är mot agent ersättningspåstående framställdt, skall äfven sedermera så stor del af säkerheten, som svarar mot det, belopp, ersättningsanspråket afser, innehållas, intill dess ersättningstvisten blifvit slutligen afgjord.

Mom. 2. Underlåter utvandrare, som enligt § 11 förklarat sig vilja själf fullfölja anmäldt ersättningsanspråk, att inom ett ar därefter anhängig-göra sin talan och förete bevis därom hos kommerskollegium, ma samma an-språk ej vidare utgöra hinder för säkerhetens återlämnande.

§ 15.

Mom. 1. Hvad här ofvan om utvandrareagent är stadgadt gälle ej i fråga om redare eller befälhafvare à fartyg, hvarmed utvandrare öfverföras 'ill främmande världsdel, när passagerarnes antal ej öfverstiger trettio.

Mom. 2. 1 hvad mån samma stadganden ma i andra fall tillämpas pa redare eller befälhafvare a sådant fartyg, som nämndt är, skils här nedan i § 53.

Om utvandrarefartyg samt hvad i afscondo 8, utvandrares befordran med sådant fartyg iakttagas bör.

§ 16.

Utvandrarefartyg, hvarmed förstas sådant fartyg, som användes till utvandrares befordran till främmande världsdel och a hvilket passagerarnes antal öfverstiger trettio, skall vara underkastadt här nedan gifna föreskrifter.

§ 17.

Sådant utvandrarefartyg ma ej afgå från annan svensk hamn än stapelstad och far ej under andra villkor än i § 48 medgifves, sedan det lämnat afgÄngsorten, i främmande hamn intaga ytterligare passagerare.22 KM roR ATIONSUTREDNINGEN. BIT.. II. UTVANDRINGSVÄSENDET I SVERIGE.

§ 18.

Mom. 1. Befälhafvare å utländskt fartyg, som begagnas till utvandrares fortskaffande, skall genom tillförlitligt intyg styrka, att lian till sådant befäl äger nödig skicklighet.

Mom. 2. 1 fråga om behörighet till befäl i» svenskt utvandrarefartyg gäller hvad rörande svenskt fartygs förande i allmänhet är föreskrifver

Utvandrarefartyg skall undergå besiktning, i hvilket, ändamål anmälan härom bör ske, i Stockholm hos öfvers tathållareilmbe tet och i öfriga städer hos poliskammare, men, där sådan ej tinnes, hos stadens magistrat, som oför-dröjligen förordnar om besiktning a fartyget. Ar fartyget utländskt, skall, innan förordnande om besiktning meddelas, fartygets befälhafvare först hafva styrkt sin skicklighet att föra fartyget, på sätt i nästföregående § sägs.

§ 20.

Denna, besiktning skall verkställas af tre sakkunniga män, som förordnas, i Stockholm af

öfverstathallarcämbetet, och i öfriga städer, där dylika besiktningar kunna ifrågakomma, af Var befallningshafvande i länet. Om dessa förordnanden och de förändringar däri, som tid efter annan kunna inträffa, skola vederbörande poliskammare och magistrater underrättas.

§ 21.

Besiktningsmännen skola undersöka, om fartyget, till byggnadssättet är af erforderlig styrka samt för öfrigt, till beskaffenheten i fullgodt skick, om fartyget är ändamålsenligt utrustadt och tillräckligen bemannadt, samt om düra finnas nödiga båtar, Iifräddningsanstalter och eldsläckningsredskap, äfvensom huruvida, i afseende ä fartygets inredning samt vatten- och proviantförråd rn. m., de därom uti denna förordning meddelade föreskrifter äro iakttagna; hvarjämte besiktningsmännen åligger att beräkna och bestämma det högsta antal passagerare, som fartyget enligt nedan stadgade grunder ma medföra.

" § 22.

Öfver undersökningen utförde besiktningsmännen af dem samtlige underskrifva bevis i twä exemplar, af hvilka det ena tillställes fartygets befälhafvare, hvilken är ansvarig för att icke flera passagerare, än enligt beviset är tillåtet, a fartyget intagas, samt, det andra aflämnas till den myndighet, som förordnat om besiktningen.

§ 23.

Förekommer vid besiktning anmärkning i afseende å nägon af de omständigheter, hvarom undersökas bör, skall rättelse i anmärkta delar verkställas, och må, innan sådan rättelse skett, besiktningsbevis ej meddelas.

§ 24.

Mom. 1. I arvode för sådan besiktning, som förut är nämnd, skall, utan afseende a fartygs storlek, erläggas femton kronor och därutöfver åtta öre för hvarje ton af fartygets dräktighet. Uppgår utvandrarnes antal icke

till hälften af det antal, fartyget ma enligt § 2G högst medföra, äge dock den myndighet, som jämlikt § 10 om besittningen förordnar, att efter omständigheterna nedsätta det efter tontal utgående arvodet, dock ej lägre än till fyra öre för ton. Besiktningsarvodet, som bör till lika belopp emellan besiktningsmännen fördelas, skall vid besiktningsbetygets emottagande betalas af den, som besiktningen b(;gärt, hvilken jämväl har att godtgöra öfriga kostnader, som för besiktningens utförande kunna ifrågakomma.

Mom. 2. För den förnyade besiktning eller undersökning, som pa grund af föreskriften i § 23 kan komma att äga rum, erlägges ej något arvode.

§ 25.

Mom. 1. Ar den, som besiktningen begärt, missnöjd med besiktningsmännens yttrande, äger han att anmäla sitt missnöje hos öfverståthållare-ämbetet eller Vår vederbörande befallningshafvande, som dä förordnar öfver-besiktniiig att, sä fort sig göra låter, förrättas af tre andra för tillfället tillkallade besiktningsmän; och skall deras beslut lända till ovillkorlig efterrättelse.

Mom. 2. Kostnaden för sådan öfverbesiktning skall, till dubbelt belopp mot hvad som för den första besiktningen är bestämdt, af klaganden gäldas.

§ 26.

Utvandrarefartyg må ej medföra större antal utvandrare, än som motsvarar fem fullvuxna personer för tio ton af fartygets dräktighet.

§ 27.

Mom. 1. På hvarje utvandrarefartyg skall, för utvandrarnes vistelse i fria luften, a något öppet, med reling eller säkra räcken försedt däck tinnas tillgängligt utrymme, som ej ma understiga 0'5 kvadratmeter för hvarje

utvandrare.

Mom. 2. Jör hvarje utvandrare skall i det rum eller den afdelning, hvarest ban fatt sig kojplats anvisad beräknas nedan angifna rymd, nämligen:

l:o) ä ångfartyg

a) i rum eller afdelning a ett närmast under öfversta fasta däcket, (hufvuddäcket) beläget mellandäck, eller uti någon närmast öfver sagda fasta däck befintlig fast anbringad upphöjning eller påbyggnad. 2'ss kubikmeter; och

h) därest utvandrare äro inrymda jämväl a ett andra under öfversta fasta däcket beläget mellandäck, i rum eller afdelning a sådant mellandäck 3'4o kubikmeter;

varande det förbjudet att a dessa fartyg föra utvandrare i andra rum eller afdelningar eller a andra eller Hera däck än de nu omförmälda, samt

2:o) a segelfartyg, där utvandrare ma inrymmas endast a ett närmast under öfversta fasta däcket beläget mellandäck eller i fast anbringad upphöjning eller påbyggnad närmast öfver samma fasta diiek, i rum eller afdelning a dessa fartyg 3'it kubikmeter.

Mom. 3. Barn under ett ars ålder böra likväl icke tagas i beräkning, och må två barn under åtta ar anses lika med en person utöfver sagda ålder.

§ 28.

1 de ruin eller afdelningar, där utvandrarne hafva sina kojplatser, ma 'ckc annan last intagas än sådant utvandrarne tillhörigt gods, sotn för det dagliga behofvet erfordras.

§ 29.

A utvandrarefartyg skall finnas ett tillräckligt antal kojer, hvilka böra vara försedda med ordningsnummcr. Kojplats skall hälla l-83 meter i längd och til centimeter i bredd, men dubbelt sä stor bredd, om kojen är afsedd för tva personer.

§ 30.

Koj för tva personer ma upplåtas endast iit man och hustru, eller at två personer af samma kön, eller at fader eller moder med ett eller två barn under åtta ar.

§ 31.

Koj skall vara inredd långskepps och fast samt inklädd, sa att hvarje koj, antingen den är för en eller två personer beräknad, finnes från de närliggande kojerna skild genom fast eller löst mellanskift af minst 24 centimeters böjd. De kojer, som äro afsedda för manliga utvandrare af fjorton års ålder och däröfver, skola vara förlagda i en särskild, från de rum eller afdelningar, där öfriga kojer finnas inredda, genom fast skott afstängd afdelning af fartyget, och skall likaledes finnas en särskild, pä enahanda sätt frän andra passagerarerum skild afdelning för kvinnor. Medlemmar af samma familj ma dock icke utan eget medgifvande afskiljas, och kunna man och hustru hafva gemensam hytt eller sluten koj äfven i den afdelning af fartyget, hvilken är för kvinnor afsedd.

§ 32.

Mera än tva kojer, den ena öfver den andra, ma ej mellan tva däck anbringas, och kojraderna må icke ställas närmare hvarandra, än att emellan dem finnes en gäng af minst 01 centimeters bredd. Den nedre kojens botten skall vara minst 24 centimeter frän däcket; emellan den nedre och den öfre kojens bottnar samt emellan den senare och öfre däckets balkar skall afståndet vara minst 7ti centimeter, och skall höjden emellan nedre däcket och öfre däckets balkar utgöra minst l-83 meter.

§ 33.

På lämpliga ställen a fartyget skola finnas särskilda afdelningar för sjukes vardande, en afdelning för män och en för kvinnor. Dessa afdelningar, hvilka icke ma förläggas längre ned i fartyget än a ett närmast under öfversta fasta däcket befintligt däck, och som skola vara för ändamålet tjänligt inrättade och med erforderliga tillbehör försedda samt uteslutande för berörda ändamål användas, böra tillsammans upptaga en fri yta af minst l'C7 kvadratmeter för hvarje femtiotal utvandrare.

§ 34.

Utom de för besättningens behof a. fartyget befintliga afträden skola därstädes finnas minst tva afträden och därutöfver ett. afträdc för hvarje hundratal manliga utvandrare, att uteslutande af dessa begagnas, och ett afträde för Ii varje femtiotal kvinnliga utvandrare, afsedt uteslutande för de senare och späda barn. Afträde skall genom fast skott vara skildt frän ruin eller afdelning, där passagerare äro inrymda, och skall vara så inrättadt, att det med lätthet kan hallas rent.

§ 35.

Till beredande af nödig luftväxling i de gemensamma sofrum men vkola för hvarje rum finnas anbringade ständigt verksamma ventilationsrör af rund form, hvilka böra ga upp genom däck minst 1'83 meter ofvan det öfversta däck, där de utmynna, och vara försedda med rörliga hofvar. Antalet och storleken af dessa rör skola vara sä afpassade, att minst 18 kvadratcentimeter af rörens sammanlagda genomskärningsyta äro beräknade för hvarje antal af fem personer. Äro för utvandrare sofrum inredda a sådant däck, där luftväxling genom ventiler a fartygets sidor ej kan åstadkommas, böra minst 26'6 kvadratcentinieter af nämnda yta kunna beräknas för samma antal personer.

§ 36.

Öfver de a mellandäck belägna rum eller afdelningar, där utvandrare äro inrymda, skola för insläppande af luft och ljus finnas tillräckligt stora luck-öppningar, hvilka a öfversta öppna däck böra vara försedda med karmar af minst 15 centimeters höjd öfver däcket och täckta med skylight eller med fönster försedd kapp. Dessa skylights eller kappar skola vara sa inrättade att, när väderleken sådant medgifver, de kunna borttagas eller ock därå anbringade fönster hallas öppna, hvarförutom a desamma skola finnas luftrör, försedda med täckhufvar, och skola från sagda lucköppningar till de särskilda rummen eller afdelningarna trappnedgångar, försedda med! ledstänger eller fallrep, vara anordnade. För hvarje hundratal utvandrare skall finnas minst en sådan nedgång.

§ 37.

För utvandrarnes behof skall a fartyget finnas en särskild, behörigen täckt kabyss, försedd med ändamålsenliga kokkärl för matens lagning. Storleken af denna kabyss bör vara lämpad efter utvandrarnes antal, så att hvarje mål ma kunna pä eu gäng för dem alla tillredas. Därjämte skall fartyget v;iI'a försedt med tillräckligt förråd af bränsle för matens lagning samt med '•c för bespisningen nödiga effekter.

§ 38.

Mom. 1. Proviant- och vattenförråden böra beräknas sa, att dc under 'fen tid, resan från afgångs- till bestämmelseorten under mindre gynnsamma 'örhällanden anses fordra, äro tillräckliga för alla de utvandrare, som i fartyget fa intagas, eller det mindre antal, befälhafvaren förklarar sig under förestående resa vilja till den främmande världsdelen medföra.

Mom. 2. Dessa förrad skola för hvarje utvandrare, ung eller gammal, "ch för hvarje dag beräknadt, utgöra minst 425 gram torrt, skeppsbröd, 43 8ram smör, 0"i liter ärter, Oüg liter korngryn, 5 centigram ingefära, 21 gram Sa't och 5 liter vatten till dryck och för matens lagning, samt. dessutom för ,re dagar i veckan 212 gram salt. fläsk och för fyra dagar i veckan 425 gram S;l't kött om dagen. Proviantartiklarnc skola vara af fullgod beskaffenhet och På lämpligt sätt till hufvudsakligaste delen under däck förvarade.

§ 39.

A fartyg, som medför öfver femtio utvandrare, skall pä rederiets eller vederbörande utvandrareagents bekostnad anställas en läkare, som antingen

tillförene vurif. ii sjöexpedition med kronans fartyg i sådan egenskap använd eller för tillfället är af Var medicinalstyrelse särskildt förklarad äga för befattningen erforderlig skicklighet.

§ 40.

Mom. 1. Utvandrarefartyg skall vara försedt ined nödiga sjnkhuspersed-lar, beräknade efter fem procent af utvandrarnas antal, samt. med tjänliga läkemedel och andra för sjukvård erforderliga förnödenheter. Därjämte skall finnas ett tillräckligt förrad af sädana ämnen, som för luftens renande ombord äro nödiga. Är särskild läkare anställd, äger han att bestämma dessa läke-och reningsmedel sa till beskaffenhet som myckenhet. Honom åligger ock att. inom tre dagar före fartygets afgång tillse, dels att. föreskrifterna i nu omförmälda hänseende blifvit fullgjorda, dels att vid samma tillfälle bland utvandrarna eller besättningen icke tinnes någon behäftad med sådan sjukdom, som kan medföra fara för allmänna hälsotillståndet ombord; om hvilket allt hemälde läkare har att utfärda intyg.

Mom. 2. Ar icke särskild läkare anställd a fartyget, skall vederbörande stadsläkare undersöka och afgifva intyg, ej mindre huruvida behörigen iakttagits hvad i denna. § angående fartygets förseende med sjukpersedlar och läkemedel samt andra förnödenheter är stadgadt, än ock att något, sådant sjukdomsfall, som förut är nämndt, icke ombord förekommer.

Mom. .3. I arvode för sålunda verkställd undersökning äger stadsläkare att af fartygets befälhafvare undfå fyra kronor för hvarje tjugutal utvandrare.

§ 41.

Utvandrarefartyg må ej intaga last af krut eller andra explosiva ämnen, ländstickor, råa hudar eller andra varor, som kunna medföra fara eller äro för hälsan skadliga. Medföras hästar, hornboskap eller andra djur a fartyget, ma de ej inrymmas a däck, som är beläget under sådant däck, där utvandrarna hafva sina kojplatser, samt ej heller a samma däck, undantagandes a järnfartyg, därest den afdelning, i hvilken djuren äro inrymda, är skild från passagerareafdelning genom vattentätt skott, som sträcker sig till öfre däcket.

§ 42.

Före fartygets afgång aligge det befälhafvaren att, i Stockholm hos öfver-ståthällareämbetet och i öfriga städer hos därvarande polismyndighet eller magistrat, aflämna en i tva exemplar upprättad förteckning a samtliga utvandrare. Denna förteckning skall, jämte utvandrarnes namn, innehålla uppgift ä ileras födelseort, kön, ålder, vrke och bestämmelseort. Af berörda exemplar skall det ena kvarblifva bos nämnda myndighet och det andra, med anteckning om uppvisandet, återställas till fartygsbefäl hafva ren.

§ 43.

Om under resan utvandrare dör eller af någon anledning varder landsatt i annan hamn än bestämmelseorten, skall befälhafvaren a listan göra anteckning om dödsorsaken eller den omständighet, som föranledt landsättandet-Ar läkare a fartyget anställd, skall, då utvandrare genom döden afgär, särskildt betyg om dödsorsaken utfärdas och af läkaren bifogas befälhafvare^ anteckning.

§ 44.

Har, sedan utvandrare emottagits a fartyget-, detsammas afresa blifvit fördröjd åtta dagar, och hafva under tiden utvandrarne underhållits af de för resan beräknade proviant- och vattenförråd, skola de åtgångna förråden enligt

ofvan föreskrifna grunder fyllas med andra. Kullgörandet af denna föreskrift skall öfvervaka» af vederbörande tulltjänsteman och intygas af besiktningsmännen.

§ 45.

När utvandrarefartyg är färdigt att. afgå, skall befälhafvaren därom göra anmälan, i Stockholm hos öfverst åthållareämbetet samt i öfriga städer hos poliskammare eller magistrat, hos hvilken myndighet befälhafvaren dä jämväl bör förete dels besiktningsmännens intyg, att i de omständigheter, som utgjort föremal för deras undersökning, icke något iir att anmärka, dels ock det. i § 40 föreskrifna betyg af vederbörande läkare. Samma myndighet åligger da att meddela skriftligt förklarande, att i nu antydda afseenden hinder icke möter för fartygets utklarering, äfvensom att i sammanhang därmed förordna någon, som å fartyget verkställer upprop med utvandrarne och tillser, att de äro försedda med utflyttningsbetyg och med kontrakt, uppvisade och påtecknade i enlighet med § 6; att de erhållit kontramärken a reseffekter, som de ej självfva hafva om hand; att deras antal icke öfverstiger det. högsta, som enligt besiktningsmännens yttrande ma medföras å fartyget, oeh att föreskriften i § 52 om anslående på lämpliga ställen å fartyget af exemplar af denna förordning blifvit behörigen iakttagen.

§ 46.

Sedan i enlighet med § 45 upprop och undersökning försiggått, skall, ' händelse anmärkning därvid icke förekommit, den, som förrättat undersökningen, härom ineddela intyg à det i samma § omförmälda, af polismyndighet eller magistrat afgifna bevis, hvilket, därefter skall uppvisas för vederbörande tulltjänsteman, innan fartyget far från hamn afgå.

§ 47.

rtvandrare äro skyldiga att ställa sig till efterrättelse de föreskrifter, sotn till ordnings vidmakthållande samt för beredande af renlighet och snygghet ombord kunna af fartygets befälhafvare meddelas.

§ 48.

Mom. 1. Under resan till bestämmelseorten må i främmande hamn passagerare icke intagas a fartyget, så vida ej anmälan härom förut skett ' svenska afgangsorten hos den i § li) angifna myndighet.. Sådan anmälan skall jämväl innefatta, uppgift på den eller de hamnar i främmande land "tom Europa, hvilka i nu nämnda afseende skola anlöpas; äfvensom på an-'alet af de personer, som där högst komma att intagas; och ma fartyg för detta ändamål uti sagde hamn eller hamnar icke under sammanräknadt längre 'id iln högst tio dagar sig uppehålla, sa vida ej fartyget af haveri eller annan tvingande orsak är urständsatt att fortsätta resan.

Mom. 2. Å. fartyg, som sålunda kommer att anlöpa främmande mellannamn, skall till densamma från svenska afg&ngsorteu medfölja en af förbe-28 BMIGRATIONSüTBBDNINGEN. BIL. II. UTVANDKIHG5VÄSBNDKT I SVERH3K.

mälda myndighet utsedd person, Ii vilken har att ej mindre vaka öfver att i främmande hamn icke ä fartyget intagas flere personer, än förut blifvit an-mäldt, och som inom det af besiktningsmännen uppgifna högsta antal få i fartyget inrymmas, än ock utöfva tillsyn därå, att under tiden icke någon af de uti denna förordning med afseende a utvandrarnes fortskaffande, vård och underhåll gifna föreskrifter öfverträde». Honom skall därjämte tillhöra att, sedan öfver de i främmande hamn intagna utvandrare sadan förteckning, som i § 42 är sagd, blifvit af befälhafvaren i tva exemplar upprättad och företedd, återlämna till befälhafvaren det ena exemplaret med anteckning om uppvisandet samt tillställa det andra at vederbörande myndighet i svenska atgangsorten; därvid jämväl skall skriftligen anmälas, om någon öfverträdelse eller uraktlåtenhet i hvad som i nu nämnda hänseenden bort öfver-vakas ägt rum.

Mom. 3. Omförmälda person skall tör sitt uppdrag samt för därmed förenade kostnader njuta ersättning, som till beloppet bestämmes af den myndighet, hvilken honom förordliat, och skall före fartygets afgång fran svensk hamn af befälhafvaren erläggas.

Mom. 4. Med undantag för här sagda fall, böra utvandrarne omedelbarligen, utan att mellanbamn får an löpas,

till bestämmelseorten fortskaffa»; och äga de att kvarblifva och njuta underhåll ombord i 48 timmar efter fartygets ankomst till nämnda ort.

§ 49.

Nödgas utvandrarefartyg under resan till bestämmelseorten uppehålla sig i utländsk hamn längre än 8 dagar, bör, där sà sko kan, anmälan därom göras hos vederbörande svenska [och norska] konsul, som, da fartyget ska.ll ånyo afgå, pä rederiets bekostnad låter tillse, att hvad af proviant, vatten och andra förråd under tiden åtgått blifvit behörigen ersatt.

§ 50.

Vid fartygets ankomst till bestämmelseorten skall befälhafvaren därom göra anmälan hos svenske [och norske] konsuln a stället samt till honom aHämtia den af vederbörande svensk myndighet påtecknade lista öfver utvandrarne, äfvensom, för de fall att, jämlikt § 48, utvandrare i främmande mellanbamn intagits, den öfver dem upprättade lista. Konsuln söke förskaffa sig kännedom, huruvida alla a ena eller andra listan upptagne personer äro följaktige och, i händelse någon af dem saknas, huruvida den uppgifna anledningen därtill är med verkliga förhållandet, öfverensstämmande. Äro icke a bestämmelseorten vidtagna sådana anordningar för kontroll öfver utvandrare, alt, konsuln kan af lokal myndigheterna erhålla nödiga upplysningar i berörda hänseende, åligge honom att, för sådant ändamål inställa sig ombord ofördröjligen efter det anmälan om fartygets ankomst, hos honom skett.

§ klöfver hvad konsuln jämlikt § 50 inhämtat skall han upprätta och till kommcrskollcgium, så fort ske kan, insända berättelse.

§ 52.

Af denna förordning skall minst ett exemplar finnas anslaget på lämpligt ställe i de för utvandrarne bestämda gemensamma rum a fartyget.GÄLLANDE FÖRFATTNINGAR 0.\1 UTVANDRA RF BK FORDRING EX.

2!»

§ 53.

Mom. 1. Redare och befälhafvare å ut vandrarefartyg vare, i fråga om fartygets upplåtande till utvandrares befordran, ej underkastade de i §§ 1, - och 3 gifna föreskrifter, ehvad aftalet blifvit med utvandrareagent eller ined utvandrarne själfva afslutadt.

Mom. 2. I sistnämnda fall åligge dock redaren eller befälhafvaren att fore fartygets afgång anmäla sig, i Stockholm hos öfverståthållareämbetet och ' öfriga städer hos därvarande polismyndighet, men, där särskild sådan ej finnes, hos stadens magistral, samt för fullgörandet af de för utvandrarnes fortskaffande honom enligt aftalet med dessa eller eljest enligt denna förordning åliggande förbindelser hos bcmälda myndighet ställa sådan säkerhet, som ' § o sägs, till ett belopp, motsvarande sammanlagda summan af utvandrarnes afgifter för öfverfarten; kommande för öfrigt i det fall, som nu sagdt är, de ' §§ 5, 0, 7, 8, 9, 10, 11, 12 och 13 här ofvan om utvandrareagent gifna bestämmelser att, i tillämpliga delar, för redaren eller befälhafvaren lända 'ill efterrättelse.

§ 54.

Mom. /. Ar redare eller befälhafvare, som enligt inom. 2 i föregående $ åligger att ställa säkerhet, icke boende i Sverige, skall han för någon i riket bosatt man utfärda skriftlig fullmakt, att utan inskränkning tala och svara i afseende a de ersättningsanspråk, som kunna af utvandrare eller annan därtill behörig person framställas. Fullmakten upprättas i två exemplar, af hvilka det ena aflämnas till den myndighet, hos hvilken säkerheten ställes.

Mom. 2. Finnes redaren eller befälhafvaren, då ersättningstalan mot honom väckes, ej inom riket, och har han ej för sig ställt ombud, som sagdt är, eller har ombudet med döden afgått utan att annat sådant i stället, blifvit förordnadt, öller kan ombudet icke anträffas eller vägrar att "ppdraget fullgöra, iige den myndighet, hos hvilken

ersättningstalan är an-hängiggjord, att med gällande verkan utse ombud för redaren eller befälhafvaren.

§ 55.

Den ämbetsmyndighet, som föreskrifvcn säkerhet enligt § 53 emottagit. åligge att skymlsamligen till komtnerskolleginm insända uppgift å ntvaudrarefartygets namn och bestämmelseort äfvensom å den säkerhet, som blifvit ställd. Säkerheten ma ej återbekommas förr, än kommerskollegium t rån vederbörande konsul erhållit underrättelse om fartygets framkomst till bestämmelseorten, eller ock ett, men oin resan afsett. ort på andra sidan Eap •lorn eller Goda Hoppsudden ivå år förflutit från fartygets afgång. Ilar ersättningsanspråk emot säkerhetsgifvaren blifvit hos kommerskollegium anraäldt, vare lag som i § 14 sägs.

Om ansvar för öfverträdelse af do i denna förordning gifna

föreskrifter.

§ 56.

Mom. /. Utöfvar någon här i riket verksamhet såsom utvandrareagent utan att. hafva hos Vår vederbörande befallningshafvande visat behörigt tillstånd därtill, böte från och med ett hundra till och med ett tusen kronor.

Samma lag vare, där utvandrarcagent vid utöfningen af sin verksamhet begagnar firma eller utsträcker sin verksamhet längre, än tillståndsbeviset medgifver, eller fortsätter sin verksamhet, sedan tillståndsbcviset blifvit åtcr-kalladt.

Mom. 2. Begagnar utvandrareagent vid utöfning af sin verksamhet såsom biträde ombud, hvilket ej af Vår vederbörande befallningshafvande blifvit i sådan egenskap godkändt, eller hvilket i följd af Var befallnings hafvandcs åtcrkallelse af förut meddeladt tillstånd ej vidare får såsom ombud användas, straffes såväl agenten som ombudet med böter från och med tjugu till och med tre hundra kronor.

§ 57.'

Befordrar agent utvandrare ifrån riket innan kontrakt med denne senare blifvit upprättadt eller utan att utvandraren företett, behörigt utflyttningsbetyg eller innan kontraktet och utvandrarens ntflyttningsbetyg blifvit enligt § ti uppvisade, eller underlåter han att lämna utvandrare det. underhäll eller de förmåner i öfrigt, som i kontraktet, blifvit, utfästa, eller varder, genom agentens försummelse, utvandrare, under resan till bestämmelseorten, å främmande, ort. uppehållen längre tid än kontraktet medgifver, skall agenten dömas till böter från och med femtio till och med fem hundra kronor. Lag samma vare, där agent eljest befordrar eller förmedlar befordring af utvandrare i annan ordning än i denna förordning är föreskrifver

Hvad om utvandrareagent i denna § sägs gälle äfven för utvandrarefartygs redare eller befälhafvare, hvilken, efter aftal med utvandrare, åtagit sig desses befordran till främmande värlsdel.

§ 58.

Befälhafvare ä utvandrarefartyg, hvilken

med fartyget afgär frän annan svensk hamn än stapelstad eller innan, efter föregången besiktning a fartyget och sådan undersökning, som i § 4f> afses, tillstånd till afresan erhållits; eller

mcdförer flera öller andra utvandrare än dorn, som upptagits å de i §§ 42 och 48 omförmälda förteckningar; eller

under resan till bestämmelseorten i annat fall, än i § 48 medgifves, anlöper främmande hamn, utan att haveri eller annan tvingande orsak därtill föranleder; eller

efter fartygets besiktning vidtager sådan förändring i inredningen eller anordningarna ombord, att därigenom do i afseende à utvandrarnes utrymme samt deras värd och bekvämlighet här ofvan gifna bestämmelser åsidosättas; eller eljest

underlåter iakttaga eller öfverträder någon af föreskrifterna i §§ 41, 49, 50 eller 52;

straffes med böter frän och med tjugu till och med fem hundra kronor.

§ 59-

Böter enligt denna förordning tillfälle kronan och gälle om deras förvandling hvad allmänna lagen innehåller.

1 Med don 8 juli 1904 gjordt tillägg (orden >Lag samma

är föreskrifver!»t.GÄLLANDE FÖRFATTNING AH OM UTVANDRAREBEFORDR INGEN.

31

Denna förordning skall tillämpas från och med den 1 januari 1885. Det alla, som vederbör, hafva sig hörsamligen att efterrätta. Till yttermera visso hafve Vi detta ined egen hand underskrifva och med Värt Kungl, sigill bekräfta låtit. Stockholms slott den 4 juni 1884.

O S C A R.

(L. S.)

E. von Krusenstjerna.

Il) Kungl. Maj:ts nådiga cirkulär till öfverstàthållareämbetet och Kungl. Maj:ts befallningshafvande i samtliga län

angående öfvervakande af utvandraragenternas och deras ombuds

verksamhet.

OSCAR etc. etc. Vår ynnest etc. Härigenom vilje Vi anbefalla Eder noga tillse:

att ej någon här i riket för egen eller annans räkning ombesörjer utvandrares befordran till främmande världsdel utan att i den ordning, som stadgas i Kungl, förordningen den 4 juni 1884 om hvad ined afseende å utvandrares fortskaffande till främmande världsdel iakttagas bör, hafva därtill erhållit tillståud;

att utvandraragenterna och dorus ombud till alla delar ställa sig till efterrättelse hvad i nämnda förordning är stadgadt angående bedrifvandct af •leras verksamhet och särskildt, att de icke i strid mot samma förordning utan kontrakt eller utflyttningsbetyg befordra svenska utvandrare eller förmedla deras befordring från hamn inom eller utom riket; samt

att utvandraragenterna och deras ombud icke genom vilseledande uppgifter eller eljest locka till utvandring. Stockholms slott den 8 juli 1904.

OSCAR.

Hjalmar Westring.

C) (Utdrag ur) Kungl. Maj:ts nådiga förordning

angående inskrifning och redovisning af värnpliktige samt deras tjänstgöring m. m. (inskrifningsförordning);

gifetn Stockholms slott den 5 december 1901. § 138.

1. Önskar värnpliktig, som icke blifvit till landstormen öfverförd eller från värnpliktens fullgörande frikallad, att för vinnande af bättre utkomst eller på grund af eljest ömmande omständigheter erhålla tillstånd att afflyttaVI EM ro RA T ro X SUT R H D XINGEN. BIL. ir. UTVANDRIN0SVÄ3ENDET I SVERIGE.

från riket, skall han till befälhafvaren för det rnllförings- eller sjörullförings-område, han tillhör, ingifva till Kungl. Maj:t ställd ansökan i ämnet, åtföljd af prästbetyg äfvensom af uppgift ä de medel, öfver hvilka sökanden för verkställande af utflyttningen förfogar, samt de andra handlingar, som han till -löd för ansökningen vill åberopa.

2. Sodan sagde omràdesbefälhafvare om sökanden inhämtat tillgängliga upplysningar, åligger det honom att till

Landtförsvarsdepartementet eller, om dou sökande tillhör sjörullföringsområde, till Sjöförsvarsdepartementet insända handlingarna jämte eget yttrande och intyg om den tjänstgöring, sökanden i beväringen ma hafva undergått; kommande, sedan nådigt beslut i ärendet fattats, att till befälhafvaren expedieras resolution att sökanden, under uppgifven adress, tillställas.

3. Det åligger i Stockholm öfverståthållareämbctet och i öfriga städer därvarande polismyndighet, eller magistrat att, när i denna paragraf afsedd värnpliktig, på sätt stadgas i nådiga förordningen om livad med afseende å utvandrares fortskaflande till främmande världsdel iakttagas hör, med utvandrarefartyg från staden afreser, därom läta ofördröjligen underrätta vederbörande rnllförings- eller sjörullföririgsområdesbefälliafvare med angifvande af den afrestes namn, födelseort och -tid, inskrifningsnummer, om han är inskrifven, samt yrke och dag för afresan.

§ 139.

Värnpliktig, hvilken erhållit nådigt tillstånd att från riket afflytta, men fortfarande vistas inom landet, då kallelse utgår till inskrifuingsförrättniig, tjänstgöring eller mönstring, därvid han, såvida tillstånd till utflyttningen ej erhållits, haft skyldighet infinna sig, åligger, äfven om han uttagit flyttningsbetyg för afflvttning från riket, att vid enahanda påföljd för uteblifvande, som för värnpliktig i allmänhet finnes stadgad, att vid dylik inskrifningsförrätt-ning, tjänstgöring eller mönstring iakttaga inställelse.

§ HO.

Flyttningsbotyg för afflyttning från riket må meddelas värnpliktig, som ej blifvit till landstormen öfverförd eller från värnpliktens fullgörando fri-kallad, endast för så vidt han erhållit vederbörligt tillstånd att aflytta från riket.III. Einigrantageiiterna.

Om emigrantagenternas koncession ocli verksamhet meddelas i nu gällande kungl, förordning den 4 juni 1884 följande bestämmelser (jfr sid. 17):'

§ 1-

Ej må någon här i riket uppträda såsom utvandrareagent innan han hos Vår befallningshafvande i det län, där han ämnar utöfva sådan verksamhet, eller, för Stockholms stad, hos öfverståthållareämbetet styrkt sig hafva därtill erhållit tillstånd i den ordning, här nedan föreskrifves. Såsom utvandrareagent nnses, med de undantag, hvartill §§ 15 och 53 föranleda, en hvar. som för egen räkning eller siisom kommissionär för utländsk man åtager sig ombesörja utvandrares befordran till främmande världsdel.

§ 2.

.\foin. 1. Tillstånd till sådan verksamhet, som afses i § 1, och hvilken nå utöfvas endast i agents eget namn, men ej med begagnande af firma, sökes hos Vårt och rikets kommerskollegium och må ej meddelas annan än här i riket bosatt man, som är svensk undersåte, äger medborgerligt förtroende, gjort sig känd för ordentlighet och i öfrigt finnes lämplig.

Mom. 2. Sökanden uppgifve i ansökningen den ort, där ban är bosatt. saml. det eller de län, hvarest ban önskar ntöfva sin verksamhet. Stockholm anses i detta hänseende såsom särskildt län. Ämnar sökanden åtaga sig utvandrares befordran längre än till hamn i främmande världsdel, varde ock det tillkännagifvet i ansökningen.

§ 3.

Mom. 1. Förekommer ej anledning att vägra det sökta tillståndet, förlägges sökanden att hos kommerskollegium ställa säkerhet oj mindre för fullgörandet af de förbindelser, ban för utvandrares befordran ingår, än äfven för kvad ban i öfrigt, enligt denna förordning kan kännas skyldig att utgifva. Denna säkerhet skall omfatta ett belopp af minst tio tusen, högst sextio tusen kronor samt må utgöras af penningar eller sådana värdeägande handlingar, som af kollegium godkännas.

Mom. 2. Vid bestämmandet af säkerhetens belopp iakttages, att, därest sökanden anmält 8ig vilja bcaörja

utvandrares fortskaffande längre än till bamn i annan världsdel, beloppet icke ma sättas lägre än till tjugu tusen kronor.

Mom. 3. Innan sökanden behörigen fullgjort hvad i afseende å säkerbets ställande blifvit honom förelagdt, må tillståudsbevis för honom ej utfär 'las. Tillståndsbeviset, som bör innefatta upplysning om den ort, där sökau-(len är bosatt, det eller de län, där ban äger att utöfva sin verksamhet, samt huruvida ban anmält sig vilja ombesörja utvandrares fortskaffande längre än

') Sp äfven Kungl. Maj:ts n&diga cirkulär den 8 juli 1901, återgifvet sid. 31.

till liamn i främmande världsdel, gäller endast till utgången af det år, hvarunder det blifvit utfärdadt; och äger kommerskollegium, äfven före nämnda tid, att. i händelse omständigheterna därtill föranleda, återkalla tillståndet eller förordna om ställande af högre säkerhet inom ofvan utsatta gränser; börande underrättelse därom meddelas agenten samt Vare vederbörande befallningshafvande; äfvensom desse senare, där anledning till anmärkning emot agents verksamhet sig yppar, hafva att anmäla sådant hos Kommerskollegium.

Mom. 4. Varder, efter årets utgång, förnyelse af meddeladt tillstånd begärdt, ankomme pa sökanden att åberopa den förut ställda säkerheten eller ny sådan i stället sätta.

§

Mom. ./. Den enligt § 3 af agent ställda säkerhet må ej återbekommas förr än två år efter slutet af det, för hvilket den varit afsedd. Är mot agent crsättningspàstående framställdt, skall äfven sedermera så stor del af säkerheten, som svarar mot det belopp, ersättningsanspråket afser, innehållas, intill dess ersättningstvisten blifvit slutligeu afgjord.

Mom. 2. Underlåter utvandrare, som enligt § 11 förklarat sig vilja själf fullfölja anmäldt ersättningsanspråk, att inom ett år därefter anhångig-göra sin talan och förete bevis därom hos kommerskollegium, må samma an språk ej vidare utgöra hinder för säkerhetens återlämnande.

§ 15.

Mom. 1. livad här ofvan om utvandraragent är stadgadt gälle ej i fråga om redare eller befälhafvare å fartyg, hvarmed utvandrare öfverföras till främmande världsdel, när passagerarnes antal ej öfverstiger trettio.

Mom. '2. I hvad män samma stadganden ma i andra fall tillämpas på redare eller befälhafvare å sådant fartyg, som nämndt är, skils här nedan i § 53.

Det framgår häraf, att emigrantagenterna i Sverige äro personer, som, utan att behöfva vara redare, åläggas det civilrättsliga ansvaret för utvandrar transporten och underkastas förordningens ansvarsbestämmelser. Kominerskollegium äger fördenskull ingen officiell kännedom om de bakom de olika agenterna stående, för Sveriges vidkommande städse utländska angbätsbolagen. Meddelandet af tillstånd at en person att uppträda såsom utvandraragent afser icke koncession åt någon viss angbåt.slinie. Kollegium saknar alla medel att ställa de utländska rederierna själfva till ansvar, ehuru dessa äro de för utvandrartransporten i egentlig mening ansvariga hufvudpersonerna. Det saknar dessutom all officiell kännedom om arten af det affärsförhållande, och särskildt det provisionssystem, som består mellan de utländska rederierna och de svenska emigrantagenterna. Kollegium äger icke ens vetskap därom, huruvida en emigrantagent i själfva verket är agent i första hand till rederiet eller tilläfventyrs endast agent till en annan in- eller utländsk emigrantagent. Slutligeu saknas i förordningen tillfyllestgörande bestämmelser, hvarigenom emigrantagenternas antal kan pä ett ändamålsenligt sätt begränsas; särskildt finnas inga tillfredsställande garantier mot mer än en agents koneessioneriDg för samma ängbåtslinie.

Enligt ofvan anförda bestämmelser meddelas tillstånd att utöfva verksamhet såsom emigrantagent endast för ett

kalenderår i sänder.

Till följd häraf pläga dessa resolutioner at' Kommerskollegium utfärdas första helgfria dag hvarje år. Såsom exempel å deras lydelse anföres här tillstånds-beviset för handlanden Axel II. Lagergren i Göteborg för år 1909:

»Kungl. Maj:ta och Rikets Kommerskollegli resolutlon pä eu af handlanden Axel Hjalmar Lagergren i Göteborg gjord ansökning om tillstånd att fà under är 1909 frän samtliga länen i riket ombesörja utvandrares befordran till hamn i främmande världsdel och vidare in i landet, i hvilket afseende till Kungl. Kollegium dels ingifvit» vederbörligt bevis, att sökanden åtnjöto medborgerligt förtroende, äfvensom ett af poliskammaren i Göteborg den 11 december 1908 utfärdadt intyg, att sökanden, hvilken under flera år med Kungl. Kollegii tillstånd i Göteborg utöfvat verksamhet såsom agent för utvandrares befordran till främmande världsdel, och mot hvilken någon anmärkning i nämnda afseende i poliskammaren icke förekommit, gjort sig känd för redbarhet ocll ordentlighet, hvadan ban fortfarande torde kunna anses lämplig till utöfvande nf berörda verksamhet, dels ock säsom säkerhet för fullgörande af de förbindelser, sökanden för utvandrares befordran till främmande världsdel ingingo, äfvensom för hvad han i öfrigt, enligt Kungl. Förordningen den 4 juni 188-1 om hvad med afsecndo ä utvandrares fortskaffande till främmande världsdel iakttagas bör, kunde kännas skyldig utgifva, förskrifvits de till Kungl. Kollegium förut aflämnade och, enligt hvad hos Kungl. Kollegium denna dag förda protokoll närmare ntvisa, säsom kollektiv säkerhet jämväl för vissa andra personers verksamhet säsom utvandraragcnter godkända fem särskilda förvaringsbevis n:ris 8906, '2907. 3364, 3366 och 4087 ii i Sveriges Riksbank af Tho:s Wilson Sons k C:o Ltd i llnll nedsatta värdepapper till ett beräknadt värde af tillhopa 402.350 kronor; Gifven i Stockholm den 2 januari 1909.

Kungl. Kollegium har tagit detta ärende i öfvervägande oeh finner, med stöd af ofvan åberopade Kungl. Förordning, skäligt härigenom förklara handlanden Axel Hjalmar Lagergren, som är bosatt i Göteborg, berättigad att i Sverige säsom utvandruragcnt ombesörja utvandrares befordran till ha.mn i främmande världsdel oeh vidare in i landet samt att utöfva ifrågavarande verksamhet inom samtliga länen, i hvilket afseende Lagergren har att ställa Big till efterrättelse hvad i samma förordning itr utvandraragent Ull iakttagande föreskri (Vet; gällande det honom genom denna resolution sålunda meddelade tillstånd till 1909 års slut, såvida skäl ej förekommer att tillståndet därförinnan återkalla

Pä Knngl. Jlaj:ts och Rikets Kominerskollegii vägnar;

Johan Pihlgren. Carl Malmén.

Daniel Gadd•>

Emigrantagenter sedan år 1884.

Sedan nu gällande utvandrareförordnings utfärdande hafva sammanlagdt 45 personer utöfvat verksamhet såsom emigrantagenter i Sverige, såsom framgår af tabellen å följande sida, hvilken upprättats med ledning af Koinmerskollegii protokoll.

De af dessa emigrantagenter enligt förordningens § 3 ställda säkerheter voro följande:

Sir I. År 1884 borgensförbindclso af J. W. Wilson oeh A. Ivarson à 60,000 kr; ären 1885 och 1886 .1 \V. Wilsons depositionsbevis i Riksbanken ä 44,090 kr.; ären 1887—1889 d:o à 43,453 kr.; ären 1890 och 1891 d:o ä 55,035 kr.; årcu 1892- 1891 rt:« å 54,035 kr.: ären 1895 och 1896 d:o å 53,035 kr.

. Sir 2. År 1884 borgensförbindelse af J. \V. Wilson och C. Fr. Wærn & C;o & o",000 kr; åren 1885 oeh 1886 J. W. Wilsons depositionsbevis i Riksbanken å »4,090 ären 1887 1889 d;o a 43,453 kr.; ären 18») och 1891 d:o å 55,035 kr.; ären 1892 "ch 1893 da. ä 54,035 kr.

K sr 3. År 1884 borgensförbindelse af J. W Wilsson och G. A. Hellström à 60,000 kr.36 EMIGRATIONS! TRKD.MXGEN. BIL. II. UTVANDRJ.XGSVÄ8ENDKT I SVERIGE.

Emigrantagenter i St^riij^ lEn * nlnuirker .ill agenten ntfif«>'

Agenten* yrke, namn och hemvist. (Med fet a 1 1 Hru angifna ii&ntnrn A asen-ter, «(int iiliifvut sm v c t lut» m het lif IMS.)

Aiiübltnliuio.'

1884. 1885. 1886. 1887.11888.11883 1890.

1891

1 Handl. CL. A- Berglund, Göteborg Cunard. ********

2 Dandl. .1 I. llorg, Göteborg .... Anchor. ******** 8 Hindi. P. F. Denovan, Köleborg . . American. * • • . .

I Handl. J. Delionn. Göteborg . . . Kron. * • * * * r» llundi. A. J. Fredar, Götehora: . . Allan. ******** t- Haml| J. B, Holm»trüm, Wilebora . Inman, * '

7 Dandl. C HMtøröm, Örgryte . . White Sur. ********

h ||andl. Andreas Unuo. Berghem ? ********

ii (irovxhaniil K. K. Lar«»oo, Stockholm Flere linier '********

10 11 and 1 J. O.I.II, Göteborg.....F|ore linier.' X ***** *

11 Handl. Jons \'il*«n, Göteborg . . . State. *......

1? Iliiiiiil J. K. Soren-nn, Höteborg . . Dominion. ****** **

la Hin|til. J. O. Nelson, Göteborg . . . National. *******

U IImtl], t; A. Wciitierlond. Göt. bor*. Nordd. 1). * * * * *

lf. Hindi. O Olwon Cederholm, Uallnö Skand.-Am. ********

16 Agenten J. C. 11. Akerldad, .Mækhölm Cunard. *

17 Agenten C. J Edenholm, Göteborg . Mate 1 *******

IX Handl. J O l(ei«. Göteborg . . . . Here linier * *.....*

II» llrtikéngare T Mnthiiuwin, "Sallerop . ? ********

20 Sjöknptcn I. J. Hitggmark, Stoekbolin American. • * *

s: Agenten ». Aadcraon, Giitcbor* . . * XX*

(.rttttbaudl S. G. Ilurën, .Stockholm . Niirdd. Ii. . . * * * *

38 ftikhillaren A. K. Andemton,Göteborg \atioiiid.......* *

•24 H.ikhillaren J. A. AntonMoii, Göteborg Red Star.......*

21 Handl Aug. I.arsion, Malmö . . . Gtiiou. .... * 2ti Bokhaltami P. M. Hnllcngrrn, Göteborg 1 turer........

27 Hohhallariui J. B. I.ua.lberir. G"leborv Anchor. ....

28 Kcsi rvli.jtii K. E. A. Kitiell. Stockholm T ....

29 Iland!. Sn bi. laruuia, Göteborg . . . American.* ....

80 Bokför. Olof Jon>aoii. Stockholm . . Nordd. 1,1........

81 liandl. K. P. Liedqviat, Göteborg . . Skand-Am. ....

82 Agenten J. G. lindbom, Stockholm . American. . | ...... •

tis K»ntor«bilr. A. E. Reis, Göteborg. . Dominion. ....

m Handl Teod. Aiutrraaon, Göteborg . Anchor. ...... •

35 liokhlillareu N. Sören»», Göteborg . Skand.-Am. • • • • • I • • '

3<: Kokhililaren r. A. I.uadberit. Göteborg Allan.......

37 Dandl Carl Flach. Göteborg .... Nordd. 11......

8t> IngtnjörC.E. Laraaon-Orlon. Stockholm ' ,......•

31' Ag A\. Alb. 1'ertsoa l eander, Malmö . Skand.-Am i ....

•|fi Konsul K. O. P. Dahlman. Göteborg . Ilantb.-Ain.......

41 K.mtorUt K. V. Johann* ™, Göteborg Cunard. ....

42 Agenten Carl Krlktsoa, Göteborg . . White Star........

48 ||audi Axel H. I.auer|:ren. Göteborg Cunard. ....

44 Groifh A. E. l.ar«»oa.Orloa, Stockholm 10 .....

4.V HokhÅllnrrn 0. T. HIIMffa, Göteborg Cail -Pacif. • j ... .

' Here af här upptagna ängbätidinier existera ej längre. Om de liolng. loin är ItKW voro rep** (||j[uul.! törd* erfordm förklaring: Vordd 1,1 NorddeoUcher Lloyd; Skantl-Am. Skandlnavicn-A'»1" ttollwft). - - * F.tt flertal linier, d.iek ej White Star, Cunard, Nkandinnvieii-Anierik» och Oanadian Pafi®* American: slutligen Cuuard-lioicti * American, Skandinavien-Amerika; numera HambOrg-Ameti*"KMJOHANTAOESTERNA.

'inder

^fksamhot (inder irrt i fr|ga.)

1802. 1893. 1894. 1895. 1890. 1897. 1898 1899. 1900 1901. 1902. 1903 1904. 1905. 1906. 1907. 1908. * * X * X X X * X . • • . • * X * X X X X X X X X X X X X . Si - 7 * * * X X X X • - |8 * X X X X X X X X X X X X X X - 9 * 1 • * X * • X X X X X X X X X X X X X X X X • 17 X * * -X X X * X X X X X X X XS . II. . X X * * X X '21 X * . X X X * X X X X X X X X X 27 X X X X X X X X X X X X X X X X X 29 X • 3" ; X X X • X X X X X X X X • • . . X X X X X X X • i 38 f: X X X X X X . . . , - 35 X X X X X X X X X X X 80 X X X X X X X X X X 8- X X X X X 88 . . t X X X X X 39 • i . X I • 10 X . X X X 41 X X X X 4-' X X X X 13 X X 14 • X lf>

rikj|i • ' Irimnti» tiiiu'rn npjilynnuignr siil. 109. Namnen Sto i (leuna kol, ilelvi» lailc:

-1 »","** (tiiilgar.-Thiiifvatla); Hamb.-Am. - lliimbiii^-Aiiierika-lirien; <"nu.-P»eif Canadian Pacific liiiith Amrriean. Barer, Kron ' Äfven Canailta» Pnrille — 6 Monarch, Ha\cr, Dominion,

— 'jfr »:d. 4K. — 8 Äf»en l>ominIon-linien. — • Wn v>w linie. - '» lit! Herta| linier: se 40.38 EMIGRATIONS UTREDNING EN. BIL. II. UTVANDRINGS VÄSENDET I SVERIGE.

N:r 4. År 1884 borgensförbindelse af J. W. Wilson och Olof Melin fe (50,000 kr Ären 1889 189:! Socicté de Navigation ii vapcur Necrlandaisc Amcricainc tillhörigt depositionsbevis i Stockholms enskilda bank å 69,333 33 kr.

N:r 5. År 1884 borgensförbindelse af J. W. Wilson och A. Seaton fi (50,000 kr. Ären 1885 och 188(5 .1 W. Wilsons depositionsbevis i Riksbanken å 44.090 kr.; ären 1887—1889 d.o à 43.453 kr.; feron 1890 och 1891 d:o å 52,575 kr.

N:r 6. År 1884 borgensförbindelse af J. W. Wilson och J. Odcll å 60,000 kr.

N:r 7. År 1884 borgensförbindelse af J. W. Wilson oeh A. Seaton à 60,(XX) kr Åren 1885 oeh 1886 J. W. Wilsons depositionsbevis i Riksbanken il 44,090 kr.: feron 1887—1889 d:o fe 43,453 kr.: ären 1890-1893 d.o fe 55.035 kr; ären 1891 och 1895 d:o fe 54,035 kr.: är 189(5 d:o fe 53,035 kr.: ären 1897 och 1898 d:o fe 52.035 kr.: feren 1899 och 1900 d:o fe 53.035 kr : ären 1901 och UI02 d:o 35,94(5 kr.; ären 1903-1905 Tho:s Wilson Sons & C:o Lim., Hull. kollektivsäkerhetl)

Xjr 8. År 1884 borgensförbindelse af A. Floreli och 0. Melin fe 60,(XX) kr. Åren 1885 oeh 1886 emigrantagenten E. F. Larssons i Stockholm depositionsbevis i Stockholms inteckningsgarantiakticbolag fe 25.IXX) kr.; Ar 1887 d:o d:o, nu eget. År 1888 depositionsbevis fe 40.000 kr.: ären 1890—1894 J. W. Wilsons depositionsbevis i Riksbanken fe 40,470 kr.: ären 1895 1898 d:o d:o fe 87,803 83 kr

>':r 9. Ar 1884 borgensförbindelse af .1. W. Wils<......h R. Lidström fe 60,000 kr:

feron 1885 och 188(5 J. W. Wilsons depositionsbevis i Riksbanken fe 44,090 kr.; ären 1887—1889 d:o d:o fe 43,453 kr.; åren 1890—1893 d:o d:o fe 55,085 kr.; ären 1894—1897. 1899 oeh 1900 d:o d:o fe 54,035 kr.; fer 1898 d:o d:o 53,035 kr.: åren 1901 och 1902 d:o d o ä 35,946 kr.; år 1903 Wilson Sons & C:o, Hull, kollektiv-säkerhet;' i feron 1904—1906 eget depositionsbevis i Stockholms enskilda bank fe 40,000 kr.

Ntr 10. År 1884 borgensförbindelse af J. W. Wilson och J. SI. Möller å (50,000 kr. Åren 1885 och 1886 J. W. Wilsons depositionsbevis i Riksbanken fe 44,090 kr.: feron 1887—1889 d:o d:o à 43,453 kr.: feren 1890 d:o d:o fe 54,875 kr.

Ji:r 11. År 188-1 borgensförbindelse af 3. W. Wilson och A. Ivarson fe 60,(XX) kr

>":r 12. År 1884 borgensförbindelse af J. W Wilson och (,'. Fr. Wærn & C:o å 60.000 kr. Åren 18S5 och 1886 J. W Wilsons depositionsbevis i Riksbanken ii 44.090 kr.: feron 1887 1889 d:o d:o fe 43,453 kr.; ären 1890 och 1891 d:o d:o fe 54,463 kr.

>':r 13. Åren 18S4—1889 Sveriges allmänna hvpotrksbanks obligationer, tillhöriga National Stcam Ship Company, Liverpool, fe 64,000 kr.

N:r 14. Ar 1884 borgensförbindelse af A. Meyer och skeppsklarerarebolagct Horlind, Bersén och C:o fe 60,000 kr. Åren 1885—1888 Norddeutscher Lloyds, Bremen, depositionsbevis i Riksbanken fe 40,050 kr.

N:r 15. Å ren 1884—1894 Svenska statens obligationer, tillhöriga Aktiebolaget Tbingvalla. Köpenhamn, fe 60,000 kr.

N:r 1(5. År 1884 borgensförbindelse af Skandinaviska kreditaktieb. fe 60,(XX) kr.

>':r 17. Åren 1885—1889 J. W. Wilsons depositionsbevis i Riksbanken fe 41,000 kr.: ären 1890—1894 d:o d:o fe 41,600 kr. Ären 18915—1898 af Union Steam Ship C!:o Lim . London, aflämnade Svenska statens obligationer ä 36.000 kr. Ar 1900 J. W. Wilsons depositionsbevis i Riksbanken fe 40,000 kr.: ären 1901 oeh 1902 d:o d:o fe 41,066 kr. Åren 1903—1907 Wilson Sons & C;o, Hull, kollektivsäkerhet.1)

N:r 18. År 1885 .1. W. Wilsons depositionsbevis i Riksbanken ä 45,58140 kr. Åren 1891 1894 d:o d:o fe 52,040 kr.: feren 1895 och 1896 d:o d:o fi 47,040 kr.: feren 1897 och 1898 d:o d.o a 46,040 kr.; ären 1899 och 1900 d.o d:o å 48.240 kr.: feren 1901 och 1902 d:o d:o i 32.888 kr. Åren 1903 1905 Wilson Sons Sc <':o. Ilull, kollektiv-säkerhet.1)

X:r 19. Ären 1885—1891 Sveriges allmänna hypoteksbanks obligationer fe 25.000 kr.

X:r 20. Åren 1886 och 1887 J. W. Wilsons depositionsbevis fe 41,000 kr.

Ntr 21. Areri 1888 och 1889 .1. W. Wilsons depositionsbevis i 45,454 kr.: fer 1890 d:o d:o fe 02,040 kr Åren 1892—1.890 Svenska statens obligationer, tillhöriga Hanibuxg-Amerikanische Packetfahrt-Aitien-Ucscllschaft, Hamburg, till nominellt värde af 57,000 riksmark. År 1904 samma bolags depositionsbevis i Skandinaviska krcditaktiebolaget

') Jfr nedan sid. 40.EMIGRANTAOENTERNA. 39

ii (0.000 kr. Ar 1908 Svenska statens och Sveriges allmänna hvpotekshanks obligationer à 67,500 kr.

N:r 22. Ären 1888—1893 Norddeutscher Lloyds, Bremen, depositionsbevis ,145.000 riksmark.

X:r 23. Åren 1890—1892 Sveriges allmänna hvpotekshanks obligationer, tillhöriga National Stoam Ship C:o, Liverpool, å 6-1.000 kr.

N:r 24. År 1890 af von der Beckc k Marsilv, Antwerpen, i Riksbanken deponerade värdepapper å 40,000 kr.

N:r 25. Är 1891 .r. W. Wilsons depositionsbevis i Riksbanken å 54,875 kr.: åren 1892—1895 d:o d:o å 53,875 kr.

N:r 20. Åren 1892 och 1893 ,f. W. Wilsons depositionsbevis i Riksbanken 1 53,463 kr.

jS":r 27. Åren 1892—1898 J. W. Wilsons dcpositionshcvis i Riksbanken à 52,575 kr. Ar 1908 Wilson SonB & 0:o, Hull. kollektivsäkcrhct.1)

N:r 2S. År 1893 depositionsbevis, tillhörigt The Scandinavian and Finländers Emigrant C:o Lim., Newyork, i Skandinaviska krcditaktiebolaget i 40,000 kr.

3f:r 2!). År 1894 J. W. Wilsons depositionsbevis i Riksbanken å 53,463 kr.: åren 1896—1898 d:o d:o a 52,663 kr.: är 1899 d:o d:o à 50,263 kr.; år 1900 d:o d:o &49,263 kr.: är 1901 d:o d:o å 36,946 kr.: år 1902 d:o d:o ä »5,346 kr. Åren 1903-1908 Wilson Sons & C:o. Hull, kollektivsäkerhet.')

N:r 30. Ar 1894 tyska riksobligationcr, tillhöriga Norddcntschcr Lloyd, Bremen. 6, 45,000 riksmark.

\:r 31. Åren 1895—1897 Sveriges allmänna hvpotekshanks obligationer, tillhöriga Aktiebolaget Thingvalla, Köpenhamn, å 60,000 kr.

N:r 32. Åren 1895—1901 Richardson Spencer & C:o's, Liverpool, depositionsbevis i Skandinaviska krcditaktiebolaget 1 40.000 kr.

>':r 33. Åren 1897 och 1898 .1. \V. Wilsons depositionsbevis i Riksbanken å. 52.035 kr.: ären 1899 oeli 1900 d:o d:o à 53.035 kr.; ären 1901 och 1902 d:o d:o å, 35,946 kr. År 1903 Wilson Sons k C:o, Hull, kollektivsäkerhet.1)

N:r 84. År 1897 J. W. Wilsons depositionsbevis i Riksbanken ä 52,875 kr.

>':r 35. Åren 1898—1903 Sveriges allmänna hypoteksbanks obligationer, tillhöriga Aktiebolaget Thingvalla, Köpenhamn, à 60,000 kr.

N:r :M>. Ären 1899 och 1900 J. W. Wilsons depositionsbevis i Riksbanken å 51,575 kr.: åren 1901 och 1902 d:o d:o & 33.916 kr. Ären 1903—1908 Wilson Sons k C:o, Hull, kollektivsäkerhet.'I

K:r 37. Ären 1900—1908 Norddeutscher Llovds, Bremen, depositionsbevis å, 44.414 t i kr.

Ssr 38. Åren 1903—1907 Wilson Sons k C:o, Hnll, kollektivsäkerhet.1)

N:r 39. Åren 1904—1908 Sveriges allmänna hypoteksbanks obligationer .160,000 kr.

>":r 40. År 19(>4 (till den 3 jnni, då säkerheten öfvcrfördes till att gälla lor N:r 2ll H sm harg Amcrikaniechc 1'ackett'ahrt-Acticn-ticsellschafts, Hamburg, depositionsbevis i Skandinaviska krcditaktiebolaget i 40,000 kr.

X:r 41. Åren 1904 och 1906—1908 Wilson Sons k C:o, Hull, kollektivsäkerhet.1)

Ji:r 42 och 48. Åren 1905—1908 Wilson Sons k C:o, Hull, kollektivsäkerhet.1)

N:r 44. Åren 1907—1908 eget depositionsbevis i Stockholms enskilda bank å 40,000 kr.

üfsr 45. År 1908 Wilson Sons & C:o, Hull, kollektivsäkerhet.1

Ägare uf alla de som säkerhet för utvandraragenter i Riksbanken deponerade värdepapper, hvilkas värden enligt depositionsbevisen Itär på sina respektive platser angifvas, var intill sin död grosshandlaren J. W. Wilson i

'1 Jfr. nästa sida.

Göteborg. Sedan lian aflidit, öfvertogos värdehandlingarna af lians bröder ined firma Tho:s Wilson Sons & C:o i Hull.

I)e af bröderna Wilson för olika utvandraragenter deponerade värdehandlingarna förenades år 1903 till en kollektivsäkerhet för samtliga dessa agenter. Kollektivsäkerhetens värde var är 1903: 345;451 kr., år 1904: 395,846 kr. och har fr. o. m. 1905 angifvits vara 402,350 kr.

Ofvanstående förteckning är af intresse förnämligast af det. skäl, att de ställda säkerheterna äro de enda officiella intygen om, hvilken ångbåtsfirrna resp. agenter representera. Sedan för ett stort antal agenter anordnats ofvannämnda »kollektivsäkerhet», äro naturligtvis uppgifterna mindre vägledande.

Emigrantagenter under 1908 och 1909.

Under år 1908 hafva följande elfva emigrantagenter varit i verksamhet (om de representerade bolagen se sid. 109):

Axel IL Lagergren, handlaudc, Göteborg, agent sedan 1905; representerar Cunard-linicn, som är 1907 transporterade 12,368 svenska emigranter1); äger 71 ombud i alla delar af Sverige2);

K. V. Johansson, Göteborg, kassör hos ofvanstående Axel II. Lagergren; agent 1904 och sodan 1906; representerar äfven Cunard-linien;

M. Anderson, Göteborg, agent ären 1888. 90, 1892/96, 1904 samt sedan 1908; representerat flere linier, för närvarande Hamburg-Amcrika-linien;

J. Ii. Lundberg, bokhållare, Göteborg, agent 1892/98 samt sedan 1908; representerar Anchor-linien (365 emigranter år 1907);

Sam. Larsson, handlande, Göteborg, agent 1894 samt, sedan 1896; representerar American-linien (1,143 emigranter år 1907) och Uominion-linien (576 emigranter); eger 11 ombud;

C. A. Lundberg, bokhållare, Göteborg; agent sedan 1899; för Allan-linien (882 emigranter); eger 3 ombud;

Carl Flach, handlande, Göteborg, agent sedan 1900; för Norddeutscher Lloyd; eger 1 ombud;

Axel Albert Persson Leander, Malmö, agent sedan 1904; för Skandi-navien-Amcrika-linien i Köpenhamn (2,840 svenska emigranter öfver svenska hamnar); eger 42 ombud;

Carl /'Jriksson, Göteborg och Malmö, agent sedan 1905; för Hvita Stjärn-linien (7,124 svenska emigranter); eger 39 ombud;

A. E. Larsson-Ur ton, grosshandlare, Stockholm, agentsedan 1907 (säsom efterträdare till sin fader, grosshandlaren K. K. Larsson, agent ären 1884/96); representerar (enligt Stockholms adresskalender) American-linien och Dominion-linien till Amerika och Canada, Union-Castle-linien m. ti. linier till Sydafrika, Orient-linicn m. fl. till Australien, Ostindien o. s. v., Paciflclinieu ni. fi. till Sydamerika och Västindien; eger 2 ombud; samt

G. V. Ihillslröm, bokhållare, Göteborg, agent sedan 1908; för Cana-dian-Pacific-linicn (1,078 svenska emigranter är 1907); eger 4 ombud.

Pör år 1909 hafva samtliga ofvanstående begärt och erhållit förnyelse af sin koncession, med undantag af K. V. Johansson, som ej därom inkommit med begäran.

'i Antalet emigranter for de olika agenterna afser CKiteborg. Malmö oeb Stockholm.

si Antalet ombud här och i det följande afner förhållandena &r 1907: jfr sid. 55.EM IG R A N TAG ENTE RN A.

41

Äfven af ofvanstående uppgifter framgår, att emigrant agenterna i Sverige äro personer utan självständig affärsverksamhet, hvilka därför i väsentlig grad äro afhängiga af de utländska bolag de representera. De för agenterna ställda säkerheterna halva nämligen med ytterst få undantag varit tillhöriga de respektive utländska bolagen eller den firma i Göteborg (Wilson & C:o) som bevakar de engelska linjernas intressen. Dessa säkerheter, som enligt förordningen äro erforderliga för att agenterna skola tilllåtas utöfva sin verksamhet, kunna af de utländska rederierna när som helst återbegäras, i hvilken händelse Kommerskollegium omedelbart har att återkalla agentens tillstånd. Då det utländska rederiet finner anledning till missnöje med sin agent i Sverige, kan denne alltså ej blott vid kalenderårets slut utan äfven omedelbart afsättas af rederiet, utan att skälen därtill nå

offentligheten. Agenten, hvilkens till och med kontorshyra ibland betalas af det utländska bolaget, kastas genom en dylik åtgärd pa bar backe. Detta måste tydligen medföra, att han i möjligast vidsträckta mån efterkommer sina utländska hufvudmäns uppmaningar att »vara driftig» under sin verksamhet att värfva resande.

Att aterbe(.'ärandet al' depositionen ocli därmed agentens afsättande verkligen kan förekomma, ådagalägges af erfarenheten. Sålundn anhöll t. ex. J. W. Wilson i skrifvelse den 1 okt. 1885, att de deponerade, honom tillhöriga värdepapperen icke matte begagnas sSsom säkerhet för någon sort förbindelser, som J. O. Reis (N:r 18 i tah.) i egenskap af iitvandraragent fr. o. ni. nämnda dag kunde ingå. I anledning däraf återkallade Kommerskollegium den 10 okt. s. å. det åt Reis gifna tillståndet. I skrifvelse den 24 jan. lillHl gjordes samma anhållan i afseende å en annan agent, hvars tillstånd i anledning däraf af Kommerskollegium återkallades den 27 1'ebr. s. a.

Knligt. uppgifter fråii trovärdigt håll erhålla också agenterna ofta uppmaningar från de utländska bolagen att »vara driftiga». (Ini de vägra att efterkomma desamma, utsätta do sig för ofvannämnda risk att blifva afsatta.

Att dc ställda säkerheterna tillhöra de utländska bolagen medför äfven, att agenterna icke hafva något att förlora genom ådömda utbetalningar af desamma.1 Förlusten träffar endast bolaget; och skulle agenten ådömas böter, torde dessa, med hänsyn till hnns välförhållande från det utländska bolagets synpunkt, ersättas honom af bolaget. Den ansvarslöshet, som i viss man utbildat sig inom utvandringsväsendet i riket, måste anses hafva sin grund just i det förhållande, att bolagens anmärkningar mot agenterna för dessa medföra större risk än vederbörande myndigheters, hvilka hitintills aldrig ledt till en koncessions återkallande.

Det rådande systemet med emigrantngenter medför, som påpekats, ytterligare, att vederbörande myndigheter sakna kännedom om hvilka företag och hvilka hufvudpersoner agenterna i själfva verket företräda. En utvandraragent, som erhållit koncession såsom sådan, kan arbeta för hvilka som helst utvandringsliniers och utländska före-

1 Sådana fall hafva för öfrigt i det svenska ntvandringsviisendct varit mycket f4. 1 Kommerskollegii protokoll åtcrllnne* endast ett sådant 1'alt under de sista 25 ären (protokoll den 11 sept. 1895).42

tags räkning. Af detta skäl har Einigrationsutredningen till och rued i afseende ä ett par utvandraragenter icke lyckats erhålla kännedom om de af dem på sin tid representerade ångbåtslinierna. Detta system gör kontroll öfver agenternas verksamhet omöjlig, och Kommerskollegium har hitintills i regel inskränkt sin befattning med agentväsendet till att pröfva dc ställda säkerheternas lagenliga beskaffenhet. Har denna varit tillfredsställande och ha mot agentens person inga gravare anmärkningar kunnat göras, så har koncession meddelats, äfven om därigenom samma utländska rederi fått mer än ch generalagent i riket samt till och med rena urin del företag blifvit koncessionerade att utöfva verksamhet i riket.

Exempel pä det förra af dessa förhållanden erhålles i afseende å flera utvandringslinier vid granskning af tabellen ofvan. Sålunda har Cimard-linien vid vissa tillfällen representerats af två ensamt för den arbetande generalagenter1; detsamma gällde ännu är 1908, ehuru den ene agenten hade karaktären af reservagent, för den händelse den andre skulle få sin koncession återkallad.2 Detta förhållande utgör, i förbigående nämndt, exempel på, hum de utländska rederierna veta att träffa anordningar till mötande af framtida eventualiteter. Likaledes hafva Anehor-linien, American-linien och Norddeutscher Lloyd vid vissa tillfällen representerats af mer än en generalagent.3 Dessa förhållanden blifva så mycket olämpligare, som agenternas tillstånd till verksamhet i hittillsvarande praxis städse beviljats för hela riket och enhvar af två agenter för samma linje tillåtes hafva ombud inom samma län. Först nyligen har Kommerskollegium brutit med den hittills rådande praxis att icke taga hänsyn till dylika dubbla generalagenter, i det ätten ansökan af Skandinavien—Amerika-linien om att få anställa en agent i Stockholm, utöfver den redan i Malmö anställda, afslagits.

Huru åter ett rent svindelföretag kan blifva inom riket representeradt af en laglig utvandraragent framgår nedan af fäll n:r l biand refererade fall af mot emigrantagenter inkomna anmälningar (sid. 40).

Såsom en följd af det rådande systemet är äfven påpe.kadt, att ingen garanti linnes mot att en utvandraragent i

själfva verket endast är ombud fik en annan agent. Därigenom uppstå flera led än de nn tillåtna af medverkande vid ntvandrarbefordringen, hvilket med hänsyn till det rådande provisionssystemet samt de ökade

1 Sii är 1884, dft agenterna N:r 1 ocl) 16 i resp. Göteborg och Stockholm samtidigt voro generalagenter ior linien. D:o åren 1906—1908, (11 agenterna N:r 41 och 43 voro detta.

- Agenten N:r 41 iir nämligen kassör hos K:r 43, se sid. 40.

Anchor-linien hade tvä agenter åren 1892 —93, dit N;r 2 och 21 samtidigt voro sådana: d:o år 1897, N:r 27 och 34. — American-linien hade 1896—1901 samtidigt agenterna K;r 29 och 32. Norddeutscher Lloyd hade 1888 samtidigt agenterna N:r 14 och 22. — Dessa fall blifva emellertid betydligt flera, oin hänsyn tages till de agenter som representera flere, i tabellen ej specificerade linjer.

anledningarna till värfningsverksamhet är olämpligt. Fall at' sådan art äro visserligen svåra att känna, då agenternas affärsverksamhet faller utom kontroll. Dock framgår t. ex. af uppgifterna ofvan, att säkerheten för utvandraragenten N:r 8 i tabellen nnder vissa är tillhörde utvandraragenten N:r !). Detta förhållande tyder med saunolikhet därpå att den förre stod i omlmdsförhàllande till den senare. Ett officiellt bestyrkt fall af denna art består ännu för närvarande, nämligen i afseende a agenten C. A. Lundberg i Gröteborg. Angående denne har nämligen poliskammaren därstädes i skrifvelse den 21 december 190* till Kommerskollegium meddelat följande: »För något mera än ett är sedan uppstod misshällighet mellan Lundberg och dennes hufvudman i England i ärende rörande redovisning för sålda biljetter. Fråga var, att, Allan-liniens hufvud kontor i England icke vidare skulle använda Lundberg som sitt ombud här i riket. Allan-liniens generalagent i Kristiania, Charles Bennet, som nedreste bit, ordnade saken så, att a liniens kontor i Göteborg tillsattes en kassörska, som därefter och fortfarande uppgör redovisningar och remitterar influtna penningar till hufvudkoiitoret i England, vid hvilket förhållande Lundberg fortfarande fått kvarstå som utvandrareagent.»

Systemet att utländska agenter hafva lagliga medhjälpare i Sverige, är i afseende å emigrantagenternas ombud mycket vanligt (se sid. 58).

Att dylika förhållanden kunna förekomma beror därpå, att myndigheternas befattning med emigrantagenternas verksamhet hitintills väsentligen varit af formell art. Detta sammanhänger i viss mån med den gällande utvandrareförfattningens karaktär, hvars ändamål i hufvudsak blott är Utvandrarnes skyddande genom stadgandena angående de s. k. utvandrarkontrakten. Om emigrantagenterna still la de stadgade säkerheterna för fullgörandet af sina förbindelser och inga gravare anmärkningar inkomma mot utvandrarnas behandling under öfverresan, anses utvandringsväsendet tillfredsställande ordnadt. Däremot hafva myndigheterna stått utanför den frågan, för hvilken hufvudman agenten arbetat, i hvilket förhållande han stått till nämnda hufvudman, af hvad art de intressen varit, i hvilkas tjänst han arbetat, samt huru han i allmänhet gått tillväga för att öka sin kundkrets.

Huru formell Köinmerskollegii befattning med agenternas verksamhet varit, framgår vid granskning af de fall, då anmärkningar till kollegiet inkommit angående agenternas verksamhet. I kollegiets protokoll sedan år 1 884 återfinnas endast efterföljande fyra fall af sådan art.

1) Handlanden .1. O. i Göteborg blef år 1882 inför stadens poliskain-mare åtalad för det ban skulle hafva »ined utvandrare träffat aftal om att

de. efter ankomsten till det främmande landet, skulle med arbete aftjäna kostnaden för öfverresan», men genom poli3kammarcns utslag den 8 febr. 1X83 förklarades, att O. -icke mot sitt bestridande kunde till ansvar dömas». Nagra dagar efter utslagets afknnnande begärde O. af poliskammaren intyg om sin lämplighet som emigrantagent och erhöll ett dylikt af innehall att mot O. i hans verksamhet som utvandraragent icke förekommit annat än nämnda, på angifvet sätt afdömda åtal. Med bifogande af detta intyg ingick O. till Komraerskollegium med koncessionsansökan, som af kollegiet den 20 fehr. afslogs. Ar 1884 förnyade O. sin ansökan, nu åtföljdt af ett intyg af polis-kammaren, soin vitsordade, att O. »gjort sig känd för ordentlighet och i öfrigt kunde anses lämplig

för verksamheten;. Kommerskollegium begärde nu utlåtande af Konungens befallningshafvande i Göteborgs och Bohus län om sökanden. I svar harpa förklarade sig denna myndighet kunna hänvisa till och instämma i ett nytt af poliskammaren afgifvet yttrande, som innehöll, »att under hela den tid, 1872—1882, O. varit utvandraragent i Göteborg, han i fråga om tillmötesgående mot utvandrare, snabbhet ocli ordentlighet vid deras befordran och i allmänhet de åtgärder, som vid afgångsorten erfordrades af en utvandraragent, städse fullt tillfredsställande fullgjort sina åligganden», samt vidare, »att poliskammaren nästan alla dessa år saknat tillfälle bedöma det sätt, hvarpå sökanden anskaffat utvandrare, enär sådana i allmänhet på förhand genom ombuden i landsorten uppgjort, till hvilken agent de skulle vända sig», men »att poliskammaren ar 1882, då ett större antal utvandrare frän Göteborg och närmaste landsbygd genom sökanden befordrats till Förenta staterna, fått anledning uppmärksamma sökandens åtgärder härutinnan, hvarvid framgått, att O. befordrat utvandrare, hvilka icke erlagt någon betalning för öfverresan, oaktadt sådan betalning blifvit kvitterad å de kontrakt, som till poliskammaren för godkännande »Hämnats; samt att O., efter mot liononi i anledning häraf anställdt åtal, förklarats icke kunna till ansvar fällas; hvarpå, poliskammaren likväl, riär O. omedelbart därefter anhållit om hohöHigt intyg för att hos Konimerskollegium ånyo göra ansökan om att fa vara utvandraragent, ansett sig då icke böra intyga 0:s ordentlighet och lämplighet härtill . I)å poliskammaren emellertid »numer vore öfvertygad att sökanden, med erfarenhet af den påföljd som underlåtenhet härutinnan kunde medföra, hädanefter skulle noggrannt ställa sig till efterrättelse icke blott utvandrarförord-ningens tydliga föreskrifter utan äfven syftemålet med förordningen, samt sökanden dessutom i fråga om utvandrares befordran från Göteborg städse visat sig särdeles ordentlig och lämplig, hade poliskammaren i år (1884) ansett sig kunna intyga Ots lämplighet som utvandraragent».

I resolution af den 18 mars 1884 förklarade Konimerskollegium också, »i betraktande af hvad sålunda blifvit af vederbörande myndigheter, som i saken sig yttrat, numera upplyst», O. berättigad till emigrantagcnt.verksamhet under år 1884. Och verkade O. sedermera som emigrantagent ända till och med 1890.

2) Mot handlanden A. L. i Ilcrghem (Älfsborgs län), hvilken verkade som utvandraragent frän början af 1880-talet och, med undantag af ar 1889, till och med är 1898, ingaf till Förenta staterna utvandrade kvinnliga svenska undersaten E. M. E. i juli manad 1889 en anmälan till svenska och norska konsulatet i Newyork. Konsulatet öfverlämnade (genom skrifvelse den 2 aug.) denna anmälan till Kommerskollegium -för vidare åtgärd», under förmälan att I,, syntes hafva begagnat sig af sin ställning som utvandraragent till att försälja ett jordområde till E. för, såsom det syntes, dess tredubbla värde och anbefallt henne denna handel såsom det bästa hon kunde göra för sin (-gen

och sina barns framtid, oaktadt han — såsom bekant med förhållandena i Amerika — måste hafva varit öfvertygad om omöjligheten för en vid hårdt arbete ovan kvinna att, med fem icke arbetsföra barn, kunna utan tillgångar företaga sig att uppodla och lefva af ett jordområde som låge ouppodladt och fullständigt obebyggdt.» Kommerskollegium öfversände handlingarna i Ärendet till Konungens befallningshafvande i Älfsborgs län, med anmodan att från L. infordra skriftlig förklaring. Denna L:s förklaring insändes af Länsstyrelsen den 3 oktober till kollegiet, och erbjöd sig L. i sitt svar att på vissa villkor återköpa jordområdet i fråga samt hemställde, satt Kommerskollegium måtte meddela konsuln i Newyork lämplig föreställning ej mindre för det ban i sin skrifvelse till kollegium mot L. framställt direkt beskyllning, på sätt sagda skrifvelse innehölle, än äfven för det ban besvärat Kollegium och därmed äfven I., med ärende, hvarmed han, åtminstone i sin egenskap af konsul, ickc hade det ringaste att skaffas.

Om denna saks afgörande af Kommerskollegium förmäler ett dess protokoll af den 8 oktober 1889: »Efter föredragande häraf fann Kollegium hvad i saken förekommit icke föranleda någon Kollegii vidare åtgärd, än att L:s förklaringsskrift, jämte styrkt afskrift at' Kungl. Maj:ts befallningshafvande» skrifvelse i ämnet, skulle till konsulatet i Newyork öfverlämnas för at.t oför-dröjligen dol gifvas E. M. E. — Om hvad Kollegium sålunda beslutit skulle, jämlikt L:s begäran, utdrag af protokollet, för honom utfärdas.

Att märka är, att L., som ifrågavarande år (1889) pauseradc i sin mångåriga verksamhet som utvandraragent,

följande ar af Kommerskollegium utan anmärkning erhöll koncession.

3) Mot den under en läng följd af år som utvandraragent verksamme grosshandlaren 1.. i Stockholm gjordes i början af 1880-talet. af ett par emigrantagenter i Göteborg anmärkning hos Kommerskollegium, men förklarades •len, sedan förklaring infordrats från I,, (som betecknade anmärkningen såsom föranledd al' vederbörandes yrkesafund) och rekommenderande intyg om i.:s verksamhet inkommit från polisens ordonansafdelning, till ingen åtgärd föranleda. Samma negativa resultat liadc cn i januari 1891 af förre kronofjärdingsman 1.. L. mot L:s emigrantagentverksamhet ingifvet! inlaga; polisens ordonnansnfdel "ing intygade bl. a. .att af de i Stockholm boende emigrantagenter och ombud L. vore en at' de bäst ansedde». Allvarligare betänkligheter hos Kollegium framkallades däremot är 1903 af ett af L. till spridning bland allmänhetens breda lager utsändt prospekt, hvaruti bland mängden af upplysningar för utvandrare förekom cn till reslystne sbeväringsmftn» ställd maning af följande lydelse:

> Obs. Bevänngsmän. som önska resa, men ickc kunna ntfi sina prästbetyg (Br resa till Amerika, hfira sända mig 20 kronor i hnndpcnning för hvarje biljett, och skall .|ag dä. med omgående post sända handpenningsbiljett samt alla handlingar, som fordras för ansökan hos Ivonnngcn att blifva fri från bcvnringsskyldigheten, så att de fö resa: och som dessa ansökningar alltid beviljas, knnua de sora (olja detta mitt råd vara säkra pä att fä resa. Det brukar vanligen dröja en à högBt tvä veckor hos Konungen att, fä. sädana ansökningar beviljade, och om Ni icke for ansöka>i beviljad, sa ansvarar jag för att i sä fall återlämna Edra handpenningar utan afdrag. Således får Ni ansökningshandlingarna fritt, och det är fritt hos Konungen, så att hela affären kostar icke ett öre: handpcnningarno afdrag as, då biljett köpes.>

Därjämte meddelades å annat ställe i prospektet, rörande »betyg», att: »Ynglingar, som äro i beväringsåren, få resa obehindradt blott de medföra fullständigt till Amerika ställdt utflyttningsbevis.»

Kommerskollegiuni afliit med anledning af detta cirkulär den 3 septcm her 1903 cn skrifvelse till Ofverstäthållan ämbetet i Stockholm, hvari Kolle-46 KM roR ATIONSUTREDNINGEN. BIT.. II. UTVANDRINGSVÄSENDET I SVERIGE.

giet meddelade, att till dess kännedom kommit att utvandraragenten L. »låtit utfärda ett för spridning bland allmänheten afsedt tryckt cirkulär», som bland annat innehölle det här ofvan återgifna (som äfven i skrifvelsen citeras), samt anhöll »med hänsyn till beskaffenheten och innebörden af återgifna delen af ifrågavarande cirkulär» att Öfverståthallareümbetet behagade dels förständiga L. att skyndsamt afgifva förklaring, dels för egen del till Kollegium inkomma med yttrande, huruvida L. ma af Eder, på grund af hvad eljest om honom kunnat inhämtas, anses fortfarande lämplig för utöfvande af emigrantagent-verksamhet.»

I svarsskrifvelse af den 2 oktober förklarade Öfverståthållareämbetet, att ämbetet., »som icke har att yttra sig om beskaffenheten af cirkuläret», i öfrigt ansåge L. lämplig utöfva utvandraragentverksamheten, som han i mer än tjugu år bedrifvit, utan att anmärkning mot honom hos ämbetet förekommit». Och Kommerskollegium beslöt deu 23 oktober, »att hvad mot L. i saken förekommit icke skulle till någon Kollegii vidare åtgärd föranleda». Ej heller fann Kollegium sedermera, vid behandlingen af inkomna ansökningar om tillstånd att under år 1004 utöfva verksamhet som emigrantagent, anledning föreligga att vägra L. sådant tillstånd.

4) Till Kommerskollegium — »för den åtgärd hvartill I mån finna förhållandena föranleda* — öfverlämnade Öfverståthällareämhet den 17 april 1896 en af Stockholmspolisens ordonnansafdelning uppsatt rapport öfver undersökningar, som företagits med anledning af en till Öfverståthållareämbetet den t april af emigranterna K. S., F. S. och A. E. från Stora Tuna (Kopparbergs län) ingifven anmälan mot. utvandraragenten under ar 189;» •/. G. /.. i Stockholm samt ett par hans affärskompanjoner. I denna anmälan anförde klagandena följande:

En af emigranterna hade besökt The Scandinavian and Finlanders Emigrant G.ox Stockholmskontor för att höra sig för angående befordran till Australien, hade senare skrifvit till kontoret och erhållit svar genom två af ./. G. L. undertecknade bref, samt hade deu 1 april med bantåg ankommit till Stockholm i sällskap med åtta andra utvandringslystna sockenbor och vid stationen mötts af ett L:s biträde (som sedermera befanns vara f. emigrant-

agentombudet A. L. Ii.), hvilket sökte förmå sällskapet medfölja till L:s kontor. Som Dalaborna emellertid fattade misstro till personen, följde de icke genast med till kontoret, och enär de sedan erhöllo kunskap om L:s kompanjoner G. ß:s och C. T. N:s föregåenden, afreste de efter ett par dagar pä egen hand till Göteborg, för att. via England erhålla lägenhet till Australien. Nu yrkade de emellertid i sin anmälan på att erhålla ersättning af L. för sin Stockholmsresa. emedan den sistnämnde uppmanat dem taga vägen öfver Stockholm och de härigenom tillskyndats ekonomisk förlust.

Rörande de i denna anmälan omnämnda personerna meddelade polisen i sin rapport hl. a., att G. var finne till börden, men numera amerikansk undersåte, och att han den 25 febr. 189:"» af polisdomstolen i Stockholm dömts till 300 kr. böter för oloflig emigrantagentverksamhet; att. N. föregående året varit biträde åt G. samt för delaktighet i dennes förseelse mot 1884 års utvaudrarförordning äfvenledes dömts till 300 kr. böter (den 21 fehr. 1896); samt att vid förhör med L. denne uppgifvit i hufvudsak följande:

G. hade förhyrt lokal vid Skeppsbron, och här ämnade L. och G. tillsammans idka cmigruntagentverksamhet, såvida L. äfven detta år (1896) erhölle Kommcrskollegii tillstand därtill. Säkerheten för verksamheten skulle vara densamma som 1895, och tillhörde den egentligen G:s hufvudmän i England och Amerika. G. skulle betala alla utgifter för företaget och L. skulleE MIO It A N T A 3 E N T ER N' A.

»såsom generalagent» erhålla en årslön å 1,200 kr. af G. — N. skulle vara tolk och B. biträde å kontoret. Verksamheten uppgafs skola bedrifvas för Nordtyska Lloyds s. k. Bremerlinie. I fråga om tiden fr. o. m. den 1 januari 1896, hvarunder I., icke innehaft koncession som emigrantagent, förnekade han att han sålt någon emigrantbiljett, och ansåg ban icke, att han genom att lämna klaganden S. muntliga och skriftliga upplysningar begått lagöfverträdelse. Beträffande B. uppgafs, att denne intill 1 jan. 1896 varit anställd å L:s dåvarande kontor, men därefter blott en och annan gång varit 1" behjälplig med skrifarbcte på det af G. förhyrda kontoret. Själf förnekade B-, att ban skulle sökt förmå de ifrågavarande emigranterna att köpa biljetter hos 1,., och påstod att ban blott af en händelse träffat sällskapet vid bangården. »Någon bevisning härutinnan har ej kunnat åstadkommas , anmärker polisen i sin rapport.

De emigrerande Tunabornas anmälan mot L. tyckes hafva behandlats af Kommerskollegium den 24 april 1896, samtidigt med en af I,, ingifven ansökan om tillstånd att vara emigrantagent under aret i fråga. Protokollet för sammanträdet upplyser emellertid blott helt kort — utan motivering — att Kollegiet beslöt meddela det sökta tillståndet. Till handlingarna äro fogade ett par telegram från den firma, som var ägare af den för L. ställda säkerheten, nämligen Richardson Spencer £ C:o i Liverpool; det ena lyder ' öfversättning: »Vi utnämna .1. G. L. till ensam agent för Anierican-linien, och icke G. Vi önska licens för L.i; det andra: iVi ha icke längre någon afsikt utnämna G. till agent.»*

Om sålunda Kollegium byst några betänkligheter före beviljandet af förnyad koncession åt L., — hvilket emellertid pä intet sätt framgår af protokollet, — så tyckas dessa helt och hållet haft sin grund i hans kompanjon-skap nied G. Antagligen bar Kollegium — såsom de citerade telegrammen antyda — före beviljandet satt sig i förbindelse med den deponerade säkerhetens ägare för att fa G. skild från all agentverksamhet för firman och dess linie. — L. fortfor att vara utvandraragent i Stockholm till och med 1901. — Om G. och hans föregående verksamhet, hvilken omfattat biide Finland, Sverige och Amerika, finnas en del uppgifter i tidningar från ifrågavarande tid, och enär dels hans verksamhet utgör ett exempel på hur emigrationen kan utnyttjas af svindlare, därest icke detaljerade och med insikt, och erfarenhet utarbetade förordningar reglera densamma, dels G. ett år — 1893 — i Sverige representerades af lagligen koncessionerad emigrantageni — reservlöjt-uant K. i Stockholm, — må en kort framställning häraf följa.

G. var, som ofvan nämnts, finne till börden, och bildade, sedan ban kom-niit till Amerika, i början på 1890-talet, ett bolag med namnet The Scaruli navian and Finlanders Emigrant Company, hvilket i Sverige och Finland upprättade afdelningskontor. En af bolagets finska agenter inköpte i Vasa nn tidning, en annan utgafs af G. själf i Newyork, och i dessa organ uppmanades allmänheten låta bolaget förmedla sina affärer och penningdepositioner,

samtidigt som andra firmor i branschen »nedsvilrtades och förföljdes». Verksamheten i Finland afbröts slutligen genom att agenten i Vasa tör lögnaktiga uppgifter i tidningen dömdes till 900 kr. böter, rättegångskostnadernas betalande, det åtalade tidningsnumrets förstörande samt utslagets uppläsande 1 finska kvrkor och införande i finska tidningar på den dömdes bekostnad. Det »skandinaviska och finska emigrantbolaget» inställde den 28 april 1894 sina betalningar i Amerika; skulderna sades uppgå till 60,000 dollar, besta-

* Påpekas hör, att medan L. för polisen uppgifvit, att. del vore för Norddeutscher Lloyds >Hremerliiiie», som han och 6. tillsammans ämnade arbeta, var han 1895 och blef äter frän och med 24 april 1896 emigrantagent för den engelska American-linien.•18 EMIGRATIONSUTIIEDNINGEN. B[r,. II. UTVA NI) RING S VÄS K NI) ET I SVERIGE.

ende af depositioner hos bolaget af personer öfverallt i Förenta staterna, hufvudsakligen af pengar som skulle sändas till olika platser i Finland och Skandinavien, mest från finnar i Minnesota och Michigan, (i. blef 1894 häktad i Newyork för bedrägligt förfarande mot kunderna, men kom fri och öfverreste till Sverige; hans verksamhet här under de båda följande åren — 1895 och 1896 — är ofvan antydd. Emigrantbolagets kontor i Stockholm hade öppnats 1893, under hvilket år bolaget i reservlöjtnant K. hade en lagligen koncessionerad svensk emigrantagent (för hvilken bolaget deponerat 40,000 kronor i säkerhet). Tack vare den polisutredning, som 1896 kom till stånd i samband med frågan om agcnttillstånd för L., tyckes G:s vidare verksamhet i Sverige ändtligen omöjliggjorts.

Att såsom i fallet här ofvan antydos, skandinavisk-amerikanska firmor såväl i Amerika som i nordiska länder hade hesoldade tidningar som tjänade deras ekonomiska syften, tyckes under 1890-talet ej varit alltför ovanligt. Sålunda utgaf en hr S. vid samma tid dels en »religiös partltidning», Badbäraren, i Uöteborg, dels >cn dito» i Newyork, Sanning oeh Frid kallad, hvilka tidningar, bland annat, uppmanade allmänheten att göra affärer med S. S. gjorde 1894 konkurs i Newyork, och lämnade ined en af den tvska Skandialinicns båtar hvilka tian varit mycket nitisk att förskaffa passagerare Amerika, där »hundratals af lians offer, fattiga svenska emigranter, förgäfves vänta på hans återkomst tör att fâ ut sina pengar». Detta enligt Värmlands Allehanda för den 21 januari 1895.

Såsom en för de engelska rederierna förmånlig anordning kommer härtill den roll firman Wilson & C:i i Göteborg spelar i ifrågavarande afseende. De engelska linjerna använda denna firma, som ilr väl förtrogen med svenska förhållanden oeh särskildt förhållandena i Göteborg, såsom kommissionär i Sverige i frågor som röra utvandrartrafiken. De för dessa liniers agenter ställda säkerheter hafva nästan alltid varit tillhöriga Wilson & C:i. Denna firma utöfvar salunda ett stort inflytande p;i emigrantagentväseudet, i Sverige. Då nu firmans i fråga intressen äro på det närmaste förbundna med utvandrartrafikens ökning, eftersom Wilson-linien utan konkurrens upprätthaller förbindelsen mellan Göteborg och Hull, så inâst© nämnda anordning vara för de engelska linierna lika förmånlig, som den är oförmånlig ur det svenska utvandringsväsendets synpunkt. Emigrantagentcrna i Göteborg äga uti Wilson-firman ett stöd för sina intressen, hvars betydelse icke får underskattas. Att Wilson-linien, ehuru en utvandringslinie i egentligaste mening, iche är underställd titvandringsförfättningen, gör hela denna anordning än olämpligare. Se härom ytterligare sid. 106.IV. Emigrautagenteraas ombud.

Angående dessa meddelar Kungl, förordningen den 4 juni 1884, § 4, följande bestämmelser (se sid. IS):

»Önskar utvandrareagent vid utöfningen af sin verksamhet begagna biträde af ombud, skall ban, med uppgift å ombudet, därom göra ansökning bos Vår befallningshafvande i det län, där ombudet kommer att uppträda, finner Vår befallningshafvande med hänsyn till förhållandena inom länet anledning att medgifva agenten dylik rätt och är den uppgifne personen bosatt inom länet samt i öfrigt i besittning af de egenskaper, hvilka enligt § 2 fordras för att blifva till agent antagen, ma den sökta tillåtelsen meddelas. Dylik tillåtelse kan sedermera af Vår befallningshafvande återkallas, när omständigheterna därtill föranleda.

Agent är i allo ansvarig för ombudets öfverträdelse af denna förordning.»

Det framgår häraf, att förordningen underlåter att gifva närmare bestämmelser om hvad som skall förstås med

ombud till en emigrantagent. I följd häraf hafva endast de personer kunnat i Sverige betraktas såsom ombud, hvilka medverkat vid försäljandet af rcxcbiljcMcr. Personer åter, som, utan att taga befattning med detta, på annat sått biträdt emigrantagenterna, t. ex. genom att sprida '"eklaniprospekt eller vürfva kunder, hafva icke kunnat anses såsom ombud. Anmärkas bör dessutom, att emigrantagenternas ombud äro oansvariga för sina öfverträdelse!- af författningen.

Då emigrantagenterna erhålla tillstånd att utöfva sin verksamhet endast för ett kalenderår i sänder och ombudens anställande måste föregås af en ansökan därom af emigrantagenten, följer häraf att äfven tillåtelsen att verka såsom ombud måste förnyas för hvarje år. Som ansökan och länsstyrelsens resolution naturligtvis erfordra viss tid, "»träffa några dagar vid början af hvarje är då ombuden egentligen skulle vara försatta ur tjänstgöring.

Såsom exempel på lydelsen af dylika Kungl. Maj:ts Befallningshafvandes resolutioner meddelas här en afskrift af det formulär soui användes af läns-Styrelsen i Göteborgs och Bohus län:

>N. N. hade titi en hit inkommen skrift — med åberopande af Kungl. Maj:ts och pikets Kommerskollegii resolution den .... 190 , hvarigenom han förklarats berättigad att under innevarande år i Sverige såsom utvandrareagent ombesörja utvandrares "Bfordran till hamn i främmande världsdel oeh vidare in i landet med skyldighet att ställa sig till efterrättelsn hvad i Kongl. Förordningen den 4 juni 18.H4 med deri enligt ...on8'. Kungörelsen den 28 september 1893 vidtagna ändringar vore utvandrareagent u" iakttagande föreskrifvet anhållit om tillstånd att vid agentnrlörrättningens be-

drifvande inom Göteborgs och Bohus län begagna biträde at'_____ , om hvilken behörigt

frejdebetyg bifogats: och hade Poliskummaren I Clötcborg infordradt yttrande afgifvit.

Vid föredragning af detta ärende fann .... med hänsyn till förhållandena inom

länet anledning att medgifva sökanden, som behörigen styrkt sig vara berättigad att bär i riket uppträda såsom ntvandrareagent, rätt att vid utöfningen af denna sin verksamhet begagna biträde af ombud, till följd hvaraf och då, enligt hvad utrcdt blifvit,

.... vore i besittning af erforderliga egenskaper för att blifva till sådant ombud

antagen, ... ined stöd af i § i åberopade Kongl. Förordningen, profvade skäligt

meddela sökanden tillstånd att i ifrågavarande afseende inom länet begagna biträde af

bemälde .... med erinran, att sökanden vore ansvarig för ombudets öfverträdclser af

nämnda Kongl. Förordning samt att det nu meddelade tillståndet kunde af Konungens Befallningshafvande återkallas, när omständigheterna dertill föranledde: om hvilket beslut besked skulle meddelas genom utdrag af protokollet.»

Formuläret i fråga undertecknas af landssekreteraren.

Ombud i verksamhet under år 1907.

För att erhålla närmare upplysningar om emigrantagenternas ombud har Emigrationsutredningen hos ölverståthållareämbetet samt K:s Bef.-hafvande i de olika länen anhållit om uppgifter angående de under år 1907 verksamma ombudens namn, uppgifna yrken och boningsorter samt om de agenter, hvilka gjort ansökan om deras anställande. Tabellen sid. 51 utgör en sammanfattning af hvad sålunda inhämtats.

Af tabellen framgår, att under år 1907 sammanlagdt 158 personer utöfvade verksamhet som ombud for utvand raragen ter. Af dessa voro 15 samtidigt ombud för två agenter, 2 samtidigt för tre agenter. Antalet i de olika länen var följande:

I Göteborgs och Bohus

län.......21

» .Malmöhus län . . .20 » Kristianstads län . . 15 » Jönköpings län ... 12

> Kalmar län .... 12 » Hallands län 12

> Älfsborgs län 10

> Kronobergs län ... 8

1 Blekinge län . . . 6 > Gäfleborgs län . . G • Norrbottions län . . 6 » Skaraborgs län . . 4 . Värmlands län . . 4 > Stockholms stad . 3 » Östergötlands län . 3 > Gottlands län . . . . 3 > Västernorrlands län 3

I Västerbottens län . . 3

> Södermanlands län . 2

> Kopparbergs län . . 2

> Jämtlands län ... 2

> Västmanlands län . . 1

> Stockholms län ... O » Uppsala län .... O

> Örebro län.....O

Efter sina hufvudmän fördelade sig ombuden sa lunda:

Cunard-liniens agent Axel II. Lagergren. Göteborg.......71 ombud

Skandinavien-Amerika-liniens agent A Persson Leander, Malmö . 42

Hvita-Stjarn-liniens agent Carl Eriksson, Göteborg.......3'J >

Ameriean-liniens agent, Sam. Larsson. (Jötehorg........11

Anchor-liniens agent C. E. Larsson-Orton. Stockholm......4 >

Canadian-Paciflc-liniens agent C. J. Edenholm, Göteborg .... 1 >

Allan-liniens agent C. A. Lundberg, Göteborg.........3 >

Agenten A. Ii. Larsson-Orton, Stockholm...........2 »

Agenten för Norddeutscher Lloyd, C. Flaeh, Göteborg.....1 >

Af dessa voro 2 samtidigt ombud för Lagergren och Eriksson, 5 för Lagergren och Leander, 7 för Eriksson och Sara. Larsson, 1 för Eriksson och i.eander, 1 för Lagergren, Lundberg och Leander, I för Edenholm, Lundberg och Larsson-Orton. lagergren hade sina ombud spridda tämligen jämt öfver bela landet. De öfriga agenterna hade koncentrerat sig mer eller mindre uteslutande på de södra provinserna.EMIGRANTAOENTERNAS OMBUD. Emigrantagenternas ombud ur 1907.

Ombudets un inn.

Ombudets yrke. Ombudets bostad. ^VÄT"

Stockholms stad.

Svante Juliu. Handlande. Skeppsbron G. A. H. Lagergren, Göteborg.

William Isidor Hällström. Agent. Skeppsbron 10. i Carl Eriksson, Göteborg.

K. G. T. Nilsson. F. d. med. stud. Skeppsbron 18. A. A. P. Leander. Malmö.

Stockholms län. Intet.

Uppsala län.

Intet.

Södermanlands län.

C. A. Larsson. G&rdsiignre. Eskilstunn. A. H. Lagergren, Göteborg.

L. J. Johansson. Gårdsägare, Eskilstunn. Cnrl Eriksson, Göteborg,

försäkr.-inspekt.

Östergötlands län.

A. P. Andersson. Kommissioniir. Motala. A. H. Lagergren, Göteborg.

G. O. Schelin. Handlande. Norrköping. > -

F. O. Carlsson Schöllin. Skomakare. Motnln. Carl Eriksson, Göteborg.

Jönköpings län.

Thure Biörck. Folisöfvcrkonstap. Jönköping. A. IL Lagergren, Göteborg.

Hugo Efraim Collberg. Handlande. Värnamo. > »

Sten Anders Ekström. Agent. Lauduryd. » »

Carl J. V. Lundin. Skomakare. Nässjö. >

Carl Emil Svensson. Handlande. Jönköping. Carl Eriksson, Göteborg.

Axel K. W. Westman. Handlande. Hvetlanda. » >

Johan Aug. Ahlstrand. Bokförare. Eksjö. > >

Johan Aug Jncobzon. Handlande. Marianelund. Sam. Larsson, Göteborg.

Alfr. Anders Lundin. Skomakare. i Nässjö. C. E. L. Orton, Stockholm.

Carl Wilhelm Lindgren. Snickare. Södra Unnaryd. A. A. P. Leander, Malmö.

Anders Malkolm Andersson. Handlande. Jönköping. > >

Sven Jolinn Andersson. Virkusbandlaude. Hvetlanda. > »

Kronobergs län.

Gottfrid Stensson. , Bokbindare. j Ljungby. A. II. Lngcrgreu, Göteborg.

Sven Olsson. Hnndlandc. Norregård, Mnrkn- > »

ryd.

Karl Oskar Engström. Fabrikör. Alfvesta. > »

John Kronström., Bokbindare. Växjö. >

O J Petersson Åström.1) Murmästare. Ljungby, Carl Eriksson, Göteborg.

David Magni Karlsson. Skntioiisskrifvare. Strömsnas bruk. >

Johannes Persson LontZ. Snickare. Växjö. A. A. P. Leander, Malmö.

Axel Emil Karlsson. Poliskonstapel. Ljungby. » 1

Kalmar län.

Aug. Jnblin. Folkskolelnrarinna. Bergkvara. A. H. Lagergren, Göteborg,

w. Falk. Kontorist. Kalmar. » >

Guslaf J. Öhman. i Inspektor. Stensberg (Köping). »

') Äfveu ombud för Sam. Larsson, Göteborg.52 K.MIGRATI0N8UTRBDNING8N. BIL. lf. UTVAgDIUNG5 VÄSKNDET 1 SVKRIGK.

fi/niyran tay eliternas ombud är 11)07.

Ombudet* namn. Ombudets vrke. Ombudets bostad Agent, för hvilken ombudet. nr nnstididt S. A. Svensson IWjit. förtständ. Hidalite. Carl Eriksson, Göteborg. 1'. K. Morin Spegefrnakare. Kalmir. » 9 .l|ilius T hörn biad.') landtbrukare. AlguUrum. » » Alrik Strnfr.ll. Handlande. Borgholm. * » Alfred Samuelsson EprrsjfömilAiiilarc Kalmar. A P. Leander, Malmö Goriof Fel i* Karlsson. Handlande Oskarshamn B > Johan i'm|r. Ljuugkranli Handlande. Färjestaden ► t Anton Julius Karlberg. Handlande. Hultsfred, » Erland H K. Blomqvist. Handlande. Västervik. » > - Gottland* län. C. A. Ring. Handlande. Vishr. A. 11. Utfenprn, Ciötehorg. Joiief Hägg HandcUfö nytänd. Visby. Carl Eriksson, Göfceliorp. Svante hindby. Ilokhnn, Iland. Visby. E.L. Orion, Stockholm Blekinge Hin Ang. Persson Iland lande. Hörvik, Mjällby. All. Ltti;cn;rcnt (iotebørg. O. Olssön. Stationsinspektor. Ilofiuansbygd. i > Nils Löfirren. Handlando. Torhainn. i » K. Vogel. -) Handlande. Karlskrona. » » fridolf M. 1'eteiMon. 1 iryggarc Karlshamn. A A. 1', Leander, Ni ni in 5. Knut A. Nelseon. Ilundlaudc. Karlskrona. » > Kristianstads län. A. Muller. Ankefru. Ängelholm. A. H. Lagnrgren, Göteborg. David Wenström.») Hàradadoiimre. Båstad. 1 9 Sven Ptirnnn. Ilniidlaiuli'. Grefvie i » A II. Rosenberg. Skuliàrare. Oimliinda. > > Jolin Akowon. V gent. Torekov. » i A Wilhelm Nllwon.') Handlande. IlarkStra. Cnrl Krikuoii, Gott-bory, S K. CarUson Slien. Handlande IläMlcbolin > a Johannes Persson. - IJillnrjf. » » Karl (iu»t. Vnllengren. 1) Handlande. iugelliolm. i • A. Liljedahl. Handlande. •Simrishamn, A. A. P. Leamlc:, Mnlino. O, W. t'i ilerholio Agent. Kristianstad. J. 1' BSck Agent Jör* löf. » i C. P. obman. Disponent. Ängelholm. » i Jonn Mar|engo||. Polis. 0«by. 1 9 II. II. Svensson. Tingsvaklmaetare. Hässleholm. s > Malmöhus län. Aug. Andersson Fredin. Agent. HfiUIngborg. A. IT. Lagergren, Göteborg. Ingrid Fredin f. Jonson. Änka. Hälsingborg > • \iU Nilsson. -- Gi.lof. » » A N W. Fe wau. kontorist. M ni mö. » > Milt 1'etsson. Auent. Malmö. » » K. V. E. Berg. ') Handelsbiträde. Molmv Carl Krikwon. Göteborg Olof Johu««on -- Landskrona, » i Wilhelm Nilsson. ') Agent. Hälsingborg, » t

') Äfven nmhud tor Soln. Lo mon, Göteborg. '1 Äfven ombud for Carl Eriksson, Göteborg *) Äfven ombad Mr A. A. P. Leander, Malmö.KMIGRAXTAOENTKRXAS OMBUD.

Emigr

Ombudet- iittluu.

Ombudet* yrke.

Ombudets bostad.

A Kent, för hvilken ombudet är nnstalldt.

Lars Amler*«m. >) Malmö. C. J. Edenholm. Göte-

borg.

Huii» Jöntmon. i', landtbrukare. M»lmö.

Nil» Andersson Nilsson. Hiuidclstigent. Malmö. C. K.I-Orton, Swkholui.

Addera Andersson. Agenl Hälsingborg. A. A. P Leander, Malmö

Per Hansson. Ur.vggare. Ystad. >

j. 1*. LlXkan«fOii Vgent. llKUingbon;. > i

Andrea» Jönsson. Skomakare. Xorra V ram. > >

Otto Alfr. Leander. Bryggare. Löfrestad. > »

Per Persson. Stationsinspektor. Ostrn Torp. »

Nils Pe.MSon, Lnndlbwflwrare. Alibekå-, » i

C. K. Svensson. Handlande. Landskrona.

•Johanne* Svenson. Handlande. Sftteerajr. > >

Hallands län.

i. Rom. Agent. Halmstad. A. II. Lagergren.Göteborg

Ang. E. Rein. Agent Varberg. * »

Nils Nilsson. Brefbitrare. Laholm. > >

C. G. Petterson. Guldsmed. Falkenberg. - >

Joh. Alfr. Larsson.'I Handlande. Halmstad. Carl Eriksson, Göteborg.

A. W, Moberg. F. d. sjökapteu. Falkenberg. > >

Aiiion .lnhanxtoii. Handlande. Varberg. t •

p. .lobiiiissiiii.8) |tngnre. lidholm. >

(iintaf Isberg. Agent Halmstad Carl Flach, Göteborg.

Bengt Aug Andenwon. Husägare. Varberg; A A. P. Leander, Malmö

Car! Arrid Nilsson. Ilrefbårure Norm llis- >

bult.

A. It. Johansson. Vagiiatiilsynings- Laholm. t >

nian.

Göteborgs o. liohut län.

Carl O. Korsberg. Kontorist. Bohnsg. 3, Gbg. A. II. Lagergren,Göteborg.

C. K Bengtssou KontorsTaktm. 1'osljt. 47, (Ibe. « >

Ander» C. Dahlin. Kontorsvoktin. Postg. 44, Ohg. » .

Otto Björnram. KontnrMnUm. Pösig. 38. Gbg. t >

Gustaf II Olsaon. Koiitorivnktni. Postg. 28, Gbg. >

Fredrik Pettersson. Kontomrakcm. llryggarcg. 3, Gbg. > •

A. W Christensen. llvggmästarc. GdnSlraudg.,Lyse- » •

kil.

Carl Ivar Hallström. Kassör. Engelbreklsg. ii6, C«rl Erikason, Göteborg

Göteborg.

Carl Johan Pcowon. Kontorist Götabergsg. fi. Gbg >

Bernhard Sårnblnai | kontorsvnktm. Götgnlna Gl>g. > »

Alfred Carrrbv. I Kontorsvaktm. Krouhnsg. 1, Gbic. » »

Oskar Åkerström. Kontorsvaktm. Po«t«. 3, Gbg. » >

Alfred GusUifssou. Stenhuggare. Kronberget, Lvse- » »

kil.

J. P. t, Åman. Kantoisrnktm. Götg. 4. Göteborg. Siam. Larsson. GSteboric.

V Andréasson Wikström. kontorsvaktin Slnuipg. 38, Gl>g. » >

'.'nst&f V. Källgren. Kontorsvaktm Kronhosg.21,6b«. A. A. P. Leander, Malmö.

Per Michael llallengreu. Kontnrsbitriide. Potig. l!', Gbg.

Gustaf Nil».<mi Kontorstaktro. Postg. 4ti, Gbg. C. A. Lundberg, Göteborg.

I. B; Lundberg. H»ud|»»di' Postg. 44. Gbg C. K. I. Orton, Stnrl-

holm.

') Äfven ombud lör C. A. Lundberg, Göteborg och C. K. L. Orton, Stockholm. •1 Äfven ombud för A. \ P. leander, Malmö. s) Älven ombud för Sam. Larsson, Göteborg,54 EMIGRATIONSIiTRKDNINGEN. BIL. II. UTVANDRI.VGSVÄSENDET I SVERIGE.

Emigrantagenternas ombud år 1901.

Ombudets namn. Ombudets vrke. Ombudets bostad. Agent, för hvilken ombudet iir anstnlldt.

') Äfven ombud för Carl Eriksson. Göteborg, s) Äfven ombud för A. A. I*. Leander, Miilmö

Reinhold Andersson. Kontorsvnktiii. Postg. 41, Gbg. C. J. Edenholm, Göteborg.

Gari Vilhelm Lindberg. Kontoravnktm. Kö|imausg. 4i, > >

Göteborg.

Älfsborgs län.

Adolf Holmgren. Sjökapten Vänersborg. A. H. Lagergren, Göteborg.

Johan Emil Rhodiu. ---Trollhättan. > »

J. Lundqvist. Handlande. VSrg&rda. » >

A. Ahlberg. Handlande. Mellerud. > »

Jolin Ilaldln. Handlande. Åker, Grinstad. > >

Johannes Erlandsson. ') Handlande. Hjärtsftter, Fiirge- > »

landa.

Carl Bohlin. Bokhållare. Alingsås. > »

Oscar Bcngtssou. Handlande. Hudcuc. » >

Aug. P. Jansson. Bokhållare. Alingsås. Carl Eriksson, Göteborg.

J. Sandberg. Handlande. Borås. > >

Skaraborgs län.

Oskar Sahlin. Agent. Sköfde. A. H.Lagergren,Göteborg.

C. J. Jonsson. Handlande. Noltorp, Mol| torp. > >

L. M. Dahlén. Skräddare. Sköfde. Carl Eriksson, Göteborg.

R. Ostholm. Kontorsbiträde. Skara. > »

'Värmlands län.

A. Vinter.') Kommissioner. Karlstad. A. H. Lagergren, Göteborg.

A. Lindskog. Aknre. Kristinehamn. > >

A. Arnfcldt.') Musikdirektör. Arvika. > >

Albert Eriksson. Kominissionnr. Arvika. Sam. Larsson, Göteborg.

Örebro län.

lutet.

s

Västmanlands län.

P. E. L. Fagerström. Gårdaägare. TsilbackiuSI. liian. A. H. Lagergren, Göteborg. Kopparbergs län.

C. Hj Poraberg. Typograf. Falun. A. H. Lngergren, Göteborg.

Ale| Th. Hedlund. ----Falun. Carl Eriksson, Göteborg.

Gäfleborgs Hin.

C. F. Carlsson.s) lirundscnjeant. Giiflc. A. II. Lagergren, Göteborg.

K. Mvhre. Vice konsul. Ljusne. > >

Ernst G. Bergström. F. d. bngarmäst. Bollnäs. > >

Anders Wikström. Arbetare. Ljusdal. >

Axel Th. Lundberg. Bankförmas. Beritsjö. > >

! Per Alfred Ahlgrcn. Handlande. Hudiksvall. > >

Emigrantagenternas ombud är 1907.

Ombudets namn. Ombudets yrke. 1 Ombudets hostad. Agent, för hvilken ombudet är anställdt. Västernorrlands län. Gunnar E. Ahlner.') Kom missionär. Sundsvall. A. II. Lagergren. Göteliorg. Hampus Törnsten. [-Ängbåtflkommis-siouär.-] {+Ängbåtflkommis- siouär.+} Härnösand. > > Auden Olof Dahlin. Bokbindare. Skjersta. .Sollefteå A.E.L. Orton, Stockholm. Jämtlands län. Jonas Nordin. Handlande. Krokväg, Ragunda. A. II. Lagergren, Göteborg Hugo A. Ström. Kommissionär. Östersund. A. A. P. Leander, Malmö Västerbottens län. Johan Granberg. Redaktionssekre- linien. A. IL Lagergren. Göteliorg. terare. Gustaf Ivar Forsman. Brandforman. Skellefteå. > > Johan Fällman. Kommissioner. Umeå. Carl Eriksson. Göteborg. Norrbottens län. G. II. Sjöstedt. Haudtunde. Haparanda. A. H. Lagergren. Göteborg. Erik Gnstin. Arbetare. Kiruna i > Olof Oskar Vikström. Konsistorievnktm. Luleå. > t Hygien US Lindberg. Bokförare. Boden. > > Ufr. Gullberg. Barberare. Haparanda. Carl Eriksson, Göteborg. I".rnst Strandberg. SkcppskJnrcrare. PiteÄ. A. A. P. Leander, Malmö.

Af samtliga ombud voro 100 bosatta i stad, 20 i köpingar och municipalsamhälle!! samt 38 på landsbygden.

I 28 orter voro mer än ett ombud bosatta, däraf i Göteborg 19, i Malmö 6. i Hälsingborg 5. I allmänhet voro dessa orter städer, men 3 voro köpingar (Ljungby, Hessleholm och Arvika) och 2 municipalsamhällen (Nässjö och Hvetlanda).

Förestående uppgifter afse, såsom redan nämnts, året 1007. För är 1908, då, pä grund af mycket ogynnsamma konjunkturer i Amerika, kunde motses en betydligt minskad utvandring, synes en del emigrantagenter ha inskränkt antalet af sina ombud. Äfven för år 1909 synes ombudens antal blifva betydligt mindre än år 1907; jfr sid. •><> här nedan.

I Västmanlands län var under år 1907 ett ombud tillåtet utöfva \erk-samhet. 1 skrifvelse till Emigrationsutredningen den 11 april 1907 säger sig länsstyrelsen -vara sinnad att för framtiden vägra dylikt tillstånd af det skäl, att emigrationen från länet, ehuru icke synnerligen betydlig, dock ej synes böra främjas genom emigrant,ombud».

*) Afrcn ombud för C. A. Lundberg, Göteborg, och A. A. 1' Zander. Malmö.56 KM roR ATIONSUTREDNINGEN. BIT.. II. UTVANDRINGSVÄSENDET I SVERIGE.

Ombudens verksamhet.

Då TJtvandrareförordningen medgifvit agenterna rätt att använda ombud inom rikets olika delar, har den utgått från den synpunkt, att personer, som vilja utvandra skola sättas lättare i stånd att göra detta i laga former. Emigrantombudens uppgift liar förutsatts vara den, att gifva sådana utvandrande personer erforderliga upplysningar om reselägenlieter ocli resevillkor samt förbereda afslutandet af de lagliga utvandrar kontrakt, som skola skydda dem under öfverresan.

Förordningen har fördenskull ansett ett visst antal fasta ombud till agenterna behöfliga på de orter, där utvandringen gör detsamma påkalladt, och den liar öfverlämnat åt K:s Bef.-hafvande i länen att i hvarje fall reglera dessa ombuds antal efter behofvet.

Äfven om förordningens afsikt sålunda endast varit att leda den oundvikliga utvandringen i lagliga former, torde genom ombudens förekomst utvandringens stimulerande icke hafva kunnat undvikas. Då nämligen ombuden hafva ett personligt ekonomiskt intresse i att, anskaffa så stort antal kunder som möjligt àt sina hufvudmän och då därjämte deras affärsverksamhet är af förordningen alldeles oreglerad, ligger det för dem nära till hands att träda i förbindelse äfven med sådana personer, som icke själfmant vända sig till dem. Deras mellanbafvanden med allmänheten falla utom myndigheternas kontroll och kunna på sin höjd ryktesvis nå dessa. Då därjämte intill utfärdandet af Kungl, cirkuläret den 8 juli 1904 (se sid. 31) intet lag-stadgande förefunnits mot värfningsverksamhet från deras sida, hafva myndigheterna ansett sig hafva så mycket mindre skäl att öfvervaka nämnda mellanhafvanden. Äfven ifrågavarande cirkulärs inskärpande af ett sådant öfvervakande har varit utan egentlig betydelse, eftersom ombudens hela affärsverksamhet icke varit underkastad några kontrollbestämmelser. Af detta skäl innehålla de till Emigrationsutredningen officiellt inkomna, upplysningarna endast obestämda antydningar om den medverkan, som de lagliga ombuden tagit vid emigrantvärfningen.

Emigrantombudens ställning och uppgift i det svenska utvand-ringsväsendet har varit växlande. En del af ombuden i Stockholm och Malmö utöfva en verksamhet, som föga skiljer dem från emigrantagenterna. De äro visserligen i laglig mening ombud till agenter, då de äro anställda efter ansökan af sådana, hafva tillstånd af K:s Bef.-hafvande samt själfva ilro oansvariga för sina öfverträdelser af förordningen. De förestå emellertid på samma sätt som emigrant-agenterna verkliga emigrantkontor, hvarifrån utvandrarna expedieras med utvandrarkontrakt, som väl hafva hufvudagentens namn sig påtryckta men som för hans räkning undertecknas af ombudet. Lagligen är hufvudagènten visserligen ansvarig for dessa kontrakt ochKMIOKANTAGENTERNAS OMBUD.

för ombudets verksamhet i öfrigt, men de fall då ansvar gjorts gällande hafva varit mycket få, och ombuden i fråga bedrifva sin rörelse mycket självständigt. I prospekt, adresskalendrar och telefonkataloger kalla de sig äfven »agenter», ibland till oeh med »generalagenter».

Flertalet ombud i riket äro emellertid personer, som icke förestå emigrantkontor, utan endast hafva till uppgift att hänvisa emigranterna till den i Göteborg, Malmö eller Stockholm bosatte hut' vudmannen. Enligt inhämtade upplysningar har tidigare ofta förekommit, att ombuden rest omkring pä landsbygden i den mycket sannolika afsikten att drifva upp kunder. Äfven för närvarande torde detta, ehuru mera sällan, förekomma (jfr här nedan). Ombudens uppgift säges i stället numera uteslutande vara att gifva personer, som vända sig till dem, upplysningar om resélägenheter och resevillkor med de àngbåtslinier, som deras respektive hufvudmän företräda. Sedan vederbörande person erhållit dessa upplysningar och bestämt sig för att resa, tager ombudet af honom en handpenning å t. ex. 20 kronor samt tillskrifver agenten om förhållandet. Personen i fråga betraktas då såsom en kund, hvilken är anskaffad af ombudet och för hvilken ombudet erhåller en viss provision (5,10 à 20 kronor alltefter omständigheterna).

Emellertid uppgifves frän flere häll den praxis alltmera hafva utbildat sig, att de personer, som vilja utvandra,

direkt tillskrifva agenterna i Göteborg, Malmö och Stockholm (eller de med agenterna likställda ombuden). Pr korrespondens erhåller i sä fall vederbörande alla de upplysningar, hvilka ombudet eljest kunnat meddela, och handpenningarna insändas jämväl direkt till agenten. Detta uppgifves ske, äfven da ombud finnes närmare på orten, och förefaller i självfva verket såsom ett naturligt förfarande, eftersom emigranten, om ombudet icke är bosatt på alldeles samma ort som denne, bekvämast kan fä upplysningar genom att tillskrifva ombudet, men det ä andra sidan är lika lätt att skrifva till Göteborg som till en närmare plats. Emigrantagenternas namn och adresser äro för öfrigt numera, genom annonser i tidningar och sedan gammalt, sä väl kända

befolkningen, att. denna icke behöfver til lita ombuden för att skaffa sig uppgift därom. Slutligen torde äfven resevillkoren ombord pa de mera kända linierna vara genom annonser och genom bekantas berättelser så väl kända, att de erforderliga upplysningarna 1 hufvudsak inskränka sig till båtarnas afgångstider, om hvilka emellertid säkrare upplysning inhämtas direkt från agenten än genom ett ombud.

Af dessa skäl äro ombuden i talrika fall alltmera vordna onödit/a såsom medverkande vid utvandrarbefordringen. Att de, detta oaktadt, »Ut fortfarande i stort antal användas af agenterna, torde vara ett tecken till att dessa pä annat sätt hafva nytta af (leras verksamhet.58 KM roR ATIONSUTREDNINGEN. BIT.. II. UTVANDRINGSVÄSENDET I SVERIGE.

Ett förhallande, som i detta sammanhang bör tagas i betraktande, iir följande. Då författningen tillåtit en viss emigrantagent att använda en person såsom ombud, har dess afsikt uppenbarligen varit att ombudet i fråga skall biträda nämnda agent i dennes verksamhet, men icke någon annan agent. Xu liar emellertid enligt inhämtade upplysningar det system i stor utsträckning utbildat sig, att en viss emigrantagent för .X-linien gör ansökan om att fä använda vissa ombud i olika delar af riket, af hvilka ombud emellertid en stor del sedermera biträda ieke denne agent, utan en utländsk (dansk eller norsk) agent för samma linie. Det utländska rederi, som agenten företräder och som äger generalagenter jämväl i Danmark och N"orge, tillhåller sin svenska göteborgsagent att göra ansökan om de nämnda ombuden, för att därmed skaffa rederiets danska eller norska agenter lagliga medhjälpare vid deras verksamhet i Sverige. Denna anmaning kan den svenske agenten tydligen icke vägra att ställa sig till efterrättelse.

Att detta i grunden olagliga system utbildat sig, beror på rätt naturliga skäl. Ett ombud exempelvis i södra Sverige kan icke vara den exempelvis i Göteborg bosatte hufvudagenten till någon större nytta, emedan emigranterna ogärna resa omvägen öfver Göteborg, da de hafva närmare till Malmö eller Köpenhamn. Detsamma gäller om ett ombud i västra Sverige, då emigranterna bekvämare kunna resa öfver Kristiania eller Trondhjem. I sådana fall kan agenten i (röteborg icke taga någon direkt medverkan vid emigranternas befordran. 1 afseende å de emigranter, som resa öfver norska hamnar, kan ban tydligen icke heller taga någon indirekt sådan medverkan. 1 afseende åter ä de emigranter, som resa öfver Öresund, kan han väl genom ett i Malmö bosatt ombud ombesörja deras utvandrarkon-trakt, men om emigranterna föredraga att vända sig till rederiets köpenhamnsagent, blir honom ombudet i Malmö till ingen nytta. Det gifves sålunda talrika fall, då den verksamhet, som göteborgs-ageutens ombud utöfva, kommer ieke honom, utan andra skandinaviska agenter till godo.

Vissa utländska rederier hafva äfven med hänsyn till dessa förhållanden .systematiskt fördelat arbetsfältet i Sverige mellan sina skandinaviska agenter. Enligt inhämtade upplysningar äro af Cunard-liniens talrika ombud de i Sydsverige bosatta ombuden, inom en viss Halland och Småland genomskärande rayon, i självfva verket tilldelade bolagets generalagent i Köpenhamn. Vissa ombud i västra Sverige äro pä samma sätt tilldelade dess norska agent. Dessa ifrågavarande ombud, för hvilka ansökan gjorts af bolagets svenska generalagent i Göteborg, äro för denna svenska agent så godt som okända; han står knappast med dem i någon affärsförbindelse, och ombuden uppbära, i det långt öfvervägande antalet fall, icke af ho-EMIQUANTAGliNTERNAS OMBUD.

59

nom, utan af sina faktiska hufvudmän i Danmark och Norge sina provisioner. Att den svenske agenten i Göteborg är lagligen ansvarig för dessa ombuds verksamhet äger ringa betydelse, ty denna ansvarighet har i det svenska

utvandringsväsendets historia mycket sällan tagits i anspråk.

Hela detta system blir så mycket olämpligare, som de ifrågavarande utländska agenterna ju stå utanför den svenska lagstiftningen. De äro oansvariga för de ombuds handlingar, af hvilka de begagna sig, och behöfva fördenskull föga tveka att uppmana dessa till en mindre korrekt affärsverksamhet. Det sätt, hvarpå särskildt de danska emigrantagenterna äfven helt öppet bedrifva värfnings-verksamhet i Sverige, är väl kändt; så mycket mindre skrupler torde de då visa under sina förtäckta mellanhafvanden med ombuden i fråga.

Att förhallanden sådana sonvde ifrågavarande kunna förekomma* sammanhänger gifvetvis därmed, att emigrautagenternas och emi-grantombudens affärsverksamhet i Sverige faller helt och hållet utom myndigheternas kontroll. Det är under sådana förhållanden tydligen omöjligt för K:s Bef.-hafvande att få kännedom om med hvilka hufvudmän ombuden verkligen stå i förbindelse. Så mycket mera illusorisk blir i så fall K:s Bef.-hafvandes pröfning af ombudens be-höflighet med hänsyn till emigrationen inom länet. Det kan icke vara af behofvet påkalladt och stå i öfverensstämmelse med det allmännas intresse att inom riket anställa ett stort antal medhjälpare till utländska emigrantagenter.

Öfvergår man till att i detalj undersöka huru ombudens verksamhet gestaltar sig, fäster sig uppmärksamheten först vid det förhållandel att flere än ett emigrantoinbud finnas vara bosatta på samma ort. I Göteborg råda härvidlag särskilda förhållanden, i det att ombuden endast äro kontorsvaktmästare med speciella åligganden (se sid. 70). Pä andra orter i riket åter, där ombudens karaktär är den förut här ofvan angifna, måste flera ombud pä samma ort leda till en konkurrens deut emellan om kunder, som ur det allmännas synpunkt är olämplig. 1 all synnerhet gäller detta, då Here ombud för samma agent äro tillåtna att vara verksamma pa samma ort. Detta var år 1 £>07 fallet exempelvis i Malmö, där agenten för Cana-dian-Paeific-Railway-linien hade två ombud, samt i Helsingborg, där såväl Cunard-liniens som Skandinavien-Amerika-liniens agenter hvardera hade två ombud. Någon anledning att medgifva sådana förhållanden som de sistnämnda synes icke kunna hafva förelegat.

Uppgifterna om ombudens yrken gifva vidare anledning till vissa reflexioner. Naturligtvis är det vanskligt att enbart pa grund af

" Ett officiellt bestyrkande af dessa förhållandens förekomst erhålles ur handungarna i ett inför Hälsingborgs rädstufvurätt Jr 1904 förelialt mäl. Se sid. 64.00 KM roR ATIONSUTREDNINGEN. BIT.. II. UTVANDRINGSVÄSENDET I SVERIGE.

dylika uppgifter draga några bestämda slutsatser med afseende på vederbörandes lämplighet eller olämplighet att medverka vid ti t van-drarbefordringen. Likväl måste sägas, att just yrket oeh den därmed sammanhängande samhällsställningen lämnar större eller mindre tillfälle att öfva direkt påverkan på de befolkningslager frän hvilka utvandrarskarorna rekryteras, liksom det ock måste gifva större eller mindre intresse af en direkt utvandringsfrftmjande verksamhet.

Hvad som först faller i ögonen är det betydliga antalet handlande, som förekommer bland emigrantombuden, nämligen icke mindre än 42 stycken, eller mer än en fjärdedel af hela antalet. Af dessa voro 22 bosatta i städer, 4 i köpingar och municipalsamhälleu och 1(5 på landsbygden. Från ut vand r i n gspoütisk synpunkt synes detta icke vara fördelaktigt, i sig själf bör naturligtvis icke en handlande vara mindre kvalificerad än andra att utöfva verksamhet som ombud åt utvandraragenter. Men betänker man hurusom hos en sådan person allehanda folk strömmar samman och hur särskildt på landsbygden handelsbodarna utgöra samlingsställen för traktens befolkning, så inses, huru just för en handelsman gifves godt tillfälle att egga utvandringslystnaden och att tilläfventyrs väcka en sådan, där den icke förut existerar. Af liknande skäl måste man säga, att poststationsföreståndare och brefbftrare (4 sådana finnas) äro föga lämpliga att tjänstgöra som ombud. Det bör ock kunna ifrågasättas, huruvida folkskolans lärare och lärarinnor lämpligen böra utöfva sadan verksamhet.

Vidare kan man med ganska stor säkerhet antaga, att de jämförelsevis talrika ombud (15 st.), som titulera sig agenter, icke höra till dem, som inskränka sig till att lämna upplysningar, då de därom blifva anmodade. Till deras uppgift såsom »agenter», om de utöfva en sådan verksamhet inom annan bransch än här är i fråga, torde väl

ofta höra att resa omkring i bygderna och i ett eller annat syfte bearbeta befolkningen. Äro de nu på samma gång anställda i en ntvandraragents tjänst och erhålla provision för hvarje emigrant de lyckas uppbringa, så ligga möjligheterna till värfniog nära. Direkt olämpligt måste det också anses vara, att stationsinspektorer och stationsskrifvare (3 st. finnas) uppträda som ombud för utvandraragenter. Likaså ångbåtskom missionärer, skeppsklarerare och sjökaptener. För sådana måste det gifvetvis ligga nära till hands att i flet trafikintresses tjänst, som de i öfrigt företräda, egga reslusten oeh därmed utvandringslystnaden.

I ändamål att vinna kännedom oiu den tillämpning, bestämmelserna om emigrantagenternas ombud hitintills vunnit, har af Emigrationsutredningen upplysningar begärts från länsstyrelserna dels om den princip, som af dessa myndigheter följts vid ombuds anställande, dels om de fall dä åtgärd vidtagits ined anledning af öfver-

trädelse uti ifrågavarande afseende af författningen. Därvid liar inhämtats följande:

Förordningen ålägger K:s Bef.-hafvande att vid meddelande at' tillstånd för agent att använda viss person såsom ombud taga hänsyn, utom till den töreslagnes personliga egenskaper och lämplighet i öfrigt, äfven till »förhållandena inom lånet*. Den sista punkten ger sålunda länsstyrelsen befogenhet att vid meddelandet af licens låta sig bestämmas at' andra synpunkter än de rent formella. Uttrycket är emellertid synnerligen obestämdt, och besinnar nian den allmänt liberala anda, som genomgår 1884 års förordning, får man antaga, att det troligen icke varit afsedt att gifvas en alltför vidsträckt tolkning. K:s Bef.-hafvande tyckas också i allmänhet ha fattat saken på detta sätt. J de flesta län hafva de velat gifva bestämmelsen en sådan tillämpning, att de sökt afpassa ombudens antal efter emigrationens omfattning. Detta säges uttryckligen ha skett i Södermanlands, Östergötlands, .lönköpings, Gottlands, Hallands, Värmlands och Kopparbergs län. Länsstyrelsen i Jönköpings län säger sig dessutom ha velat tillse, att ombudens antal stått i proportion till antalet emigranter frän länets olika orter. I Göteborgs och Ilolms län (som i detta hänseende dock icl;e är fullt, jämförligt med de öfriga länen) har länsstyrelsen framför allt tagit i betraktande, huruvida antalet af de af vederbörande agenter eller de linier dessa representera förut befordrade utvandrare gåfve vid handen, att de i sin verksamhet vore i behof at' biträde. Kn något strängare tillämpning har gjorts af K:s Bef.-hafvande i Kronobergs län, som säger sig ha velat, tillse, att endast ett begränsadt antal agentombud i länet blefve anställda, så att särskild lockelse till emigration icke skulle föranledas, genom att för många utöfvade dylik verksamhet». K:s Bef.-hafvande i Västmanlands län, som vid ett tillfälle afslagit en framställning från en agent om anställande af viss person såsom ombud inom länet, här förklarat sig »vara sinnad att äfven för framtiden vägra detsamma at' det skäl, att emigrationen från länet, ehuru icke synnerligen betydlig, dock ej synes böra främjas genom agentombud> — såsom redan i det föregående är omnämndt. Jfr äfven här nedan motiveringen för af länsstyrelsen i Blekinge år 1907 meddeladt afslag å tvenne ansökningar frän utvandraragcntcr om anställande af ombud.

Tä andra häll ha landshöfdingeämbetena fattat sin uppgift mera begränsadt. I Skaraborgs län har begärdt tillstånd alltid lämnats, därest den föreslagne af magistrat eller kronobetjäning intygats vara lämplig».

En liberal uppfattning företrädes uf länsstyrelsen i Kristianstad. Där säges, »att K:s Bef.-hafvande, med vetskap om den ganska starka emigrationen frän länet, velat sätta utvandrarne i tillfälle att komma i åtnjutande af den rätt. °ch de förmåner, som ett af behörig agent afslutadt utvaudrarkontrakt med-Samma betraktelsesätt uppgifves ha gjort sig gällande äfven på andra ball, speciellt i Kalmar och Jämtlands län, där länsstyrelserna säga sig särskildt "a tagit i betraktande, att dessa landsändar låge aflägset från orter där agenter funnes att t.illgä. Landshöfdingeämbetet. i Malmöhus län åter har ansett, »att anställandet af erforderligt antal ombud, om hvilkas lämplighet K:s Bef.-hafvande varit i tillfälle att göra sig underrättad, främjade utvandringens ordnande på rätt sätt och förebyggde, att åt utländska utvandraragcntcr lämnades fritt, fält att bedrifva en verksamhet, hvilken, okontrollerad som den "lefve, kunde binda till befolkningens utvandring i större omfattning än nu blifvit fallet».

Hvad vidare beträffar de tillfällen, då tillstånd för emigrant-ilgent att anställa viss person såsom ombud har vägrats, så hafva

(lessa varit jämförelsevis fà. Det har då i allmänhet gällt personer, som af en eller annan orsak befunnits olämpliga för utöfvande af verksamhet såsom agentombud. De fall, som förekommit på senare år, hafva varit följande:

Den 19 januari 1904 blef en af utvandraragenten K. i Göteborg till öfverståthållareämbetet i Stockholm ingifven ansökan oin tillstand att i staden få begagna agenten J. .I.-li. såsom ombud afslagen med anledning af att agenten li., som under tre àr varit ombud i Söderhamn för utvandrar-agenterna II. i Örgryte och It. i Göteborg, härunder underlättat för bedrägeri i konkurs vid Söderhamns radstufvurätt åtalade järnhandlanden E:s afvikande till utländsk ort.

År 1905 vägrade K:s Ilef.-hafvande i Kronobergs län meddela tillstånd lör två utvandraragenter att inom länet använda en inom Ljungby köping bosatt person såsom ombud, enär denne på anmälan år 1904 varit tilltalad för öfverträdelse af Kungl, förordningen den 4 juni 1884. Sunnerbo häradsrätt, där målet förekom, fann sig ej behörig att upptaga detsamma; men K:s Bef."hafvande, som på grund af hvad i målet förekommit, ansåg nämnde person hafva visat oförstånd i utöfningen af berörda verksamhet, fann skäligt förklara honom icke vara lämplig såsom ombud för utvandraragent.

I Blekinge län ha två ansökningar om anställande af ombud på länets landsbygd, under år 1907 af K:s ISef.-hafvande afslagits af det skäl, att i städerna ombud redan funnes, så att man icke kunde anso att tillfälle saknades att förvärfva upplysningar.

I Malmöhus län har K:s Hef.-hafvande från och med år 190H i ett fall afslagit ansökan från utvandraragent om anställande af ombud på en ort å landsbygden, hvarvid hänsyn tagits till, att ombud för annan agent redan funnes på platsen.

I Hallands län ha tre fall af ifrågavarande art förekommit. En den 1 mars 1901 ingifven ansökan från utvandraragenten I,, i Göteborg att få använda skräddaren F. i Laholm såsom sitt ombud inom länet fann K:s Bef.-hafvande, enligt resolution den 4 i samma månad, icke skäl att bifalla, enär F., såsom fram-ginge af ett utaf Höks häradsrätt den 12 mars 1900 meddeladt utslag, gjort sig skyldig till öfverträdelse af Kungl, förordningen den 4 juni 1884. (Se nedan.)

Genom resolution den ti febr. 1906 afslogs en ansökan från utvandraragenten E. i Göteborg af den 13 jan. r. å. at.t som ombud inom länet få begagna snickerifabrikören G. L. i Halmstad, enär landshöfdingeämbetet, på grund af hvad som inhämtats af handlingar i ärendet angående en förut gjord anmälan mot hemälde I,, i dennes egenskap af biträde vid utvandrar-agenturs bedrifvande i Halmstad under år 1905, icke ansåge 1,. vara lämplig att begagnas som biträde vid dylik förrättning. (Se nedan.)

En den 17 fehr. 1906 ingifven ansökan från utvandraragenten E. i Göteborg att som ombud inom länet få använda änkan 1'. i Halmstad fann landshöfdingeämbetet icke skäl att bifalla, enär ämbetet, på grund af hvad som inhämtats af handlingarna i ärendet angående en af utvandraragenten L. i Göteborg uti skrifvelse af den 9 febr. 1906 gjord anmälan rörande olaga emigrantbefordran i Halmstad under samma år, icke ansåg bc-mälda änka P. lämplig att användas som agentombud.EMIGRANT AGENTERNAS OMBUD.

I Göteborgs och Bohus län liar, -'sa vidt det kunnat, utrönas, i ett fåtal fall förekommit, att K:s Bef.-hafvande vägrat bifalla ansökan af agent om anställande af ombud. I regel har orsaken varit, att den till ombud föreslague personen ansetts därtill olämplig, eller behof saknats för ombudets anställande».

I Västmanlands län har länsstyrelsen vid ett, tillfälle, den 13 maj 1903, efter polismyndigheternas hörande afslagit dylik ansökan.

I Västernorrlands län har K:s Bef.-hafvande vid ett par tillfällen vägrat sökt tillstand för agent att använda viss person såsom ombud, »enär den föreslague ansetts mindre lämplig att utöfva ifrågavarande verksamhet inom det område som uppenbarligen varit därtill afsedt».

I Norrbottens län har K:s Bef.-hafvande vid tvenne särskilda tillfällen vägrat meddela dylikt tillstånd, nämligen:

dels den 4 april 1907, då en ansökan af emigrantagenten O. i Stockholm blifvit afslagen på den grund, att den föreslagne personen ej uppnått 17 ars ålder och förty ej kunde anses för det ifrågasatta uppdraget lämplig;

dels den 11 maj s. a., da K:s Bef.-hafvande afslagit förnyad dylik framställning af samme O., enär sex personer, bosatta å skilda orter inom länet redan blifvit under året godkända såsom ombud för utvandraragentor i riket.

L)e fall, då åtgärder från länsstyrelsernas sida (återkalladt tillstånd eller åtal vid domstol) påkallats på grund al' utvandraragents eller dess ombuds öfverträdelse af Kungl, förordningen den 4 juni 1884, äro följande:

Stockholm. l:o) Skeppsmäklaren 13. i Stockholm hade från och med år !892 till den 11 juli 1901 öfverståthållareämbetets tillstånd att uppträda som ombud för utvandraragentor, under år 1892 för agenten II. i Göteborg, under åren 1893—1895 för en agent i Malmö, under åren 1896—1897 för L. i Göteborg samt från och med år 1898 till den 11 juli 1901 för agenten S. i Göteborg. Den 11 juli 1901 blef B:s tillstånd såsom ombud af ofverståt-hallareämbetet indraget, enär 15. för en omyndig flicka i faderns namn utfärdat "'tyg om, att flickan med faderns bifall utvandrade till Amerika.

2:o) Agenten von M. i Stockholm hade nnder tiden från och med år 1902 till den 16 mars 1904 öfverståthållareämbetets tillstånd att uppträda såsom ombud för utvandraragentcr, under år 1902 för R. i Göteborg, under »r 1903 dels för L. i Götoborg och dels för S. därsammastädes samt frän den K jan. 1904 till den 16 mars s. å. för L. i Malmö. Den 16 mars 1904 "lef von M:s tillstånd såsom ombud af öfverståt.hàllareämbctet indraget, enär von M. befordrat män i värnpliktsåldern, utan att dessa företett utflyttnings-"®tyg, till främmande världsdelar.

Hallands län. l:o) På anmälan, maj 1899, af brefbäraren K. i '•aholm, med vederbörligt tillstånd anställd som ombud för Cnnard-liniens ®8ent H. i Göteborg, litt K:s Bef.-hafvande anställa polisundersökning om, i "vad mån skräddaren F. i Laholm, hvilken icke erhållit tillstånd att uppträda soni ombud för utvandraragent, gjort, sig skyldig till öfverträdelse af Kungl, förordningen den 4 juni 1884. Undersökningen ledde till anställande af åtal '"för Hoks häradsrätt dels mot agenten för Hvita-Stjärn-linien. II. i Göteborg. e'3 mot bemälde I-'. Då det. genom hvad i målet förekommit måste anses styrkt, att H. begagnat sig af F. såsom ombud vid utöfningen af sin verk-

samhet såsom utvandraragent, utan att. I", blifvit i sådan egenskap vederbörligen godkänd, dömdes svarandena genom utslag den 12 mars 1900 att böta hvardera 50 kr.

2:o) Mot snickeri fabri kören (i. L. i Halmstad, hvilken sedan april månad 1903 haft tillstånd att såsom ombud biträda utvandraragenterna L. och H. i Göteborg, inkom den 5 jan. 1906 till K:s Bef.-hafvande anmälan frän en person i Laholm, däri L. beskylldes att ha sändt öfver en flicka till Köpenhamn i och för vidare befordran till Amerika utan att ha skaffat henne biljett och behållit respcnningarne. Vid den i anledning häraf företagna polisundersökningen framgick, att flickan till ett af 1,. användt biträde inbetalt en del af biljettsnmman (som sedermera öfversändts till agenten i Köpenhamn lians Clausen), men af biträdet erhållit kvitto å hela beloppet mot. muntligt löfte om inbetalning af resten efter framkomsten till Amerika. Undersökningen ledde icke till någon åtgärd (men på grund af hvad som inhämtats af handlingar i ärendet, fann sig länsstyrelsen föranlåten att vägra bifall till en strax därefter ingifven ansökan från agenten för Hvita Stjärn-linien, E. i Göteborg, att inom länet fä begagna 1,. som ombud (se ofvan).

3:o) Den 9 febr. 1906 inkom till K:s Bef.-bafvande en skrifvelse från utvandraragenten L. i Göteborg, i hvilken denne, med anledning af en annons i tidningen Hallandsposten för den 3 febr. s. ä., undertecknad »Hans Clausen och Joachim I'ra hl Köpenhamn; agent i Halmstad: G. L.», däri förekom följande; »Alla kunna obehindradt rosa till Amerika, om biljett köpes hos undertecknade generalagenter», begär upplysning om huruvida sagde (i. L. erhållit tillstånd att verka såsom agentombud.

Vid hållen polisundersökning framgick, att sådana omständigheter ej förelåge, som kunde föranleda G. L:s åtalande. Den ofvannämnda annonsen hade införts ulan hans vetskap. Visserligen hade ban några gånger, innan

hans ansökan att få uppträda som ombud för Hvita Stjärn-linien afslagits (se ofvan!), insändt rekvisitioner ä utvandrarbiljetter, jämte mottagna handpenningar, till sagda linius hufvudagent, E. i Göteborg, men detta uppgafs af E. vara vanligt och hafva skett af ombud såväl i Malmö som i Helsingborg under den tid som föi-flutit från det ansökan ingifvits till dess den af K:s Bef.-hafvande bifallits eller afslagits. Däremot föranledde undersökningen anställande af åtal mot utvandraragenten E. samt mot änkan I'., syster till ofvannämnde L., inför Halmstads rådstufvurätt. Änkan I'., som under de år G. L, med vederbörligt tillstånd varit ombud för utvandraragenter biträdt sin broder med gö-romålens skötande, hade, såsom af undersökningen framgick, under den tid. som förflutit mellan E:s ansökan i början af jan. 1906 om förnyadt tillstånd för G. L. och K:s Bef.-hafvandes afslag därå, från åtskilliga utvandrare mottagit, beställningar å amerikabiljetter samt, handpenningar därför, hvilka hon i G. L:s namn insändt till E. Pä grund af att. E. sålunda i sin verksamhet som utvandraragent. begagnat ombud, hvilket ej blifvit af K:s Bef.-hafvande godkändt och att änkan P. utan sådant godkännande handlat såsom ombud för E., dömdes en hvar af dem att böta 25 kr.

Göteborgs och Bohus län. Efter anmälan af C. A. J. i Ljungby instämdes utvandraragenten L. i Göteborg den 6 juli 1904 inför Helsingborgs rådstufvurätt för att stånda ansvar därför, att hans ombud X. A. N. därstädes år 1903 ombesörjt befordran öfver Köpenhamn till Nordamerika af tre emigranter utan att kontrakt med dem blifvit upprättade. L. dömdes för dessa ombudets förseelser att böta 225 ler.; böterna erladcs af Amorican-liniens agent i Köpenhamn, Joachim Prahl, hvilken inför rederiet var den ansvarige för N.EMIHRANTAGENTERN AS OMBUD.

65

I några få tall liar K:s Bef.-hafvandes åtgärd påkallats med anledning af verksamhet som utvandrarbefordrare — i verkligheten eller enligt uppgift — af därtill ej berättigad person. Ett par sådana ha redan relaterats, nämligen beträffande skräddaren F., Laholm, och änkan P., Halmstad. Dessutom ha följande fall inträffat:

Stockholm. Den förut omnämnde skeppsmäklaren B., hvars tillställd att utöfva verksamhet som agentombud den 11 juli 1901 blef af öfverståthållare-ämbetet indraget, dömdes den 24 okt. 1901 af polisdomstolen i Stockholm ott böta 300 kr. för det han, efter det tillståndet indragits, i staden utöfvat verksamhet såsom ombud för utvandraragent.

Jönköpings län. Med anledning af en tidningsnotis för ett par år sedan, att »emigrantvärfning bedrefves af en därtill ej berättigad person», lät K:s ßef.-hafvande genast anställa polisundersökning om saken, men denna ådagalade, att notisen saknade giltig grund.

Kronobergs län. På angifvelse af agentombudet N. i Helsingborg anställdes ar 1904 atal inför Sunnerbo häradsrätt mot en i Ljungby köping boende person för verksamhet som utvandrarbefordrare utan vederbörligt tillstånd. Rätten fann sig emellertid icke behörig att. upptaga millet till behandling.

För öfverträdelse af förbudet för utvandraragenter och deras om-hud att genom vilseledande uppgifter eller el jest, locka till utvandring (k. cirk. den 8 juli 1904, punkt 3, jfr sid. 31) har K:s Bef.-hafvandes åtgärd i intet fall påkallats.

Af dessa uppgifter framgår, att de fall varit jämförelsevis få, då K:s Bef.-hafvande vägrat eller återkallat tillstånd för viss person att uppträda såsom emigrantagents ombud. De fall, då åtgärd vidtagits med anledning af emigrantagents eller dess ombuds öfverträdelse af författningen, i hvad denna afser ombudets verksamhet, hafva likaledes varit mycket sparsamma.

Iv:s Bef.-hafvande har i de flesta fall vägrat eller återkallat tillstånd för ombud endast då ombudet förut varit åtaladt eller dömdt eller det på annat sätt kommit i dagen, att ombudet varit synnerligen olämpligt såsom sådant. Då så icke varit förhållandet, d. v. s. dä !uga formella erinringar kunnat göras mot ombudets personliga kvalifikationer, har tillståndet i regel icke vägrats. Endast från nagra län och i några få fall uppgifves, att K:s Bef.-hafvande på grund däraf, att ett tillräckligt antal ombud förut erhållit enahanda tillstånd, afslagit sådan ansökning. Tydligt är, att K:s Bef.-hafvandes tillämpning af sin befogenhet att itaga hänsyn till förhållandena

",0<n länet? vid reglering af ombudens antal oftast varit föga sträng, ßetta framgår äfven af dessa myndigheters ofvan anförda egna uppgifter. Enligt dessa liar man i allmänhet utgått frän den uppfattningen, att, ombuden varit nödvändiga för att. leila den faktiska emigrationen i Jagliga banor, och att de stimulera emigratio-n'-rl endast för så vidt deras antal står i uppenbar disproportion till emigrationens omfattning.60 E ,M IG R A TI O X S ü T R K D XIX O E X. BIL. II. UTVANDRIXGSVÄSKN.DKT I SVERIGE.

De fall. då åtgärd påkallats med anledning af emigrantagents eller dess ombuds öfverträdelse af förordningen, i hvad denna afser ombudens verksamhet, hafva enligt inkomna upplysningar varit nio. I tre fall af dessa ledde åtgärden till intet resultat; i två fall blef ombudets tillstånd återkalladt; i fyra fall blefvo böter ådömda den ansvarsskyldige, öfverträdelsen af förordningen bestod i fem fall däruti, att agent användt en person såsom ombud, utan att tillstånd därtill erhållits, eller att en person uppträdt såsom ombud, sedan hans tillstånd såsom sådant återkallats. Anmärkas bör, att i tre af dessa fem fall åtgärd påkallats med anledning af annan emigrant-agents eller ombuds anmälan. 1 de öfriga fallen hafva öfverträdel-serna bestått i förfalskning eller bedrägeri, olaglig befordran af värnpliktige samt befordran utan utvandrarkontrakt.

I stort sedt kan alltså sägas, att 1884 år förordning icke ofta gifvit anledning till åtgärder med afseende å emigrantombudens verksamhet, ocli att dessa åtgärder i intet fall påkallats af förmodad eller faktiskt utöfvad emigrantvärfning. Häraf far den slutsats icke dragas, att ombudens verksamhet skett i nöjaktiga former och att den apparat för utvandrarbéfordringeis, som hitintills bestått, varit tillfredsställande. Att sä icke varit fallet framgår nämligen af. talrika, på annan än officiell väg inhämtade upplysningar. Det nämnda förhållandet visar fördenskull endast den otillfredsställande beskaffenheten af den nuvarande kontrollen.

• *

*

I januari 1009 ingingo en del emigrantagenter i Göteborg till K:s Bef.-hafvande i de olika länen med nedanstående skrifvelse:

> Till Kungl. Maj:ts Befallningshafvande

Undertecknade, representanter för de engelska Atlanter-Bolagen, befordrande utvandrare till Amerika, hvilka erhållit Kungl. Kommers Kollegii tillställd att här i riket utöfva verksamhet som utvandraragenter under år 1909. fi härmed vördsamt meddela, att dä vi, pä grnnd af de upplysningar, som välvilligt lämnats i Kungl. Kommers Kollegium och äfven genom priissen erfarit, att emigrantntrednlngskommissionen kommit, till den åsikten, att en del af ntvandringsoinbudeu i landsorten icke skött sitt uppdrag, enligt de af deras hufvudmän gifna instruktionerna, hvilka förbjödo dem att i ringaste män uppmuntra eller uppmana till utvandring, och dä efter värt förmenande samtliga Bolag och deras representanter här borde gemensamt öfverenskommit, huruvida sagda landsortsombud skulle belt och hållet eller i viss män indragas, si bafva vi beslutat att icke göra. ansökan om tillställd för sädana ombud ä andra platser iin Göteborg, Stockholm, Malmö och Helsingborg, förutsatt att det danska Bolaget, Skandinavien-Amerika-Linien, hvars representant är herr A. Leander i Malmö, äfven går in därpå.

Ilenna öfverenskommelse gjordes redan den 24 December 1908, och vi underrättade genast Skandlnavieti-Ainerika-Liniens representant i Köpenhamn, kapten Möller, hvilken ensam har bcstämmclserättcn i detta hänseende, lian har nu meddelat, att ansökningshandlingar nil utsändts af deras agent, herr Leander i Malmö, till de respektive länsstyrelserna. Vi anse oss böra lita detta komma till länsstyrelsernas kännedom oeli påpeka, att genom denna herr Leanders handling vår ofvannämnda öfverenskommelseEMIGRANTAGEXTF.RNAS OMBUD.

(57

upphäfts, men vi förbinda oss det oaktadt att tills vidare ieke söka tillstånd tör ombud å andra platser än de ofvannämnda hamnplatserna. Göteborg den IS Januari l'.IO!>.

Carl Eriksson, Axel H. Lagergren,

Hvita Stjcrn-Linien. Cuuard-Linien.

J. B. Lundberg, C. A. Lundberg,

Anehor-Linieii. Allan-Linien.

<?. W. Hällström, Sam. Larsson,

Canadian-Paeifle-Linien. American- & Dominion-Linlerna.»

Med afseende à denna skrifvelse är at,t märka, att under nuvarande lagstiftning — da agenternas affärskorrespondens och öfriga verksamhet ieke på något sätt kontrolleras och intet ansvar är stadgadt för emigrantvärfning utöfvad af annan person än agent eller ombud, — står det våra emigrantagenter öppet att med sina förutvarande ombud träffa enskilda aftal, som icke behöfva blifva mindre effektiva äfven om de hädanefter icke skulle slutas med officiellt, erkända ombud.V. Ut vand rings väsendet i Göteborg ocli Malmö.

Under de tretton ären 1894—1906, för hvilka någotsånär likformiga uppgifter föreligga, hafva utvandrat öfver svenska hamnar sammanlagdt 202,655 svenskar, öfver norska hamnar 23,303 och öfver danska hamnar 15,899. Summa 241.857 personer. Med den hamn öfver hvilken utvandringen skett förstås här den hamnstad, hvarest utvandrarekontraktet påtecknats. Anmärkas må, att, de danska siffrorna icke äro fullständiga.

Enligt ofvanstående tal skulle alltså, 83'79 procent af våra utvandrare gått öfver svenska hamnar, 9'si procent öfver norska hamnar och (i-r.7 procent öfver danska. Eran det lilla antal, som utvandrat öfver andra än skandinaviska hamnar, är här bortsedt.

Af de svenska utvandrare, , som under de tretton åren i fråga fått sina kontrakt påtecknade i svenska hamnstäder, hafva 161,499 rest öfver Göteborg, 27,803 öfver Malmö, 10,730 öfver Hälsingborg och 2,623 öfver Stockholm. Af de svenska hamnarna möter alltså Göteborg med 79-m> procent af denna trafik, Malmö med 13-72, Hälsingborg med 5'3o och Stockholm med 1 -a» procent.

[sistnämnda full äro, såsom synes, procenttalen beräknade endast i förhallande till dem, som utvandrat öfver svensk hamn. Räknadt på hela utvandringen blifver ordningen följande: Göteborg med 66*77 procent, Malmö med ll-so, norska hamnar med !)•«*, danska hamnar med 6\->7, Hälsingborg med 4och Stockholm med 1-os procent. Anmärkas må att utvandrarne öfver Malmö och Hälsingborg till största delen torde begagna sig al" danska ångbåtslägenheter.

Förutom här upptagna svenska utvandring ga i synnerhet öfver Göteborg men äfven öfver de skånska städerna åtskilliga utländska emigranter. I äldre tider utgjordes dessa till stor del af finnar, som landstego i Stockholm och sedan pr järnväg transporterades till Göteborg. Sedan Forenede Datnpskibsselskab i Köpenhamn anordnat direkta lägenheter från de finska städerna, har denna trafik så godt som upphört. Numera torde de främmande emigranterna i Göteborg nästan helt och hållet utgöras af återvändande svensk-amerikanare. Hela antalet främmande emigranter under ären 1894—1906 är för samtliga våra hamnstäder upptaget till ej mindre än 106,462 personer.

Af de för ären 1902-—1907 upptagna 18,125 svenska emigranterna öfver norska hamnar gingo 11,781 öfver Trondhjem, 6,252 öfver Kristiania och 92 öfver andra hamnar.

För närmare upplysning angående utvandringens omfattning under olika år se tiilaga IV.UTVANDRfNGSVÄSENDET X GÖTEBORG. 7 i)

Hufvudmassan af de utvandrare, som från Sverige befordras till främmande världsdel, reser, såsom af ofvanstående framgår, öfver < röteborg. Färden går mod Wilson-] iniens ångare till HullellerGrimsby, därifrån med järnväg öfver England till Liverpool eller Southampton, hvarest resan öfver Atlanten anträdes. Den kontingent utvandrare, som reser öfver Malmö oeh Köpenhamn, är väsentligt mindre; likaledes de kontingenter som resa öfver norska och än mer tyska hamnar. Direkt från Stockholm öller Göteborg hafva endast vid ett par

kortare tillfällen i ilet svenska utvandringsväsendets historia utvandrar fartyg afgått till Amerika.

Göteborg är alltså den ort, som ftir det svenska utvandrings-väsendet städse varit af ojämförligt största betydelse. I denna stad äro jämväl de flesta emigrantagenterna bosatta och hafva sina hufvudkontor; för närvarande utgöra endast Skandinavien—Amerika-liniens agent. A. A. Persson Leander i Malmö samt emigrantagenten A. E. Larsson-Orton i Stockholm undantag härifrån. Dessa båda agenter hafva emellertid i Göteborg bosatta ombud, sä att samtliga emigrantagen turer i riket äro i denna stad företrädda.

Utvandringsväsendets ordnande i Göteborg är fördenskull af största vikt för den svenska utvandringen. Endast i denna stad torde en effektiv kontroll öfver utvandringen, om en sådan ifrågasatts, hitintills kunna hafva varit möjlig, — da utvandringen öfver norska hamnar är alldeles okontrollerad oeh utvandringen öfver Malmö är mycket svår att kontrollera på grund af lättheten att resa öfver till Köpenhamn oeh därifrån befordras vidare med danska utvandrarkontrakt.

Det sätt, hvarpå i Göteborg kontroll utöfvas öfver emigrantagenternas och deras medhjälpares verksamhet, öfver emigranternas vistelse i staden under genomresan, öfver utvaiulrarkontrakten samt vid Wilson-båtarnas afgång, bör af dessa skäl tagas i närmare skärskådande. Af Emigrationsutredningen hafva detaljerade upplysningar därom inhämtats, äfven vid flere dess medarbetares personliga besök på platsen, muntligen frän polismyndigheterna och enskilda personer samt skriftligen från stadens poliskammare.

Emigrantagenturerna i Götoborg.

Då 1884 ars förordning saknar närmare föreskrifter oni emi-grantagenturernas affärsverksamhet, är denna af polismyndigheterna okontrollerad. I >essa äga icke tillträde till agenturernas böcker, handlingar och korrespondens och äga fördenskull ingen säker kännedom om agenternas sätt att bedrifva sin verksamhet. Endast ryktesvis kunna upplysningar därom nå myndigheterna, men sådana rykten äro af n yssnämnda orsak svåra eller omö jliga att leda i bevis.

Polismyndigheterna måste på denna grund i sina uttalanden oin agenternas verksamhet iakttaga försiktighet.

Det enda sätt hvarpå poliskammarens detektiva afdelning anser sig kunna skaffa garantier för en korrekt verksamhet af agenterna, är att sammankalla dessa på poliskamtnaren oeh gifva dem föreställningar, under framhållande af den risk af vägrad koncession, som i annat fall hotar dem. Vid upprepade tillfällen har detta tillvägagångssätt, enligt nuvarande chefens för nämnda afdelning uppgift, tillämpats. Det förefaller emellertid som skulle detta system vara föga effektivt, dä agenterna äga ganska stor säkerhet, för att icke lagligen kunna ätkommas och se ett ytterligare stöd härför i hela den hittills följda praxis, under hvilken aldrig händt att en koncession återkallats.

Det är tydligt, att en effektiv kontroll öfver agenternas verksamhet med nödvändighet fordrar, att deras affärsverksamhet är författningsenligt närmare reglerad och att polismyndigheterna erhålla rätt att pà agenturkontoren kontrollera denna verksamhet.

Emigrantagenternas ombud i Göteborg.

Betraktas tabellen öfver emigrantagenternas ombud (sid. 51), sä synes, att i Göteborg ett särskildt stort antal ombud hafva tillstånd att biträda agenterna i deras verksamhet; nämligen ej mindre än li) stycken. Med några få undantag äro emellertid dessa ombud af annan karaktär än ombuden i det öfriga riket, i det att de endast äro agenternas kontorsvaktmästare. De biträda vid utvandrar-befordringen, icke såsom andra ombud på det sätt, att de lämna upplysningar om reselägenheter och resevillkor]id sina hufvudmäns angbåtslinier samt taga handpenningen af utvandrarna. I stället bestar deras verksamhet hufvudsakligen däruti att vid emigranternas ankomst med bantåg till järnvägsstationerna i Göteborg möta dem oeh ledsaga dem till emigrantkontoren; att taga hand om emigranternas reseffekter och öfvervaka transporten af dessa från stationerna till Wilson-båtarna; att tillhandagå emigranterna med råd och upplysningar, åt dem anskaffa logis in. 111.; hvarjämte ombuden hafva att vif| immigranternas ankomst till Göteborg möta vid ångbåtar och järnvägsstationer, taga hand om resgodset och

biträda vid tull-behandling och transport af detta; att, då sådant påkallas, tillhandagå immigranterna med anskaffande af logis; samt att i öfrigt biträda å cmigrantkontoren med de göromål som kunna dem af agenterna föreläggas.

De ifrågavarande ombuden hafva sålunda samma karaktär som de i engelska hamnar förekommande s. k. runners.

Under en verksamhet af detta slag ligga tillfällena nära till hands att pä allehanda sätt preja samt utöfva otillbörlig påtryck-ü

ning p;l utvandrarna samt de återvändande immigranterna. Enligt inhämtade upplysningar har detta tidigare också förekommit. Ombuden ifråga hafva förestått och förestå fortfarande de flesta af de hotell, hvaruti emigranter och immigranter inlogeras under sitt uppehåll i staden. Uti dessa hotell hafva tillfällen till prejerier icke saknats, oeh sådana hafva, om ock mera sällan nu för tiden, så dock fordom förekommit. Vid emigranternas ankomst till järnvägsstationerna förekom likaledes förr ofta, att de icke bestämt sig för någon viss ångbåts-ünie. I sådant fåll uppstod mellan de vid stationen mötande ombuden för olika agenter otillbörliga uppträden, hvarunder ombuden sökte vftrfva emigranterna för sina respektive linier, — ett missförhållande som dock numera till större delen upphört. Slutligen hafva ombuden ifråga stått i förbindelse med i staden befintliga butiker, till hvilka de hänvisat emigranterna, och särskildt immigranterna, vid köp af olika nödvändighetsvaror, vid hvilka tillfällen uppskört-ningar uppgifvas hafva varit vanliga.

Förhållandena i ifrågavarande afseenden hafva sålunda pä senare tid väsentligt förbättrats, oin de ock icke heller för närvarande kunna anses fullt tillfredsställande. Fordom förekom emellertid än större missförhållanden än de ofvan nämnda, i det att ombuden ifråga hade i uppdrag att resa uppåt landet för att möta emigran-te rna och värf va dem för sina respektive linier. Sålunda brukade ombuden särskildt för Hvita-Stjärn- oeh Cunard linierna i dylikt uppdrag utsändas till olika platser, förnämligast Falköping och Jönköping, men jämväl ibland Nässjö och Trollhättan. Första ären dessa resor företogos, eller till år 1875, åtnjöto ombuden af vederbörande agenter dels en fast lön af 50 till 7."> kr. pr månad samt reseersättning och fritt vivre under resorna, och dels provision, varierande å olika linier från 2 till 5 och någon gång ända till 10 procent a försäljningssumman för hvarje emigrantbiljett sotn såldes för vederbörande linie. Vid en konferens i England år 1875 mellan de olika emigrantlinierna öfvérenskoms emellertid, att förstnämnda provisioner skulle indragas. Efter nämnda tid och intill år 1890, dà resorna ifråga upphörde, åtnjöto de resande ombuden icke heller provision, utan endast fast lön.

Det är tydligt, att under dessa resor tillfällena till emigrant-värfning i egentlig mening voro mycket gynnsamma. Visserligen hafva några af de nämnda ombuden vid polisförhör förnekat, att, de sökt värfva personer, som ej redan bestämt sig för att emigrera, samt sagt sig endast hafva sökt anskaffa så många emigranter som möjligt för sina linier bland redan för afresa bestämda personer. Tvifvelsutan hafva dock äfven påtryckningar på andra personer än dessa ofta förekommit. Från trovärdiga håll meddelas, att ombuden uppträdde pä marknader, utskänkningsställen o. s. v. och

med dryckenskap och kortspel slogo sig i lag med allmogebefolk-ningen. Ändamålet härmed synes ej kunna hafva varit mera än ett.

Att missförhållandena i afseende å (löteborgsombudens verksamhet på senare tid väsentligen förminskats, torde väl till en del bero p;i en skärpt kontroll, mon hufvudsakligen ligga däruti att påtryckningar numera äro mera obehöfliga. Såsom senare skall, framhållas rörer sig einigrantvärfningen i Sverige, i allmänhet ieke numera i samma former som för ett par decennier tillbaka.

Emigranthorbergona i Götoborg.

Enligt meddelande från poliskammaren äro emigrantlogierna i staden följande (ar 1908):

Emigrantomhudet Bernhard S&nib]om förhyr i huset. 8 vid Götgatan 7 ram;

Emigrantomhudet Pontus AndersHon-Aman förhyr i huset 23 vid Kronhusgatan 7 rum:

Emigrantombudet Carl Bengtsson förhyr i huset 47 vid Postgatan 11 rum (>Cu-nard Hotellet,»);

Emigruritoinbudct Oskar Åkerström förhyr i huset 3 A vid Postgatan 8 rum (»Hotell Norden>i;

Emigrantombudet I. B. Lundberg förhyr i huset 44 vid Postgatan 4 rum:

Emigrantombudet Reinhold Andersson förhyr i huset 11 vid Poaigatan 2 rum; oeh

Eniigrantombudet Carl Vilhelm Lindberg förhyr i huset 41 vid Postgatan ö rum.

Dessa logier förestås, som synes, samtliga af emigrantombud. Jämte dem finnas ett Herta! privata inkvarteringsställen, med hvilka ombuden stå i förbindelse, för den händelse de af dem förhyrda hotellen blifva otillräckliga. De flesta af logierna äro belägna vid Postgatan (den gata, vid hvilken de flesta emigrantkontor jämväl äro belägna), eller i närheten af densamma.

(ifver dessa hotell utöfva polismyndigheterna ingen särskild hontroll. För desamma finnas inga särskilda reglementen, och mot missförhållanden inom dem kan endast ingripas efter anmälan hos hälsovårdsnämnden. Vid besök, som af Emigrationsutredningens medarbetare gjorts inom ett flertal af hotellen, visade sig visserligen somliga vara försvarliga i afseende ä ordning och snygghet, men andra företedde härutinnan framträdande brister. De privata inkvarteringsställena syntes vara än sämre. Från trovärdigt häll uppgafs, att de element, med hvilka emigranterna på dessa ställen kommo i beröring, ofta äro tvifvelaktig». Bondfångare, prostituerade kvinnor o. s. v. uppgåfvos sålunda hafva stamhåll eller boställe pä somliga inkvarteringsställen.

Anmärkas bör, att polisen iclcc anser sig behöfva infordra resandelistor frän dessa emigranthotell i likhet med hvad för andra hotell är stadgadt. Detta motiverades därmed, att utvandrarförteek-ningarna (se nedan) ungefärligen motsvara dessa resandelistor, och att det för öfrigt är omöjligt, att kontrollera de anmälda personernas identitet.

Polismyndigheternas befattning mod utvandrarkontrakten samt kontrollen vid Wilsonb&tarnas afgång.

Enligt § 6 i 1884 års förordning skall det mellan utvandrare och utvandraragent upprättade utvandrarkontraktet jämte utflyttningsbetyg uppvisas lios vederböraude polismyndighet eller magistrat i afgångsorten och där förses med anteckning, att det blifvit i öfverensstämmelse med förordningen upprättadt, innan utvandraren får genom agentens försorg från riket befordras.

På utvandrarkontrakt är obligatoriskt för alla de personer, som genom utvandraragents försorg befordras till främmande världsdel, åligger det sålunda polismyndigheten i afgångsorten att öfvervaka, såväl att inga personer af agent befordras utan utvandrarkontrakt som att utvandrarkontrakten först efter företeende af behöriga handlingar ingås med utvandraren samt att kontrakten i afseende å innehållet stå i öfverensstämmelse med förordningen.

Denna kontroll utöfvas i Göteborg, enligt uppgifter af chefen för poliskammarens detektiva afdelning, för närvarande på följande sätt.

Vanligen på eftermiddagen dagen före den dag, dä Wilson-bäten afgår, upplämna emigräntagenterna genom sina kontorsbiträden pac-korna af utvandrarkontrakt. Dessa kontrakt genomgås af en underordnad polistjänsteman och stämplas af denne med sekreterarens i poliskammaren stämpel. Den nämnde tjänstemannen åligger det jämväl tillse, att kontrakten äro utfärdade först efter företeende af behöriga utflyttäingsbetyg. För detta ändamål skola utflyttningsbetygen vara bifogade kontrakten; och tjänstemannen ifråga har i själfva verket endast att kontrollera detta, eftersom utvandrarkontrakten äro sedan gammalt tryckta efter visst formulär och sålunda icke behöfva granskas i afseende ä innehållet.

Vid de tillfällen då Emigrationsut.redningens medarbetare närvar vid denna granskning, visade sig ett flertal utvandrarkontrakt sakna bifogade utflyttningsbetyg af det skäl, att utvandraren hade uppgifvit sig vara amerikansk medborgare. Dessa fall uppgåfvos städse vara talrika, på grund af pä besök hemkomna svensk-amerikaners ofta förekommande återresor till Amerika. Vid förfrågan förklarades nu. att någon kontroll öfver sannfärdigheten af denna uppgift icke utöfvas, oeh att poliskammareu i det afseendet brukar lita pä emigrantagenternas hederlighet. Skälet till detta förhållande anses vara, att svensk-amerikaner icke vilja lämna ifrån sig sina amerikanska medborgarpappcr. och att det därför blefve nödvändigt att uppkalla dem samtliga på poliskammaren, om en sådan kontroll skulle ifrågasättas. Detta sistnämnda skulle emellertid föranleda för mycket besvär och obehag för polismyndigheten74 EMIGRATIOtlSUTREDNINGEN. BIL. II. UTVANDRINGS VÄSENDET I SVERIGE.

I talrika fall befordras sålunda genom agenternas försorg utvandrare från riket, utan att polismyndigheten kontrollerar om de äro till utvandring berättigade. Intet hinder finnes heller för att emigrantagenterna, utan att kontrollera personers uppgifna amerikanska medborgarskap, i god tro befordra dem såsom sådana; och uteslutet är naturligtvis ej heller att agenterna understundom afsiktligt blunda för bristen på legitimationshandlingen.

I afseende å omyndiga utvandrare, som icka resa i föräldrars eller målsmans sällskap, stadgar förordningen, att utvandrarköntrak-ten för dessas räkning skola undertecknas af målsman. Härvid tillgår i praxis sä, att agenterna jämte prospekt och upplysningar tillsända den omyndiga person, som tillskrifvit dem, en tryckt blankett till fullmakt, afsedd att utställas af föräldrarna eller målsmannen, så lydande:

> Viktigt meddelande. Enligt gällande författningar skal) hvarje omyndig person, gom är kyrkoskrifvcn i Sverige och ämnar resa till Amerika, hafva målsmans tillåtelse fär resan 1 följd häraf måste hvarje person, som är under Hl är gammal och icke. reser i föräldrars eller målsmans sällskap, vid ankomsten till Göteborg medhafva, jämte utflyttningsbeviset, en af målsman undcrskrifvcn och vederbörligen bevittnad fullmakt tör undertecknande af det lagenliga utvau dm rkon trakt, som vid inskrlfningcu i Göteborg upprättas med hvarje passagerare, och bifogas här nedan formulär till dylik fullmakt, hvilken således, behörigen ifylld, underskrifven och bevittnad af 3:ne personer, skall af omyndig aflämnas till Generalagenten i Göteborg.

For undvikande af uppehåll och därmed förenade kostnader är det högst nödvändigt att resp. passagerare noggrant efterföljer de föreskrifter som här lämnats.

Utv.-Kontr. N:r ..... Fr. tjbrg den......... Fullmakt för innehafvaren att vid

min omyndiga

son...

(niiinn enligt prästbetyget) dotter ....

(namn enligt p.-Ustbctygct)

myndling...

(imma enligt prästbetyget)

utvandring till Amerika upprätta och underteckna utvandrarkontrakt.>

[Plata för il liderskrift och vittnen.]

Denna fullmakt begagnas sedermera på det sätt,ätten kontorist pa agentens kontor undertecknar den omyndiges utvandrarkontrakt för dennes räkning. Omyndiga befordras sålunda i dessa fall på grund af kontrakt, där den ena parten är emigrantagenten och den andra, som skall bevaka den omyndiges intressen, är agentens underordnade biträde.

Hvad beträffar värnpliktige, må anmärkas att de kungl, resolutionerna med tillåtelse att få från riket afflytta vanligen icke äro bifogade utvandrat-kontrakten. Dessa resolutioner uppgifvas nämligen blifva kvarhållna af de flesta pastorsämbeten, vid utflyttningsbetygs utskrifvande. Någon olägenhet torde detta icke medföra i annat fall,

än att förfalskning af prästbetyg företages, hvilket emellertid förekommit. Det uppgifves att sådant bedrägeri pa det sättUTVANDRfNGSVÄSENDET X GÖTEBORG.

7 i)

skett, att vederbörande öfverkommit en tryckt blankett till flyttningsbetyg och på densamma skrifvit så väl en fiktiv församling som ett fiktivt namn på tjänstförrättande pastor. Vid däraf föranledt åtal ansågs emellertid förfalskning icke föreligga, >då ingen persons namn blifvit förfalskadt-.

En svårighet, som slutligen må anmärkas i afseende å utflyttningsbetygens kontrollerande, är det icke sä sällan förekommande bruket att uttaga utflyttningsbetyg från riket fore inträdd värnplikts-ålder, för att sedermera använda det något eller några år senare, då Värnpliktsåldern inträdt. Ibland förekommer detta förhållande utan att sviklig afsikt förelegat, i det att vederbörande efter uttaget utflyttningsbetyg af en eller annan anledning icke omedelbart kommer att afresa. Ibland åter sker förfarandet i afsikt att olagligen utvandra. Visserligen borde dessa fall kunna upptäckas vid granskningen af utflyttningsbetygen, men polismyndigheten förklarade sig äfven i denna händelse icke kunna hindra nämnda personer att afresa, eftersom i 1.S84 års förordning intet stadgande finnes om att utflyttningsbetyget skall vara uttaget inom en viss tid före afresan. J'å senare tid har emellertid förhållandet ifråga föranledt, att alla företedda utflyttningsbetyg stämplas sålunda: -Företedt i poliskammaren

1 Gökborg den................19.... vid utvandring», hvarigenom vid ett

Senare tillfälle i Göteborg eller annorstädes i riket kan kontrolleras om vederbörande vid ett föregående tillfälle uttagit flyttningsbetyget 1 afsikt att utvandra. Tydligen förekommes emellertid icke härmed missbruk af antydda art, om den af poliskammaren i Göteborg gjorda toll tningen af författningarna efterföljes.

Sedan utvandrarkontrakten påstämplats i poliskammaren och de emot dem svarande utvandrarförteckningarna (efter formuläret å nästa sida) jämväl utlämnats af agenterna, återhämtas utvandrarkontrakten af dessa. Det synes, som vore det nu polismyndigheternas uppgift att ytterligare öfvervaka, att endast de personer verkligen at agenterna påföljande dag befordras, för hvilka utvandrarkontrakt blilS it upprättade och vederbörligen påtecknade.

1 fetta sker emellertid icke. För ett antal år tillbaka utlämnades till agenterna vid utvandrarkontraktens afhämtning ett emot kontraktens antal svarande antal blåa pappbrickor med stämpeln: »Gäl-l'r för En Utvandrares ombord stigning å Emigrant fartyg. Poiismyn-äighetem. Dessa brickor utdelades af agenten till utvandrarna och skulle af dem uppvisas och återlämnas vid ombordstigningen å Wil-son-bàten, innan sådan tilläts. Därigenom kunde visserligen icke kontrolleras, att blott de personer tillätos afresa, för hvilka utvandrarkontrakt uppvisats; men en viss kontroll åstadkoms dock i så måtto, att antalet afresande utvandrare icke kändt öfverstiga antalet företedda kontrakt.7G K M r O Ii A TI O N 8 UT R K I) N f (! E X. BIL. II. UTVANDRINGS VÄSENDET I SVERIGE.

Förteckning öfver ntrandrare, som af undertecknad befordras weil Ångfartyget ....som den.....................härifrån af går titi..................................

[-Kontraktets-]

{+Kontrak- tets+} T:r Ut/vandrarens vike och namn. Hemort till län oeli socken. Ålder. Man. Qvinna. Samma. Resta mmelse-ort ....I ....!

Äfven dessa brickor äro numera borttagna. Den enda anordning som numera är träffad vid båtarnas afgång är den, att en detektiv är posterad vid landgången under om bordstigningen. Denne uppgifves visserligen hafva till uppgift att närvara, dä ntvandrar-kontrakten jämte de särskilda biljetterna fiir öfverrèsan till England utaf utvandrarna uppvisas för Wilson-ängarens representant, samt att sålunda kontrollera att de personer som embarkera hafva sådana kontrakt. Vid Emigrationsutredningens medarbetares närvaro vid dvlika tillfällen visade det sig emellertid, att ett dylikt öfvervakande ingalunda skedde och sä mycket mindre kunde ske, som utvandrarnas embarkering försiggick under stor brådska och trängsel samt detektiven, såsom posterad vid

landgångens nedre ända på sidan om densamma, icke kunde se ntvandrarkontrakten då dessas kontrollmärken afrefvos af fartygets representant, än mindre kunde kontrollera, att kontrakten voro påstämplade i poliskammaren. Det möter fördenskull intet hinder för en person att med ett ickc vederbörligen påstämpladt kontrakt embarkera på Wilson-båtarna, lika litet som at,t göra detta utan kontrakt, blott med en Öfverfartsbiljett till England.

Anledningen till att någon kontroll icke utöfvas vid utvandrar-fartygens afgång från Göteborg uppgafs af detektivchefen vara, att någon effektiv sådan kontroll med nuvarande bestämmelser öfverhufvud icke är nuijlig. Det möter i gällande författningar intet hinder för en person att köpa en vanlig öfverfartsbiljett (äfven pä tredje klass) till England samt utvandra utan utvandrar-kontrakt. Polismyndigheten har ingen befogenhet att hindra sådana personers embarkering. Dessutom uppgafs intet hinder kunna läggas för en person att med den en half timme senare utgående postbåten utan kontroll begifva sig ut till Wilson-ångaren. Polismyndighetens uppgift sades för öfrigt icke vara att utöfva någon kontroll vid personers afresa från Sverige. Den uppgafs endast hafva att tillse, att de kontrakt, som af utvandrarageuterna uppvisas för poliskammaren, äro lagenligt upprättade — intet annat. Da emellertidDTVANDRISßSVÄSENDET t OÖTEBOHO.

dessa kontrakt äro tryckta, synes äfven denna uppgift tämligen öfverflödig, och polismyndighetens befattning med utvandrings väsendet öfverhufvud sades äfven af detektivchefen utan större men kunna bortfalla.

Tydligen kan denna uppfattning i viss grad stödja sig på bestämmelserna i 1SN4 års förordning. Enligt densamma kunna polismyndigheterna visserligen icke hindra en person att utan förmedling af emigrantagent, d. v. s. utan utvandrarkonlrakt, utvandra ur riket. Det står sålunda enhvar, t. ex. i Göteborg, fritt, att på Wil-sonliniens kontor köpa en vanlig öfverfartsbiljett samt afresa inriket. Förordningen har icke en restriktiv utan en humanitär karaktär, i det att den endast vill genom lagstadgandena om utvandrar-kontrakten bereda dc utvandrare, som det åstunda, viss säkerhet under öfverresan. Yi.ll utvandraren icke begagna sig af denna erbjudna förmän, står det honom fritt.

Om emellertid äfven så är förhållandet, måste det dock anses ligga uti förordningens syfte att polismyndigheten eger kontrollera, det de personer, som af emigrantag cntema befordras, äro försedda med lagenliga samt vederbörligen påstämplade utvandrarkontrakt. Så som utvandringsväsendet nu är ordnadt i Göteborg, sker emellertid icke heller detta; och poliskammarens tolkning af sina skyldigheter enligt förordningen är kanske härutinnan väl mycket formell. Så länge nämligen icke ens någon kontroll utöfvas vid Wilson-båtarnas afgång öfver att de einbarkerade personer, som äro försedda med kontrakt, hafva fått dessa kontrakt vederbörligen påtecknade, så kunna emigrantagenterna skicka ned till båtarna personer, för hvilka kontrakten icke uppvisats i poliskammaren.

Den här anmärkta omöjligheten att med nu gällande författningar utöfva någon effektiv kontroll öfver utvandringen sammanhänger med den allmänna karaktären af (len svenska utvandringslagstiftningen. Så länge endast vissa s. k. emigrantagenter, men icke rederierna själfva, och icke heller de s. k. resebyråarna, äro underställda utvandringsförfattningen, sa kan ingen sådan effektiv kontroll åvägabringas, llcdarne äfven af utvandrarfartygen äfvensom de med dem i förbindelse stående resebyråarna kunna, utan att detta kan pä laglig väg hindras, sälja biljetter såväl till främmande världsdel som till europeiska genomfartshamnar, och detta icke endast på 2:dra ocli högre klass utan äfven på 3: dje klass. Det sistnämnda står icke i öfverensstämmelse med 1884 års författnings afsikter, men liar, så som författningen formulerats och så som praxis utbildat sig, icke ansetts kunna förhindras.

Utvandringsväsendet i Malmö.

Om utvandringsväsendets ordnande i Malmö, som näst efter Göteborg är den ur denna synpunkt viktigaste orten i riket, är icke mycket att tillägga till de i det föregående gifna upplysningarna. Dock må följande anmärkas.

De i Malmö samt i allmänhet i Sydsverige bosatta emigrant-agenterna och emigrantombuden befordra utvandrarna antingen ned den danska Skandinavien-Amerikaliniens fartyg från Köpenhamn direkt till Amerika, eller ock från Köpenhamn (öfver Esbjerg) först till engelska genomfartshamnar (vanligen Harwich), hvarifrån utvandrarna sedan med de engelska linierna fortsätta resan. Köpenhamn är sålunda den ort, som dessa utvandrare under alla omständigheter måste passera, vare sig de resa på ena eller andra sättet.

Detta förhållande *behöfde* icke förhindra självständiga anordningar från svensk sida, men *faktiskt* står den sydsvenska utvandringen i ett starkt beroende af *det danska utvandringsväsendet*. Såsom förut framhållits äro i själfva verket icke endast Skandinavien— Amerika-liniens ombud i Sydsverige, utan jämväl ett flertal af de engelska liniernas ombud därstädes fasta *ombud till danska emigrantagenter*, ehuru de äro förordnade efter ansökan af de respektive liniernas svenska agenter. De danska agenterna i Köpenhamn behärska fördenskull i stor utsträckning det lagliga utvandringsväsendet i Sydsverige. De draga genom sina svenska ombud in hufvudparten af vinsten af denna utvandring. Dessutom behärskas de af en allmän sträfvan att i möjligast vidsträckta omfång koncentrera sin affärsverksamhet direkt på sina köpenhamnsagenturer, dels emedan de därigenom kunna stoppa ombudens provisioner i egen ficka, och dels emedan de i så fall kunna tillgodogöra sig vinsten af den olagliga svenska utvandringen. De i sydsvenska tidningar mycket talrika annonser, hvaruti de danska agenterna uppmana emigranterna att vända sig direkt till köpenhamnskontoren, äro härför ett uttryck.

Tydligen måste utvandringsväsendet i Malmö väsentligen bestämmas af dessa förhållanden. Under poliskammarens kontroll komma endast sådana utvandrarkontrakt, som upprättats med i Malmö bosatta svenska agenter eller ombud till sådana, som förestå emigrantkontor. Dessa kontrakt granskas och påstämplas på sätt, som i afseende à Göteborg är anmärkt. Någon kontroll däröfver att de af agenterna befordrade personerna endast äro de, för hvilka kontrakt uppvisats, kan än mindre ske än i Göteborg, eftersom någon kontroll vid färjornas och ångbåtarnas afgång till Köpenhamn icke finnes. Alldeles utan kontroll faller dessutom hela den utvandring, som försiggår på så sätt, att emigranterna med vanliga biljetter resa öfver Öresund och med hjälp af de danska emigrantagenternabefordras vidare till Amerika. På grand af geografiska förhållanden är sålunda utvandringen öfver Malmö än mera okontrollerad än den öfver Göteborg.

I afseende å de i Malmö bosatta agenternas och ombudens verksamhet gäller i viss mån samma anmärkningar, som i afseende å Göteborg äro gjorda. Endast den anmärkningsvärdare skillnad består, att myndigheterna i Malmö icke ansett sig behöfva fordra licens såsom ombud för de kontorsvaktmästare, hvilka för agenturinnehafvarnes räkning möta emigranterna vid järnvägsstationen och ledsaga dem under deras vistelse i staden. Dessa vaktmästares verksamhet är i öfrigt af liknande art som motsvarande personers i Göteborg; endast förestå de inga emigrantlogier, och jämväl förekomma icke de prejerier i butiker o. s. v., som i afseende å Göteborg äro anmärkta. Dessa manipulationer torde dock i stället utöfvas af de danska agenternas medhjälpare, sedan emigranterna kommit öfver till Köpenhamn. Fordom uppgifvas liknande resor uppåt landet och uppträden vid järnvägsstationen hafva förekommit, som i afseende å Göteborg äro anmärkta; numera torde dessa såsom i Göteborg hafva blifvit mera öfverflödiga.

Att ej endast agenten i Malmö för den danska Amerikalinien, men äfven ombuden i nämnda stad för flere engelska linier stå i förbindelse med hufvudmän i Köpenhamn, framgår utaf undersökningar, som af Emigrationsutredningens medarbetare gjorts pä platsen. Flera sådana ombud hafva nämligen, om de också ej själfva vågat befordra olagliga utvandrare, icke tvekat att förtäckt göra olagliga utvandrare uppmärksamma pä den befintliga utvägen att utan hinder utvandra. Sålunda erbjuda de sig att följa dessa personer ned till ångfärjan samt angifva för dem utseendet och posteringsplatsen för den köpenhamnsagentens vaktmästare, som plägar möta vid färjornas ankomst till Köpenhamn. Tydligen skulle de icke vara så nitiska härutinnan, om de vore ombud till svenska hufvudmän, för hvilka köpenhamnsagenternas yrkesafund måste vara till olägenhet. Det nämnda, af Emigrationsutredningen konstaterade förhållandet bevisar i stället, att de ifrågavarande ombuden stå i beroende af respektive liniers danska agenter. Visserligen erhålla de i nämnda fall ingen provision, men det ifrågavarande välförhållandet kan icke blifva deras hufvudmän obekant och förmodligen blir det icke heller

alldeles obelönadt.VI. Den o] »g]iga at vand ringen.

Förbud inot att utan vederbörligt tillstånd afflytta från riket gäller värnpliktig, som ej blifvit till landstormen öfverförd eller från värnpliktens fullgörande frikallad (jfr sid. 31). Hinder för utvandring föreligger dessutom äfven för andra kategorier af svenska medborgare såsom naturlig följd af vissa offentligt-rättsliga föreskrifter. JCnligt gällande svensk rätt kan sålunda hustru icke anses berättigad att utvandra utan mannens samtycke (Gr.-B., kap. IX, § 1), och omyndig, åtminstone under 15 år, icke utan målsmans tillstånd (A.-B., kap. XIX, § I, samt kap. XXII, § 2); i afseende å omyndige i åldern 15- il ar samt vuxne omyndige finnes anledning till villrådighet i fråga om lagföreskrifternas konsekvenser i förevarande hänseende; och för försörjningspliktiga personers utvandring finnes binder blott i det fall, att de enligt Kungl, förordningen angående fattigvården den !) juni 1871, §§ 35—36, kommit under fattigvardsstyrel-scs målsmanskap eller hnsbondevälde. Att person, mot hvilken häktningsorder är utfärdad, icke kan lagligen utvandra, är själffallet.

Hvad angår värnpliktiges utvandring ha sedan den större utvandringens begynnelse härom gällt följande bestämmelser.

Kungl, kungörelsen angående den allmänna bcväringen den 13 november 18UU stadgade i § 1: »Hvarje svensk man skall vara skyldig att deltaga i allmänna beväringen från och med året niist efter det, dä ban fyllt tjugu är, till och med det år, då ban uppnår tjugufem ars ålder.» I t; 4: Skulle någon, hvars beväringsskyldighet ännu fortfar, önska att blifva från densamma fri tör att kunna till främmande land utflytta, vilje Vi. uppå därom gjord underdånig anmälan, för hvarje fall beslut meddela; dock skall ingen, som eger tillgäng, erhålla sådan befrielse, med mindre han i fredstid erlägger den i § 10 omförmälda afgift, samt, i krigstid genom legning sätter annan antaglig karl i sitt ställe.» — I § 15: »Från vapcnöfning i fredstid må heväringsskyldig kunna vinna befrielse mot erläggande af cn afgift af Etthundra Riksdaler Riksmynt, hvilket belopp dock kan af Oss höjas eller nedsättas med högst Tjugu Riksdaler.» — Bestämmelsen om afgift för befrielse upphäfdes den 1 november 1872.

Värnpliktslagen den 5 juni 1885 stadgar i § 1: »Hvarje svensk man är värnpliktig frän och med det kalenderår, under hvilket ban fyller tjuguett ar, till och med det, under hvilket ban fyller trettiotvå ar.» I § 3 mom. 1 säges: Värnplikten fullgörcs i beväringen och landstormen. Tjänstetiden i bcväringen är sex år.» Mom. 2: »Under den tid värnpliktig icke tillhör beväringen, tillhör ban landstormen.- I Kungl, förordningen angående utskrifning och redovisning af värnpliktige den (i december 1886 föreskrifves i § 125: »Prästbetyg må icke meddelas beväringsman för afflyttning från ri-DEN OLAGLIGA UTVANDRINGEN.

81

ket. såvida ban icke visar att lian därtill erhållit vederbörligt tillstånd, och ej häller för flyt|ning till obekant ort.» Nyssnämnda värnpliktslag och förordning trädde i kraft med 1887 års ingång. Med 1885 års ingång trädde i kraft den nu gällande Utvandrare-förordningen med dess hithörande bestämmelser, se sid. 10 här ofvan.

I Kungl, kungörelsen den 28 januari 1S81 lämnades nya och mera detaljerade föreskrifter (upprepade äfven uti lnskrifuingsförordningen den 22 december 1802). Paragraf I af denna kungörelse lyder: »Önskar värnpliktig, som icke blifvit till Iandstormen öfverförd. att för vinnande af bättre utkomst eller pä grund af eljest ömmande omständigheter erhålla tillstånd att afflytta frän riket, ingifve han till kompaniomradesbcfälhafvaren i det. kompaniornräde, inom hvilket sökanden är mantalsskrifven, eller, om han är inskrifven å sjömanshus, detsamma är beläget, till Oss ställd ansökan i ämnet och foge därvid prästbetyg äfvensom uppgift å de medel, öfver hvilka sökanden för verkställande af utflyttningen förfogar, samt de andra handlingar, som ban till stöd för ansökningen vill åberopa.» I § 2 säges: »Sedan kompaniomradesbcfälhafvaren om sökanden inhämtat tillgängliga upplysningar. åligger det honom att till Landtförsvarsdepartementet^ afdelning af Vårt Kansli insända handlingarne jämte eget yttrande och intyg om den bevä-ringsöfning, sökanden inå hafva undergått; Viljande Vi, sedan Vårt beslut i ärendet fattats, därom låta till kompaniområdesbefälhafvaren expediera resolution, att sökanden, på begäran, tillställas.»

Härnäst, följde de utsträckningar i värnplikten, som blefvo en följd af besluten vid 1892 års urtima riksdag.

Lagen af den 2 december 1892 föreskrifver i § I: »Hvarje svensk man är värnpliktig från och med det kalenderår, under hvilket han fyller tjuguett ar, till och med det under hvilket han fyller fyrtio år.» Och i § 3 mom. i: »Värnplikten fullgörcs i be-väringen och landstormen. Heväringen delas i första och andra uppbådet. Tjänstetiden är åtta år i första och därefter fyra ar i andra uppbådet.» Bestämmelserna angående värnpliktigs utvandring ändrades ieke annorledes än att. i enlighet med ofvanstående, skyldigheten att begära tillstånd nu utsträcktes till det kalenderår, under hvilket värnpliktig fyllde trettiotvå år. — Kör ini Gottland gällde under åren 1887—1892 särskilda bestämmelser, i det att värnplikten därstädes inträdde med det ar hvarunder man fyllde nitton år och fortfor t.ill och med det år, hvarunder man fyllde trettioåtta, med tolf års tjänstetid i heväringen.

Värnplikulagen den 14 juni 11)01 förändrade icke bestämmelserna om värnpliktens längd och ej häller om antalet år för tjänstgöringen i beväringens första och i dess andra uppbåd. Hithörande iuskrifningsförordnings föreskrifter angående utvandring meddelas in extenso sid. 31.

I Major Edv. af Donnors »Hjälpreda för värnpliktige», andra upplågan, Stockholm 1908, meddelas följande formulär för ansökan om rätt att utvandra:

Beväringsmannen (n:r och namn) angående tillstånd att fi afflytta från riket.

Till Konungen.

Hos Eders Kungl. Maj:t får jag i uudcrdånighet anhålla att. flir vinnande af bättre utkomst, fä afflytta från riket. Prüatbclyg äfvensom uppgift à de medel, hvaröfver jag för verkställande af utflyttningen förfogar, samt in-krifningsboken bifogas härjämte.

Ort och datum

Undcrdånlgst Namnteckning.

Yrke. Postadress.»

Ofvanstående ansökan inlämnas till vederbörande rullförings-(sjörullförings-) områdesbefälhafvare. — För ofvan omnämnda intyg om disponerade medel för utflyttningen meddelas följande formulär:

• Att värnpliktige N:o........., fiidd den......................, hvilken synes äga hemortsrätt i....................församling, här styrkt sig innehafva kronor..............för resa

till................., varder hiirmed intygadt.

Ort och datnm.

N. N.

Kyrkoherde.»

»Dylikt intyg skall styrkas af statens ämbcts- eller tjänsteman, eller af präst i församlingen eller af ordförande i kommunalstämma, eller af ordförande eller ledamot i kommunalnämnden, eller af ledamot i häradsnämnden, eller af annan person, hvilkens trovärdighet vitsordas af rullföringsområdes-belälhafvaren.» (Skrifvelse från Chefen för Kungl. Landtförsvarsdepartementet den 27 mars 1002.)

När, efter erhållet vederbörligt tillstånd att utflytta, värnpliktig afrcst från svensk hamn, äger poliskammaren därstädes att härom underrätta vederbörande militära inyudigket, för hvilket ändamål af poliskammaren i Göteborg användes följande formulär:

»Till Befälhafvaren för.......................................

rullföringsområdc N:o ....

Enligt föreskriften i § 138 mom 3 i Kongl. Maj:t9 Nådiga Förordning angående

inskrifning och redovisning af värnpliktige den ö December 1001 meddelas, att.............

från................. hvilken född................ samt inskrifven under N:o.........erhållit

Kongl. Maj:ts tillstånd att afflytta från riket, den........................med ntvandrare-

fartvg afrest härifrån staden till Norra Amerika.

Göteborg i Poliskammaren den.......................190......

Ex officio:......... »

Hvad angår beviljandet af här omhandlade tillstånd att afflytta ur riket ma nämnas, att en något olika praxis gjort sig gällande under olika tider. Länge meddelades tillståndet så godt som undantagslöst i hvarje fall, och under svårare utvandringsår kunde i hvarje konselj många hundratal värnpliktige på detta sätt lösas från sina skyldigheter mot fäderneslandet. Som den föreskrifna ansökan alltså vid denna tid knappast var annat iin en formalitet, iakttogs den i de allra flesta fall, och någon nämnvärd olaglig utvandring förekom alltsa då för tiden icke.

Under de senare iircn har den praxis stadgat sig, att tillstånd fortfarande niira nog alltid beviljas värnpliktige, som redan fullgjort sina värnplikts-öfningar. För dem ater, som icke fullgjort denna skyldighet, vägras tillståndet numera så godt som undantagslöst.

Följden häraf har blifvit dels att långt Here än förr utvandra i yngre år. före värnpliktsålderns inträde, — hvarom närmare i den bilaga som behandlar utvandringsstatistiken, — dols uppkomston af den ofvan antydda ganska betydande olagliga utvandringen, hvilken hufvudsakligen gar öfver Danmark och Norge.

Oaktadt alltsa en mängd värnpliktige numera afresa utan vederbörligt tillstånd, är dock antalet fall af beviljadt tillstånd till utvandring fortfarande mycket stort. Jämlikt från Kungl. Landtförsvarsdepartementet meddelade upplysningar har detsamma under nedanstående år utgjort:

År 1901..........4,604

> 1902 ....fi,869

» 1903 7,016

» 1904 2,243

Ar 1905 3,476

» lOOß..........3.287

» 1907 2,943

Ilela antalet utgör alltså för dessa sju år 30,438. Under samma tid utgjorde antalet manliga emigranter i åldern mellan tjuguctt och trettiotvå år 37,804; detta antal omfattar icke dem som rest utan tillåtelse, ehuru skyldige att. begära sådan. Antalet fall af beviljadt tillstånd uppgår alltså till 80 procent af det kända antalet emigranter inom åldern för beväringens båda uppbåd. För återstoden har således tillstånd ej begärts. Lagliga skäl härför äro: att emigranten blifvit från värnpliktens fullgörande frikallad, eller vid tidigare ålder än annars öfverförd till landstormen, eller icke varit svensk undersåte (ehuruväl i svensk försarulingsbok upptagen).

Efter redogörelsen för de föreskrifter, som sålunda reglera värnpliktiges utflyttning ur riket öfvergå vi till hvad som vid utredningen inbemtats angående huru dessa bestämmelser i en stor mängd fall kringgås eller öfverträdas.

Till förekommande at' värnpliktiges afflyttning från riket utan tillstånd innehåller Kungl, förordningen af den 4 juni 18<S4 dels (i § 5. mom. 1; se sid. 18) förbud för agent att med någon upprätta utvandringskontrakt utan att behörigt, till främmande land ställdt flyttningsbetyg för personen i fråga företes, dels (i § 6, mom. 1) förbud mot utvandrares befordran från riket genom agents försorg innan kontrakt oeh Utflyttningsbetyg blifvit hos polismyndighet eller magistrat i afgångshamnen uppvisadt samt kontraktet där försetts med anteckning att det

blifvit i öfverensstämmelse med förordningen upprättadt.

Vid s. k. utvandrarefartygs afgång från svensk hamn, — med utvandrarefartyg förstås, enligt § lf? af Utvandrareförordningen sådant fartyg, som användes till utvandrares befordran till främmande världsdel oeh å hvilket passagerarnas antal öfverstiger 30, — skall, enligt § 45, af polismyndighet eller magistrat förordnas någon, som a fartyget verkställer upprop med utvaudrarna och tillser, att de äro försedda med flyttningsbetyg och med på ofvan angifvet sätt godkända kontrakt. Vid fartygets ankomst till bestämmelseorten skall, enl. §§ 50—51, befälhafvaren därom göra anmälan hos svenske konsuln på platsen, som omedelbarligen skall göra sig förvissad om, huruvida alla å en af vederbörande myndighet i den svenska afgångshamnen påtecknad lista öfver utvandrarna upptagna personer med fartyget inträffat i hamnen, och om någon saknas, taga reda på anledningen härtill.

Anförda bestämmelser rörande frän svensk hamn afgående s. k. ucvandrarefartyg afse endast sådana som från Sverige gå direkt till främmande världsdel. Som direkta reguliära ångbåtsförbindelser med Nordamerika för Sveriges vidkommande saknas, hafva föreskrifterna tcke haft- någon praktisk betydelse. De äga, såsom framgått, icke tillämplighet på fartyg hvarmed emigranter öfverresa till annat europeiskt land för att från detta fortsätta till den främmande världsdelen, — sålunda icke på Wilson-ångarna, af hvilka sedan en lång följd af ar hufvudmassan af de svenska utvandrarna begagnat sig for resan från Göteborg till England.

Utvandrareförordningen har således gifvit vissa föreskrifter om noggrann kontroll for ett befordringssätt, som i realiteten ej användes. men däremot icke — utöfver hvad som är stadgadt om upprättandet af kontrakt mellan utvandrareagenter i Sverige och svenska emigranter samt kontraktets uppvisande för myndighet i afgångs-orten - sörjt för kontroll öfver befordringen af flen stora massan utvandrare. Och — hvad som allra mest underlättat olaglig emigration: för utvandrare som vända sig till agenter i utlandet för att blifva förhjälpta öfver oceanen, eller som själfva helt och hållet sörja för sin befordran, saknas all kontroll.

1 ändamål att anskaffa material till bedömande af i hvilken omfattning befordran af sådana svenska emigranter, som ej ägt laglig rätt att utvandra, genom utländska agenter försiggått, anmodade Utrikesdepartementet är 1902 general konsulaten i London, Hamburg och Lübeck samt konsulatet i Bremen att söka utröna, huruvida utvandring af svenske män i värnpliktsåldern på grund af i utlandet upprättade kontrakt ägde rum öfver hamn i respektive konsulers distrikt, samt att, därest sa vore händelsen, i möjligaste mån införskaffa uppgift å ungefärliga antalet dylika utvandrare under närmast förflutna år. Som svar härpå meddelade generalkonsuln i Lübeck att, såvidt utrönas kunnat, ingen utvandring uf svenske värnpliktige skedde öfver hamn inom hans distrikt; konsuln i Bremen, att han af direktionen för Norddeutscher Lloyd erhållit den upplysning, att, till följd af öfverenskommelse mellan bolaget och de engelska och danska linierna, ingen utvandrare från Skandinavien sedan är 1891J befordras öfver Bremen; samt generalkonsuln i Hamburg, att enligt Tysklands officiella statistik ar 1901 öfver Hamburg endast utvandrat 27 svenska undersåtar, hvilket berodde på att Ham-burg-Amerikalinien, på grund af öfverenskommelse med öfriga emi-grantlinier, icke befordrar främmande tredjeklasspassagerare med mindre personen i fråga bevisar, att han minst sex veckor uppehållit sig i Tyskland. Generalkonsuln i London åter upplyste, att det icke varit honom möjligt att erhålla några uppgifter i ämnet, enär den engelska emigrationsstatistiken sammanför alla utländska utvandrare under en gemensam rubrik, »foreigners-, samt vicekonsnlerna i de olika hamnstäderna förklarat det omöjligt att verkställa någon undersökning i ifrågavarande afseende, då erforderliga förteckningar öfver utvandrare icke al' emigrantbolagen fördes samt emigrantängarna låge så kort tid med utvandrare ombord i hamnarna, att undersökning ä dem ej kunde medhinnas.

Säkert är emellertid, att för den olagliga emigrationen från Sverige de danska och norska emigrantagenterna hafva den ojämförligt största betydelsen.

I ett (len 18 augusti 1903 till Kungl. Maj:t aflåtet yttrande öfver en af dåvarande generalkonsuln i Köpenhamn Adolf Berencreutz till Utrikesdepartementet insänd berättelse om den svenska emigrationen öfver Danmark, i

hvilken generalkonsuln också framställt förslag till föreskrifter till hämmande af olaglig emigration, uttalade Kommerskollegium som sin mening, att äfven svenska emigrantagenter skulle kunna, utan hinder af vår utvandrareförordning, befatta sig med befordran af ej utvandringsberättigade personer. Utvandrareförordningen förutsätter nämligen, att utvandrares aftal med agent skall afse befordran frän ort, inom riket - denna befordran må ske vare sig direkt till den främmande världsdelen med från svensk hamn afgående utvandrarefartyg, eller indirekt, öfver utländska europeiska orter. Men om utvandraren med agenten uppgjorde aftal om befordran icke från riket utan från utländsk ort, dit ban utan agentens medverkan begåfve sig, skulle företeende af flyttningsbetyg samt uppvisande för svensk myndighet häraf och af det upprättade kontraktet kunna åsidosättas, utan att agenten härför enligt förordningen skulle kunna kännas förvunnen till ansvar.

Kollegiet förklarade sig icke hafva sig bekant, om sådant kringgående af utvandrareförordningen verkligen ägt rum, men föreslog till dess förekommande sådan ändring af förordningens § 57. att agenten skulle drabbas af där stadgade bötesansvar för befordran från riket af utvandrare, som icke företett behörigt utflyttningsbetyg, jämväl om befordringen ej sker från riket utan från utländsk ort. Denna Kommerskollegii framställning föranledde Kungl. Mu;jt att genom nådig kungörelse af den 8 juli 1904 göra följande tillägg till utvandrare-förordningens nyssnämnda paragraf: »Lag samma vare, där agent eljest befordrar eller förmedlar befordring af utvandrare i annan ordning än i denna förordning är föreskrifver»

Stod det sålunda, formellt sedt, före den 8 juli 1904, öppet för emigrantagenterna i Sverige att med utvandrare, utan någon som helst kontroll, uppgöra kontrakt om deras befordran till främmande världsdel från utländsk ort — och detta äfven om denna vore så föga aflägsen som Köpenhamn i förhallande till .Malmö eller K*ristia-nia till Göteborg, — sä är denna möjlighet numera afskuren. Fortfarande råder däremot, i realiteten, icke något som helst binder för icke utvandringsberättigade svenska undersåtar att vid utvandring anlita utländska agenter.

1 flera af de från civila oeh militära myndigheter till Emigrationsutredningen inkomna yttranden om den olagliga utvandringen omtalas, huru den med anlitande af danska agenter utvandrande svensken med dessas hjälp erhåller behöfliga falska -»betyg». »Hvar oeh en, äfven värnpliktig, kan uttaga sitt frejdbetvg-, skrifver sålunda rullföringsområdesbefälhafvaren i Karlshamn, »och med detta

kan ban resa till Danmark, cTär ban kan få köpa sådant betyg, som berättigar till inträde i Amerika eller andra länder.» Befälhafvaren för Kronobergs inskrifningsomrade framhåller sden lätthet, hvarmed man i vårt grannland Danmark lärer kunna erhålla falska betyg; man oeh man emellan heter det: man behöfver bara resa till Köpenhamn och köpa sig en väst; betyget ligger i fickan!» Denna s. k. emigrantväst omnämnes i flerfaldiga yttranden frän så väl rullfö-ringsområdesbefälhafvare som kronolänsmän i värt lands sydligare delar. Befälhafvaren för Landskrona rullföringsområde fullständigar uppgifterna härom därhän, att en dylik komplet tering af reseutrustningen äfven skulle kunna ske i Malmö: >Det uppgifves, att om någon emigrationslysten uti en viss affär i Malmö omtalar sin åstundan och uppger, att han saknar prästbetyg, kan han där få köpa en väst, uti hvars ficka ligger ett falskt prästbetyg.» Och TomeliJla rullföringsområdesbefälhafvare omtalar, att det påstås, att-i Köpenhamn å vissa ställen för 50 öre kan erhållas fullständiga u tf lytt ningsbetyg; i Malmö lära dylika falska betyg betinga ett pris af 5 kronor».

Ifråga om de olagliga utvandrare, som. kommande från vårt lands norra och västra delar, betjäna sig af norska utvandrareagenter för sin befordran öfver Atlanten, finnas bland frän kranolänsmännen inkomna yttranden ett par, som meddela att äfven dessa hafva lätt att i grannlandet lä sina legitimationspapper kompletterade. Utvandrareagenterna i Trondhjem anses, säsom länsmannen i T än näs (Jämtlands län) uttrycker sig, »alltid beredvilliga att, naturligtvis mot ordentligt honorar, afhjälpa brister i värnpliktiges oklara papper». Kändt är», anmärker kronofogden i Medelpads östra fögderi, att ej s;i liten del af emigrantströmmen från detta fögderi går öfver Trondhjem. Man sätter sig i förbindelse med någon agent i Trondhjem, och denne ut fäster sig att tillhandahålla alla erforderliga handlingar, hvilket med andra ord vill säga att han själf utfärdar dylika.» Skarpt uttalar sig länsmannen i Gudmundrå (Västernorrlands län): »Personer i beväringsåldern eller andra, hvilka finna

marken het under sina fötter, hafva endast att vända sig till agenter i Trondhjem och blifva alltid hjälpta. Det tillgår sä, att de norska agenterna helt enkelt förfalska nödiga dokument. Då man med hänsyn till den stora omfattning, saken tagit, oeh lättheten att upptäcka förfalskning, måste antaga, att det försiggår med vederbörande norska myndigheters goda minne, synes endast den utvägen sta öppen att förbjuda all emigration öfver Norge.»

Hvad beträffar den kontroll, som utöfvas öfver genom svenska agenters förmedling utvandrande personer oeh hvilken bland annat afser att konstatera att rättsliga utvandringshinder för dessa ej föreligga, sä har om denna redan ofvan varit tal.

[>et återstår att anföra specifika exempel på de bedrägligheter, tili hvilka utvandringslystna. ej med klara utflyttningshandlingar försedda personer allt emellanåt taga sin tillflykt.

En enkel metocl är att låna annan, e j utvandringsförhindrad persons, papper. Och att denna utväg ej sällan användes, intyga både militära myndigheter och kronolänsmän i sina utlåtanden. Sålunda uppgifves värnpliktig, som ej förskalfat sig utvandringstillstånd, ganska lätt kunna fä låna flyttningsbetyg af någon yngre, ännu ej värnpliktig bekant, af en som blifvit frikallad från värnpliktens fullgörande, eller af en som erhållit utvandringstillstånd men ännu ej begagnat detsamma. Sedan emigranten under det föregifna, falska namnet lyckligen kommit öfver till den främmande världsdelen, återsänder ban med posten papperen till deras rätte ägare. Det hos pastor uttagna flyttningsbetyget återställes sedermera stundom till pastorsexpeditionen, under uppgift att. den tillämnade utflyttningen ej blifvit af eller uppskjutits. Blott om papperen tillhöra någon värnpliktig, ej frikallad eller ej till landstormen üfverförd, synes risk föreligga för upptäckt af rätta sammanhanget, i det att enligt ln-skrifningsförordningen af den 5 december 1901, § 138 mom. polisen skall ofördröjligen underrätta vederbörande rullföringschef när Värnpliktig »med utvandrarefartyg frän staden afresen.

Någon omöjlighet tyckes det ej vara för två personer att förmedelst samma betyg och följaktligen också under samma namn med någon tids mellanrum erhålla befordran som emigrant. En person, som kort tid dessförinnan kommit öfver till Amerika och som vill bjälpa någon bekant i väg dit, lärer kunna, med god utsikt att lyckas, göra detta blott genom att hemsända sina utvandringspapper till kamratens eller släktingens begagnande. Om den sistnämnde vid sin allard vidtager den' försiktighetsåtgärden att uppgöra kontrakt med agent i annan stad än den som den förut emigrerade afreste från, torde han kunna vara ganska säker på, att ej af polismyndigheterna blott på grund af sina papper blifva afslöjad som dubbelgångare till en redan emigrerad.

Utom öfver nu antydda utvandring under falskt namn klaga rullföringsbefälhafvare och länsmän öfver åtskilliga bristfälligheter ' utvandrings föreskrifter na samt missförhållanden i fråga om (leras till-lämpning. På de förra är här ej platsen att ingå, enär de icke kunna inrangeras under beteckningen olaglig emigration, utan hafva sitt hufvudsakliga intresse för framställandet af förslag till ändringar af nuvarande föreskrifter. De senare må däremot här belysas uie.d ett par exempel.

Iledan i det föregående är anmärkt (sid. 75), huru 20-åringar, som äro betänkta på att inom en närmare framtid emigrera, passa på och uttaga utflyttningsbetyg, medan detta ännu icke möter något

hinder. Att de på detta utflyttningsbetyg skola kunna emigrera äfven sedan de inträdt i värnpliktsåldern, strider tydligen mot lagens mening. Och analogt förhåller det sig ofta med begagnandet af meddeladt utvandringstillstånd: »många finnas», meddelar befälhafvaren för Åmåls rullföringsområde, »som först flera år efter erhållande af utvandrings-tillstånd begagna sig af detsamma». Af betydelse blir detta därför, att ynglingarna under mellantiden gärna uteblifva från inskrifnin-gar, öfningar och mönstringar och härutinnan föregå öfriga värnpliktsskyldiga med dåligt exempel. Och äfven ur formell synpunkt oförsvarlig synes den medelst gamla tillståndsbevis företagna utvandringen vara när t. ex. på detta sätt — såsom chefen för Västerbottens regemente påpekar — personer utflytta, som af de militära myndigheterna äro påförda böter; ett villkor för beviljande af tillstånd till utvandring är nämligen städse, att sökanden uppfyllt dittillsvarande förpliktelser som värnpliktig,

eller eventuellt gäldat för försummelser i detta afseende honom ådömda böter.

Sist. må, i fråga om detta ämne anföras ett par omständigheter vittnande att frågan om den olagliga svenska utvandringen öfver Norge och Danmark varit föremål för våra myndigheters uppmärksamhet äfven oafsedt här ofvan relaterade framställning af generalkonsul Berencreutz.

Enligt uppgifter i tidningarna år 1903 skulle, på initiativ af länsstyrelsen i Jämtland, en öfverenskommelse hafva träffats med polismyndigheterna i Trondhjem, att svenska emigranter därstädes ej skulle tillåtas embarkera utan att medföra laga flyttningsbetyg frän Sverige. För att få visshet huru härmed förhöll sig, särskildt efter år 1905, vände sig Em i gr at ionsu tr ed n i n gen med begäran om upplysning till svenska konsulatet i Trondhjem. Frän konsulatet inkom därvid följande af polismästaren i Trondhjem afgifna förklaring:

»I anledning av det ærede konsulats skrivelse av 22:de f. md. vedkom-mende expeditionen av svenske utvandrere over Trondhjem tillåter man sig at mcddele, at disse paa samme maate som andre frcmmcde avfordres lcgitirna-tionsdoknmcnt for at konstatere rigtigbeten av opgivet navn, ålder og hjeni-sted; dette vil for svenske utvandrere i almindclighet bringes paa det rene ved et dokument svarende til vore almindclige presteattester — ved et saa-kaldt »Freidbetyg»; — derimot avfordres svenske utvandrere hverken hcr eller saavidt vites ved landets øvrige emigrationscentrcr utllytuingsbetyg; i hvorvel man ved expedition av svenske utvandrere altid foresporger, om de er i be-siddelse av saadant. At fordre saadant bevis vilde förövrigt være av liten praktisk betydning, idet man likeoverfor de, der ikke maatte være i besid-delse av beviset, dog savner lovlig adgang til at hindre avreise fra Trondhjem eller andre norske byer. idet de som passagercr med almindclige ruteskibe jo har anledning til at løse »Nordsjøbiltet» alene over til England.

Trondhjem den 4 januar 1909.

H. Jelstrup.»

1 fråga om utvandringen öfver ßanmarlc är följande att omförmält. Jämlikt ett af dåvarande svenske utrikesministern den 10 mars 1904 till Kva Dagligt Allehanda lämnadt meddelande hade utrikesministern redan sommaren 1902 uppdragit åt beskickningen i Köpenhamn att hos danska regeringen förhöra sig, huruvida den vore villig »utfärda föreskrift af innehåll, att utvandrareagent i Danmark icke finge afsluta kontrakt med svenska män i värnpliktsåldern, med mindre de förete intvg från generalkonsulatet, att hinder icke möter mot deras afresa*; samt att i sådant fall därom göra framställning. Härpå erhöll emellertid beskickningen det svar, att det »af flera grunder icke var antagligt, att Kungl. Danska regeringen skulle vara villig att. ingå på ett eventuellt förslag om en sä beskaffad bestämmelses utfärdande.»

På vanligt sätt lät inan à svensk sida härvid hero.

Att stifta lagar utan att tillbörligt vaka, öfver deras efterlefnad plägar åstadkomma missförhållanden, af hvilka ofta nog någon utanför stående får tillfälle att draga vinning.

Så har det gått också i detta fall.

Af framställningen sid. 73—77 torde vara klart att intet som hälst hinder möter för en svensk värnpliktig att utan både betyg oeh tillstånd utvandra öfver Göteborg.

Men detta är för allmänheten icke mycket bekant.

Så mycket mera kändt oeh i det allmänna medvetandet ingånget är däremot att man alldeles fritt kan utvandra (ifver Köpenhamn.

|Ott enskildt meddelande till Emigrationsutredningen belyser, huru omständigheterna härvid kunna samverka.

Då cn i Sverige boende person», säger meddelaren,» har bestämt sig för att resa till Amerika, gäller hans största omsorg att planera resan sa bekvämt som möjligt. Ilan vänder sig då till en emigrantagent — i många fall cn dansk på grund däraf att de danska agenterna i södra Sverige annonsera minst dubbelt så mycket som de

svenska.

Antag emellertid, att han först fatt reda på en svensk agents adress. Han skrifver till honom och lår i svaret veta, att* »fullständigt prästbetyg till Amerika måste medhafvas». Mannen skrifver tillbaka t. ex. Intet hinder föreligger väl för min Amerikaresa. .lag är 27 år och har fullgjort min exercis. Jag önskar resa om cirka 14 dagar». För ilen svenske agenten återstår då endast att erbjuda sig att skrifva till Kungl. Maj:t för mannen. Detta tager cn tidrymd af minut trenne veckor, och dessutom fordras ett 'ntyg på att mannen äger tillräckliga medel för en resa till Amerika samt för någon tids vistelse därstädes. Detta intyg skall, enligt meddelande från nillföringsområdeshefälhafvareu genom hvilken ansökan passerar, vara tindcr-tecknadt af pastorn i församlingen, kommunalordföranden eller möjligtvis Polismyndighet. Men af egen erfarenhet vet jag, att det är hvarken hvar eller hvarannan präst eller kommunalordförande, som är villig underteckna dessa papper. Mannen afskedas mycket ofta med: »I)et bar jag ej med att göra. Det står ej i mina instruktioner.» Dessutom händer det mycket ofta, att personer, som skola resa till Amerika, icke fä penningar till biljettenlo90

förrän några få dagar innan afresan. Pengarna komma nämligen ganska ofta i bref från Amerika, och hafva släktingar på förhand underrättat att brefvet kan väntas pä uppgifven tid. Innan dess kunna de icke inför pastorn eller kommunalordföranden uppvisa penningar för att erhålla betyg. Antag således, att mannen skall resa pa den dag, ban förut bestämt. Han har t. ex. sällskap, hvilket nästan alltid är regel, hvilket icke kan vänta. l>en svenske agenten nekar att sälja honom biljett. Han kan icke uppvisa sitt betyg. Han måste med eller mot sin vilja begifva sig till Köpenhamn, hvarest intet hinder föreligger. Han är ju utlänning och står således utanför dansk lag och behöfver intet betyg. Men icke nog härmed; hans sällskap \ill icke skiljas frän honom utan känner sig såsom kamrat förpliktad till att gå med honom till Köpenhamn.

Den danske agenten får således icke allenast en passagerare utan i de flesta fall ett helt sällskap. Här har alltså icke förelegat någon tredska utan pä sin höjd likgiltighet och vetskap om att i »Köpenhamn där behöfves ej något betyg», hvarom danska agenter meddela såväl i sina annonser i svenska tidningar som ock i sina på svenska tryckta, i tusentals exemplar utkolporte-terade böcker.»

Ett drastiskt exempel på huru danskarna anse sig ha privilegium på ilen olagliga utvandringen från Sverige, har meddelats Emigrationsutredningen. En svensk agent hade expedierat en svensk emigrant utan betyg öfver Danmark. Ursinnig öfver detta intrång i sina rättigheter lät den danske agenten — arrestera emigranten i Eslijerg: i dygdig barm anmälde han därjämte ilen svenske agenten hos länsstyrelsen i Malmö.

Det hela är en nära nog komisk illustration till den i Danmark djupt rotade öfvertygelsen, att gent emot Sverige och svenskarna kan man förfara efter behag.

Sjömännen och utvandringen.

Det har i framställningen här ofvan ej närmare berörts, i hvad mån värnpliktige med olika sysselsättningar och yrken förhålla sig olika i fråga om benägenheten för och sätten att verkställa olaglig utflyttning ur riket. Det gifves emellertid ett yrke, som på grund af sin art medför en särskild form af olaglig utvandring och ololligt uteblifvande från värnpliktstjänstgöring, och det är sjömannens. Med ledning af från sjömilitära myndigheter samt ombudsmännen för sjömanshusen inkomna yttranden raà därför ett par upplysningar om våra sjömän och deras förhållande till ut vandrings väsendet anföras.

Visserligen förklarar sjörullföringsbefälhafvåren i Göteborg, att ban »ej kunnat finna att utvandring af sjömän i åldersklasserna närmast före värnpliktsålderns inträdande är större än efter fullgjord tjänstgöring. Hvad som är märkligt är i stället det stora antal emigrationsansökningar, som inkomma månaderna närmast efter fullgjord tjänstgöring, hvilket förhållande väl tyder på, att de värnpliktige sjömännen uppskjuta sin emigration för att få tjänstgöra vid flottan, alldenstund de själfva värdera den utbildning de där erhålla.» Men ä andra sidan meddelas från flera sjömanshus, att rapporter ofta in-DEN OLAGLIGA UTVANDRINGEN.

ga om att vid sjömanshuset inskrifna ynglingar just vid inträdet i värnpliktsåldern rvmt frän de fartyg, à hvilka de varit, inmönstrade, hvarjämte befälhafvaren för Karlskrona rullföringsområde oeh ombudsmannen vid Ystads sjömanshus såsom sin uppfattning uttala, att — såsom den förstnämnde uttrycker sig — en de) ynglingar taga hyra endast och allenast i afsikt att vid ankomsten till utländsk hamn lämna fartyget för att. vidare fortskaffa sig till Amerika, eller — för att äfven anföra den senares ord — att ynglingar, utan afsikt att förblifva sjömän, genom iumönstring å fartyg bereda sig tillfälle att indirekt utvandra.

Det är naturligt, att denna form af utvandring förekommer hufvudsakligen i sådana trakter, där en mera afsevärd del af den manliga befolkningen ägnar sig åt sjöfart och fiske. De inkomna utlåtandena tyda också på, att den är lokaliserad till våra södra och västra kustlandskap, särskildt Blekinge, Skåne och Bohuslän. Och den praktiseras såväl af underårige som värnpliktige.

Ett beklagligt, välkändt faktum är, att en mycket afsevärd procent af våra svenska sjömän söker sig frän de svenska fartygen till utländska. Särskildt yngre sjömän önska i allmänhet så snart som möjligt komma på, främmande nationers fartyg, för att lära engelska, vinna större erfarenhet och få bättre villkor. 1 främsta rummet är det engelska och holländska skepp, man tager hyra på, ty här anses logis, mat och aflöning bäst. Ej få af dessa pä utländska fartyg i aflägsna farvatten seglande svenska sjömän komma ej alls eller först på äldre dagar äter till fäderneslandet.VII. Emigrantyärfningen i Sverige.

Enligt Kungl, förordningen 1884 § 1 (se sid. 17) anses såsom utvandrareagent endast den person, som för egen räkning eller såsom kominissionär för utländsk man åtager sig ombesörja utvandrares be fordran till främmande världsdel, men icke den. som, utan att med utvandrares befordran taga någon personlig befattning, inskränker sin verksamhet till att i tal eller skrift eller på annat sätt agitera för ångbåtslinier eller för regeringsmyndigheter eller enskilda företag i främmande världsdel. Af författningens 4 § framgår vidare icke med tydlighet, hvad som skall förstås med -ombud» för utvandrare-agent, hvilket förorsakar att sådana personer icke torde kunna anses utöfva verksamhet såsom ombud, hvilka, utan att taga någon befattning rned utvandrarekontrakten, dock på annat sätt äro verksamma såsom kommissionärer eller biträden åt utvandrareagenter eller deras lagliga ombud (jfr sid. 49). Då nu samtliga ansvarsbestämmelser i författningen ifråga äfvensom i Kungl, cirkuläret den 8 juli 1904 endast afse agenter och ombud i den inskränktare mening som 1884 ars Kungl, förordning utsäger eller i hvilken den brukat tolkas, sä hafva agitatorer, värf v are och kommissionärer af ofvannämnda slag icke hittills kunnat fällas till ansvar för sin verksamhet. Icke heller har det varit möjligt att ställa agenter (och än mindre deras lagliga ombud) till lagligt ansvar för begagnandet af dylika personers biträde. Emigrantvärfningen bar sålunda i Sverige hitintills varit fri, under nämnda förutsättning: att värfvaren icke samtidigt befattat sig med utvandrarnas befordran. (Se Bilaga I. Utvandringslagstiftning, sid. 131.)

I ändamål att erhålla kännedom oin omfånget af den emigrant-värfning, som bedrifvits och bedrifves i riket, har af Emigrations-utredningen genom Kungl. Maj:ts Befallningshafvande begärts upp-Ivsningar från samtliga kronolänsmän och magistrater i riket enligt följande P. M.:

5l:o) Har, sedan så läng tid tillbaka som det är möjligt att. pröfva riktig-beten af lämnade uppgifter, förekommit att personer mod stadigvarande bostad inom distriktet (staden) varit därstädes verksamma såsom kommissionärer för utvandrarcagentcr eller sadanas lagliga ombud (eller möjligen direkt för någon angbåtslinie eller för någon resebyrå eller för enskildt företag eller regeringsmyndighet i främmande världsdel), utan att denna deras verksamhet dock fallit under gällande utvandringsförfattningars bestämmelser?EMIflRANTVÄRFKINGEX.

I så full, hvilket yrke hafva dessa personer eljest haft? Med hvem hafva do stått i förbindelse? Af hvad art liar verksamheten varit (mnntlig värfniog, spridande af tryckta prospekt, förskottcring af respengar för resa till annan ort inom riket, där agent eller agents ombud varit bosatt)? Har någon upplysning kunnat vinnas angående värfvamas ekonomiska vinst af sitt kommissionärskap?

2:o) Ilar det förekommit bestyrkta fall, dä inom distriktet (staden) icke hemmahörande personer vid nugot tillfälle

rest omkring inom distriktet och bedrifvit emigrantvärfning?

I så fall. hvilken nationalitet hafva dessa personer haft? Hvilket yrke eller hvilket ändamål med sin resa hafva do uppgifvit? För hvems räkning har värfningcn skett? Under hvilka former (samtal ä värdshus, i predikolokaler, i handelsbodar o. s. v., spridande af prospekt o. d.) har den försiggått? Hafva möjligen lagligen anställda agenter eller deras lagliga ombud självfva rest omkring i detta syfte?

3:o) liar under senare tider befolkningen inom distriktet i större grad blifvit pr post üfvcrsvämmad med prospekt och trycksaker angående utvandriiigs-möjligketer och förhållanden i främmande världsdelar?

Hvarifrån hafva, i så fall, dessa försändelser ntgått? Från agenter inom riket? Frän utländska agenter? Direkt från främmande enskilda furetag eller regerings-myndigheter? Från tryckeri inom eller utom riket?

Förekomma inom distriktet å allmänna eller lätt i ögonen fallande platser (annonsplatser, handelsbodur o. s. v. - plakat eller anslag, som inbjuda till utvandring?

Anm. Om tryckalster eller anslag af ofvannämnda art kunna öfverkommas torde exemplar däraf medsändas deu begärda redogörelsen.

4:o) Särskildt önskas så fullständiga upplysningar som möjligt angående den emigrantvärfning, som försiggår lör vinnande af proselyter åt mormonismen, om hvilket vftrfningsarbete man vet att det flerstädes nått en betydlig omfattning och har anledning befara att därvid förekomma ovanligt många missbruk.»

Hvad här nedan följer utgör en sammanfattning af de sålunda inkomna rapporterna — utom hvad angår mormonvärfningcn, för hvilken skall redogöras i en särskild bilaga (Hilagn III). Anmärkas må, att åtskilliga uppgifter äro gifna i sväfvande ordalag såsom blott grundade på förmodanden och hörsägner; i sådana läll göras här reservationer för deras pålitlighet.

Värfvare mod fast bostad på orten.

Härom hafva följande upplysningar inkommit:

Stockholms stad. En verkmästare vid Aktiebolaget. 1'umpseparat.ors verkstäder auskalfade i april 1907 under hand sju arbetare från nämnda verkstad oeh afreste ined dem till Canada tör att där inträda i liknande verksamhet. Resekostnaderna hade lor-skotterats.

Kalmar län. Vimmerby. För omkring 40 år sedan idkade en i staden bosatt person verksamhet såsom kouimissiouär för utvandrareagenter, men upplysningar om arten af hans verksamhet ha icke kunnat erhållas.

Malmöhus län, Hälsingborg. En pensionerad järnvägskonduktör bar lindor senare är medelst muntlig värfning sökt skatla emigranter åt ntvandrareagents i staden bosatta ombud, som numera aflidit. — Oxie härads västra distrikt: I. artilleristen Carl Nilsson, Lindsjö, skrifven å n:r 23 Hököpinge, men un anställd ä Rydö bruk i Halland, bedref under mars månad 1'.'07 emigrantvärfning såsom kommissioner för en utvandrare-agent i Köpenhamn. Ilan öfvertalade åtta i Klagshamn boende personer att utvandra 'ill i'anada. Resan anträddes till Köpenhamn, där emellertid vid ytterligare underhandling med utvaudrarcagenten oenighet uppstod och de åtta Klagshamnsborna reste hem till sitt land igon.

Hallands hin Stadsfiskalcn i Halmstad meddelar att, såvidt lian har sig bekant, verksamhet som ombud för ntvandrareagenter icke i staden utöfvats af därtill ej berättigade personer, men att han liört uppgifvas, att sådant i ganska stor skala lär bedrifvas å landsbygden.

Göteborgs och Bohus län. I Göteborg har sedan flere år tillbaka intill den 1 jan. 1907 funnits en adar benämnd >Canada Agencyt, hvilken senast füreståtts af handlanden Manrits Almqvist med kontor i huset n:r 1 vid Packhusplatsen. Artären lär hafva upprättats och dess föreståndare aflönats af canadensiska regeringen i syfte att genom hroehyrer. kartor o. d. sprida kännedom om Canada. Genom annonser i tidningarne har föreståndaren förklarat sig villig att tiUhandagå personer såväl i staden som å landsbygden med upplysningar i sådant

hänseende. Kägön befordran af utvandrare har sannolikt ieke genom denna artär ägt rum.

Gäfleborgs län, Gäfle. Under år 1899 ankom till staden amerikanske undersåten, af svenska föräldrar i Amerika födde Alfred Karlström, hvilken under åren 1899—1901 såsom uppgifven agent för American- och Hvita Stjärn-linicrna verkade genom samtal såsom värfvare, utan att dock vinna något nämnvärdt antal emigranter. Efter Karlströms återresa till Amerika år 1901 fortsattes vftrfningen af numera från orten af-vikne komtnissionärcn Anders Petter Larsson under åreu 1902—1904, de två senaste ären med länsstyrelsens tillstånd. Genom Larssons verksamhet befordrades omkring 200 personer till Förenta .Staterna och Canada Ar 1905 öfvades af engelska vice konsuln Robert Garrick genom annonser och spridande uf prospekt in. ni. en rätt omfångsrik värfning af skogs- och sågverksarbetare åt Davisson Lnndbee C:o Limited, liridge-water of Nova Seotia i Canada, för hvilken verksamhet ban åtalades och dömdes till böter af Gälle rådstufvnrätt, hvilket utslag emellertid af Svea hofrätt upphäfdes, så att Garrick frikändes från ansvar.

Söderhamn. Under ett och halft år före 1903 vistades i staden en viss Jonas Brolin, som var underagent för Allan-iinien. Brolin, som förut bott. i Ljusdal och någon lid vistats i Norra Amerika, köpte en fastighet i staden samt bedref kcinisk-teknisk fabriksrörelse. Flyttade i början af 1903 till Stockholm och afreste året därefter till Norra Amerika. Det antages, att hans agentverksamhet bestätt i, att han fått ångbåtsbiljetter från Stockholm, som han tillställt utvandrare. Till direkt einigrantvärf-ning synes han knappast ha gjort sig skyldig.

Ènångcrs distrikt. För omkring 15 år sedan sysslade en numera afliden handlande Enqvist i Njntånger någon tid med emigrantvärfning, men i hvad mån och på hvad sätt detta skett har icke kunnat utrönas.

Arbrå och Undersviks distrikt. Omkring år 1885 verkade trädgårdsmästaren C. L. Berglund i Hof. Arbrå, som emigrantvärfvare för att underlätta sin och sin familjs emigration, antagligen på uppdrag af någon atvaudrarcagcut eller ångbåtsliuie.

Västernorrlands län, Sundsvall. En å Stadsmon förut bosatt hustrn Öberg tillhandagick på (oljande sätt. utvandrare. Kvinnor som önskade utvandra öfverlämnade till henne sina betyg, hvilka öfversändes till en frn Swansson i Amerika. Om betyg och rekommendationer befunnos tillfredsställande, erhöllo kvinnorna fri biljett från Trondhjem till Amerika. Hustru Öbergs verksamhet inskränkte sig dock till hennes bekanta och dessas bekanta, och af hemkomna kvinnor har inhämtats, att do utvandrade erhöllo tjänster och rönte en redbar behandling.

Jämtlands län. Undersåker En arbetare vid namn Paul Larsson, bosatt i Hjärpen, afreste deu 9 november 1902 järnte 40 ä 50 arbetare, som Larsson på anmodan af sågverksagaren Louis Miller låtit värfva i Undcrsåkcr, till New Eoundland, där de ä en Miller tillhörig ångsåg lingo anställning.

Västerbottens län, Vilhelmina. För några år sedan värfvade en person på npp-drag af Allan-liniens hufvudagent i Trondhjem en del emigranter, som med nämnda linie afreste till Canada.

Xorrbot tens län, Kiruna. Sedan är 1906 har en Inom distriktet, bosatt person vid namn Söderling. agent hos en klädesfirma i Örebro, varit verksam som kommissio-när för Ameriean-linion på uppdrag af agenten för nämnda linie, A. Mvrseth, i Trondhjem. Verksamheten har bestått i spridando af tryckta prospekt. För hvarje emigrant som sålunda anskaffats har ersättningen varit kr. 3'75.

Fem af de ofvan relaterade fallen beröra värfning för visst företag i invandringslandet. Af dessa torde särskildt observeras den byrå, som till den 1 januari 1907 i Göteborg utöfvade verksamhet föremigrantvXrfxingen.

spridande af upplysningar rörande Canada, samt vidare de af v. konsuln Robert Carrick i Gäfle under år 1905 bedrifna värfningarna af arbetare för skogsafverkning i Nova Seotia. Canada, hvarför han åtalades men, i enlighet med hvad ofvan anförts om den svenska lagstiftningen, i högre instans frikändes.

För öfrigt röra de flesta fallen värfning för viss ångbàtslinies räkning. I några fall tyckes det blott ha rört sig om ett tillfälligt Sammanskaffande af utvandrare, i andra äter om en under längre tid fortsatt

komrnissionärsverksamhet, vare sig denna bestått i spridande af prospekt eller i muntliga öfvertalningar.

En verksamhet af detta slag, utöfvad under längre tid. bör, synes det,, svårligen kunna undgå att ådraga sig myndigheternas uppmärksamhet. Man borde därför kunna hålla före att listan på observerade fall beträffande denna grupp vore relativt fullständigare än beträffande de öfriga (värfning genom kringresande eller genom postle-des spridda prospekt). Egendomligt synes visserligen stads fiskalens i Halmstad uttalande, all, enligt hvad ban liört uppges, en verksamhet af här omhandlade slag i rätt stor omfattning bedrefves ä kringliggande landsbygd, dä ingen sådan uppgift i öfrigt ingått från Halland.

Eljest framgår det otvetydigt af det föreliggande materialet, att direkt emigrantvärfning å viss ort af därstädes bosatt person, utan att gällande utvandringsförfattningars bestämmelser varit därå tillämpliga, icke för närvarande i någon betydligare omfattning äger rum i vårt land. Af de uppgifna fallen äro flera ganska gamla, andra afse en verksamhet af obetydligt omfång. Hade en i större skala bedrifven verksamhet af denna art verkligen förekommit, borde det varit jämförelsevis lätt att därom anskaffa uppgifter.

Kringresande eller ej på orten bosatta värfvare.

Härom hafva följande upplysningar inkommit:

Södermanlands län. I Torshälla blefvo i inaj 1907 två personer värfvade till järnvägsarbete i Canada af två brödor Larsson-Axberg, som förut vistats i Amerika oeh nn åter begifvit sig dit. De värfvade erhöllo fri resa mot att de enligt kontrakt förbundo sig lill arbete vid järnvägsbyggnad i nämnda land.

Kronobergs län. Länsmannen i Kinnevalds hårad3 södra distrikt meddelar, att i Ryds municipalsamhälle uppehöll sig uuder tiden december 1906—maj 1907 en person, Johan V. Levin, hvilken en längre tid vistats i Amerika och i slutet af maj 1907 återvändt dit. Henne bedref emigrantvärfning på så sätt, att ban i tidningar annonserade efter arbetare till olika fabriker i Roekford. Illinois, oeh uppmanade reflekterande att tillskrifva honom. Såsom svar ä inkomna förfrågningar lämnade Le vin en mas k inskrifven redogörelse tör förhållandena å do platser, där emigranten utöfvades arbete. Hespenningar erbjödos ieke.

Kalmar län. I Kalmar uppehöll sig under mars månad 1907 en svensk-amerikan, •Albert. Petersson, född i Ryssby soeken i länet, oeh värfvade arbetare till .järnvägsföretag i Canada, därvid utlofvaude en allöning af två dollar om dagen. Värfvareu förskotteradc rcspeiiningariie. hvilka emellertid sedan skulle ersättas af arbetarne själfva, lian lyckades öfvertala omkring tolf personer, hvilka därpå i sällskap ined vårf-varen afreste till bestämmelseorten. — 1 Norra Möre härads norra distrikt vistades våren 1907 hos släktingar i orten tvä svensk-amerikaner, till yrket lärraarc, hvilka värfvade96 E MIG R A TIO N 3 C T R E D NIN G E N. BIL. II. UTVANDRINGSVüSENDET I SVERIGE.

emigranter för arbete vid järnvägsanläggning i Canada, som ett par anförvandter till dem öfvertagit på entreprenad. De bereste Stranda, Norra och Södra Möre härader samt en del af Blekinge. Vid järnvägsstationerna samlade de, särskildt om söndagarna, ynglingar omkring sig och förespeglade dem de förmåner de skulle erhålla, om de medföljde till Canada. En dagsförtjänst utlofvade» af, att börja med. minst 2 dollar Resekostnaderna skulle fiirskotteras men sedermera återbetalas inom ett halft år med 10 dollar för hvarje månad. Skriftlig öfverenskommelse plägade oj uppgöras. Den ene värfvaren lär ha afrest med nittio emigranter, den andra med omkring femtio. — I början af år 1907 reste en person omkring i A lems socken och bedref em tgran I värf-ning. lian var af svensk nationalitet och född i Ryssby, Kalmar län. men hade vistats i Norra Amerika nnder fem är. lian nppgaf, att ändamålet med hans resa till Sverige var värfniog af arbetare för regeringens i Canada räkning i och för järnvägsbyggnad. Genom meddelande frän af honom värfvade emigranter har riktigheten af denna uppgift blifvit bestyrkt, åtminstone så till vida. att emigranterna verkligen erhållit arbete vid järnvägsbygge i Canada. Värfningen skedde genom besök i hemmen.

Kronolänsmannen i Ölands Norra Hots södra distrikt meddelar: Inom distriktet är bosatt en lägenhetsägare G. Öhman, hvilken är lagligt omljud for utvandrareagenten Axel H. Lagergren I Göteborg. Länsmannen säger sig ha erfarit, att af denne agent utsända biträden pläga besöka ombuden i orterna: att sådan person äfven besökt

Öhman, och att. dessa gemensamt, gjort resor på landsbygden och därunder bedrifvit emigrantvärfning. Enskilda samtal samt utdelande af prospekt säges vara det arbetssätt, som därvid begagnats. De kringresande biträdena ha alltid varit af svensk nationalitet.

Malmöhus län. Poliskammaren i Helsingborg nppger. att, en utvandrareagents därstädes bosatta ombud samt ett ombuds biträde brukat företaga resor utåt landsbygden, särskildt till industrisamhällena, sannolikt för att värfva emigranter.

Halland* Inv. Magistraten i Varberg säger sig hålla för troligt, att i staden bosatta personer, vid resor i trakten såsom symaskiusagenter och dylikt, verkat jämväl såsom kommissionärer för olika ångbåtslinier.

Göteborgs och Bohus län. Magistraten i Lysekil meddelar, att för åtskilliga ar sedan ägde emigrantvärfning rum genom af utvandrareagenterna till landsbygden utsända värlvare, som erhöllo provision af ängbåtslinierna för hvarje emigrant. Genom öfverenskommelse mellan linierna lär sådan provision numera icke utbetalas.

Älfsborgs län. Enligt meddelande af länsmannen i Nordals härad reste år 1S80 numera aflidne handlanden J. E. Bromstodt. dä bosatt i Mellerud, omkring i Nordal, och troligen äfven i Sundal, samt värfvade emigrantor för Cnnard-linien. Som ersättning uppbar Bromstedt af hvarje person han lyckades värfva 10 kr. i handpenningar, hvilka denne hade att återfå då ban köpte biljett hos agenten i Göteborg. På sa sätt lära rätt mänga personer nämnda år ha afrest till Ainerikn.

Gäfleborgs län. En från Bjuråkers socken till Norra Amerika utflyttad dräng, Olof Bergström, återkom, efter flere åre bortovaro, för omkring 25 är sedan till orten och uppmanade under någou tid i predikolokaler till utvandring. Han hade hufvudsakligen sin verksamhet i Hassela och Bergsjö socknar samt kustsocknarna i Norra Helsingland.

Västernorrlands län. I Sundsvall infann sig år 1901 eller 1902 en norrman Jensen, hvilken värfvade skogsarbetare till en sägverksanläsrgning i Quebec i Canada. Han bodde på hotell Knanst, annonserade i tidningarna, och de som funnos villiga att resa fingo på egen bekostnad infinna sig i Trondhjem, därifrån de sedan erhöllo fri resa till Amerika. Det säges, att i Sverige och Norgo pä detta sätt hnpbringats omkring 300 utvandrare. — 1 Njurunda lyckades år 1K90 en agent förmå ett trettiotal personer, män och kvinnor, att utvandra till Brasilien. Dessa dogo alla, dels under resan, dela omedelbart, efter framkomsten, enligt hvad det uppgifves, på grand af umbäranden ocb klimatförhållanden.

Jämtlands län. Omkring år 1902 inträffade, att en från Amerika hemkommen arbetare vid namn Jonas Kristensson, född i Lndersåkers församling, därstädes en kort tid bedref emigrantvärfning. tör hvilken verksamhet ban dock blef åtalad och bötfälld. hvarefter han återvände till Amerika. — I Alsens distrikt reste år 1900 en norsk undersåte omkring och öfvertalade en del arbetare att taga anställning i ett franskt företag i Canada. — 1'ngefär samtidigt värfvade inom samma distrikt en storbritanniska undersåte, som därstädes dref sågverksrörelse, arbetare för en af honom da Indrifven skogsafvcrkning å Newfoundland. — I Refsunds distrikt reste sommaren 1907 norrmannen Edvard Waldseth frän Trondhjem omkring och försökte värfva för Cunard-

linien. Unn lär oj ha lyckats värtYa några emigranter, men kvarlämnade pä åtskillig* platser tryckta prospekt.

Xnrrboltnis län I Gällivare ha ander senare tid tvenne personer, den ena enligt uppgift liocnde i Kiruna, den andre i Malmberget, emellanåt rest omkring och. enligt hvad som ryktesvis berättats, bedrifvit cmigrantvärfning. Trots noggrann undersökning |ia dock bestyrkta fall icke kunnat påvisas liåda dessa af ryktet utpekade personer äro svenskar, den ena till yrket agerit för klädesfirmor ocli dylikt, den andre mäleriurbctarc. - 1 Kiruna lär under år 1907 en i Malmberget bosatt målare ha uppträdt (M'h genom spridande ni" prospekt för eu ångbåtslinie bedrifvit emigrant värfniog.

Då emigrantvärfniing under här beskrifna former åsyftat anskaffande af arbetare för visst företag i

invandringslandet, har det «à när som på ett fall — öfverallt gällt Canada och i de flesta fall järnvägsarbete därstädes (i ett par fall sågverks- oeh skogsarbete); i allmänhet har det varit från Amerika hemkomna svenskar, hvilka uppträdt som värfvare. Man liar skäl att antaga, att de uppgifna fallen icke stå så alldeles enstaka utan mer fa betraktas som exempel på hur det vanligast tillgår vid detta slag af värfningsarbcte. Som bekant har i Canada på senare tid med uppmuntran och stöd tian högsta ort utvecklats en synnerligen liflig verksamhet för främjande af invandringen till det vidsträckta, men ännu i stora delar folktomma landet, och man synes härvid riktat sin uppmärksamhet icke minst pä de skandinaviska länderna.

De personer, hvilka trädt i detta arbetes tjänst oeh under kringresande här i landet sökt väcka intresse för utvandring till Canada, synas, att döma af de ofvan omtalade fallen, haft god framgång. Vällning säges ha skett såväl genom annonsering som under besök i hemmen, samlande af folk pä allmänna platser o. s. v. I regel lut resekostnaderna förskotterats.

Om den värf ning, som under kringresande bedrifvits för angbàts-liniernas räkning, lämnas en del antydningar, men endast sällan kunna säkra upplysningar vinnas. Anmärkningsvärda synas särskildt uppgifterna från Oland samt från Helsingborg och Lysekil: att ombud eller biträden åt utvandrareagenter emellanåt pliigat företaga resor utåt landsbygden i sannolikt syfte att intressera befolkningen för utvandring.

Utom de här omnämnda, särskilda fallen uppgifvas emellertid från ett mycket stort antal städer och länsmansdistrikt, att agitation för utvandring i mer eller mindre ö])pen form mycket ofta, ja mångenstädes i regel, bedrifves af svensk-amerikaner på tillfälliga besök i hemtrakten, det må nu ske för egen vinst eller ej och endast bland vänner och anhöriga eller i vidare kretsar. För hithörande förhållanden redogöres närmare under särskild afdelning i det följande.

Prospekt och trycksaker angående utvandringsförhållandeii.

Uppgifter om sådana hafva lämnats från ganska mänga håll, ln arjämte ett flertal exemplar af dylika tryckalster genom medde-!»8 KM M RATIONSl TRK f>N ING EN Ull.. II. UTVANMtlNGSVXSENDHT I SVKRUIK.

lames försorg kommit. Emigrationsutredningen tillhanda. Så långt man af dessa meddelanden kan sluta, synas egentliga mass-sändnin-gar af dylikt tryck endast undantagsvis förekomma. Dock spridas de i tillräcklig mängd för att man med berättigande skall kunna säga, att de bilda ett icke oväsentligt led i det systematiska emigrantvärfningsarbete, för hvilket vårt folk varit utsatt.

Hvad man af de inkomna upplysningarne kan inhämta, är i hufvudsak följande.

I itc rpptöwUka länen och i Södermanland har cniigrantvärfning fBrmedelst spridande at trycksaker, liksom öfveflinfvudtagot all värfniog, förekommit endast i ringa utsträckning. Det enda i den vägen som förmäles iir. att personer i Södertelje vid ett par tillfällen under de sista, tio ären, titan att därom ha framsUtllt begäran. pr post erhållit prosjickt angående utvandringsmöjligheter och förhållanden i Canada, utgångna, så vidt det kunnat utrönas, från utländskt tryckeri. Vidare att i Svartlösa och Dandcryd i Stockholms län samt Trögds härad i 1'ppsata län tryckalster någon irång tillställts befolkningen.

Ifrån Östergötlands län har meddelats, att till Gullbergs länsmaiisdistrikt allt emellanåt från agenter ankommit prospekt, och till Skärkind ha stundom, till viss lianin-gifven gård. från Amerika anländt tidningar, däri förekommit annonser om någon orts lämplighet for utvandrare att där söka sin utkomst, synnerligast i jordbruk.

I dc Småländska länen tycks en verksamhet af här omhandladc slag äga åtskilligt större omfattning. Krän Vista härad och ‚Södra Vedbo härads södra distrikt omtalas af vederbörande kronulänsmän, att annonser om »fritt land» eller om >rikt och bördigt land i Canada eller andra delar af Amerik» stundom förekommit, i ortstidningarna: från Västbo härads andra distrikt, att till Bolmsö poststation någon gäng ankommit korsband med tryckta plakat, innehållande lockelser om bättre ntkoxnst, i Amerika: frän I ppvidinge härads logtlcri, att för ett par är sedan till postanstalterna vid Växjö—Klafreström* järnväg en mängd prospekt unkommit, hvilka dock genast retur-ncrats till afsändaren: Iran Allbo härads södra distrikt, att prospekt kringsändts, hvari utlofva!* mycket förmänliga villkor för jordfor värf i Canada: från Norra. Möre härads norra distrikt, att befolkningen år

1'JUil eller 1'JOI iifvcrsvämmats med prospekt angående utvanrlringBinöjligheter (uppgifter om hvad dc innehöllo eller hvarifrån de utgått lämnas ej): från Södra Möre härads nordöstra distrikt, att för ett par år sedan cn från Kalmar till Malmö utflyttad person därifrån tlllsändt befolkningen i trakten af Trekantens järnvägsstation postförsändelser innehållande trycksaker, afsedda att locka till utvandring: från Ölands Norra Mots södra distrikt., attprospekter och prisknranter från olika äugbåtsliniers agenter i Göteborg och Malmö i stor utsträckning kringsändts till befolkningen. Dessutom meddelas från Södra Vedbo härads södra distrikt, att. på f|era järnvägsstationer funnits anslagna litografier af fartyg, tillhörande Skandinavien—Ame-rika-linien, dock utan direkt uppmaning till utvandring: från Kinnevalds och Norrvidinge häraders fögderi, att på järnvägsstationer oeh andra allmänna platser funnits till utvandring inbjudande anslag, undertecknade af emigrantagenter: frän Kinnevalds härads norra distrikt, att, omkring ur 1VH>2 till järnvägsstationsförestundarno i orten utsändts skyltar, fyra exemplar till hvar oeh en, med begäran frän »Generalagenten tör Skandinavien- Ämerika-linioit, Norra Vallgatun äO. Malmö», att dc skulle uppsättas dels a stationen, dels pa andra lämpliga platser i orterna. Någon titi voro dessa skyltar uppsatta på järnvägsstationerna, men blefvo på länsmannens begäran borttagna.

Från ett par distrikt i Blekinge Inn (Tving oeh Ronneby) meddelas, att nnder senare ar understundom förekommit, att prospekt om utvaiidringsmöjlighetcr, jämte an-visuingar ont hvad för utvandrare är att iakttaga, pr post tillställts allmänheten frän ånghåtslirtier eller dessas agenter, särskildt Cunard-lirtien.

Relativt sparsamma äro uppgifterna från de Skånska länen. Från Vinslöfs distrikt berättas, att man stundom i hemmen får se färgtryckta plakat med afbildning af någon emigrantångare samt med adress på ångbåtslinicns agent i Sverige. Helsingborgs poliskammare upplyser, att till utvandring inbjudande prospekt, och trycksaker någon gång af danska utvandrareagenter blifvit spridda... hufvudsakligen på landsbygden: v itlare ütt större partier af trycksaker rörande förhållandena i vissa delar af Nordamerikas Förenta Stater och Canada från okändt håll tillsändts i staden bosatta ombud för utvandrareagenter. Afsändaren hade icke framställt begäran om deras utdelande, "ch enligt hvad ombuden uppgifvit ha trycksakerna legat kvar hos dem. Till Limhamns köping oeh kringliggande trakt ankomma, enligt meddelande af länsmannen i OxieKM I GU A NTV A lt FN INGEN.

härads västra distrikt, rätt utta med posten prospekt d. frän agenter i Malm» med rekommendation af viss cinigranttinic. Från Vemmenhögs härads västra distrikt meddelas. att frän utrikes ort nä gon gäng till poststationcrna i bref ankommit prospekt, adresserade till allmogen inom distriktet. Samma sak berättas frän Bara härads västra distrikt, hvarifrån dessutom meddelas, att å extra skjutsstationen i Staffanstorp sedan ett par är tillbaka funnits anslagua tvenne till utvandring inbjudande plakat.

Frän Hallands hin ha erhållits följande upplysningar. Stadsliskalen i Halmstad uppger, att, enligt hvad han haft sig bekant, inom staden ieke några prospekt och trycksaker rörande utvandringen post,ledes blifvit spridda, men att a kringliggande landsbygd dylika lära sändas till stationsinspektorer oeh handlande, som i sin ordning utdela dem. I Halmstads fögderis mellersta distrikt, ha for mänga år tillbaka, men ej på senare tid. pr post utdelats prospekt. De trycksaker af denna art, som numera anlända, sägas i de ||esta fall vara sända pä särskild rekvisition Länsmannen i Varbergs fögderis norra distrikt omtalar, att prospekt angående ångbatslinier esomoftast öfversändas fråu svenska e ini gran t agenter, hufvudsakligen till utvandrarnes närmaste anhöriga i sammanhang med underrättelse om emigranternas framkomst titi bestämmelseorten.

Fran tvenne distrikt i (liil.eborgs "ch Bolins hin (Inlands Fräkne härad och Sörbygdens härad) uppges, att frän emigrantagenter i Göteborg en oeh annan gång ankommit prospekt.

Från Älfsborg» hin har meddelats följande 1 tidningen Vänersborgepos ten fitn-uos för ett par ar sedan reklamaiinonscr med rnbrik »Ites till Canada!» införda af ut-vandrareagenten Axel II. Lagergren i Göteborg. 1 Knllings härads västra distrikt ha anslag om olika ångbåtslinier jämte uppgif| om respektive agenters namn och adress förekommit har oeh där i handelsbodarne. I Snndals härads siidra distrikt har befolkningen under lång tid ötVersvämmats med trycksaker angående utvandringsmöjligheter, hufvudsakligen från agenter inom riket men ock från utländska agenter. I Tössbo har befolkningen, ehuru i obetydlig grad. tillställts dels broschyrer angående de fördelar som kunna vinnas genom utvandring till de mindre tält befolkade delarna .tf Norra Amerika, dels

prospekt frän de olika änghåtslinierna, efter allt att döma afsända af agenter i Göteborg.

Från Skaraborg» hin Ur endast att anteckna, att i Sköfde för Hera år sedan någon gång förekommit, att stadens invånare i större utsträckning tillställts prospekt angående utvandringsmöjligheter. Frän Dimbo tingslags östra distrikt säges, att i tidningar understundom annonserats om utvandring till Canada.

Från Värmlands hin ha inga andra uppgifter erhållits än att till personer inoui Karlstads härad ankommit prospekt om ångbåtslinier fråu agenter i Göteborg. Från Filipstad uppgifves, att de prospekt, som i enstaka fall anländt till personer iuom staden. troligen afsändts på särskild rekvisition.

Inom Örebro hin har endast från Grytbyttan och Hällefors meddelats uppgift af ifrågavarande slag Dit anlände för cirka femton är tillbaka till rätt många personer broschyrer och kart.or rörande Canada, ehuru de. efter hvad som berättats, ieke i nämnvärd grad blifvit beaktade.

Inom Västmanlands län har inträffat, att i Arboga fiir omkring lem år sedan (ill ett. antal handlande ankommit prospekt med framhållande af fördelarna af utvandring till Canada Oeh till personer inom Västerås fögderis törsta distrikt ha då och då anländt trycksaker från utvnndrarcagcnlor i Stockholm och Göteborg.

Från Kopparbergs län uppger länsmannen i Söderbärke att därstädes, ehuru sl>arsamt, förekommit, att broschyrer oeh prospekt af utvandrareagenter eller ångbäts-konimissionärcr kringsämlts. Äfven inom Transtrands distrikt, ha prospekt angående Ut-Vandringsmöjlighetcr emellnniit kringsändts ined posten, men i de ||esta läll troligen efter rekvisition.

I Gäfleborgs hin syna.» bland annat skrifter rörande Canada ha blifvit spridda Från Forssa meddelas, ntt för något år sedan i ortens tidningnr esomoftast funnos intagna lockande annonser om utvandring till främmande länder, särskildt Canada. 1 Itogsta Spriddcs under åren 1900 och 1901 ett tryckt häfte fråu en viss C. Akerlindh i Canada, hvari förordades utvandring till detta land Till poststationen i Färila ha under sista tiden upprepade gånger under korsband ankommit exemplar af tidningen .Canada», '""ikring 3 ~~exemplar hvarje gång\ hvilka genom posten öfverlämnats till respektive adressater. I denna tidning framhålles i starka ordalag Canadas förträfflighet oeh büuplijjliet som iinmigrationsland. 1 Los har någon gång. dock ej under senaste tiden, '"träffat, att några personer af arbetarklass pr post fått. sig tillsända prospekt angående förhållandena i Canada, utan att lik v äI upplysning om, hvarifrån dr afsändt», kunnat erhållas Till Arbrå utsändes för tlere ar sedan från ångbåtslinier prospekt oeh vägledning för emigranter, men under senare tider säges sådant ha inträffat så~~100 KMIIIRATfOXSITRKDNtNiiKX. HM.. II. I T V A XI >R ING S V A S K XI > ET I SVUIttOK.

sällan, att personer siini ämnat emigrera må«t rekvirera dylika. — I Helsitig-Tuna pågick tor cirka iemton är sedan en Iittis skriftlig agitation för emigration till Brasilien: denna bedref-* mest af agenter inom riket, men upphörde inom kort. da emigranterna vid framkomsten kände sig besvikna, hvilket snart nog blef kändt i hemlandet.

Äfven i Västernorrlands län har agitation för utvandring till Canada pågätt. Krän iriidmundr.L meddelas, att under sista ären under korsband ankommit massor at* tidningen - Canada», under adresser hufvudsakligen till personer bland arbetarbefolkningen. Krän Sundsvall samt frun Skön. Nora och Själevad omtalas, att emellanåt prospekt om ångbåtslägenheter till Amerika anländt frän utvandrareagenter, vanligen i Göteborg från Själevad siigs. att de äfven kommu från agenter i Norge), dock troligen endast på särskild rekvisition. Stadstiskaleu i Sundsvall uppger, att ångbàtslin-jerna sinsemellan lara ha träffat öfverenskommelse härom. Krän Örnsköldsvik meddelas. att för några ar sedan inträffat, att. prospekt för utvandring till Södra Amerika medföljt en där i orten allmänt spridd tidning (namnet uppgifves icke:.

Krän Jämtlands län berättas, att till Frostviken. Bräcke och Brunflo allt emellanåt postledes anlända prospekt angående ängbåtsliuicr samt angående utvandrings-möjligheter i Kören ta Staterna och Canada, vanligen från agenter i Trondhjem. I Ratan säges ha förekommit, att personer fått sig tillsända prospekt från släktingar och bekanta i Amerika angående utvandringemöjlighetcr och förhållanden därstädes, dock icke i större utsträckning.

I Västerbotten*, län uppgifves Iran Hera distrikt (Umeå norra, Vännäs, Bygdeå, Mala. Lycksele södra. Stensele,

Fredrika), att prospekt stundom med posten anländt, i allmänhet dock endast pä särskild rekvisition, från agenter i Stockholm och Göteborg. Länsmannen i Dorotea omtalar, att det efter år 1004 emellanåt förekommit, att prospekt angående Canada och ångbåtslinierna dit frän agenter i Trondhjem tillställts personer, som varit bekanta med någon emigrant Han säger sig ha hört, att agenterna i Trondhjem noga utfrågat emigranter, om i deras födelsebygd finnas personer som varit, äro eller kunna ;:ntagas blifva benägna att utvandra, hvarefter dc tillsända sådan.t personer tryckalster af ofvannämnda slag. Till namngifven person inom Lvckscle ha under senare ar, ehuru ej i större antal, frän Canada ankommit tidningar innehållande beskrifning öfver dc goda förhållandena därstädes och hvad man har alt iakttaga för vinnande af land m. 111 Afsändaren okänd Liknande meddelas frän Vilhelmina, iliir under lång tid ett 20-tal personer utan prenumeration i korsband erhållit exemplar at' tidningen Canada. A gästgifvaregård!'!! i Ormejö, Dorotea, bar funnits uppsatt ett anslag om A1 l.iii-linien 'Liverpool—Canada) som dock för något år sedan bortskaffades.

Från Norrbottens län hur meddelats, att i Ncdcr-LulcS. under flera är och äfven tinder senare tid till ett flertal personer ankommit prospekt, hvilka synas ha utgått från e.mlgrantagenter i Stockholm och Göteborg och i allmänhet varit tryckta inom riket I Öfver-l.uleS har detsamma äfven förekommit, ehuru i mindre omfattning. Rätt ofta ha till Kiruna, under sista åren ankommit försändelser innehållande trycksaker och prospekt från utvandrarcagentcr i Göteborg och Trondhjem: och i Jnckasjärvi In: åtskilliga personer fått, sig tillsända tryckalster, utgifna af regeringsmyndighetcr i Canada, rörande förhållandena därstädes. Inom Kiruna ha ock till en del personer kommit plakat med rekommendationer af viss inghåtslinie jämte begäran om deras anslående på lämpliga ställen.

Förutom livad sålunda anförts framhålles från många håll, att ofta i tidningarna äro synliga annonser, införda af utvandrareagenter eller deras ombud, däri de olika angbåtsliniernas företräden utmålas samt uppgift lämnas om respektive agenters namn och adress. Mångenstädes förekomma dylika regelbundet (t. ex. hvar fjortonde dag) i orist idningarne. Detta måste sägas vara det normala sättet för agenterna att göra sig och sina linier kända för allmänbeten. Med ledning af annonserna sätta sig utvandrarne skriftligen i förbindelse med agenterna och få sig tillsända turlistor och prospekt at' mer eller mindre braskande art. Troligt är, att en stor del af de i det föregående omnämnda trycksakerna blifvit spridda på detta siitt. Äfven genom agentombuden tillhandahållas naturligtvis dylikt tryck.km k; ha xtvXhkxinokx.

Likväl lärer det. vara oförnekligt, att mångenstädes till och med i stor skala försiggår en spridning af till utvandring inbjudande skrifter äfven utan särskild rekvisition. Flertalet af dessa prospekt äro i regel tryckta inom landet och utgångna från respektive svenska agenter. Några äro tryckta i Köpenhamn, framför allt. de som angå Skandinavien—Amerika-linien, några i Trondhjem, hufvudsakligen för Allan-linien, American-linien och Dominion-linien. Förutom dessa firmas emellertid i icke ringa antal publikationer tryckta på andra ställen utomlands, och särskildt i Canada.

< 'in de metoder, som af agenterna användas att anskaffa adres-s t för skriftsändningarna, ha en del upplysningar erhållits. Sä omtalar t. ex. länsmannen i Gullbergs härad i Östergötland att, då uti Amerika vistande landsmän remittera medel till anhöriga i Sverige, *ker sådant ofta med inom landet varande legitimerade utvandrare-agenter säsoni mellanhänder, hvarvid dessa icke underlata att till vederbörande adressat öfversända reklamhandlingar för den ångbåts-linie agenten representerar.

Ktt snarlikt tillvägagångssätt omtalas af länsmannen i Varbergs fögderis norra distrikt, som säger att agenterna vid utsändande al' meddelande till emigranternas anhöriga om dessas framkomst till bestämmelseorten vanligen låta medföl ja prospekt rörande respektive ångbåtslinje. Och länsmannen i Dorotea lämnar, såsom i det föregående nämnts, den uppgiften, att agenterna i Trondhjem af de utresande emigranterna pläga förskaffa sig upplysningar angående personer i dessas hemtrakt som lämpligen kunna tillställas trycksaker rörande utvandringen.

Emigrationsutredningen har såväl i samband med den här omnämda enquéten som på annat sätt, särskildt genom

medverkan af poliskammaren i Göteborg, anskaffat en kollektion af sådana prospekt oeh broschyrer. Denna kollektion utgöres af omkring 125 olika nummer.

Det öfvervägande antalet häraf, eller omkring 100, utgöres af reklamer för emigritnlUnierna och innehålla beskrifning och afbildning af båtarna, redogörelse för de olika reseklasserna, lur-och prislistor, upplysningar och ràd för passagerarne, speciellt for tredjeklass-pas-sagerare, uttalanden af resande om bekvämligheterna ombord, utdrag "r de amerikanska invandringslagarna, plakat oeh affischer m. tu. •Vnn allmänt omdöme om denna kategori af skrifter kan sägas, att de i regel icke innehålla något som direkt kan betraktas som emigrantvärfning. Som sådan kan icke r-tt framhållande af de olika liniernas företräden, prisande af förhållandena på båtarna o. s. v. inses. Gifvetvis bidraga dock de ofta vackert illustrerade broschyrerna, hvilka spridas i gårdarna, eller de granna affischerna på järnvägsstationer, i handelsbodar och dylika ställen till att hålla tanken

pa Amerika ständigt vid makt, och detta kan ju medverka till ett heslat om utvandring.

Något annorlunda få kanske sädana saker bedömas som ett af agenten Carl L:son Orton, Stockholm, är 1003 utsändt meddelande om tillfällig prisnedsättning å järnvägar i Amerika för resande nted Anchor-linion och Allan-linien; eller följande ur ett cirkulär, utsändt af samma agent:

. Passagerare till Manitoba samt västra oeh nordvästra Canada erhålla god ledning och betydlig hjälp à järnvägsresorna i Canada af Regeringens ombud, som medfölja alla genomgående tag och fritt bistå dem som finska bese och upptaga Regeringsland eller söka arbete.> Och vidare i samma cirkulär: •Rörande förhållandena i Amerika neil Canada skall jag vid Eder ankomst hit lämna de bästa och tillförlitligaste upplysningar samt rekommendationer. Som Amerika är ett stort land med olikn förhållanden i olika delar, är det svart att skriftligen tërklara allt som kan vara bäst för hvar och en, som ämnar utvandra, emedan det beror mycket pä hvars och ens särskilda omständigheter. Men som vi nyligen hemkommit, från resor i alla d» stafer, hvilka Wt Skandinaver äro lämpliga ntt Inmätta sig uti. kunna vi af erfarenhet lämna, de bästa upplysningar därom. >

1 ett iit' agenten Axel H. Lagergren i (röteborg utsändt flygblad heter det:

Alla Svensk-Amerikanare, på besök i det gamla fäderneslandet, äro hjärtligt inbjudna att göm detta kontor Cunanl-liniens agentnrl till sitt hufvudkvarter under vistelsen härstädes. Post. adresserad hit. blifver väl tagen vara på oeh sänd vidare enligt begäran.»

Af dessa sista citat framgar tydligt en önskan hos agenterna ntt uppehålla förbindelse med utvandrare och utvandringslystna eller dessas anhöriga utöfver självfva befo rdr ingen till invandringslandet. I det första säger sig ju agenten direkt vilja uppträda Som mellanhand vid anvisande uf lämpliga platser för utvandrare att sht sig ned pa. I det andra fallet ligger nära till hands att antaga, att de svensk-amerikaner, soin inbjudas att vid besök i hemlandet taga kvarter a en utvandrareagentur, skola påverkas att under sitt uppehåll hos anhöriga uppträda som vederbörande linies förespråkare, helst som man vet. att det i stor utsträckning äger rum, att hemkomna emigranter mot erhållande af en eller annan förmän äro verksamma soin värfvare ut. agenterna (se sitl. 148). Att agenter erbjuda sin tjänst såsom förmedlare af post, innebär väl äfven det underförstådda syftet att erhålla adresser a personer ute i bygderna, hvilka lämpligen kunna tillställas prospekt och broschyrer.

Om ett cirkulär frän en utvandrareagent i Stockholm, som föranledde myndighets ingripande, enär det ansågs locka till öfverträdelse af värnpliktslagen, är taladt här ofvan sid. 45.

En direkt uppmaning till olaglig utvandring innehålles i följande som läses nederst pä hvarje sida i en broschyr, utgifven af Cunanl-liniens agent C. Mogensen i Köpenhamn och tryckt på svenska därstädes. »Betyg eller attest behöfves alls icke, när biljett löses ho- Cunard-liniens (ieneralagent i Köpenhamn.» I ett. exemplar af denna broschyr, som tillställts Emigrationsutredningen, äro dessa ord öfverklistrade ined tunt papper, ehuru ännu fullt, läsliga.

Yärfvareprospekt af iinuu mera oförsynt slag' saknas emellertid ieke. Ett exempel härpå är ett cirkulär rörande befordran till Brasilien, undertecknad t H. Morawetz, PassagerarebefordringsaffHr. Hain-bn rg. Däri läses bland

annat följande:

»Högiidla Herre! Med detta meddelar jafr Kdcr. att jag frän och med den I januari i',108 befordrar passagerare gratis till Brasilien. Det kominer dock endast familjer i betraktande, som i Brasilien vilja ägna sig at landthushållning, eller sådana enstaka personer, hvilka känna till landthushållningen och äro släkt ined de resande familjerna samt kunna bevisa sitt släktskap genom legitimationspapper Den frin befordran följer blott pà grund af mill furtygsbiljett. som hvarje familj erhåller af mig, om den till bel lirkande af mina omkostnader lor rcssakeruas transport i Hamburg ocli kostnaderna lör mat oeh ruin lindor familjens uppehälle i Hamburg sänder mig följande belopp:

12 kronor för hvarje person öfver tolf år gammal. Ii kronor för hvarje barn från ett fi|| tolf år

Resan frän hemorten till Hamburg måste passagerarne självfva betala, .lag bemärker ännu attrvckligen. att de familjer, som erhålla fri befordran, därigenom ej på nu-

vis förbinda sig till någon som helst återtjänst at den brasilianska, regeringen, de åtnjuta tvärtom samma frihet oeh halva samma, rättigheter såsom passagerare, hvilka självfva betala öfverrcsan. Äfven knnna de fri 1 loford råde passagerarne ulltid niir som helst återvända frän Brasilien till sin hemort, utan att de därtill hindras af den brasilianska. regeringen.

Cirkuläret åtföljes af en lapp af följande innehåll: Kör anvisning af passagerare till Brasilien, som fullgöra de i prospektet Innehållande villkoren, betalar jag en provision af kronor !» för hvarje fullvuxen person, dito 2 60 för hvarje barn öfver tre är..-

En annan kategori af flygskrifter rörande utvandringen utgöres af dem, hvilka lämna direkta skildringar uf förhållandena i inimigratiottsländérna, stundom mycket tendentiösa. Det öfvervägande antalet sådana skrifter, af hvilka Emigrationsutredningen erhållit kännedom, röra Canada. l)e flesta af dessa äro tryckta därstädes]ia regeringens föranstaltande, men synas åtminstone delvis spridas af de lagliga ut.vandrareagenternn. naturligtvis i främsta rummet af sådana, si un representera linier hvilka uppehålla förbindelse med Canada. Ett par innehålla sålunda pä baksidan reklam för Allan-linien och äro undertecknade, den ena af agenten K. K. Larsson, Stockholm, den andra af en norsk agent; en innehåller reklatn för Dominion-linien, en för Skandinavien—Amerika-linien, bägge undertecknade af norska agenter o. s. v. På det hela taget lämna dessa broschyrer någorlunda sakligt hållna skildringar at' förhållanden utan allt för påtagliga öfverdrifter, ehuru med starkt framhållande af enbart de fördelaktiga sidorna. Hufvudsakligen omnämnas Manitoba och Nordväst-territorierna, hvilka ju lor närvarande äro de egentliga kolonisationsområdena. Där lämnas redogörelse lör natur ocli klimat i allmänhet, för förhållandena inom skilda näringar, speciellt jordbruket, för den canadensiska home-steads-lag-stiftningen, för arbetslöner och priser, skatteväsen, skolor, kyrkliga förhållanden in. m.

De canadensiska homc-stcads-lagarna innebära, att hvarje familjefader och hvarje manlig invandrare, som är öfver IS år gammal, äger rättighet att göra anspråk på 180 »ore» (65 hektar) fritt land, hvarvid efter tre års förlopp af regeringen utställcs ettcgcn-doiasdokument, genom hvilket ban blir iigarc till jorden i fråga, såvida villkoren för nJ"hygges anläggande blifvit uppfyllda. l»e enda utgifter, som kolonisten härför har.104 KMIUK ATIONSITREDNINGEN'. 11IL. II. I TVANDRINGSVÄSENDET I SVERIGE,

äro 10 till 15 dollar för inskrifningsafgiftcr Den närmare framställningen häraf saml af tillvägagångssättet for erhållande af dylikt home-stend och sättet för upptagandet oeh odlandet, däraf utgör hnfvudparten af innehållet i dessa skrifter.

Särskildt framkallas de ringa kvalifikationer som erfordras; till oeh ined en person, som förut, ieke sysslat med jordbrak. kau efter ett års arbete erhålla cn kvartsektioi) iliiii acres| fritt land Vidare det goda bemötande som kommer emigranterna till del: »Regeringstjänstemännen i Manitoba och Nordväst-territorierna hafva att vara kolonisterna behjälplig» vid uppsökandet af en hemort oeh lämna dem alla upplysningar. l'ä bangården i Winnipeg, Manitoba» hufvudstad, emottagas de ankommande af särskilda tjänstemän, som äro anställda af canadensiska regeringen: dessa tjänstemän tala sve nska oeh äro pä alla vis de ankommande till hjälp I Winnipeg

och åtskilliga järnvägsstationer befinna sig i bangårdarnas närhet stora hallar, där man finner det törsta kvarter: där tinnes också kontor, som kostnadsfritt, men utan förbindlighet hvad framgång beträffar, förmedla platser. Om man anländer till Canada under cn ogynnsam årstid, så erhåller man fullständigt fritt herhergc ända till arbetstidens inträde» etc. Landets fördelar sammanfattas i följande: . 11 vad bjuder Canada sina invandrare? 1) lfiO acres fritt land. 2) Ett sundt klimat. !1) Rättvisa och ordning. 4) Ett skolväsende oeh ett uppfostringssystem, som kan mäta sig med de hasta inrättningarnc i hvilket annat land som helst 5) Kyrkor tillhörande olika bekännelser. t») Utomordentliga transportmedel för landtmannaprodiiktcrnas befordran. 7 l.okala marknader, som underlätta god afsättning för alla landtiunnimprodiikter till fördelaktigt pris. Si Fullt erkännande uf hvarje slags frihet i borgerligt såväl som i religionsafsccnde.»

Beträffande Canadas lämplighet som jordbruksland säges: »Jordmånen iir rik oog att ej behöfva gödslas på Hera är. hvarigenom tid och penningar inbesparas. Ingenstädes kan landtbruk bedrifvas lättare, och ingenstädes kan en sparsam, förständig och flitig mon börja med så litet kapital som här.» För öfrigt får nian veta, »tf »resan frän Europas olika länder till Canada är kortare, bekvämare oeh mestadels billigare än till något annat, utomeuropeiskt land». Där förekomma emellertid också mera direkta inbjudningar till invandring och uppgifter om hvad slags personer, som företrädesvis önskas: »Canadas regering och dess bela befolkning har en arfslott i dess-vidsträckta landområde, som iir långt större än Canadas egen befolkning kan använda, och därför inbjudas i synnerhet Nord-Europas befolkning till att, deltaga i utvecklingen af detta stora land, som kan föda en tio gånger större folkmängd än den. Ca-nada ännu har Skandinaverna äro därför alltid välkomna i Canada.» »Hvem hör komma till Canada? Alla bönder oeh bondsöner som önska fa ott eget, hem. Jordbruksarbetare, som under några år önska att arbeta hos landtinän här för att sedan skaffa sig egen gård. Järnvägs- och andra arbetare kunna förvärfva sig en god utkomst, och med sparsamhet har mången varit i stånd att skaffa sig en egen gård.»

En broschyr, som bär titeln: »Canada. Arbete, löner, land . inledes med följande: >l)et xiikrs af),000 rnan till järnvägsanläggning i Canada, 100,000 man som självfva vil ja iiga och bruka cn farm i Canada. Högsta lönen för jämvägsarbetc. Iß0 acres jord, den bästa i världen, gratis. Utsikter för flitigt, fattigt folk. Järnvägs-arbete till löner, som möjliggöra för cn och hvar att hopspara penningar nog för att, efter några års förlopp, börja självständigt gä på fri farm. I våra dagar den enda dylika möjlighet i världen. Den bästa liknande lägenhet, som någonsin bjudits i världen.»

I cn annan broehyr läses: »Tre orsaker, hvarför Canada är det. bästa hem för flickor: I) Canada har stort behof af kvinnliga arbetare. 2) Canada kan skaffa goda hem och erbjuda en utmärkt framtid åt ett nästan obegränsadt antal ordentliga flickor ii) Canada ligger endast några dagsresor frän hemlandet.

Stor efterfrågan på tjänst,flickor råder alltid i Canada. För hyggliga och ordentliga flickor emellan IS oeh IM) år finnas alltid goda platser med höga löner. I familjen kan engelska språket lätt läras. Svenska flickor hafva alltid företräde. Hasta tiden att emigrera är på våren.»

Broschyrer, som behandla förhållanden i Förenta Staterna och i Sydamerikanska stater, spridas ock, ehuru i mycket mindre omfattning än sadana som röra Canada. 1 Förenta Staterna drifves ju numer icke egentligen någon invandringsfrämjande politik, utan torde de upprop om invandring till detta land, som cirkulera hos oss, i allmänhet vara utgångna från enskilda företag.

I ett cirkulär utsändt af Burlington-järnvägcn. hvilken förmedlar trufik i åtskilliga af de mellersta och västra staterna 11 ryckt i Chicago 1906) framhålles sålunda vidt och bredt de goda utkomstmöjligheterna ocli det stora behofvet af folk: »A landet, som.K.MIROANTVÄRFNIXGO.

105

ccnoniHkäres af Chicago. Hurlington i: QniBcyjärnvägen, finnes ett vidt område at' industriella intressen. Den äger vidsträckta områden i de förnämsta åkerbrukssfatenia 1 1'nioncn. utsträcker sig till hufvudtruktcrnn tör boskapsskötsel och mejeri, tillgänglig-Sör rika mincrnlläit oeh anlöpur mellersta västerns ledande fabriksstäder. — Naturligtvis är det på detta ofantliga ou-.räde arbete för mänga tusen män. Nästan hvarje srren af industrien

blomstrar, och män efterfrågas, synnerligast i de västra staterna För endast några år sedan betalade jordbrukarne i Illinois oeh linea sina arbetare från 1.5 till IS dollar i månaden och kunde tör denna aflöning erhålla alla män de behöfde. Ueu tiden är dock gången, och i stället lor frågan om a |löning år det fråga "in att erhålla män till livad pris som holst. Att arbeta på farm i västern och nord-västern är förmånligt icke endast med hänsyn till direkta fördelar, utan genom det. tillfälle det erbjuder att lära jordbruksmetoder i det nya landet. Har man en gång som arbetare eller arrendator blifvit inrättad pä landet, blir nästa steg att köpa en fann», etc.

Bland prospekt, som afse värfniog af kolonister till Sydamerikanska stater märkes särskildt ett, som behandlar förhållanden i Såo Paulo (Brasilien). I denna stat har en energisk verksamhet till immigrationens understödjande liknande den i Canada igångsatts.

Framfor allt är det italienska emigranter som denna stat får mottaga, men att vederbörande riktat sina ögon äfven på vårt land. visar den nämnda omfångsrika broschyren, hvilken iir utgifven af regeringens generalkommissariat i Antwerpen och tryckt i 1'ppsala 1'JOH. Däri beskrifves utförligt det nybvggarsysfem, som i deuna stat tillämpas; framställningen afslutas med följande redogörelse för de förmåner som erbjudas kolonisterna:

»Af alla problem, som sammanhänga med Staten Såo Paulos ekonomiska lif. är "ybvggarefrfigan. såsom knappast torde behöfva framhållas, den, som under de sista femton åren mest sysselsatt de män, hvilka burit regeringsansvaret.

Också använder staten Såo 1'aulos regering albi medel för att göra det. lätt tör ankommande europeiska arbetare, i det ilen beviljar dem talrika förmåner.

I)ock må först påpekas, att särskilda förmåner enilust beviljas de emigranter som äro jordbrukare och anlända jämte familj

At jordbrnkarefamlljer, bcståeudo af åtminstone tre personer, tar, mor och barn. beviljar staten Siio Paulo:

1 :oI Kostnadsfri resa per järnväg, äfven lor gepäcket. från Santos' hamn till staden Såo Paulo;

2:ol Kostnadsfri bostad och kost å invandrarcherlierget i hufvudstaden under de dagar som förlöpa mellan landstigniugen oeh afresan lill det inre af landet:

ii;o Kostnadsfri resa per järnväg till det nybygge (nuelei> . som utgör den emigrerade jordbrukarens destinationsort: samt

l:o) Kem års uppskof med fulla betalningen för det till invandraren öfverlåtna området (25 hektar; äfvensom eventuellt för hans lins samt de redskap, maskiner och krca tur. som behöfvas för jordbruket.

Vid första inbetalningen erhåller lottinneltafvåren'et.t provisoriskt köpebref. hvilket vid femte inbetalningen utbytes mot ett definitivt.

Sådana äro. i bast uppräknade, de förmåner som staten Såo Paulos reecring beviljar jordbrnkarefamiljer.

Som man ser. iir det tör sådana familjer möjligt att iuont fem àr och uteslutande genom eget arbete förvärfva:

25 hektar utmärkt jord, lämplig för alla slags jordbruksalster: ett, komfortabelt boningshus; åkerredskap ocli kreatur —

med ett ord, ett hemman, hvars värde iir stadt i oafbrutet stigande. Helt detta i ett mycket sundt land, som är fritt frän hvarje slags epidemisk sjukdom och hvars klimat är lika härligt som Rivierans.»

I en broschyr rörande Ari/enlina, tryckt i Köpenhamn, lämnas några upplysningar ont detta lands naturförhållanden och näringar, utdrag ur den argentinska in ändringslagen samt en »kortfattad svensk-spansk tolk» I invandringslagen innehållas bestämmelser angående organisationen af en offentlig arbetsförmedling för iuvand-rarne samt angående de fördelar dessa äro tillförsäkrade i fritt underhäll tills arbete hunnit anskaffas, fri befordran till den plats inom republiken där invandraren '"lakar nedsätta sig. tullfrihet för husgeråd och verktyg, lit. lit. För öfrigt säges i rosehyren att man ej åsyftat att uppmuntra till utvandring och att man särskildt 'agt an på

att lämna en fullt sanningsenlig beskrifning.vill Ångbntsliiiier o

- Rfirande detta omfattande iimne har emigratioris utredningen icke varit i ti I lf'Ull e att inhämta någon mera djupgående kännedom, hvilket synts falla utom ramen för dess egentliga uppgift. Af åtskilliga anledningar hafva dock en del upplysningar i ämnet kommit Emigrationsutredningen till handa, och meddelas desamma här. närmast i afsikt att påpeka betydelsen af officiella undersökningar i dessa frågor och behöfligheten af en bättre kontroll än den nuvarande. i första rummet beträffande linien Göteborg England.

  Wilsonbåtarna Götoborg—Hull.

  Enligt S I"1 af 18N4 års förordning förstås med u/raudrarfaiiyij sådant fartyg, som användes till utvandrares befordran till främmande världsdel och a hvilket passagerarnas antal öfverstiger trettio. Dessa fartyg äro underkastade vissa i förordningens §§ 19—f>2 stadgade bestämmelser om inredning och utrustning, besiktningar m. in.

  Sagda paragraf har sa tolkats, att endast sådana fartyg enligt svensk lag kunna komma i betraktande såsom ntvandrarfartyg. hvilka afgå från svensk hamn till hatnn i främmande världsdel. Fa.'tyg a traderna från Göteborg till engelska genomfartshainnar hafva icke ansetts såsom ntvandrarfartyg, äfven om de, i likhet med Wilson-angarna, under ett halft århundrade befordrat hufvudmassan af den svenska ut.vandrarströminen under en icke oafsevärd tlel af sjöresan till Amerika.

  Att Wilson-angarna statt utanför den svenska lagstiftningen om ntvandrarfartyg måste ur alla synpunkter anses hafva varit olämpligt. Dessa fartyg äro nämligen icke heller ntvandrarfartyg enligt engelsk lag. och hafva sålunda städse varit frikallade från de om ntvandrarfartyg i alla europeiska stater såsom nödvändiga ansedda bestämmelser. Äfven de allmännare bestämmelser om passagerarfartyg, hvilka nämnda ångare enligt engelsk lag varit underkastade, hafva af skäl, hvarpå icke är anledning att ingå, föga strängt tillämpats ä dessa fartyg. Vissa af dera, hvilka ännu äro i bruk, måste äfven anses otillfredsställande nr såväl sjövärdighetens synpunkt som i afseende a deras inredning och utrustning.

  Tydligen fordras, för att dessa missförhållanden pä ett tillfredsställande sätt skola kunna adagaläggas, en af kompetenta pefsoncr verkställd besiktning af fartygen ifråga. En sådan besiktning har

|iM grund af de till Emigrationsutredningen inkomna upplysningar ansetts önskvärd, och framställning har äfven gjorts om dess verkställande, pä privat bekostnad och efter tillstånd af fartygens redare. Emellertid har, enligt hvad poliskammaren i Göteborg meddelat, handlanden A. O. Wilson, ene delägare i handelsfirman Wilson & O:o. pa poliskammarens förfrågan »förklarat sig icke vilja ombestyra och icke heller kunna medgifva på eventuell bekostnad af annan än firman någon sådan besiktning af bolagets för utvandrare frän Göteborg till England använda ångare, på sätt nu gällande utvandrat-lag föreskrifver, enär dessa angare icke vore i sådant afseende likställda med i denna lag afsedde ut van d rarfartyg-..

Vid förhör inför poliskammarens detektiva afdelning hafva trenne f. d. emigrantombud, hvilka hvardera under Hera decennier utöfvat sådan verksamhet i staden och fördenskull kände noga till emigra-tionsförhållandena därstädes, uppgifvit i afseende a förhållandena ombord å Wi! son-båtarna: En bing följd af nr, eller intill 1885, trafikerade endast tvenne WiJson-båtar, »Rollo» och »Orlando», traden Göteborg—England för befordrande af emigranter oeh fraktgods. därvid endera båten afgick från Göteborg hvarje vecka. l)et inträffade därunder olta. att antalet emigranter, som nämnda hatar under samma resa medförde, uppgick till öfver 7()0 å M00 personer. Emigranterna togos ombord först sedan den bestämda godsmängden lastats (samma förhållande praktiseras fortfarande) och lastrums-luckorna öfvertäckts med plankor och presenningar samt. träbritsar, afsedda till sofplatscr för emigranterna, i tvenne öfver hvarandra placerade otnlag anordnats å mellandäck såväl öfver lastluckorna som vid sidorna af dessa. Då ett större antal emigranter, exempelvis 800, därpå, tagits ombord, plägade utrymmet för emigranternas fria vistelse därstädes blifva synnerligen otillräckligt, och då

luftväxlingsanordningarna åtminstone hvad beträffade afdelningarna för tredjeklasspassagerarna voro otillfredsställande, plägade luften i dessa afdelningar redan före båtens afgång från Göteborg vara dålig. Under senaste åren hafva förhållandena ombord a Wilsonbatarna förbättrats. För närvarande uppehälles trafiken af fyra fartyg.

Intill är 1K85 fingo emigranterna själfva bekosta matservis och sängkläder under resan frun Göteborg till England, och plägade emigrantombuden i Göteborg tillhandahålla emigranterna sådan utrustning, bestående mestadels af tarfliga bleckkärl samt madrass och hufvudkudde af säckväf, stoppade med halm. Efter sistnämnda tid hade Wil-snii-bolaget kostnadsfritt tillhandahållit emigranterna servis och sängkläder. Beträffande mathållningen för emigranterna ombord å Wilson -hatarna upplystes, att samma matordning, eller tre mål om dagen af kraftig och tämligen vällagad mat, som fortfarande bestås emigranterna, jämväl under berörda tid serverades.los KMIflRATIOXSrTREDNI.VOEX. Bit. II. UTVANDR[NflSVÄSESDET I SVERIGE.

Dessa uppgifter vitsorda visserligen, att förhållandena ombord å Wilson-båtarna pa senare år förbättrats. Att emellertid förhållandena ombord a de ännu i trafik gående nämnda angarna Rol lo och -<'rlando icke heller för närvarande ens tillnärmelsevis uppfylla föreskrifterna i 1884 års förordning, torde visa sig vid en sakkunnig besiktning. Äfven vid en hastig undersökning framgår, att utrymmet a 3:dje klass, där 16 personer inlogeras i hvarje hytt, ieke kan uppfylla stadgandena i förordningens g 27; lika litet står kojernas anordning, som är synnerligen otillfredsställande, i öfverensstämmelse med förordningens paragraf 31. Luftväxlingen är i dessa afdelningar af fartyget mycket bristfällig oeh uppfyller i ingen man stadgandena i förordningens §§ 35 och 36. Äfven den allmänna renligheten i dessa afdelningar af fartygen lämnar åtskilligt öfrigt att önska. Enligt af sakkunnige meddelade uppgifter äro slutligen de nämnda angarnas skrot' sa gamla, att de äfven med mycket liberala grundsatser måste utdömas såsom icke sjövärdiga. — Jfr vidare sid. 113.

Här ofvan nämnes, att firman W ilson på det bestämdaste motsatt sig at t låta sina båtar undersökas af sakkunnig person. Samma rädsla för kritik har vid ett annat tillfälle mött Kmigrationsutred-n ingen från personer i firmans tjänst, enligt hvad nedan intagna berättelse utvisar.

I'å uppdrag af Emigrationsutredningen vistades är 1007 bostads inspektrisen i Stockholm Fröken Kerstin Hesselgren under några veckor i Liverpool för att där sätta sig i förbindelse med de kvinnliga emigranterna fran Sverige. Kröken Heaselgren undersökte äfven emigranthotellen i Liverpool och besökte de oceanångare, som därifrån förmedla utvandraretrafiken. Öfverallt rönte hon under sitt uppdrags fullgörande det största tillmötesgående. Undantag härifrån ägde rum endast när hon ä Emigrationsutredningens vägnar sökte att ombord på Wilsonängaren Calypso i Hull utfråga de svenska passagerarne. Härom berättar Fröken liesselgren följande.:

Under min vistelse i Liverpool reste jag ned till Hull öfver en söndag för att möta de med Wilsonlinifen kommande emigranterna, .lag vände mig pa lördag c. m. till Wilsonliniens kontor för att begära tillstånd att gå ombord a Calypso. Som ej någon af de öfverordnade stod till att träffa, blef jag tillsagd att på morgonen vända, mig direkt till kaptenen med min anhållan. Omedelbart efter båtens ankomst gick jag ombord och framställde för kaptenen mitt ärende samt visade mitt officiella pass. Han nekade absolut att lata mig se båten eller ens tata med emigranterna ombord, och då jag framhöll att jag var utskickad i offentligt uppdrag, sade ban. att det angick ej honom och ban hade dessutom inga som helst, bevis för att jag var den jag gaf mig ut för. På min anmärkning att passet upplyste om den saken och att det var ett ministerielt, sådant, svarade han att ett dylikt papper ej hade något värde i England om det ej var försedt ined svenska konsulns namn. och förresten kunde jag hålla mig pa kajen om jag ville träffa emigranter. — Jag måste således återvända med oförrättadt ärende, och mittÅXGBÅTSI.rNIKK OCH SMIGKA NTFARTTG.

bestämda intryck var att kapten C. var rädd för hvarje form af inspektion af enrigrantafdelningeh a Calypso.

För det svenska utvandringsväsendets tillfredsställande organisation är det tydligen erforderligt, att äfven utvandrartraderna Göteborg England underställas utvandringsför fatt n ingarna.

Emigrantlinierna Europa—Amerika.

Oin de viktigare ångbåtsbolag. som fiir närvarande äro representerade i Sverige (se sid. 40 här ofvan), må lämnas följande kortfattade upplysningar. Dessa bolag äro:

i.iiiHird-limeii (Cunard Steam Ships Co., I al). Ilnfvudkontor i Liverpool: l'r> ångare om 223,Ooo ton, ar 19081). Router: Liverpool (Southampton) till New York och Hoston. Svenska utvandrare: 12.368, år 1907.s)

Hvita Stjärn-linien (White Star Linc; lsmay, Imrie & Co.). Kontor i Liverpool. London och Southampton: 2fi ångare oru 340,000 ton. ltouter: Southampton till Xeiv York: Liverpool till Xew York och Boston. Svenska utvandrare: 7,124.

Allan-linien (Allan and State lines; .). & A. Allan). Ilnfvudkontor 1 Glasgow; 17 ångare om 122,000 ton. limiter: Liverpool till New York, Halifax och Quebec. Svenska utvandrare: 882.

Anehor-linien (Ancher Line; Henderson liros., 1 .ti.). Ilnfvudkontor i Glasgow; 15 ångare om 90,000 ton. Router: Glasgow till New York och ltoston. Svenska utvandrare: 366.

Canadian Paeific-linien (Oimadian Pacific Railway Co.). Kontor i Montreal och Liverpool; 27 ångare om 163,00o ton. Router: Liverpool till Halifax oeh Quebec. Svenska utvandrare: 1,078.

Dominitm-livien (Dominion Linc; British and North Atlantic Steam Navigation Co., Ld). Ilnfvudkontor i Liverpool; Il ångare om 73,000 ton. Router: l.iverpool till Halifax och Quebec. Svenska utvandrare: 576.

American-linien (American Line; International Navigation Co., Ld). Kontor i Liverpool, Southampton och London; 7 ångare om 63,00o ton. Router: Liverpool till 1'hiladelpia, Southampton till New York. Svenska utvandrare: 1,143.

Xorddentsc/ier Lloyd, ilnfvudkontor i liremen: 89 ångare om öfio.ooo ton. Router: Bremen till New York, Baltimore, Galveston m. H. Svenska utvandrare: endast ett fåtal.

llamhur a-Amerika-liirien. Ilufviulkoiitor i Hamburg; 70 ångare om I7t,ooo ton. Router: Hamburg till New York, Itoston, Baltimore, Philadelphia, Montreal ni. H. Svenska utvandrare: endast ett fatal.

Det Forenede l>ainpskibsselskab. Ilufvudkontor i Köpenhamn: 17 ångare om 64,000 ton. Router för dess afdelning Skandinavien-Amerika-hnien: Köpenhamn till New York (via Kristiania oeh Kristiansand). Svenska utvandrare öfver uren ska hamnar: 2,84o.

11 Antalet fartyg omfattar för samtliga linier endast sådana om mer äu 12 knops

Tantalen iiro i bruttoton.— Antalet utvandrare utser öfverallt lirct 1907 samt namnarna Göteborg. Malmö otb StockboluillU

En dag ombord på en emigrantångare.

Emigrations-utredningen är. såsom redan nämnts, icke i tillfälle att. lämna några systematiska upplysningar om tillståndet ä de stora oceanångare, som föra våra emigranter öfver till den nya världen. Här återgifvas emellertid de iakttagelser som meddelats af Fröken Kerstin flesselgren från henn.es i det föregående omnämnda vistelse i Liverpool i Emigrationsutredningens uppdrag under september månad är 1907. Likaså meddelas här nedan den berättelse som afgifvits af en person, hvilken pä Emigrationsutredningens bekostnad våren 190* gjorde en färd öfver Atlanten; härigenom torde kunna vinnas någon föreställning om de allmännaste dragen af en sådan resa.

Fröken Hesselgren skrifver:

Genom bemedling från Hvita Stjärn-liniens hotell hade jag fått rederiets tillstånd at gå ombord på Baltic med tredjeklass passagerarna och stanna där tills båten skulle ga på kvällen.

Klockan strax töre lit var jag nere vid piren; en del folk hade redan gått ombord på färjan, och andra kommo undan för undan. Hvarje passagerare måste visa sina papper innan han släpptes igenom, och en och annan blef också tillbakavisad och måste söka skatta klara besked till nästa färja. Genom agentens hjälp kom jag lyckligt, igenom och med färjan till båten. Baltic är en af Hvita stjärn-liniens största ångare och den gör ett i sanning

mäktigt intryck.

Vi släpptes upp på undre däck i en ström förbi besiktningsläkaren, som placerat sig vid trappan och infångade emigranterna allt efter som de kommo. l)et var med möda jag själf undgick den summariska besiktningen. Med ett och samma instrument petade ban alla i ögonen; det gick blixtsnabbt, men var \äl ändå effektivt, alt döma af den risk bolaget löper om någon behäftad med träkorn slipper igenom.

Vtskilliga hundratal personer samlade sig småningom på 3:dje klaso ns däck, och jag blef i tillfälle att spraka med några få svenskar innan nästa samnianfösning började. Denna gång drefvos alla öfver till fördäck, för att under vägen få sina biljetter visiterade och numret på hytten angifvet.

Detta tog en betydlig tid, och det blef för många oerhördt tröttsamt att stå sammanpackade i timmar. Särskildt svårt var det för de kvinnor, som hade gråtande eller otåliga barn pa armarna.

Det hela tycktes emellertid från tjänstemännens sida skötas med ett orubbligt godt humör, och jag säg till och med en af cheferna själf taga några af mödrarna en genväg genom första klass för att de skulle slippa fram litet raskare. Vid hvarje ny färja som kom började samma process om igen. tills alla de '2,0»)0 tredje-klass-passagerarna passerat revy. Det drog ut till klockan var 1. innan alla fatt, sina nummer. Under däck försiggick ett lika ifrigt arbete att få tag uti sina respektive hytter. Mänga nedslagna eller förargade ansikten mötte en. när man kom ned. En hade fått, löfte af agenten ;itt fa bo ihop med sin reskamrat i en hytt för två; nu voro de skilda .it i hvar sin hytt för ti personer. En annan kunde inte, fast bon letat en timme, få tag uti sin hytt och var nu Öfvertygad om, att. hon skulle bli ulan. Kn tredje hade af agenten i (löteborg blifvit visad en hytt, som skulle vara lik den han och hans kamrat skulle bo uti, men nu befanns numret på deras biljetter betyda en bädd uti en af de stora salar som rymmer 260 säng-ANGBÅTSLIMKK 0CI1 EMIGRASTFÄRlYG.

platser. Jag var nere och sug på lians plats, och jag undrar inte på att lian kände sig liesviken om han tänkt sig en hytt. I detta stora, laga rum stod säng vid säng med en meters mellanrum och i dubbla rader pä höjden. Det måste vara oerhördt svårt att hålla frisk luft i en sådan sal. 0111 den är fullt besatt med mer eller mindre sjösjuka och ej alltid så väl badade personer. 1)< n luftväxling som fanns tycktes dock vara god: öfverallt utsugnings- och in-släppningskannler i hvilka draget kändes mycket kraftigt. Alla bäddarna sågo också rena ut. Litet, grofva men fullständigt rena linneöfverdrag pa madrasser och kuddar samt. en HIt. Jag tittade in i en hel del af hytterna, somliga lör ti. andra för + och några för 2 personer. Trånga iiro de förstås, men ".i trängre eller obekvämare än andra klass hytterna på Nordsjöbåtarna, och öfverallt var fullt tillfredsställande rent. Manga tycktes också vara mycket, nöjda och belåtna och angenämt öfverraskad» efter sina erfarenheter på Nordsjön.

Familjer och ensamma kvinnor ha sina hytter i aktern, de ogifta karlarna i fören. De ha äfven skilda däck. men männen ha tillstånd att gå öfver på akterdäck, däremot ej kvinnorna på fördäck, därför att manskapet äfven har sitl tillhåll där. Det finnes två stora matsalar, en för män och en tör kvinnor, med ordentligt dukade hord. Huruvida de manliga uppassarna alltid äro så renliga af sig, vill jag lämna därhän. En svensk-amerikanska påstod, att hon pa resan frän Amerika ej kunnat äta på bela tiden trots at! vädret varit det bästa, därför att uppassaren varit så snuskig, omväxlande -nutit sig i ocb användt som dammtrasa den handduk som han sedermera torkade af deras tallrikar med. Sådant torde dock försiggå också på andra platser än i emigrantängarnas matsalar.

Hvad som förvånade mig är, att intet tinnes i hytterna, som kan användas, om dc resande bli sjösjuka. Allt måste gå pa golfvet, och stanken blir naturligtvis fördubblad, när medpassagerarna måste ga och trampa och släpa sina kjolar i eländet. När de ej ha några toilettanordningar i hytterna, sä borde det väl ej vara obilligt att begära att de skulle sätta niigoti sorts apparat vid hvarje bädd, som kunde användas i händelse af sjösjuka. Dessa kunde med fördel också !>li spottkoppar. Spottlådor borde finnas öfverallt pä och under däck. Det var rent ohyggligt att se hur det spottades, däcket såg på en liten stund ut sä. att man måste draga kjolarna at. sig för att gä öfver det. Jag kunde inte låta l>li att tänka, att det hade varit klokt att skieka de gifta männen också till fördäck och förbjuda

allt hvad manfolk hette tillträde till kvinnornas sida, ty det är fullständigt vidrigt att tänka pa att. dc små barnen skola fa springa och krypa ombord pa ett sådant ued-söladt golf.

Vid 4-tiden kommo andra klass passagerarna ombord och slutligen äfven lörsta klassens, och nu myllrade hela den stora båten af folk — 3,000 personer och iindå väntades 700 irländare ombord i Queenstown.

Ungefär en tredjedel at' alla passagerare äro flickor. Sä voro denna "ag med pa Baltic 1,000 flickor, hvaraf 100 voro svenskor. Allt som allt var det 300 svenska emigranter.

Några dagar därefter gick jag upp på Cunardliniens kontor och fick tillstånd att ga ombord på Cnmpmin.

Det. är en tämligen liten bat. som endast tar 800 passagerare, första klass var utmärkt treflig och bekväm, andra klass äfven ganska bra, men "trymmet för tredje var däremot knapphändigt. Alla trappor och uppgångar voro mycket smala och svåråtkomliga. Det rådde en fruktansvärd trängsel, "är passagerarna skulle ned.

Jag blandade mig i hopen, när de kommo från läkarbesiktningen. Alla "gifta män åt ett, hall, familjer åt. ett annat. Ensamma kvinnor, d. v. s.11 i KMI(!RATI<tXSUTREDNIXG EX. ML. II. UTVAXDRINGSYÄSEXDET r SVERIGE.

däribland voro äfven änkor med barn. kommo för sig. Med den liopen följde jag. Kn lång, mörk gäng, sä en brant, smal trappa, och sa var man neri: i hvad som skulle på en gang tjänstgöra som matsal och hyttplats. I »en förstnämnda bestod af en smal gang på hvardera sidan af midtkomplexet, som innehöll hyttor. Väggfasta bord längs sidorna, med länga bänkar framför, gjorde denna passage sä smal. att när de sutto vid dessa bord, kunde man nätt och jämt tränga sig emellan och det var omöjligt att komma fram med matfaten. Hytterna voro skilda frän hvarandra och förrummet endast medelst förhängen, Käddar för ii- t personer i rad a en brits utan mellanbalkar och en likadan ofvanpå, sa nära att man stötte hufvudet i den ena bädden när man satt pä den andni. Allt var mörkt, olustigt och trängt. Passagerarna voro förtviflade och trängseln och hettan voro minst sagdt obehagliga. .lag kan knappt tänka mig hur där skulle bli vid sjögäng.

På däck fauns (;j heller några sittplatser.

En annan af < unard-liuiens båtar. Caronia, var betydligt mycket större och bekvämare. Kn stor, ljus matsal med långa bord, dukade med hvit vaxduk, gjorde ett synnerligen luftigt och trefligt intryck. Äfven hytterna voro rymliga och snygga. Däcket var ordnadt med soffor och cn större rökhytt. Trapporna voro breda och bekväma.

Äfven liär åsåg jag läkarbesiktning och hyttutdclning. Kl. 1 2 7 på morgonen lämna emigranterna hotellen och fara i stora vagnar nod till hamnen, c:a 1 i timmes väg. där_ lii de ofta vänta någon timme, innan de gä med färjan till båten. Kl. 1 fä de sin middag. Men bela tiden dessförinnan har gått åt för de olika besiktningarna. Ofta tä de sta många timmar packade och vänta innan deras tur kommer, och jag såg mänga som voro färdiga att svimma af trötthet.

Äfven två af Canadian Paoiflc-liniens båtar blef jag i tillfälle att se. lieras största bat, Empress of Brittain, besökte jag en timme efter sedan den kommit in frän en resa. I »ess tredje klass afdelning var ovanligt rymlig och bekväm. Matsalen mycket stor och treflig, med rörliga sammetsklädda stolar i stället för de vanliga långbänkarna. Ett trefligt rökruin och en utmärkt toilettafdelning med flere badrum. Hela denna afdelning låg fullkomligt afskild från hytterna, (råitgar och trappor voro breda och ljusa och rena, trots att allt nu var i upplösningstillstånd.

Hytterna voro för 4—-C personer, men ganska stora och alla försedda med driksvatten och kommod.

Iläddarna utgjordes af de vanliga halmmadrasserna med filtar och bom-nllsöfvertäcken.

Kn af deras mindre båtar, Lake Erie, hade samma anordning i hytterna med tvättställ och dricksvatten. Matsalen var här trång och hytterna likaså. Det fanns nog en del rymligare hytter men dc voro afsedda för engelsmän och irländare.

Af Allan-liniens båtar säg jag endast en. näinligeu I iuioria.

Hytterna voro där myc ket trånga, ii—8* personer i hvar hytt. Inga familjehytter tycktes finnas. Klosetterna lågo i omedelbar närhet af hytterna, och i de närmaste af dessa kändes därför en ganska betydlig stank. Tvätt-rummen voro tränga och intet, badrum fanns, ej heller fanns det dricksvatten eller tvättställ i hytterna. Kli de resande sjuka, ha dc endast golfvet att. tillgå. Iläddarna voro mycket smala och en stor del af hytterna alldeles mörka.

Jämförda med Nordsjöbåtarna kan man dock säga, att äfven de sämre Atlanterangarna äro ett, betydligt framsteg i bekvämlighet, särskildt hvad i):dje klass afdelning beträffar. Nordsjöbåtarna äro ej inrättade för emigranttrafik.ånoijàtsuxier och emigrantfartyg.

men så klagas det också allmänt och högljudt öfver dem bland emigranterna. Sämst tyckas Esbjerg-linien och '/ 'ron d hjerna - båtar ti a vara. Af den förstnämda liniens båtar blef jag i tillfälle att delvis se en, och den gjorde nog skäl för beskyllningen att ha en synnerligen trång och otreflig och illa inredd 3:dje klass. Sä vidt jag kunde se och efter hvad emigranter försäkrade mig var det. endast det vanliga, lastrummet, i hvilket tillfälliga sängbritsar upptimrades för att vid behof åter borttagas och lämna runt ät annan last. En outhärdlig stank af boskap rådde t, ex. i 3:dje klass-afdelningen på en af dessa balar. Nu minskas ju obehaget däraf genom att resan i regel går på ungefär ett dygn.

Den längsta resan är Trondhjem—Hull, som kan laga ända till 4 dygn. En del norrlänningar och jämtar res;i den vägen, och klaga många pa de dåliga hvttförhållandena och maten. En familj hade t. ex. fått löfte om en bra hytt, men blef placerad i en mycket liten sådan tillsammans med f> andra personer; och som hytten låg inklämd mellan ångpannerummet å eua sidau och klosetterna å andra, var Lottan och stanken sådan, att det var nästan Omöjligt att vistas därnere.

Mjölk fanns ej ombord, kaffet var odrickbart. Mödrarna hade mycket svårt med småbarnens föda.

Vin- och ölförsäljning fanns däremot ombord, och bedrefs det cn sådan handel därmed, att många drucko sig fulla och gjorde af med sina pengar. En ung svensk hade vid sin ankomst till Liverpool på det sättet gjort af med allt hvad han hade och t. o. m. måst pantsätta saker för att klara sin sluild ombord.

Äfven pa IVilxon-linie.ns ångare är 3:dje klass allt annat än oklanderlig. Ventilationsförhållandena äro så dåliga, att det råder en fullkomlig stank under däck. Många emigranter hafva sagt mig, att de ej under hela resan kunnat vara där nere utan att de sofvit på däck. Det finns åtminstone på Ariosto ingen matsal, utan sättes maten fram på ett bord som står i ingången till hytterna, midt för den öppna tvättafdelningen och i omedelbar närhet af klosetterna. Golfvet är bcströdt ined sågspån och sopas (lerc gånger om dagen rent, men icke dess mindre ser det vanligen allt annat än aptit-ligt ut. Calypso lär vara rymligare och bättre inredd, men kan jag ej vidare yttra mig därom, emedan jag nekades tillträde till båten (jfr sid. 108).

Efter den tröttsamma och ofta mycket obehagliga resan öfver Nordsjön kommer järnvägsresan mellan Ilull och Liverpool, som göres med särskilda emigranttåg. Vagnarna äro vanligen stoppade 3:dje klass vagnar med plats för 8 personer i hvarje kupé. 1 allmänhet tyckas de ej besättas med mer ån rätta antalet, såvida ej de resande ha barn med sig, ty dessa räknas ej. Kupéerna äro emellertid af den gammaldags typ, som ej ha toilettanordning; ej heller tinnes dricksvatten, hvilka förhållanden bli för de resande obehagliga, då resan mellan Hull och Liverpool, med den godstågsfart emigranttågen gå med, tager 5 timmar. Intet uppehåll göres under resan, som på detta sätt under heta sommardagar blir fullständig olidlig.

l)e olika emigrantbolagen kunna i denna sak intet göra, emedan järnvägen jiges af enskilda bolag.

Ila emigranterna kommit med söndagsbåten från Göteborg, sä ha de audcr en dags uppehåll i Hull hunnit hvila ut något efter Nordsjöresans besvärligheter, men komma do från andra håll eller med onsdagsbåt, så gå de omedelbart vid ankomsten till taget, och är då båten försenad, så att de komina till Liverpool midt i natten, får man ej undra pä, om de efter denna resa äro ursinniga och förtviflade och färdiga att klaga på allt och alla.>

En färd öfver Atlanten.

I)en ofvan sid. 110 omnämnda reseberättelsen lyder sålunda:

»Jag ankom till Göteborg pa morgonen den 9 april (1908) oeli möttes vid stationen uf en agent för Skandinavien Amerilca-linien hos hvilken jag beställt biljett. Han ledsagade mig till ett hotell och tillsade att jag pä f. m. skulle, infinna mig på kontoret.

Pa vägen till hotellet sporde jag agenten om dot var många som reste öfver nu. Han ruskade pä hufvudet, och svarte nej, och sä sade han, att det var ett par stora skäl, som gjorde att intet folk reste nu. Först och främst de daliga tiderna, och så börja de göra sa mycket här i landet nu på det. att inte folket skall resa».

Pa liniens kontor fick jag betala min biljett, inen kunde inte lä den förrän i Kristiania, emedan jag bara bade frejdebetyg och inte utflyttnings-betyg.1 Linierna äro alltid hjälpsamma, när del. gil|ler sädana där saker.

Pä kvällen erhöllo vi järnvägsbiljett och följdes af agenten till tåget.

Vid framkomsten till Kristiania vid 7-tideu på morgonen den 10 april var ingen emot oss. Vi sökte oss därför fram till liniens kontor, och där upphunnos \i af en hotellvaktmästare, som skulle mött oss men som försofvit sig. Ilau tog oss med till Nielsens hotell på Skippcrgaden. Det var ett hotell af ungefär 7:de klass. Vi fingo ett rum där vi skulle vara på dagen. Vi voro fyra, min bror, cn västerbottning och en bohuslänning. Rummet var snuskigt ocli otrefligt. På golfvet vid kommoden var uppkastningar efter någon som tydligen blifvit sjösjuk innan resan började. Städerskan låtsade intet om något utan började duka fram mat at oss därinne. När jag så visade henne pä det där och frågade henne om det inte gick an lä bort det och få ut en smutsig slaskhink som stod där, så sag hon pa mig. som hon velat siiga inig. att jag hade större fordringar iin de voro vana vid. llon gjorde sä rent golfvet, men slaskhinken fingo vi bchålbl. Äfven bordduken var ilälig. Trasig och smutsig. Kl. 10,so f. m. skulle vi till kontoret och fä vara biljetter. Hitkomna blefvo vi tillsagda att ställa oss i kö och följa med in till läkaren. När vi kommo in till honom, fingo vi i tur ocli ordning sitta nor, och sa började undersökningen. Läkaren sade: -Visa labbarna», och så sag han pä händernas innersidor. Sedan sade han: tiapa! säg A!» sä tittade lian pä ögonlockets insida, och så var det färdigt. När vi så kommo tillbaka till kontoret, fingo vi tillsägelse att, återkomma kl. 2 för att. fä biljetterna, utskrlfna. Vi gjorde sa. och kl. 4 e. in. voro vi ändtligen lärdiga att gä, ombord. Ångaren, Oskar 11, hade kommit till Kristiania redan vid 9-tiden på morgonen och lag nu och lastade buntar af trämassa. Det syntes vara den hufvudsakligaste lasten från Kristiania.

När vi kommo ombord, tog en kvartermästare emot oss, såg på vara biljetter, och sä fingo kyparna ta våra kappsäckar och lotsa oss ner till vara hytter. Jag fick min plats i hytten n:r 50. Den var för 4 personer, men vi voro endast 3 i den.

1 Kristiania gingo ungefär 200 personer, däribland många svenskar, ombord. Dessutom voro många svenskar ombord förut, sådana som gått. ombord i Köpenhamn. För ett är sedan brukade de sända dubbelt sä många passagerare från Kristiania som nu. sade de pä kontoret där.

' Resan gjordes für t it tillfälligt uppdrag i Amerika, men fiir Kinigrationsntrcd-ningens räkning skedde färden med emigrantliiljett.ångbåt,si.intur och emigrantfartyg.

115

Klockan precis 9 på kvällen ilen 10 april lämnade vi Kristiania. Det var då lite regn och en lätt dimma.

Den 11 april kl. mellan 8 och 9 f. m. ankrade vi utanför Kristiansand för att ta ombord passagerare där. Vi fingo ungefär 100 stycken. Kl. mellan 11 oeh 12 f. m. lämnade vi Kristiansand, och så började den egentliga sjöresan.

Vi hade svårt för att iita lite hvar. Matkärlen voro dåligt diskade. Jag gaf vår uppassare 2 kr., och det hade god verkan. När kaffet skulle serveras kl. 3 e. m. den 11, hade han först jämnt så många koppar att det räckte ät alla vid bordet utom at min bror och mig. Han gick då efter tva koppar till, och dessa fingo sig en grundlig extra torkning. Detta upprepades Ofta.

Mattiderna ombord voro: frukost kl. 8, middag kl. 12, kaffe kl. 3 och kvällsmat kl. U.

I mellandäck äts (let i fyra olika matsalar. I den afdelning diir familjerna »ch de ogifta kvinnorna bodde, där voro borden rätt snygga. Men där vi andra skulle äta var det osnyggt. Vaxdukarna voro dåliga och ofta dåligt torkade. Handduken, som uppassaren hade, användes till nästan allt. Med dem såg jag att de torkade både bänken där vi sutto på, hordduken, om man gjorde anmärkning på den, och matkärlen. Och bakom ryggen pä mig fanns en stor plåtlåda för afskräde. Den stod där otäckt äfven under måltiderna. Sedan måltiderna, voro afslutade och borden afdukade, brukade vi sitta där för att läsa, skrifva eller spela. Det var det enda ställe vi hade att vara pa. Men dä kommo de med diskvattensbaljor och slog ut det i ett hörn af mataalen. Där låg det illaluktande vattnet och skvalpade och gjorde det stundom nästan omöjligt att vara därnere.

Maten var nästan alltid den samma. Så här såg matsedeln ut:

1'en 11 Frukost: kött ock potatis, smör ocli bröd och kaffe. Brödet, rikligt, som allt annat, var alltid godt. Det utgjordes af färskt hvetebröd oeh groft, mjukt bröd. Bröden påminner till utseendet, om de svenska »ankarstockarna». Middug: soppa {någon sorts köttsoppa), smör och bröd, köit oeh potatis samt en liten torr bakelse till dessert. Kl. 3 kaffe med hvetebrödsskifvor. Kvällsmat: kött och potatis samt smör och bröd och te.

> 12. Detsamma som den 11 utom till middag, dä desserten utgjordes af äpplen.

» 13. Samma som den 11.

» 14. Frukost: köt.tkorf; resten som den 11. Middag: sötsoppa, kött och potatis saml till dessert äpplen. Kvällsmat, som (len 11.

> lf). Frukost: rå sill och potatis, smör. bröd och kall'e. Middag: kålsoppa, fiskstuf-

niiig (potatis och fisk hopstnfvade) samt ilen förra bakelsen. Kvällsmat: kött, kål och potatis, te.

* Di. Samma som den 12.

* 17. Frukost: fiskbullar och potatis. Middag: sötsoppa. kött och potatis samt äpp-

len. Kvällsmat: kalops oeh potatispuré.

* IS. Frukost: köttkorf oeh potatis samt, för dem som så önskade, gröt af liafrcgryn.

Mjölken till den var dålig. Middagen, den bästa vi fingo på hela resan, utgjordes af risgrynsgröt med kanel oeh socker samt öl i ett glas Efter åtskilligt bråk fingo vi af den dåliga mjölken i st. f. öl. Också fisk och potatis: bakelse, kvällsmat: flskstulhing ocll potatis: te.

» 19 Frukost: två ägg samt gröt. Alltid med den dåliga nijöken. Middag: buljong med klimp, kött, potatis oeh t.ill dessert en apelsin. Kvällsmat: kött, potatis och snlt-gurkor stufvadc.

* 20 Frukost: kött och potatis: kaffe. Middag: sötsoppa, kött och potatis; bakelse.

Kvällsmat: härs — lapskojs: tc.

> 21. Frukost: potatispuré och kalops; kaffe Middag: ärter, Hiisk och brynt kål;

bakelse. Kvällsmat: potatis, kött oeh saltgurkor hopkokade: te. — Till hvarje frukost serverades kaffe, till hvarje kvällsmat té.

Maten ombord är ungefär lika med den man får på de engelska linierna, ehuru den var bättre serverad på Ivernia, Cunard-liniens gamla hat. som1 IG EMIGÄATIONSUTREDNINGE.N. JUL. II. UTVAKDRINGSVÄSBNDET I SVERIGE.

jag följde med öfver 1905, trots att de hade sä många emigranter att de fingo duka ända till fyra gånger till hvarje maltid.

ltesan blef ganska långvarig, därför att båten gar så sakta. Det fanns en karta i var matsal och cn i familjernas. Där anslogs hvarje dag huru många mil ångaren gått frän kl. 12 middagen ena dagen till kl. 12 middagen andra

dagen. Här följer siffrorna från var karta, i engelska mil:

11—12 april.........3M mil.

12—18 > .... 349 »

13—14 » .... 330 >

14—15 » .... 330 »

15—l(i » .... 330 »

Vid var ankomst till New-York afgick därifrån Gunardliniens nya ångare Mauretania till Liverpool. Han har pa denna resa gått ända till 579 mil. Allmänt uttalades missnöje med den danska båten därför att den gick så sakta. Och vi räknade ut. att man kan göra resan öfver England på mycket kortare tid äu med denna »direkta» linie.

Jag samtalade några dagar med några återvändande svensk-amerikaner om svenska och amerikanska förhållanden. En dag sade jag, att vi antagligen inom några år fä en egen svensk linie som går direkt frän Sverige — kanske anlöpande Norge och till New York. »Inte pä 1,000 är», inföll en mr Swansson från New York». Hvarför inte»? frågade jag. »Ja, ser ni, sade ban, »de äro för senfärdiga hemma. Jag har nog sett. i tidningarna att de tänkt på något sädant, men jag tror inte det blir mer än en vacker tanke. Och dock, huru glada skulle inte vi svensk-amerikanare vara om det lyckades. Finge Sverige, lät oss säga 3 bätar pä ungefär 15,000 lon, moderna och snabbgående, med bara svenskar som besättning, så skulle alla, åtminstone de allra tlesta, svensk-amerikaner resa med den linien. Äfven om inte båtarna gingo mer än hvar tredje vecka, sä skulle de vänta och följa med den. Och huru väl behöfver inte Sverige den linien! Fränsedt att vi ytterst sällan se den svenska flaggan i New Yorks hamn, huru mycket billigare skulle inte en bel del saker bli som nu tages öfver England, Hamburg eller Köpenhamn! Jag har i många år rest för en stor amerikansk exportfirma, som exporterar i synnerhet frukt och ost på England. En gång när jag skulle med en last öfver till England, fick jag löfte af firman att få använda tre veckor för egen del för at,t få resa till Stockholm och hälsa på. När jag kom dit var jag ju intresserad af att se huru (let var i (te affärer, som jag förstod mig pä. Jag gick och såg mig om. Döm då om min förvåning när jag fann mina fruktlådor där, och så när jag frågade hvar de voro köpta, fick till svar än England, än Hamburg. Att de voro åtskilligt fördyrade genom dessa mellanhänder, säger sig självt.» Jag har talat vid flera sedan dess, och de ha sagt detsamma.

Bland mina bordskamrater på båten fanns en läng, statlig svensk, f. d. underofficer pä ett gardesregemente. Han reste nu för trettonde gången öfver oceanen, lian bade varit i Skandinavien och Finland och sålt farmar för New York stat. Han hade rest med Oskar II tre gängor förr, dock alltid såsom första eller andra klass passagerare. En dag när vi sitta till bords, kommer kaptenen ombord och gar igenom matsalen. Han tär syn på svensken, går fram till honom, hälsar och kallar honom vid namn. Sedan när de träffades hade kaptenen, enligt hvad svensken själf sade, frågat honom hvarför svenskarna börja dra sig från att åka med den linien. Svensken svarade, att det till stor del berodde pä att danskarna 1905 alltför öppet tog parti för norskarna. Och det, sade ban, är något som i synnerhet, vi svenskamerikaner inte så lätt glömmer. Dock reser ännu mänga svenskar med den

IG—17 april......... 335 mil.

17—18 » .... 332 .

18—19 > .... 342 »

19—20 > .... 342 »

20—21 > .... 350 »AngbAtsijnikr och kmigràntfartyg.

linien. .lag frågade en dag på kontoret hvar de fingo ^iiui flesta passagerare-De svarade att Norge kom i första rummet, Sverige i andra oeh Danmark i tredje. Trots detta ilr det bara danska uppassare. Och det var för många svenskar omöjligt att förstå hvad de sade. Sa den fördel do hade af att besättningen talte »skandinaviska», var

minimal. Man reder sig nästan lika bra på do engelska linierna, ty det är nu så inånga svensk-amerikanare som resa fram och åter. att man alltid tar någon som tolkar.

Jag frågade många, däribland mr Swanson från New York. hvarför han inte reste med en större, snabbgående engelsk bat. »Jo, ser ni», sade ban, ;jag har min familj med mig, och då är det både för mig oeh dc mina bekvämare att. resa med den här linien. Xär man då är ombord behöfver man inte byta om förrän man är framme».

Skandinavien -Amerika-liniens stora trumf är att den går direkt. Det var skälet för att alla svenskar jag talade med reste med den. Men ändå var det många som sade, att hällre än att ligga på sjön i tolf dygn reser jag hädanefter med en snabbare bat öfver England.

På båtens kontor sade man mig att resan brukar ta ungefär 11 dygn. Vi fingo lots ombord kl. 11 e. m. den 21 april (nära 5 f. m. den 22 enligt svensk tid), och vid l-tiden på natten kastades ankare vid Staten Island, vid karantänplatsen. Kl. 5 på morgonen blefvo vi tillsagda att ga upp på däck för att undersökas af läkaren, som just då väntades ombord. En stund senare kom en gammal man ombord; vi fingo ställa upp oss och marschera förbi honom i dubbla rader, vi karlar barhufvade. lian bara tittade på oss. Många, som into såg deu lille mannen när de passerade honom, frågade sedan när undersökningen skulle börja. När undersökningen var öfver, började båten röra på sig, och vid 8-tidcn på morgonen voro vi i docka i Hoboken.

Där fingo vi sä lämna båten efter att. ha varit ombord i nära. 12 dygn.

När så vara koffertar tagits i land, fingo vi dem synade af tullmännen, som alltid äro snälla. Kl. ungefär 11 togos vi ombord på en båt för att fraktas ner till den af så många fruktade sista stationen», Ellis Island.

När vi kommo dit. ner, fingo vi stå där ombord på båten nära 1 timme, innan vi fingo gå iland. Sä kora tillsägelsen att ta kappsäcken i hand och upp i byggnaden där den sisla undersökningen skulle verkställas. Vi fingo ställa oss i rad i trapporna och så ined hatten i hand marschera in. ^är man kommer in där, far man gå ett stycke fram i en bred gång. Så får man ta af åt höger, 2 och 2, och sä är det två herrar som ser på hvar °el) en. en som ser på ögonen på hvar och en. och sä får man åter ta af åt höger där det finnes en hel del smala passager med n:r frän 1 upp till ungefär 1 '-• Där tas man om hand af en tolk, som förer en fram till ett bord där det sitter en herre, som har en massa papper. Där börjas examinationen. Vi sluppo undan mycket lindrigt. De endast frågade mig huru länge jag förr hade varit i Amerika, om min bror skulle resa med mig och huru mycket l>engar vi hade. Det var inte ens nödvändigt för oss att visa vara kontanter. Jag tänkte få stanna och se och böra huru andra klarade sig, men 'let fick jag inte. Sedan vi passerat, fingo vi gå. ner i afdelningen »To New V ork» och där invänta färjan till Battery lJark.

I>är nere i väntrummet träffade jag flera, som sade att det var rätt '"ånga som syntes ha mycket svart för att få ga i land. Ilet sades att examinationen var synnerligen sträng.

Var resa hade varit gynnad af vackert väder. Endast en kväll, den 19 april, var det storm. Hytten vi hade var rätt bra. Bädden bestod af en järiistomme. Kotten af korslagda ungefär 1" plåt eller bandjärnsrimsor. Ma-1 IS KMIGKAT10NSI TRKDNIXGKN. HU,. II. UTVANDRINOSVXSKNDKT I SVERIGE.

drassen af en ungefär 4" tjock dyna. Stoppningen var någonting liknande bast. Kudden hade samma stoppning. Den liknade till formen kuddarna i vara svenska andra klass vagnar. Tyget till både madrass och kudde var af groft, blått tyg. Ocli sa en filt.

Första natten ombord var det så kallt att vi frösö, men så fingo vi en filt till påföljande dag. Natten därpå var det sa varmt, att det var nästan omöjligt kunna sofva för den skull. Sa där växlade dot. Ena natten kallt, andra natten varmt. Kl. ungefär (i pa morgonen kom en pojke in och for med en blöt trasa öfver golfvet. Lite senare en kvinna, som fyllde vår vattenkaraff och torkade vart tvättställ. Sedan kom pojken och tömde ut tvättvattnet. Liknande var förhållandet på Cunardlinicn, blott med den skillnaden att vi där, om jag mins rätt. fingo handdukar, här inga.

Ombord å Oskar II syntes det sora om de hade det, bättre med hytter än pa de engelska linier jag rest med. Inte sa att hytterna voro bättre, men jag säg inga sådana där stora lafvar, afdelade med säckväf, som jag säg pä Ivernia. Hnrü det är på de stora nya båtarna vet jag inte, men skulle önska få resa hem med Cunardliniens nya 32,500 tons »Mauretania» eller systerbåten .l.usitania». Skillnaden i pris pa en 2:dra kl. biljett New-York — Stockholm pä Mauretania och Oskar II är ungefär 22 dollar. Med Maure-tania 84-f,o, med Oskar ungefär 62t>0. Men dä finge jag göra den allra bästa jämförelsen.

Bemötandet pä (Iskar var som på andra båtar. De lyssnade till vara önskemal, knyckte på axlarna och — ingenting vidare. Var uppfattning var, att danskarna favoriserades. Jag hade fått en hytt utan dagsljus, och jag had stewarden, chefen pä vår afdelning, att få byta. Jag fick till svar att det inte fanns någon hytt ledig, de voro alla upptagna. Så en dag kom det ut ett anslag att en mr Mickclsen skulle hålla tal o in -Mina resor genom Amerika och Europa, särskildt Ryssland». Mannen, som var dansk, hade varit i Amerika i 42 är. lian började mod att. skildra sitt hem i södra Kalifornien, talade om hvilket paradis det var, att det var en plats för folk, en plats som fä, talade om huru han tyckte det var synd om folket »hjemme i Danmarks som måste ha snö och kallt dà man kunde gå ut i hage och plocka de »dejcligste blomster». Beklagado att tidningarna och ledande personer i gamla landet tala sa illa och osannt. om Amerika, m. m. i samma stil. Sedan han slutat, gick jag fram till honom och frågade om det var lätt att fä land i Kalifornien nu och om det var billigt. »Nej», svarte han, »det är upptaget. Jorden kostar nu 200 à 250 dollar acren». Det är något för fattiga emigranter dets, sade jag. Han bara knyckte på axlarna och log. Han påstod i sitt föredrag, att det godt finnes plats för halfva Europas befolkning däröfver i dag.

En dag träffade jag den mannen när ban skulle ga t,ill sin hytt. Jag had att lä följa honom och se huru ban bodde. Han hade eu ljus, treflig fyra mans hvtt ensam, den trcfligaste jag såg på båten. Den låg just vid uppgången till andra klass. Sa (dika kan det delas.

New York den 30 april 1008 K. Il—n.

Skandinavien—Amerika-linion.

Denna den danska ångbätslinien till Amerika. — en afdelning för sig af Det Forenede Dampskibsselskab i Köpenhamn — för-änobàtsliniek üCll emiorantfartyq.

tjänar i flere hänseenden en särskild uppmärksamhet. Dess namn har ock litet emellan mött i den föregående framställningen. Af denna linie förmedlas den ojämförligt största delen af den olagliga utvandringen frän Sverige.

Oaktadt biljettprisen icke äro laga, snarare tvärtom (jfr sid. 11), är Skandinavien—Amerika-limens färtygsmateriel otvetydigt underlägset de öfriga liniernas; särskildt är hastigheten synnerligen begränsad (såsom ock visats här ofvan sid. 11(5). Framför allt ryktbar är Skandinavien—Amerika-linien för de många olyckor, som drabbat densamma och hvarigenom redan flera hundra människolif gått förlorade.

Af de båda mest uppmärksammade af dessa katastrofer må, efter tidningarnas redogörelser, här lämnas en kortfattad skildring.

Den 27 februari 1903 telegraferades från Ponta Dclgada på Azorerna, att ångaren > Oskar l /-», tillhörande Det Forenede Dampskibsselskab, på resa "ini Köpenhamn till .Newyork med ett stort antal passagerare ankommit dit i haveri Ångaren lämnade Kristiansand den 13 februari och hade hunnit ganska nära amerikanska kusten, då den plötsligt öfvcrraskadcs af hårda stormar, som dref den tillbaka. Maskinen blef skadad och fartyget sprang läck i två af lastrummen. En del af lasten skadades, och en del 'näste kastas öfver hord. Först den 13 mars blefvo passagerarne afhämtade från Azorerna på Norddeutscher Lloyds ångare iGrosser Kurfürst».

Den 5 juli 1904 bragte tidningarne den fasaväckamle underrättelsen, att Det Forenedo Darapskibsselskabs ångare »Norge* på resa till Newyork, dit den beräknats ankomma den 8 juli, förlist vid Rockall i Atlantiska oceanen och gått till botten med större delen af passagerare och besättning. Enligt bolagets uppgift funnos ombord (194

passagerare, nästan uteslutande emigranter, däraf (18 svenskar, 79 danskar, 296 norrmän. 15 finnar och 236 ryssar. Besättningen utgjordes af 71 man, däraf 7 svenskar. Genom ångare, som strax efter olyckstillfället passerade platsen, inbärgades omkring 150 personer, som någon tid drifvit omkring, simmande eller i räddningsbåtar, och infördes till olika platser i England och Skottland. Några af dessa afledo dock strax efteråt. Bland de räddade var fartygets befälhafvare, kapten VY. Grundel. Alla de öfriga, alltså öfver 600 personer, omkommo.

Norge» var en tremastad ångare rned rår på förmasteu och mätte 2,121 ton netto. Den var af äldre typ, byggd 1881 i Glasgow hos Stephen & Son (samma firma som byggt Oskar II) och inköptes af Det Forenede Hampskibsselskali jämte Ilekla» och »Island från Thingvallalinien. när dcuua »odlade sin verksamhet.

Den 22 lämnade »Norge.- Köpenhamn och tre dagar senare Kristiansand. ' ore afgången från sistnämnda hamn hölls lagstadgad sjörättslig besiktning, hvarvid utrustningen, inklusive båtar och räddningsredskap, förklarades vara tillfyllest. Ilärpå tilläts fartyget afgå med 700 passagerare. Vid senaste inspektion i Newyork, den 17 oktober 1903, hade »Norge» pä grund af de amerikanska bestämmelserna förklarats blott äga att medtaga 488 passagerare-Hetta ställer den norska besiktningen i en egendomlig belysning, om ock, enligt bolagets uppgift, räddningsniaterielen före den sista resant ill en del kompletterats.120 EMIORATIONSDTRKDIfDfOlN. BIL. II. DTVANDRINQSVÄSBNDET I SVERIGE.

Grundstötningen skedde, enligt kapten Grundels berättelse, den 28 juni kl. 7,15 pä morgonen. Vädret var mulet, och en mild bris rädde, men ingen tjocka: kaptenen förklarar själf, att ban tyckte sig skönja Rockall på afstånd. Strax efter det fartyget törnat emot, stoppades maskinen, och då tören lättades af nästa dyning, backades med full fart, hvarpå försök gjordes att vända fartyget för att om möjligt nå tillbaka till en fiskeångare, som passerat, strax fore kl. 6 och ännu kl. 7 var i sikte. Omedelbart efter gruudstötningeu gafs order att göra båtarna klara samt uppmanades passageranie att påtaga sig räddningsbältena och komina upp på däck. I förrummet var dä fem fots vatten. Kl. 8,5 sjönk fartyget. Inalles åtta räddningsbåtar utsättes och fylldes med passagerare och några af besättningsmännen, men en kantrade dä den kom i vattnet. I)e flesta passagerarne lågo vid olyckstillfället och sofvo i sina hytter och hunno endast ofullständigt taga på sig kläder, hvilket, gifvetvis bidrog till, att de som räddades, vid upptagandet befunno sig i ett ytterst medtaget tillstånd. De af dessa, som kunde fortsätta resan, fördes till Liverpool för att därifrån fraktas vidare till Newyork. Från bolaget lämnades 50 kronor åt hvarje vuxen och 25 kronor åt hvarje barn samt nödig ekipcring. (Knligt en annan uppgift förságos de genom respektive länders konsuler med hvad de behöfde). Genom offentlig insamling hopbragtes 25 shilling at hvarje vuxen och 10 shilling åt hvarje barn. Om åtgärder från bolagets sida att lämna understöd åt de omkomnas anhöriga förspörjes intet.

Kockall Island, hvilken är belägen 410 km. norr om Irland och omkring 300 km. frän Hebriderön S:t. Kilda, på 57° 30' nordlig bredd, 13" 14' västlig längd, anses som en farlig klippa. Den höjer sig som en brant kägla. 21 meter hög och blott 90 m. i omfång, på en 180 in. under hafsytan liggande bank, som mäter 100 km. från norr till söder och 8 km. från öster till väster, och skiljes från Storbritannien genom ett öfver 2,000 m. djupt hafsbälte. Osannolik är, såsom ock chefen för danska sjökortsarkivet kommendör Holm på tillfrågan framhållit, den förmodan, alt ångaren grundstött pä något dittills okändt skär; banken är nämligen en mycket använd fiskeplats, diir trawlarne åtminstone borde haft tillfälle att göra rön.

En annan teori är, att olyckan skulle berott på kompassmissvisning, sådan som t. ex. förekommer vid Island och Bornholm och härleder sig från magnetiska krafter, som Störande inverka på kompassen. Kommendör Holm, liksom äfven meteorologiska institutets i Köpenhamn direktör, 1'aulsen, ville ej förneka möjligheten häraf, ehuru någon uppgift därom oj tunnes i »Sailing Directions».

Angående verkliga orsaken till olyckan har klarhet icke vunnits, ej heller har man sig bekant, att några allvarliga bemödanden i den vägen blifvit gjorda.

Till jämförelse må nämnas, att Cunard-liuien, det stora engelska ångbåtsbolaget, i flere årtionden befordrat millioner resande utan att ett enda människolif därvid gått förloradt.

Om de otillfredsställande förhållandena ä den danska ångbåts-linieu Esbjerg-Harwich har Emigrationsutredningen mottagit flere meddelanden; jfr sid. 113 samt 132 och 133.IX. Em i gra n t hotel len.

Att. cn undersökning af emigrasnthotellen i vissa utländska städer skett i sammanhang med här behandlade frågor, har ett tvafaldigt berättigande. Dä nämligen i en mängd fall dessa hotell upprättats oeh underhällas af de emigrantbefordrande ångbåtsbolagen, hvilka därstädes gratis herbergera sina passagerare vid inträffande uppehåll under resan, sa utgör beskaffenheten af dessa hotell en faktor, som kan tagas i betraktande vid en eventuell underhandling mellan svenska staten oeh vederbörande ängbåtsbolag angående villkoren för koncession a utvandraretrafiken. Därtill har frågan ett rent humanitärt intresse, enär otvifvelaktigt i äldre tider en mängd missförhållanden varit radande a mänga hotell af detta slag, missförhållanden som a sina ställen ännu icke kunna anses vara häfda.

1 första rummel komma här i fråga hotellen i Liverpool oeh Southampton; därnäst motsvarande herbergen i Kristiania oeh Trondhjem. För jämförelses skull har undersökningen utsträckts äfven till anordningarna för emigranternas herliergerande i de tyska hamnarna (Hamburg oeh Bremen), hvilka anordningar — i likhet med 'let mesta som rör utvandringsväsendet i våra dagar i Tyska riket — i flere hänseende kunna betraktas såsom mönstergilla. Slutligen hafva några upplysningar inhämtats om förhållandena i New York och Boston, — de båda platser där flertalet svenska emigranter först beträda Amerikas jord. — Om emigrantlogierna i Göteborg äro lågra upplysningar lämnade ä sid. 72 här ofvan.

För verkställande af ifrågavarande undersökningar har Emigrationsutredningen haft förmånen att erhålla välvilligt biträde af flere enskilda personer, äfvensom myndigheter, såsom i hvarje särskildt fall meddelas här nedan. För vinnande af likformighet i resultatet utarbetades efterföljande promemoria, som tillställdes hvarje, undersökare:

>/'. ,1/. för undersökningen af emigranthotellen.

l:o) Undersökningar af eniigranthotcllcn äro afsedda att göras i sådana 'nrikfis och utrikes hamnstäder, öfver hvilka svenska utvandrare passera i nämnvärdt antal, samt för jämförelses erhållande dessutom i Hamburg och "remen. För Sveriges vidkommande skola de omfatta emigranthotcllen i122 H MIG R AT 10 N SU TR10 D N1 N (i K N. 1!IL. II. UTVANDRINGSVÄSENDET I SVBRIGK.

Oöteborg, för Norges i Trondhjem, Kristiansand och Kristiania, för Danmarks i Köpenhamn och Esbjerg, för Englands i Liverpool, Harwich, Southampton och eventuellt Hull, för Nord-Amerikas i New York och Boston.1)

2:o) För den händelse det på orten i fråga finnes tryckta polisreglementen eller författningar, innehållande antingen sådana allmänna bestämmelser öfver hotell, bostadsförhållanden o. s. v., som äfven till en del träffa emigrant-hotellen, eller också speciella bestämmelser öfver dessa, torde 2 ex. däraf anskaffas. Det ena exemplaret bifogas redogörelsen.

3:o) En förteckning upprättas öfver samtliga cmigrantkotell (emigrant-herbergen) pa platsen, omfattande deras namn, adress, egarens och värdens namn, statsborgarskap och nationalitet samt det eller de rederier, med hvilka hotellens innehafvare hvar för sig torde sta i en eller annan form af för bindelsc.

4:o) Bruka de svenska utvandrarna vid ankomsten till staden mötas af innehafvarne eller vaktmästare frän hotellen, och förekomma därvid öfvertal-ningar o. s. v. i afsikt att värfva dem för något visst hotell? Hvilken hållning intaga polismyndigheterna till en företeelse af detta slag?

Om, såsom regel torde vara i engelska hamnar, kostnaderna för uppehället därstädes äro inräknade i biljetten och hvarje ångbåtslinje inlogerar sina passagerare i på förhand bestämda hotell, bortfaller denna undersökningspunkt.

5:o) För hvarje hotell undersökes: antalet ruin:

rummens ge Ity te, oeh tak höjd;

antalet personer som enligt myndigheternas bestämmelse högst få logera i hvarje rum: hnrnvid.i och i sä fall af

hvilken myndighet tillåtelse kan erhållas att vid särskilda tillfällen öka detta antal, och i sä fall ined huru inånga nattgäster: huruvida veterligen äfven sistnämnda siffra öfverskridit*, och i så fall hum långt; sof platsernas antal, anordning och uträkning, särskildt med hänsyn till dubbcl-

ellor enkelsängar, samt anordningar för personer af olika kön: huruvida framträdande missförhållanden förelinnas i fråga om ventilation, fuktighet,

värmegrad, belysning och försiktighetsmått gentemot eldfara; renlighet.cn i allmänhet i rummen oeh sofplntserna:

huru förfares med utvandrarnas reseffekter i hotellet, särskildt hvarest och huru dc förvaras;

huruvida framträdande missförhållanden i afseende å kosthållet förelinnas: huruvida, för den händelse betalningen för vistelsen på hotellet ingår i biljätten,

extra afgifter i någon form påläggas utvandrarna; för den händelse denna betalning icke ingår i biljetten, priset för dygn och ut* vandrare;

huruvida myntväxling, handelsrörelse o. <1 bedrifves i eller I närheten af hotellet, oeh om därvid missbruk förekomma.

6:o) Huru förfares pä platsen med utvandrarna, i den händelse de insjukna, och hvilka missförhållanden kunna därvid förekomma? Särskild uppmärksamhet ägnas åt huru värden af de sjuka bland barnen är anordnad.

7:o) Iluru många dagar få de svenska utvandrarna i vanliga fall stanna i hotellen? Förekomma därvid godtycklighcter från rederiernas sida?

8:o) Pä grund af föregående undersökningar afgifves ett totalomdöme om hvarje hotell för sig, hvarvid särskildt framhålles, om skulden för tilläfventyrs förefintliga missförhållanden är att tillskrifva vederbörande ångbåts bolag.i

De redogörelser, som inkommit, återgifvas bär in extenso. Då afsikten denna gång endast är att fästa uppmärksamheten a dessa

'i Såsom af det följande framgår, kommo af olika skäl undersökningarna icke att omfatta alla bär omnämnda platser. Rcd:s anm.JiMIQKANTHOTELLEN.

123

förhallandens betydelse vid koncessionsunderhandlingar, bar ej ansetts behöfligt :itt utarbeta någon saniuuintättning af redogörelsernas resultat. Att en oeh annan gäng smärre motsägelser kunna konstateras vid jämförelse af olika undersökare, har därför ej häller här ansetts Vara af betydelse att föranleda ytterligare undersökning.

Liverpool.

Angående förhållandena i denna stad föreligga trenne berättelser. Ben första är af pastor K. .1. Montelius, sekreterare i Evangeliska Fosterlandsstiftelsen, hvilken, under en resa för annat ändamål till England sommaren 1907, benäget a tog sig oeksa att inspektera Liverpools emigranthotell. Undersökningen verkställdes gemensamt med den a platsen boende svenske sjömanspastorn 10. G. Wolfbrandt, som afgifvit egen berättelse. Slutligen har fröken Kerstin Hesselgren under sin vistelse i Liverpool för henne af Emigrationsutredningen gifvet upp-drag (jfr Bilaga VII) haft utmärkta tillfällen att studera hotellen 1 fråga och äfven afgifvit en redogörelse därför, som här nedan återgifvas.

Berättehe af Pastor Wolfbrandt.

Med afseende å de olika ångbätsHiiierna oeh deras sätt att herbergera sina passagerare ma lämnas följande meddelanden.

Allan-linieii. Passagerarna med denna linie bebo tre hotell här.

1) Det största af dessa är beläget N:ris t, 2. :} Kent Square och äges flch innehafves af herr Mildenstein. Ehuru byggnaderna äro gamla, äro de dock ganska bra underhållna. Hum men äro ganska trefliga, golf och trappor väl skurade. — Dc tre busen äro sinsemellan förbundna genom dörrar, sa att 1 händelse af eldfara passagerarna kunna komma fran det ena till det andra. I 'etta medför dock den olägenheten att de skandinaviska passagerarna (bland dem da ock svenskarna) ej kunna vara så isolerade från öfriga nationer, polacker, ryssar, judar m. ti., som önskligt vore. Hj heller tinnes någon svensk tolk anställd pa hotellet, men ett par af bet jäningen kunna göra sig bjälpligt förstådda pä rådbråkad nordisk dialekt.

2) Det andra hotellet är Alberts Ilouse, Nelson Street. Innehafvare är hen- Krinis, till börden irländare, men som vistats såsom emigrantagent i Norge Pa ett par platser samt äfven i Göteborg och som därför med lätthet uttrycker sig på norska. Huset är gammalt och bristfälligt, rummen ganska stora, men fuktiga och ej synnerligen väl hållna. Det har försports ganska många klagomål från passagerare, som bott här. 1 regel besökes detta hotell

norska resande, men någon gäng äfven af svenska. Gästerna fa ej använda hufvudingången frän Nelson Street utan ga in ocb ut genom en bakdörr ledande till Bailey Street, en liten, otretlig gränd, uppfylld af judebutiker m. m.

3) Det tredje hotellet innehafves af herr Alex. Larsson, svensk till börden. Adressen är N:r 2 Hardy Street. Här bo alla passagerare som komma öfver Trondhjem, däribland en del svenskar. Mot detta hus har jag icke hört "agon anmärkning. Fru Larsson sköter själf köket samt öfvar en utmärkt •illsyn öfver bela huset. litimmen äro stora ocb väl hållna, ocb bela platsen124 EMIGRATI0N8VTREDNINGEN. BIL. II. VT VA XDRINGSVSSKN I>KT I SVERIGE.

ger intryck af hemtrefnad. Önskligt vore om alla svenska passagerare med Allan-linien kunde få ho liiir, dä de säkert skulle finna sig vill tillfreds.

American och Dominion-linierna. Dessa liniers hotell är N:r 19 Great Georges Square. Innehafvare är herr A. 1!. Paynter, engelsman. Mot detta hotell hafva varit mänga klagomål, och vid besök därstädes förvissas inan om, att de ej varit ogrundade. Herr Paynter innehar husen N:ris 17, 18 och 19, som alla äro sammanbyggda, men blott N:o 19 användes tör skandinaver. Från framsidan se husen stora och präktiga ut, men det är ej passagerarna tillåtet att använda hufvudingangarna, utan måste de ga in från en liten, trång oeh smutsig bakgata, Upper Frederick Street, hvarest de omsvärmas af judar och apelsingummor, som söka komma åt deras reskassor. Vid besök inuti huset, ser man att där råder en fullständig brist på ordning. Där är ständiga ombyten af personal, hvilka påstå att de ej kunna stanna länge pä platsen. Rummen äro stora, men renhållningen dålig. Skandinaverna äro ej isolerade från andra passagerare, utan man kan påträffa dem blandade, om hvarandra ej blott i samma bus utan till och med i samma rum. Herr Paynter fortfar att förhindra passagerarna att använda eller vistas i sina rum mellan kl. 9 på morgonen till kl. 7 på aftonen, ehuru genom härvarande svenske konsuls inskridande för ett par år sedan ban af bolaget blef alagd att hålla rummen tillgängliga.

1'anadian-Paeific-Unien. Hotellets adress iir N:o 18 Hardy Street och innehafves af herr Isaae Heilbronn (jude). Läget är godt, rummen bra och luftiga, men ordning och renhållning behöfva betydligt, förbättras. Ingen svensk tolk finnes anställd i hotellet.

Cunard-linien. För denna linie finnas tvenne hotell.

1) N:ris 1, 3 Great (ieorges Square; innehafvare herrar A. Heilbronn A Söner (judar). Om detta hotell iir ej annat än godt att. säga. Det iir mycket \äl skött. Rummen äro stora, snygga, och läget är utmärkt. Sängarna hallas rena. Här bo mestadels norska passagerare. Endast de svenskar, som resa öfver Malmö—Köpenhamn—Esbjerg, blifva inkvarterade här.

2) N:ris 4, 10 Great Georges Square, som innehafves af fru Maddox-Hareourt. Detta hotell iir af samma beskaffenhet som föregående, men dock torde höra anmärkas att passagerarna ej fa använda hufvudingången till N:o 10 utan måste ga genom en bakdörr ledande till Cookson Street, en gata lika usel som förut omskrifna Bailey Street och Upper Frederick Street. Någon svensk tolk linnes ej på hotellet, ehuru detta hufvudsakligen bebos af

svenskar och genom stora skyltar utvändigt angifves att vara: »Cunard Göteborgs Hotell». Bland betjäningen finnas dock tre à fyra norrmän, soin få tjänstgöra såsom tolkar.

Hvita Stjärn-linien. För denna linie finnes också tvenne hotell, det. ena för dess Boston- och det andra för dess New York-passagerare.

1) Boston House, Paradise Street; innehafvare herr Morris. Detta hotell har ett godt läge. Kammen äro stora och ganska väl hållna. Någon vidare trefnad för de svenska passagerarna torde det dock ej kunna vara tal om, då här bo resaude af snart sagdt, alla nationaliteter i samma hus. Att kunna hålla dem afskilda är på grund af husets byggnad omöjligt.

2) Continental Hotel C:o, 128—134 Duke Street. Ägare och innehafvare herrar Henric!)sen & Kergholtz. Här bo Hvita Stjärn linjens New Yorkpassagerare. Detta hotell är det bästa emigranthotell i Liverpool. Allt som kan göras är gjordt för passagerarnas trefnad och bekvämlighet. Herrar Ilen-richsen & Kergholtz hafva varit föregångsmän då det gällt att förbättra emigranternas förhållanden.KM IQ RANTHOTKM.KN.

De önskvärda föränd ringarna med afseende a de ifrågavarande hotellen äro alltså följande:

1) Samtliga Allan-iiniens svenska passagerare böra sändas till hotellet N:o 2 Hardy Street;

2) American- & Dominion-liniernas passagerare böra få ett bättre hotell. Helst borde de sändas till Hvita Stjärn-liniens New York-hotell, 128—134 Duke Street, då ju Hvita Stjärn-linien såväl som American- & Dominion-linioriia höra till Shippmg Combine, d. v. s. ledas af Mr Pierpont Morgan. 1 Southampton användes samma hotell för dessa linier:

3) Canadian-Pacifie-liniens hotell behöfver mycket förbättras. Kau ej detta ske, böra passagerarna sändas till ett annat hotell:

4) Cunard-liniens hotell N:o 10 Great Georges Square hör låta passagerarna använda hufvudingången och alldeles tillstänga bakvägen till Cookson Street. Vidare borde inläggas elektrisk belysning, ila det visat sig att gas är farlig, enär passagerarna ej kunna handtera den;

5) Cunard-linien hör a sitt Ilnfvudkontor härstädes anställa en kvalificerad svensk tolk, i likhet med hvad de andra linierna hafva gjort;

fi) Hvita Stjärn-liniens alla svenska passagerare, äfven de som resa till Boston, böra ho pà Kew York-hotellet. N:ris 128—134 Duke Street.

Liverpool den 27 juli 1907.

E. G. Wolf brandt.

Sjömanspastor.

Berättelse af Pastor Montelius.

Sedan jag hos svenska generalkonsulatet i London inhämtat upplysningar OCh utverkat mig en rekommendationsskrifvelse, af betydelse för den mig föreliggande uppgiften, reste jag till Liverpool. Därvarande svenske konsuln, K. Enhörning, bistod mig med upplysningar och anskaffande af tryckta lagbestämmelser, gällande fiir emigranthotellen: Oommon Lodging-IIouses Act, 1851, och Bye-Lavrs as to houses let in lodgings. Äfven rekommenderade ban '»ig till biträde en kunnig och samvetsgrann man, förtrogen med engelska förhållanden, Mr fi. .1. Lodge. Tillika hade jag pà denna för emigrationen betydande plats en värderik hjälp i svenska sjömanspastorn fi. G. Wolfbrandt, som ledsagade mig och Mr Lodge till de olika cmigranlhotellen, delgifvande oss sina erfarenheter från många års verksamhet bland emigranterna och deltagande i undersökningen. Deras värdefulla rapporter nftrslutas.1 Med anslutning till dessa beder jag få göra följande uttalanden.

I likhet med dem båda anser jag, att Hvita Stjärn-linien bäst värdar sig °ni emigranterna, därnäst Cunard-linien, båda i hotell som kuiina anses motsvara anspråken i enlighet med afgifterna à de olika klasserna; den förra ger därvid intryck af humanitet och valvilja, den senare af korrekthet och makt.

Anmärkningarna med stegring mot Canadian-Pacific, Allan- samt American- & Dominion-linierna måste jag erkänna vara grundade, synnerligen i den foi 'ni pastor Wolfbrandt gifvit dem. I den sistnämnda liniens hotell fann "lan de små auslagstafloriia, angifvande tillåtna antalet personer i rummet, ("»flyttade i oordning (t. ex. n:r 3 på dörren och n:r 9 å taflan, samt n:r 2 pa dörren och 5 på taflan); till öfversta våningen en trång trätrappa; inga klosetter annat än på gärden; två öppna hinkar i korridoren utanför dörren

1 De engelska lagbestämmelserna äfvensom Hr Lodges rapport halva ej ansetts här behöfva återgifvas. Hed.120

för småbarnens behof; på (lera ställen anslag: Politi-loven tillader icke att passagererne faa være]>aa soveværelsct mcllcm 9 f. m.—7 e. m.» Efter allt hvad vi vid efterforskamie kunde finna, fanns ej någon sådan Politi-lov. Vid stark tillströmning af emigranter torde antalet af personer i rummen icke sällan öfverskrida det tillåtna, antingen så att kontrollören har öfverseende därmed tör tillfället eller att böterna vid missförhållandets beifrande äro sä försvinnande små (enligt mig företedda referat ur rättegångshandlingar), att hotellets vinst af den hötfällda åtgärden väl hetäcker dem.

Önskemålen, som af pastor Wolfbrandt framställas, äro behjärtansvärda, och därtill ma läggas, da ban i sitt arbete ansåg sig kunna fä stöd däraf, att ett offentligt uppdrag bör lämnas honom att hafva tillsyn öfver svenska emigranters behandling i hotellen, allrahelst ban därvid har att påräkna svenske konsulns intresse och kraftiga ingripande.

Mr I.odges rapport anger i ett par fall. hvad vid olika mål serverades. Om matens beskaffenhet uttalades olika omdömeri, äfven i fråga om samma hotell, men hvad som gafs var i allmänhet detsamma. Samma gradering som i fråga om rummen torde kunna gälla äfven serveringen. Någon bestämd anmärkning kan jag ej göra, ehuru jag fick bevittna åtskilliga måltider.

['astor Wolfbrandt. återkommer i sina önskemål till att påyrka emigranternas tillträde till hotellen från hufvudingång från bred gata och icke från dålig gränd. Därtill manas ban tydligen af mångårig erfarenhet af dåligt inflytande i moraliskt afseende på emigranterna, som ofta vistas utanför porten. Mycket afseende fästes vid denna synpunkt i Tyskland.

Skulden för förefintliga missförhållanden torde vara att, tillskrifva bris-taudc tillsyn från den högsta ledningen inom do bolag, som betjäna sig af einigraiithotellen. allrahelst om släktskap mellan föreståndaren på hotellet oeh någon hufvndkontorot anställd, mera betydande man leder till alltför stort undseende. Dessutom erbjuder emigranttrafiken, icke minst hvad beträffar uppehället i land. så stora svårigheter, att. vården om emigranternas nödtorft och, om möjligt, trefnad, fordrar icke blott kostnader och kraftig ledning utan ock personligt, intresse för emigranterna, hvarigenom verkliga behof vänligt fyllas och framträdande oarter genom vaksamhet, oeh förståndig anordning hämmas. Det är ock helt naturligt, att enskilda tjänstemän vid ordningsmaktens kontroll Kitt blifva vanmäktiga och kanske beroende af de mäktiga, inom samhället inflytelserika bolagens styrelser, om ej samhället, självt genom sina högsta myndigheter på ett ingripande Sätt kontrollerar det bela såväl i sitt eget som emigranternas välförstådda intresse. I de hotell, mot hvilka anmärkningar här ofvan framställts, förmärktes ock föga tillmötesgående eller delvis, såsom det syntes, tillbakahållen ovilja, gentemot den undersökning som gjordes.

Undersökningen afsåg hufvudsakligen tredje klassens passagerare. För första och andra klassens var det ordnadt såsom ä vanliga hotell, på andra klass någon gäng äfven med fyra bäddar i ett rum.

Tiden för emigranternas uppehåll i Liverpool växlar i regel mellan 1—4 dygn; smittosamt sjuka, oftast i ögonsjukdom, oeh deras närmaste kvarhålla* längre, och (lä på bolagens bekostnad. Fall förekomma dock af längre uppehåll, förorsakade af bolagen, såsom vid alltför stark tillströmning af emigranter, synnerligen pä våren.

Därom uttalar sig konsul Enhörning i skrifvelse (ill generalkonsulatet i London den 14 maj 1907 i anledning at" ett fall, dä emi-srranter fått löfte om afresa från Southampton pä viss dag med uppgifvet fartyg, men utan vidare förts till Liverpool för en för dem betydligt ofördel-aktigurc befordran, sålunda: — »Få grund af hvad sålunda vid flera tillfällen kommit till min kännedom, önskar jag i djupaste ödmjukhet hemställa.EMtöRA.NTIIOTKLLKN.

huruvida icke skäl vore att genom särskilda föreskrifter påbjuda, att utvandrarnes befordran skulle äga rum med namngifvet fartyg på bestämd tid, och :itt om sa icke sker, godtgörelse I ill visst belopp skulle utvandraren tilldelas. Jag tvekar ej, dä jag såsom hänsynslöst betecknar detta förfaringssätt att under en längre tid härstädes kvarhålla emigranterna, Visserligen hör man ('et. å emigrantbolagens kontor ofta framhållas, att detta dröjsmål icke är i bolagens intresse, dä hvarje dröjsmål nämligen medför en utgift för bolagen. I 'etta är ju visserligen i någon män förhållandet, men det gäller å andra sidan att sätta en välbehöflig hämsko pä bolagens och agentornas ifver att tillvinna sig deu största möjliga trafiken. Att, såsom understundom sker, sälja biljetter, gällande för ångfartyg, som redan äro öfverfulla, är ju ett oskick, som borde stäfjas, och önskvärdt vore, att bolagen och agenterna funno en större försiktighet härutinnan vara af nöden. Att förhindra dylika dröjsmål synes mig vara af den största vikt. I let gäller härvid såväl det offentligas som enskilda personers intressen. Blifva familjeförsörjare här under längre tid uppehållna, betagas de ju därigenom tillfälle att i tid skaffa nödigt uppehälle at i hemlandet, kvarlämnade anförvanter, och ett sådant förhållande kan ju påskynda, att de kvarlämnade falla fattigvården till last.» I annan skrifvelse i samnia ämne erinras ock om de stora olägenheter, som af dröjsmål kunna uppkomma, då anhöriga, som skola mottaga dem vid framkomsten, uppehållas vid väntandet pä dem eller kanske efter dagars väntan måste vända åter med oförrältadt ärende och lämna de ankommande i förlägenhet och missräkning. Äfven detta synes kraftigt mana til) nagou åtgärd.

1 skrifvelse af den 18 juni 1907 till generalkousulatct gör konsuln följande uttalande: »Det torde icke kunna förväntas, att bolagen skulle vidtaga åtgärder i afsikt att förändra det för dem själfva synnerligen fördelaktiga villkoret, i utvandringskontrakten, att afresa från Liverpool skall ske inom 12 dagar efter ankomsten dit. men att däremot önskligt vore, att detta, såsom •let synes, i hög grad föråldrade villkoret genom svenska lagstiftningsåtgärder snarast möjligt utdömdes och i stället ersattes med föreskrift, som kunde skydda våra emigranter mot en hänsynslös behandling, genom att, tillförsäkra dem befordran inom rimlig tid eller ock skadestånd till visst belopp per dag, °m befordran ej pä utlofvad|, sätt, Äger rum.»

Tilläggas må, att kontrakten böra sa affattas och tryckas med sådan stil, att äfven mindre erfarna emigranter liitt kunna se, hvad deras rätt är. I de hittills brukliga har t. ex. villkoret för befordran med den i prydliga bokstäfver angifna ångbåten, nämligen afresa inom tolf dagar, tryckts med fin stil, a°m lätt undgår uppmärksamheten. Agenter böra ock vara ansvariga oeh kunna vänta efterräkning för alla löften, som utanför kontraktet muntligt eller skriftligt gifvits men icke uppfyllts.

1 fråga om uppehåll pa grund af sniittosam eller resan förhindrande sjukdom gäller, att den sjuke föres till sjukhus och närmaste familjemedlemmar l'a bolagets bekostnad uppehållas under dröjsmålet. Den enskilde kan dock därvid möta svårighet för att få ut sitt rätt. Ett fall kunde jag i föreliggande skrifvelser följa,' då en svensk familj hade befordrats öfver Trondhjem till Amerika, ändock det töre afresan var agenten bekant, att två barn hade kikhosta, hvarföre de ock i England hejdades, så att bolaget var betänkt att sända familjen med de sjuka barnen tillbaka, hvilket ock skett, om ej konsuln 'att del af förhållandet. Genom lians ingripande blef saken så ordnad, att bolaget bekostade modrens och barnens underhall och värd, till dess de kunde

1 Dessa, skrifvelser bäfva ej ansett» behöfva här återgifvas.

fortsätta resau. Allan-linicns svar är betecknande, da däri äfven förekommer agentens skäl till det öfverklagade handlingssättet, nämligen omsorgen att ickè någon annan linie skulle fa hand om den lilla skaran.

I nder min vistelse i Liverpool fann jag i Cunard-liniens emigranthotell en moder, som under vistelse i Liverpool sett ett sitt barn dö och, själf klen, vårdat ett annat at sina barn. Under sådana förhallanden hade en hennes syster stannat kvar hos henne. Nu stodo de färdiga att resa vidare. Bolaget fordrade betalning för systern, som ju hade kunnat fortsätta resan, oeii då den mcdhafda reskassan sa minskats, att denna fordran ej kunde be-tiiekas, hade anstånd lämnats, tills betalning efter ankomsten blefve möjlig. Personerna i fråga syntes nedtryckta, men bolaget blomstrande i makt och rikedom.

Atina en annan sak framhålles i en skrifvelse frän konsulatet (förut omnämnd) af 14 maj 1907: nödvändigheten af »en föreskrift, att i händelse utvandrare under resan atlider, anmälan om dödsfallet och kvarlåtenskapen ofördröjligen skulle göras till vederbörande konsul pa den plats, där utvandrare aflidit, eller, om dödsfallet inträffat under resa, i den hamn fartyget först anlöper».

Anförda exempel och antydningar kunna ju vara nog för erinran om behofvet af allt möjligt skydd för enstaka bland mänga tusenden, som ofta själfva sakna hade materiella och andliga model att öfvervinna mötande sva righeter.'

Berättelse af Fröken Ilesselgren.

De hotell, som emigranterna bebo, ligga midt bland Liverpools smutsigaste och dystraste fattigkvarter, där den ständigt rökiga och dammiga luften kommer allting att se svart och otvättadt ut.

Oändliga äro de klagomål man får höra öfver (lessa hotell, men medgifvas måste också, att de ha mycket stora svårigheter att kämpa med. En stor del af deras gäster ha självfva ej det enklaste begrepp om ordning och snygghet. Skandinaverna ha dock ett mycket godt anseende, och vanligen finnas därför särskilda och bättre ordnade hotell som blott få användas af skandinaviska emigranter. Sa har t. ex. Hvita Stjärnlinien och Cunardlinien det ordnadt.

Hotel Göteborg, George Square. 10, Cunardliniens tredje kl. hotell för skandinaver, är ett mycket snyggt, tämligen nyrestaureradt hus, som ligger vid en öppen plats. Rummen och uppgångarna äro ljusa, sängarna synnerligen snygga, med rena sängkläder. I hvarje rum finnes kommodanordning och dessutom i dc öfre våningarna särskild W. C. för kvinnor och barn, hvilken hälles öppen om nätterna. Aftriidesanordniugariia pä gården och tvättrummen äro iifveu i fullgodt skick.

Det finnes dels mindre rum för 2—3 personer, beräknade för familjer, dels stora salar med 12 -24 bäddar, dels dylika uppdelade i ctibiclcs.

Flickorna läggas alltid i någon stor sal, därför att man pa det viset lättare kan öfvervaka dem.

Matsalen är stor och ljus, och det, ii.r alltid prydligt dukadt. En mindre, öfvertäckt gård tjänar till uppehållsort mellan målen, dessutom linnes det ett rätt snyggt stort skritrum, som dock är tämligen mörkt.

Passagerarna klaga emellanåt öfver maten, men tycks det nog mest vara därför, att de äro ovana vid engelsk mat. Middagen, som består af kötträtt

1 Pastur Montelius' berättelse fortsattes nnder »Southampton», sid. 131.EM 10 RA VniOTELLEN.

och soppa, öro de i allmänhet fullt nöjda med, men frukosten och kvällen, med te eller odrickbart kaffe och marmelad till smörgåsen samt någon lagad rätt, finna de ofta synnerligen otillfredsställande.

Jag har flera gånger gått igenom hotellet hade innan de resande ha kommit, strax de ha farit och medan de voro där, och man kan lugnt säga, att hotellet fyller alla rimliga anspråk på snygghet. En mycket otreflig sida har det dock, ocli det. är den för alla emigranthotell vanliga bakporten. Vägen "t genom denna port utgöres af en smal, meterbred gang löpande längs af-trädeslängan, alltid mer eller mindre smutsig och otreflig, trots dagliga spol-ningar. Här som alltid, mynnar bakporton ut. till en smutsig bakgata, där massor af misstänkta och ruskiga individer dels ho, dels hälla bodar till emigranternas fromma. Dessa bodar, med sina svenska eller norska skyltar,

ägas manligen af judar, som hålla de uslaste varor till de orimligaste priser, ockrande pa att de äro svenska. För en dålig låda anjovis (värd 35 öre) tages t ex. 1 sh. 6 d. (1'35 kr.), för några kokta apelsiner 2 sh. Emigranterna ha vanligen hlott. svenska eller amerikanska pengar, och da taga dessa handlande ungefär hvad de tycka af dem. Ofta gar det sa till, att då spekulanten öppnar sin portmonnä, plockar säljaren at sig ur den »hvad ban skall lut».

Men det är oj nog med dessa bodar, som de försiktigare emigranterna akta sig för, utan kring dessa bakportar äro dessutom alltid lägrado en liord af slödder, som bjuder ut eller rättare trugar sitt kram pa emigranterna.

Man kunde alltid se att emigranterna voro komna, om dessa individer lättat posto kring bakporten.

Oftast nog användes endast denna utgång för emigranternas räkning. Hotellen bruka sätta upp varningar för att-inlåta sig i affärer med dessa för säljerskor eller bodar.

Hvita Stjärnliniens hotell i Duke street har dock en något rymligare och trefligare ingång. Visserligen frän en tämligen smutsig bakgata med de yanliga bodarna, men med en stor öppen port ledande in till en snygg och väl hållen gård. Gårdens murar äro klädda med hvitt kakel, hvilket gör ett 'just. och rent intryck mot den vanliga sotiga färgen.

Matsalen ligger 1 tr. ned från gärden, men är ljus och rymlig. På andra sidan garden ligger ett skrif- ocli rökrum. Trapporna upp till rummen äro här, liksom på alla emigrauthotellen, smala och af trä, men dock ljusa, 'tummen äro dels mindre cubiclcs med oljcdränkta träväggar hällande 2—4 sängplatser, dels större eller mindre salar med bäddar, ordnade i dubbla rader på höjden.

Inredningen i sängarna är fullt tillfredsställande, likaså rcnligheten i allmänhet.

Matförhållandena är desamma som på Cnnardhotellct.

Boston Uouse i 1'aradise street är ett annat hotell, som tager emot "vita Stjärnlinjens passagerare- Hit komma alla möjliga nationaliteter, men de nedre oeli snyggaste våningania äro afsedda för skandinaver. Dessa rum äro stora och luftiga, försedda med elektriskt ljus, snygga tak och ljusa japeter. Bäddarna äro tämligen snygga, men de flesta äro dubbelsängar, iviittstilll finnas i hvarje rum och \Y. C. i hvarje våning. De öfre våningarna äro mindre snygga ocli sängarna smutsiga — där läggas judar, ryssar och 1'olackar.

Det finnes en stor ljus matsal för skandinaver, en mindre bra för finnar, ""i eu på bakgården för »annat folk», d. v. s. judar, ryssar och polackar etc. '•ossa iiro nämligen sà smutsiga, att de ej kunna bo ocli vistas tillsammans '"od de andra emigranterna. Cunardlinien har ott särskildt hotell för dem, 0ch så ha flere andra hotellägare. De uppföra sig som djur och lukta sa

illa, att inga andra kunna vara ihop med dem. Men do behandlas också som djur. fä de sämsta rummen och de värsta platserna pä båtarna, få cj vara på samma däck som de andra och cj äta på samma gång. Engelsmän och skandinaver bli alldeles vilda, 0111 de misstänka att de skola komma i beröring med dessa stackars uslingar.

Allanliniens hotell vid Hardy street 2 har sin ingång genom ett ruskigt plank vid cn bakgata. Gården är liten, men försedd med ett bord och ett par bänkar. Innanför en butik finnes ett litet krypin, som skall föreställa skrifrum. Butiken äges af hotellet och tillhandahåller emigranterna varor af mer eller mindre god beskaffenhet. Tviittrum och afträden ligga pa gärden. I rummen tinnes absolut ingenting utom ett större eller mindre antal stora smutsiga dubbelsängar. Endast lakanen tvättas, tiltar och öfvortäcken äro däremot så smutsiga, att det är vämjeligt. De resande packas ihop i minsta antalet rum. Så lågo t. ex. 4 familjer (man och hustru) och en ung flicka i ott och samma rum, som var c:a 5 m. i fyrkant, under det att flere rum stodo tomma. Därtill kommer att dessa människor, som voro fullkomligt obekanta med hvarandra, fingo bo på detta sätt i flere dagar.

Rummen äro i allmänhet otrefliga och trapporna mörka. Uppgången är synnerligen litet tilltalande, en brant trappa förbi ett smutsigt kök, hvars enda utgång utgöres af denna trappa.

Ohyra och råttor finnes öfverallt, och maten tyckes vara tämligen underhaltig.

Canadian Pacific Hotel, Hardy street 18, ilr icke mycket bättre. Där finnes visserligen ett ganska trefligt, gathus, med stora ljusa salar och rum, men skandinaverna läggas lika ofta i gårdshuset, som är mycket ruskigt. Härden är mycket liten, till största delen upptagen af tvättrum och afträden; köket ligger omedelbart intill, och ingången utgöres af en smal gång mellan å ena sidan en afträdes länga, å den andra detta mycket smutsiga, half-mörka kök.

Matsalen är otreflig och trapporna farligt mörka, branta och smala. Läs saknas pa flere rnms dörrar; ohyra finnes öfverallt, och råttor springa öfver bäddarna om nätterna.

Medan jag var där, hade t. ex. en hustru med fem barn fått sig anvisad en dubbelsäng; en säng till fanns i rummet., i hvilken låg ännu en hustru med ett barn. Sängarna sågo mycket oaptitliga ut, och lakanen hade antingen varit använda förut eller voro ytterst illa tvättade. Rummet., som inte kunde stängas, var ett genomgängsrum och låg två trappor upp. Ingenting utom sängarna finnes i rummen.

Hotel Kristiania torde dock vara det sämsta af alla hotellen. Det äges af en engelska, som i tre omgångar varit gift med skandinaver. Hennes nuvarande man är en norrman, och detta värda par haller sig med norska och svenska flickor, med hvilkas tillhjälp de locka till sig resande.

Jag har flere gånger stått och sett på, bur dessa flickor stått i dörren och ropat at dc förbigående emigranterna att komma in. Komma de väl in, sa bli de plundrade på pengar i alla former. Såväl pastor Wolfbraridt som sjömanshemsföreståndaren lin haft liera sorgliga erfarenheter af det sätt hvarpå detta hotell behandlar oerfarna resande.

Angående faran för eld och åtgärder däremot, talade jag med the Modical Officer of Health och sade ban, att dessa hotell stå under samma lagar som (,'ommon Lodging llouses, d. v. s. att alla åtgärder mot oldfara skola af byggnadsinspektör godkännas. Dock äro dessa emigranthotell vanligen ej byggda för ändamålet utan omändrade gamla hus, hvarför anordningarna ej alltid bli sä tillfredsställande som önskligt vore.

Han lofvade emellertid påkalla inspektörens uppmärksamhet, särskildt angående Allanliniens oeh Canadian Paciöcs Hotel, hvilkas mörka, tränga korridorer och trappor göra dem tämligen farliga i detta afseende.

liästa anordningarna mot eldfara tyckas de ha i Hvita Stjärnlinjens hotell vid Duke strcet. Utom de tvä, ander vanliga förhållanden använda nedgångarna från öfre våningarna, finnas nämligen två reservnedgångar till gatsidan, försedda med tydliga anvisningar att användas i händelse af cldfara.

Southampton.

Om förhållandena å denna ort, hvars betydelse inom emigrant-trafiken befinner sig i hastigt stigande, meddelas i fortsättningen af pastor Montelius' berättelse följande:

»Från Liverpool togs färden till Southampton, där jag fann en god hjälp ' värden för Roles Temperance Hotel, en svensktalande finne Mr M. Jakobsson. Hans person- och lokalkännedom var för mig af stort värde.

Hvita Stjärn-linien och American-linien halva här ett gemensamt stort, välbeläget, välvårdadt hem, Albert Road 151. Ägare: John Doling. engelsman, medlem af engelska kyrkan, medborgare i Southampton. Han sköter det med sina söners hjälp; en norrman med godt anseende, gift med en svenska, tjänstgör som tolk för skandinaverna. Sofrummen afsedda för skandinaverna besöktes. I stora matsalen fick jag tillfälle hälla gudstjänst med omkring 200 svenskar, hvilka tycktes mycket, värdera att vid detta ovanliga tillfälle fä höra Guds ord förkunnas på eget tungomål i främmande land.

Huset, med bred fasad mot en liten grön park, öppen för allmänheten, hade tva breda trappuppgångar af järn, vid don ena at' dessa dock en smalare trätrappa till mindre ruin. Trossbottnarna voro cementerade, goda anordningar gentemot cldfara. All belysning gas; lampor endast vid vård af småbarn på tid gasen var släckt. God ventilation. Uppvärmning vintertid med ångrör. Oljemålade stenväggar. Mellanväggar och afbalkningar af trä. oljemålade.

Huset byggdt för ändamålet.

1 källarvåningen: kök och magasiner, snyggt hållna; ett större förvaringsrum för passagerarnes saker, placerade a bord; samt en matsal, i händelse af behof, för 200 personer.

I bottenvåningen en stor ljus matsal för 360 personer (25'5o X 10* i 5; 3 m. höjd). Frän en del af bredden bortgår för ett skrifrum och lör trappuppgångarna. I matsalen vistas passagerarne om dagarna mellan målen, ®"är endast familjer och tillfälligt klena få vistas å sofrummen om dagen. sjuka föras till lasarett.

Första våningen var genom afbalkningar indelad i sofrum, af hvilka Jag såg ett för familj, med en dubbclbädd ocb tre enmans, två med hvardera etl dubbclbädd, sju med en eller tvä bäddar. Dessa voro mycket trefliga i all Sl" enkelhet. Flera funnos men voro för tillfället upptagna af emigranter, hvilka af oss lämnades ostörda.

1 andra och tredje våningen, i hvardera två stora rum för män och tvä far kvinnor, med skilda ingångar frän gatan och trappuppgångar af järn; genomgång mellan afdelningarna endast vid cldfara; i andra våningen 10 fot högt, i tredje högre, hvarje rum 10 X 5 à fi m. och med tjugo onmans-bäddar. Vid ett af dem dessutom ett litet rum med tvä bäddar.

I sofrummen användas i regel enmansbäddar (rso X 0-95 mtr), aldrig ('cn ena öfver den andra, försedda med spring mattresses, bolster med blandad u"i hufvudkudde, två lakan, två ylletäcken, ett tungt, sängtäcke — snyggt bällna.2 EMIGRATIOtlSUTREDNINGEN. BIL. II. UTVANDRINGS VÄSENDET I SVERIGE.

Kvinnorna hado tvättrum, closctt- och badrum i sammanhang mod våningarna; männen nere på gärden, snyggt oeh tillräckligt. I"ör had betalas 45 öre.

Förut omnämnd trätrappa vid sidan af den bredare trappan af järn, som ledde till männens afdelning, förde upp till ett. mindre hus, mestadels användt endast för emigranter af annan nation än de skandinaviska. I bottenvåningen fanns ett rum (8 x 4"s; 3 m. i böjd) med sexton sängar. I första och andra våningen, med samma bredd (4'7 5 m.) i hvardera: ett rum något mer än •t m. i längd med nio enmans sängar och ett mindre än 4 m. med sex emnans-sängar, båda 3 m. i höjd.

Det uppgafs, att ett hus, som låg på andra sidan gården och var förenadt med det här beskrifna genom en täckt gäng, ordnad till två rum, hade samma utrymme och anordningar, till förfogande i händelse af behof.

Någon regelbunden inspektion från hälsovårdsnämnds sida förekommer ej. Tryckta stadgar rörande antalet logerande i hvarje rum finnas ej, icke heller något angifvande däraf å dörrarna. Utrymmet större än i Liverpool.

Matordning för måndag och tisdag (öfriga dagar ungefärligen detsamma): Måndag. Frukost: Salt Cod Fish; Butter Sauce; Jacket Potatoes; Bread and liuttcr; Tea and Coffee; Ad libitum. Middag: l'ea Soup; Iioiled Beef; llaricot lieans; Iioiled Potatoes; Currant Pudding-Bread. Kväll: Corned Heef; Brcad and Butter: liaspberry Jam; Tea and Coffee; Ad libitum. Tisdag. Frukost: Sausoge and mashed Potatoes; Bread and Butter; Tea and Cotiee. Ad libitum. Middag: Soup; Corned Beef; Boiled Potatoes; Carrots; Butter lieans; Macaroni Pudding-Bread. Kväll: Cheese (Jake; Jelly; Bread and Butter; Tea and Coffee; Ad libitum.

Emigranterna komma på måndagen och torsdagen och fortsätta onsdagen och lördagen.

Tillsynen från hufvudkontoret (tvä minuters väg därifrån) synes vara regelbunden och god.

Hotellen för l:sta och 2:dra klassens passagerare syntes motsvara anspråk, sora med rätta kunde ställas på dem.

Tydligen medförde det större utrymmet i en mindre stad stora fördelar, och det är utan tvifvel till förmån för emigranterna, att emigranttrafiken, som det synes, mer och mer drages ifrån Liverpool till Southampton.»

Harwieh Esbjorg.

Vi meddela fortsättning af Pastor Montelius' berättelse från här närmast ofvan.

»Krän Southampton reste jag öfver Parkeston, hamn för emigrantfartygen, nära Harwieh. llär inga hein för emigranter, emedan dessa omedelbart föras vidare med tåg, mestadels till Southampton och Liverpool. Kör

tillfället läg ångaren N. .1. Fjord från Esbjerg där, efter att ha afiämnat emigranter. Ångaren var icke stor. Längs utmed fartygets båda sidor voro rader af två enmanssängar bredvid hvarandra, ett par öfver och ett par under, män och kvinnor pä olika sidor; familjemedlemmar få då skiljas ät. Ett litet rum emellan dessa sängrader användes till matsal. Efter all sannolikhet blifva öfverresorna, synnerligen vid sjögång, mycket besvärliga och frestande pä hälsan, Bättre borde vara sörjdt för passagerarne,

1 Esbjerg på Danmarks västkust fanns intet emigrautbem, emedan emigranterna för färd till Parkeston (Harwieh) i England få fortsätta sammaEMIGRANTHOTEIiliEN.

dag de anlända. Ägaren af ott '2:dra klassens hotell I. Lorentzen begagnade vill som skylt »Emigranthotell», men hotellet användes endast, af andra klass passagerare, när de komma för tidigt till Esbjerg. Det var någorlunda väl hållet.

Två emigrantagenter besöktes: II. X. Fries, Östergade 28, för Hvita stjärn-linien, American-, Dominion-, Anehor- och Norddeutscher Lloyd, samt Hans Nielsen, Norgesga.de 13, för Cuuardlinien. Den sistnämnde var stram oeh karg i fråga om upplysningar, den förre däremot tillmötesgående och vänlig, syntes intresserad, agent under 20 är. 300 à 400 emigranter kunna anlända på en gång från olika nationer, mest från Sydsverige, Malmö och Hälsingborg. Noggrann läkareundersökning, dock undantag att någon behöfde stoppas. Den det händer far respengar hem igen och utlagd afgift för biljett tillbaka.

Svenske konsuln i Esbjerg, Christen Breitholt, besöktes. Han bekräftade agentens upp|jifter och förklarade, att, ban under fem ars tjänst ej mottagit några klagomål från emigranter i fråga om deras behandling. Enligt min åskådning böra dock emigranternas intressen under öfverfarten bättre tillgodoses. Under påkommande storm kunna eljest vedervärdigheterna blifva större än svaga sinnen kunna uthärda. Fall af sinnesförvirring under sådana förhållanden hafva förekommit.»

Bremen och Hamburg.

Om förhållandena å dessa båda emigranthamnar, som äro af största betydelse för utvandringen från östf •uropa men mycket sällan passeras af svenskar (af skäl som nämnas sid. 84), meddelar pastor Montelius i afslutningen af sin berättelse följande:

»1 Tyskland var på belt annat, sätt sörjdt för emigranterna Un i England, och var jag i tillfälle att se anordningarna för deras vård under uppehåll före afresan både i Bremen och Hamburg.

Angående emigrationens utsträckning öfver dessa städer och lagbestämd ordning för emigranternas vård under uppehåll i dem hänvisas till Bericbt ilber die Tätigkcit des Reichskommissare fiir das Auswanderungswcsen während des Jahres 1306; Gesetz tiber das Auswanderungswesen vom 9 Juni 1807 (Beichsgesetzblatt n:r 26); samt Gesetz betreßend das Auswandererwesen vom H Jan. und 13 Mai 1887.1

I Bremen fick jag genom svenske konsulns, grosshandlaren Th. Wendts, anordning välvillig tjänst och värderika upplysningar af en ISeamter am Nach-weisungsbureau fiir Auswandcrer, Franz Appel, hvarjämte jag hade god hjälp "f Evangeliska Fosterlandsstiftelsens sjömanspastor i liremen ()1. Larsson.

Af närslutna (»uartier Liste der Brcmischen Auswanderer Logishänscr1 framgår, att 52 olika hotell, större och mindre, användas för att mottaga emigranterna, hvarförutom storartade anläggningar voro gjorda för ordnande af Auswandererhallen, som, när allt var färdigt, skulle kunna mottaga 1,000 Personer. Det uppgafs, att ända till 8 à 10,000 emigranter pa en gäng "'üst inlogeras i Bremen. 1'ppehållet är beräknadt till 2 à 3 dagar. Om uppehållet förlänges genom försenad båt lägenhet, betäcker kompaniet däraf för passagerarne förorsakade utgifter. Så ock vid sjukdomsfall.

Den närslutna listan1 anger anordningar för gästernas mottagande. Kn-hgt lag är 10 kbm. luft för person beräknad. Jag besökte hotell Stadt Cöln,

1 Ej här ätcrgifven

Hofmanns hotell, Stadt Warschau och nyanläggningarna till Auswanderer-hallen. A dörrarna till hvarje rnm var måladt, huru många i detsamma finge inlogeras. Golfven voro målade, värmeledning i alla rummen, försiktighetsmått för eldfara. Järnsängar användas, med springfjäder-madrasser samt fjädertäcken eller vanliga täcken. Afgiften, utanför biljettpriset, var 1 mark HO pfennige per dag. Stadt Warschau vid Findorfsstrasse var afsedt för 300 personer. I)är inlogerades i ett rum 47, i ett annat 31 o. s. v. I Auswandererhallen var en våning med 432 bäddar (två och två enmanssängar öfver hvarandra). I)en kunde genom skjutdörrar skiljas till två. Öfverallt var genomfördt, att män och kvinnor mottogos i olika afdelningar, och familjer i regel uti mindre rum. För öfrigt hänvisas t,ill Statuten des Gastwirte-Vereins von 1851, liremen 1903, samt anslag: Warnung och Auswanderer-Gottes-dienste.1

Sydtyskar och skandinaver få i allmänhet något bättre än emigranter från Östeuropa, hvilket motiveras med, att do förra äro snyggare och lia större anspråk.

Ar 1905 gingo endast 58 emigranter från Sverige öfver Bremen, ocb 44 öfver Hamburg. Ar 1900 var antalet något större.

Angående Hamburg hänvisas till närslutna Jahresbcricht der Bchörde fur das Auswandererwescu för das Jahr 1905; Amtsblatt der frcien und Ilanso-stadt Hamburg; Verordnung, hetreffcnd die Behcrhergung von Auswanderern Hamburg, den 12 Juli 1900; Die Answanderer-Hallen der Amerika Linie in Hamburg; Lista ä mindre emigranthotell i Hamburg; samt bilagda ex. af smärre bestämmelser, anslag och prislistor.1

Ledsagad af svenske generalkonsuln besökte jag vid min ankomst till Hamburg ledamoten i senaten dr jur. II. P. L. W. Stbamer, som, förberedd af generalkonsuln, i ärendet redogjorde för vården af emigranterna ander deras uppehåll i Hamburg, särskildt i de nyinrättade stora Auswanderer-Hallen, samt ställde till vår tjänst en man för upplysningar vid afsändande samma dag af 1,400 emigranter, och cn man vid besök i de mindre härbärgena för emigranter, jämte tryckta meddelanden. Af dessa härbärgen besökte vi fem. I alla voro polisens bestämmelser om anslag af villkoren och antalet gäster 1 hvarje rum iakttagna. Rummen voro afsedda för 1—8 personer. Hemmen syntes vara väl öfvervakade af myndigheterna i fråga om ordning och renlighet och hade fördelaktiga lägen med ordentlig omgifning. Franzéns hem vid Michaelistrasse 40 och Thodes vid Hatinerposten 11 voro oklanderliga och beredde större trefnad än liknande hem i Kngland. Det sistnämnda, som står under värd talande svenska, användes mest för skandinaver. Hemmen Holsts vid Westcrstrasse 29 och Smolka vid samma gata 19, som af vår ledsagare förevisades, då vi begärde få se de jämförelsevis sämre, uppfyllde nog bestämmelserna och beredde trefnad, då intet rum var afsedt för högre antal än 7, men lämnade åtskilligt att önska i fråga om tapetsering-I de bättre busen hade väggarna varit oljemålade. 1 Bartels hem vid Bcr-gendorfsstrasse, med 4 våningar, syntes vara otillfredsställande sörjdt för hjälp vid eldfara, ändock i dc andra den angelägenheten var väl beaktad. Påfallande var, att i alla hemmen i matsalarna tillhandahöllos starka drycker, åtminstone öl.

Med få undantag användes träsängar (enmans), tillräckligt stora, med behöfliga sängkläder, som syntes vara omsedda. Kloscttcr och tvättrum för hvarje våning. De sämre hotellen skulle användas för mindre snygga gäster frän östra Europa.

1 Ej Ii är återgifvet.JiMIQKANTHOTELLEN.

Af synnerligt introssc var besöket i Auswanderer-Uallen, en anordning för härbärgerande af 3,000 personer. Det var en liten stad, omgifven at' •nur med noga bevakade ingångar. Emigranterna införas först i en afdelning för läkarundersökning, had, kläders och sakers desinficering, och fa sodan tillträde till paviljongerna, logihus, 35 till antalet med 80 bäddar i hvarje, "led enkla, men snygga bäddar, två öfver och tvä under. För hvarje paviljong någon tillsyn, man eller kvinna; för det hela 7 nattvakter. Bredvid sofrum-men dagstuga, emedan ingen får vistas i sofrumtncn om dagen. Paviljongerna ligga pä båda sidor om en gata med planteringar och sittbänkar. Matsalar, C" för f>00 män, en för 300 kvinnor; dessutom särskildt kök och matsal för judar. Frukost V* 8—9 f- ">.: kaffe eller mjölk med bröd. Middag 12: soppa, kött och potatis, bröd. Kväll G e. m.i te ocli bröd. Inom området fi"

evangelisk och en grekisk-katolsk kyrka och en synagoga, läkare, hälso-P«lis uch lasarett; lükureuudersökuing hvarje dag kl. 10,a o f. m.; orkester °ch danslokal; personalen (bela antalet 146) strängt förbjuden att deltaga i 'lansen. En bod med öl, bröd, korf, kläder m. m. till moderata priser Penningväxling enligt kontrollerad taxa. Elektrisk belysning samt centraluppvärmning med auga.

I dessa anordningar mötas emigranternas intressen - då de behöfva skyddas för en storstads frestelser och vinningslystna — och samhällets, som måste vara på sin vakt mot smittosamma sjukdomar och dåligt inflytande. Till staten måste bolagen lämna för hvarje emigrant 60 pfennige, hvaraf en fond bildas, med hvilken staten i händelse af behof kan ingripa för att afhjälpa nöd eller vidtaga behöfliga åtgärder.

Vid affattandet af ofvanstående berättelse har jag velat erinra mig både nödig begränsning i anspråk, då biljettprisen måste vara så låga som möjligt, och emigranternas verkliga nödtorft, och är hufvudintryckct. att i fråga om emigranters härbärgering en kraftig tillsyn från statens sida är särdeles önskvärd och, där den kommer till ständ, af stor betydelse.

Till sist beder jag få uttrycka min tacksamhet för konsulernas vakna °ch välvilliga hjälp på de olika platserna, llerr Appcl i lSrcmen är ock värd ott särskildt erkännande för hans osparda möda och välvilja vid gifvande af värdefulla upplysningar.

Stockholm den 23 december 1907.

K. J. Montelius, pastor.»

Kristiania.

Bland Emigrntionsutredningens »bygdeundersökare» sommaren 1907 var numera Fil. lic. K. A. Edin, som till undersökningsområde hade Fryksdalen i Värmland. Under detta sitt arbete mottog han äfven uppdrag att verkställa den planerade undersökningen af emigrant,hotellen i Kristiania, hvaröfver lian afgifvit, följande berättelse:

Sedan jag genom polismyndigheternas i Kristiania tillmötesgående erhållit en förteckning öfver de hotell, som i mera väsentlig grad användas af emigranter och därför kunna göra skäl för namnet emigranthotell, besökte Ja8, i sällskap mod en civilklädd polistjänstemän, som för detta ändamål ställts till mitt förfogande, samtliga dessa hotell. De utgjorde till antalet 8, 0ch nämnas här nedan, jämte dc resultat, hvartill undersökningen af hvart °eh ett förde.

1) Aamodta hotel, Kaadhusgaden 6. Ägare och värd: H. Hansen, norrman och norsk undersåte. Antal rum: 28. Kuromens storlek uppmättes ej, da den ej i något fall afvek från hvad som kan anses vara normala dimensioner. Sofplatsernas antal i hvarje rum växlade fran 1 till 4. Såväl enkel- som dubbelsängar användes. Priset per dygn för hvarje emigrant är olika allt efter rummens beskaffenhet., frän kr. I å l'so och högre. De linjer, som hit hänvisa sina passagerare, äro företrädesvis Skandinavien—Ameri-kalinien, Allanlinien och Ancborlinien.

2) Aielsens hotel, Raadhusg&den 1 och 3. 'i gare och värd: I. Niel-scn, norrman och norsk undersåte. Antal rum: 16. Kummens storlek: normala. Sofplatsernas antal i hvarje rum: från 1 till 4. Såväl enkel- som dubbelsängar användas. Priset per dygn för hvarje person: från kr. I å l'r>o och högre. Nielsens hotell är jämte Engers hotell (se nedan) de enda, som stå i fast förbindelse med rederi. Förhållandet är sä ordnadt, att Skandinavien—Amerikalinien hänvisar alla till dem börande emigranter till Engers hotell, som sedan i man af behof anlitar Nielsens hotell jämte möjligen något annat. Betalning för hotellvistelsen ingår i biljetten, och extra afgifter påläggas ej. Dc från Stockholm ankommande emigranterna erhålla fri middagsspisning och afresa pa eftermiddagen. I)e som komma med Göteborgståget erhålla fritt logis och fri kost under ett dygn.

3) /Jotel (ity, Skippcrgaden 19. Ägare och värd: .1. Ström, norrman och norsk undersåte. Antal rum: 25. Hummens storlek: normala. Sofplatsernas antal i hvarje rum: frän 1 till 3. Såväl enkel- som dubbelsängar användas. Priset per dygn: frän kr. 1'2 5 à rso och högre. I detta hotell finnas centraluppvärmning och elektriskt

ljus, under det att de öfriga hotellen hafva kaminer och oljelampor. Allan-linien brukar hänvisa sina emigranter till »City».

4) Hotel Fmi.e, Prinsens Gade 3 Ii. Ägare och värd: K. Ostby, norrman och norsk undersåte. Antal rum: 11. liummens storlek: normala. Sofplatsernas antal i hvarje rum: frän 1 till 4. Såväl enkel- som dubbelsängar användas. Priset per dygn för person: frän kr. l-25 à 1'50 och högre. Till detta hotell plägar Cunard-linicn hänvisa.

5) Engers hotel, Skippergaden 3C. Ägare ocli värd: A. Enger. norrman och norsk undersåte. Antal rum: 28. Kummens storlek: 4 rum af storleken 4-s m. längd, l-r> m. bredd, 3 meters höjd; dc öfriga af normal storlek. Sofplatsernas antal i hvarje rum: frau 1 till G. Såväl enkel- som dubbelsängar användas. Priset per dygn för person: från 1 kr. och högre. Om hotellets förbindelse med Skandinavien-Amerika-linien, se ofvan vid Nielsens hotell. Enligt uppgift besöker rederiets läkare hotellet cn gäng i månaden.

ti) Ostbys hotel, Jerubanetorvet 10. Ägare och värd: K. Østby, norrman och norsk undersåte. Kummens antal: 14. Hummens storlek: normala. Sofplatsernas antal i hvarje rum: från 1 till 4. Såväl enkel- som dubbelsängar användas. Priset per dygn för person: frän 1 kr. och högre. Anmärkas kunde, att i detta hotell ligga åtskilliga rum i fil, med endast cn ingång till alla. Cunard-linien rekommenderar detta hotell.

7) Iversens privathotel, Lille Strandgade 3 A. Ägarinna och värdinna: (i. lvcrsen, norska och norsk undersåte. Kummens antal: ('<. liummens storlek: normala. Sofplatsernas antal i hvarje rum: från 1 till ti. Såväl enkel- som dubbelsängar användas. Pris per dygn för person: frän kr. 1 à 1*50 och högre. Ingen mera ordinär förbindelse tinnes mellan detta hotell och någon särskild rederilinie. Matservering i egentlig mening äger ej här rum.

8) Hotel Kristiania, Store Strandgade 15. Ägare och värd: Jacobsen, norrman och norsk undersåte. Kummens antal: 9. liummens storlek: ett af storleken 3'5 m. längd, l-s m. bredd, 2-s m. höjd, de öfriga af nor-EM10 K A NT 110TELLEN.

mal storlek. Flera uf rammen äro ganska mörka, enär ljus insläppes endast genom glasrutor i dörren, hvilken leder till en öfvertäckt balustrad. Hvita Stjärn-linien plägar merendels hänvisa sina passagerare hit.

Några tryckta polisreglementen eller författningar rörande hotell, bostadsförhållanden o. d. förelinnas ej. De enda bestämmelser, som afse hithörande förhållanden, ingå i Uygningsloven af IS'.»!», som ställer hvarje hotell med öfver tio gäster under polisens uppsikt rörande snndhetsfövhàllan-<len, eldfara o. d., med inspektion en gång om året. Någon särskild föreskrift om högsta antalet personer, som får logera i hvarje rum, har ej utfärdats af' myndigheterna.

1 regel mötas emigranterna af vaktmästare, från de respektive hotellen. Någon mera påträngande üfvertalning har härvid ej förmärkts, enär emigranterna vanligen utan vidare följa rederiets anvisning.

Samtliga hotell hafva befunnits i godt stånd, såväl i fråga om uppvärmning och belysning som ventilation. Fukt i rummen har cj försports i någon framträdande grad. Försiktighetsmått gent emot eldfara: utan anmärkning. Mot renligheten torde ej heller i allmänhet någon anmärkning kunna göras. För de emigranteffekter, som ej föras direkt till båten eller mcdhnf-vas på sofrummen, finnas särskilda bagagerum.

Beträffande kosthållet är att anmärka utom hvad ofvan meddelats rörande de fall då fri kost ingår i biljetten att de flesta emigranter själfva medföra mat till förtäring ä rummen.]'riset per maltid varierar från kr. 0-so till 1.

Myntväxling o. d. sker vanligen å emigrant kontoren. Ofta uppträder väl också hotellbetjäningen som mellanhand. Några missbruk eller utpressningsförsök ha emellertid ej härvid förmärkts.

Vid sjukdomsfall bland emigranterna, vare sig vuxna eller minderåriga, är regeln den, att. om inga anförvanter eller vänner finnas, som taga de sjuka om hand, göres anmälan hos polisen, som sedan vidtager erforderliga åtgärder. Klagomål öfver missförhållanden i detta hänseende ha ej afhörts.

Tiden för de svenska emigranternas vistelse på hotellen är ganska växlande. Som förut omtalats — beträffande Skandinavicn-Amerika-linien — afresa dc från Stockholm kommande i regel samma dag de kommit, de med Göteborgståget kommande följande dag. I allmänhet torde man ej dröja öfver trenne dagar. Frän rederiernas sida torde godtyckligheter härutinnan ej kunna Påvisas.

Som totalomdöme om hvart och ett af dc undersökta hotellen torde kunna sägas, att — försåvidt. jag vid min undersökning har kunnat tinna, "ch denna min uppfattning öfverensstämmer med de lokala myndigheternas — intet af dem ger anledning till nägon allvarligare anmärkning. Nämnas bör dock, att ett af hotellen af polisen, sedan en tid tillbaka, misstankes ror oegentligheter i spritutskänknings- och äfven i sedlighetshänseende. Vederbörande rederi ansägs dock ej äga någon vetskap härom.

Stockholm den 20 oktober 1007.

Karl Arvid F-din.

Trondhjem.

Undersökningen i Trondhjem verkställdes af läroverksadjunkten C. V. Andersson i Östersund, som afgifvit nedanstående redogörelse för uppdragets utförande:lo8 EMIGRATIONSUTREDNINGEN. BIL. It. UTVANDRINGSVÄSENDET I SVERIGE.

Inga tryckta polisreglementen eller författningar, som kunna äga särskild till— lämpning pa emigranthotellen, finnas (enligt, uppgift af polismästaren i Trondhjem m. H.) Men skrifna uppgifter om hotellen och om visitationen som där gjorts, tillhandahöllos välvilligt af polismästaren. Afskrift af polisuppgifterna angående ett af emigranthotellen bifogas sotn exempel'. De äro alla lika hvarandra; »paalæg» ha blifvit gjorda tid efter annan, alltid rörande skydd mot eldfara. Men sista gängen de inspekterades, i mars eller april 1907, befunnos de gjorda rpaalægen» vara »i orden».

Namnet emigranthotell (emigrauthärbilrge) förekommer ickc, ocb polismästaren förklarade på tillfrågan om reglementen för emigranthotellen, att emigranterna taga in på hvilka hotell som helst. Men följande sex hotell (de tillhora den klass, som kallas bondlogiä, emedan bönderna vid besök i staden ofta taga kvarter där) äro dock att betrakta såsom emigranthotell:

Privathotriiet Nordland, Söndre Gude 26. Ägare oeh värd Lauritz Olsen, norrman. för Cunard-linlen. Tjugo rum, af hvilka tre dock icke användas som logisrum för resande. Priset pr dvgn och utvandrare: 75 öre ä 1 kr. med kaffe.

Hotell Central, Fjordgaden 15. Ägare och vard Paul Næbb, norrman. FörAllan-linien. Tretton rum, af hvilka ett ieke torde användas som logisrum för resande. Priset pr dygn och utvandrare: 75 öre å 1 kr. med kaffe.

vlrtfl privathotell, Gjetvangvciten 5 Ägare och värd Amt Aas, norrinan. För Canadlan-Paciiic-linien. itta rum i tvåvåningar. Priset pr dygn och utvandrare: 50 öre à 1 kr. med kaffe.

Emil Olaens prirathotcll, Karl Johans Gade 6. Ägare och värd Emil Olsen, norrnian. För Hvita Stjärnlinien. Sex rnrn i två våningar. Priset pr dygn och utvandrare: 75 öre it 1 kr. med kaffe.

Hotell Nidaros, Hratörgaden 1. Ägare och värd Fru Gina Hansen, norska. För Dominion- och Amerlcanlinierna, möjligen äfven för Anchorlinien, som dock haft hl ott två eller tre emigranter på ett år. Tolf rum: tre på vinden, sju i andra våningen och två i törsta. Detta enligt polisuppgiftcrna. Tillträde till hotellet vägrades af värdinnan. Jag omhads att komma igen följande dag klockan half ki|f. Mon då jag tänkte resa från staden pä kvällen samma dag, ansåg jag skäligt att nöja mig med de uppgifter, som erhållits af emigranter och andra personer. Enligt dessa uppgifter äro rummen pä detta hotell ungefär som rummen pä privathotcHet Nordland eller pä Aas privathotell, kanske något sämre. Priset pr dygn och utvandrare: en emigrant., som bott där, uppgaf 75 öre med kaffe.

Jcrnbanchotcllet. Kammaadgadcn 13. Ägare och värd A. E. llaarberg, norrman För Skandinavien Amerikn-linien. Tjugofyra rum Jag ville icke besvära värden med att förevisa alla rommen, helst som inga emigranter för tillfället

bodde där. Hotellet torde icke heller i första rummet ha karaktären af cmigranthotell, och emigranterna med den linien öfver Trondhjem torde icke vara så talrika. Vi föra emigranterna, sade värden, öfver Kristiania direkt till Amerika. I Kristiania få emigranterna stanna två dagar tenligt uppgift frän annat håll). De förevisade rummen voro utmärkta, men där lära Unnas äfven sämre. Priset pr dygn och utvandrare: ö0 ore, 1 kr. a 1 25 kr.

Utvandrarna mötas vid ankomsten till staden af innehafvarna eller vaktmästare från hotellen. Dessa ta hand om reseffekterna. Värfningen för de olika linierna har skett förut genom agenterna. Dessa möta pä tåget ofta redan i Storlien och hafva flere medhjälpare. En till Amerika återvändande svensk-amerikanare, som under min vistelse i Trondhjem bodde pä privathotellet Nordland, uppgaf, att, ban enligt öfverenskommelse med agenten erhållit fem kronor för hvarje emigrant som han under vistelsen i Sverige lyckats värfva för Cunardlinien. Vid ankomsten till Trondhjem anförtro agenterna de vunna emigranterna åt ombuden för de ined de olika linierna samverkande botellen. I gengäld skyddar hotellet emigranten för öfvertal-ningar af andra liniers agenter.

1 Ej här återgifvet.KMIGRANTIIOTEIjLBN.

139

Polismyndigheterna taga ingen befattning ined företeelser af detta slag.

Kostnaderna for uppehållet i Trondhjem äro icke inräknade i biljetten, emedan platsen är resans utgångspunkt.

Om antalet personer, soin högst få logera i hvarje rum, finns ingen bestämmelse. I de förut nämnda polisuppgifterna heter det angående Aas pri-vathotcll: Det höjesto antal gjæstcr, der kan modtages, ntgör c:a 20», ocli angående hotell Nidaros: »Naar de sistnævnte forholdsregler er trufne, kan der i de 4 kvistværelser anbringes höjst 8 reisende».

Om sofplatsernas antal, anordning och utrustning var ingenting att anmärka. Enkelsängarnas antal var något större än dubbelsängarnas, men de voro rätt rymliga, och stundom lära tvä personer ligga tillsammans i dem. 1 do mindre rummen fanns eu säng, i de större två, eller någon gång tre. Men vid behof kunna naturligtvis liera sängar flyttas in. Personer af olika kön få skilda rum, men medlemmarne af en familj bo oftast i samma rum, och möjligen äfven andra, som äro i deras sällskap.

Ventilation, fuktighet, värmegrad, belysning och försiktighetsmått gent emot eldfara synas försvarliga. I de flesta hotellen är elektrisk belysning införd. Uppvärmningen sker, såsom i de flesta lius i Trondhjem, genom järnugnar. I några fä rum saknas sådana. Om dessa användas om vintern, uppvärmas de genom fotogenkaminer.

Renligheten i rummen och sängplatserna är också försvarlig.

Utvandrarnas reseffekter förvaras i portgången, som stundom är försedd med tak, stundom icke. För deras förvaring jämte forsling till och frän stationen betalas en särskild, men, såvidt jag kunde förstå, ganska billig afgift. Un Hicka från Ragunda, som bodde i det minsta rummet pä Aas privathotell (2*20 x 2*80, höjd 2t>7 m.), tillsammans med en annan svensk flicka (bådas ålder omkr. tjugu är), betalade 90 öre för logis med kaffe två dygn samt 25 öre för reseffekterna. Stundom åtaga sig hotellvärdarna att »surra» koffertarna mod rop och fa då särskild betalning därför.

Kosthållet få utvandrarna själfva sörja för; vanligen äta de matsäck. Ilotellen tillhandahålla blott, kaffe och möjligen smörgåsar, då så begäres.

I samma gård som Privathotellet Nordland finnes ett växelkontor, som icke star i förbindelse med hotellet men väl med Cunard-linien. l)är gifves en dollar för 3'so kr. Eu emigrant uppgaf att man i England får dollarn för 3-7 0 kr.

Vid sjukdomsfall få nog emigranterna hjälp af hotellvärdarna, men de måste själfva betala kostnaderna.

Båtarna gä från Trondhjem om torsdagarna kl. 12. Dc svcuska utvaud-rarna ankomma vanligen tisdag eller unsdag kväll.

Totalomdömet om hvarje hotell för sig måste bli rätt godt. Privathotellet Nordland och Aas privathotell ha

måhända något sämre rum än Hotell Oentral och Emil Oisens privathotell. Hotell Nidaros är ungefär jämförligt med de förra, men mitt omdöme däröfver iir niigot osäkert, emedan jag icke kunde få bese rummen. Jernbanchotellet har jag också svårt att bedöma som emigranthotell, emedan jag icke kunde komma i förbindelse med några emigranter, som bodde där. Men där finnas bra rum, och den som vill betala 1 kr. à rar. pr dygn kan säkert få godt logis där.

Ett måhända anmärkningsvärdt förhallande, som jag dock icke kunde fullt genomforska, är att agenten för Hvita-Stjärn-linien, juden K., enligt, säkra uppgifter, själf inlogerar de svenska utvandrarne. Jag besökte honom och blef mycket artigt mottagen. Men på tal om inlogeringarna försäkrade han, att ban icke hade hotell: det var blott bekanta, som en och annan gång fingo ta in hos honom. Dock medgaf han, att föregående natt hade en svensk

flicka haft logis där. Tyvärr hade jag icke träffat henne. K. tycktes ha mindre godt anseende.

Östersund den 8 juli 1907.

C. V. Andersson, läroverksadjunkt.

Newyork och Boston.

På därom af Emigrationsutredningen framställd begäran åtog sig Sveriges minister i Washington Herr Envoyén H. L. F. Lagercrantz benäget föranstaltandet at' en undersökning beträffande hotellen för immigranter i de båda hamnstäder i Amerika, där flertalet svenskar landstiga, eller i Newyork och Boston. Herr Lagercrantz tillsatte för ändamålet en kommitté af svenskar a. orterna i fråga, hvilken till honom afgaf nedanstående redogörelse, som ställdes till emigrationsutredningens förfogande.

vüen kommitté, som af Eder blifvit utnämnd med uppdrag att inspektera inimigrantbotellcn i New York och i Boston, har fullgjort sitt uppdrag och ber vördsammast att härmed få afgifva följande redogörelse.

Sedan undertecknade mottagit Edert, benägna förordnande att såsom ordförande och sekreterare, respektive, tjänstgöra i nämnda kommitté, ansågo vi oss, för att kunna med lika mycken grnndlighet som oväld verkställa inspektionen i fråga, böra med Edert bifall till biträdande medlemmar i kommittén inkalla immigrantmissionärerna A. Ii. Lilja och I'. Peterson i New York, båda anställda i olika kyrkosamfunds tjänst, hvilkas sakkännedom därigenom högst beredvilligt ställdes till kommitténs förfogande i dess arbete.

Hvad som i första rummet förtjänar att anmärkas, är att immigranthotell i ordets egentliga mening icke existera i amerikanska hamnstäder. De inrättningar. i hvilka immigranten vid sin ankomst till detta land finner sitt första härbergc, kallas ined rätta immigranWiem, hvilka upprättats af kristna kyrkosamfund, ej med beräkning på egen ekonomisk vinst, utan endast i afsikt att vara behöfvande immigranter till ledning och hjälp. I)e inåste därför betraktas såsom välgörenhetsanstalter, beroende som de äro tör sin existens och sin verksamhet af sina respektive kyrkosamfunds både finansiella och moraliska understöd, ehuru de därjämte erbjuda ackommodationer i likhet med anspråkslösa hotell.

Vår inspektion har verkställts med ledning af den P. M., som från Officiella Emigrationsutredningen i Stockholm i sådant syfte lämnats i våra händer, och har omfattat samtliga svenska immigranthemmen i New York och Boston, till antalet fem, af hvilka tvänne falla på den förra och trenne pä den senare stadens lott.

Innan vi inlåta oss pä den redogörelse, som tillkommer specifikt hvart och ett af dessa immigranthem, anhålla vi att få anföra vissa bestämmelser, soin gälla för dem alla i gemen.

Enär polisreglementen med bestämmelser öfver inrättningar af detta slag helt och hållet saknas, äro de ställda ander uppsikt af en utaf national regeringen tillsatt, kommission (»The Commissioncrs of Immigration») med hufvudkvarter och öfverkoiumissarie i Washington, D. C., och med underlydande kommissarier stationerade vid immigranternas landstigniugsplats i landets större hamnstäder, såsom New York, Boston in. fi.

Immigranterna äro skyddade af en särskild för dem under de tre första ären gällande lag (»The immigration

hem förbjudna att stå i någon affärsförbindelse med ångbåts- ocli järnvägsbolag. Okända eller obehöriga personer äro likaledes strängt förbjudna tillträde till immigranternas landstigningsplats, på det att immigranten må vara skyddad niot vilseledande öfvertaluingar af något slag.

Däremot äro af erkändt kristna kyrkosamfund tillsatta immigrantmissio-närer berättigade att redan vid landstigningen vara immigranterna till mötes för att på deras eget språk handleda dem med råd och dåd. För medellösa immigranter måste missionären ej sällan åtaga sig det finansiella ansvaret, till dess de nå sin bestämmelseort.

Immigranter, som före landstigningen äro försedda med biljett till annan ort, tillåtas ej något uppehåll i hamnstaden, utan transporteras direkt oeh utan dröjsmål till bestämd järnvägsstation för resans fortsättande till destinationsorten.

Myntväxling får ej förekomma ä immigranthemmen, utom i obetydliga undantagsfall. Önska gästerna växla pängar, hänvisas de till regeringens växel kontor. Gästerna få kvardröja i Hemmen, till dess de lyckats erhålla betryggande anställning, och i behöfvande fall måste Hemmen därvid utöfva cn ganska betydande välgörenhet, som ytterst sällan återgäldas. Deras reseffekter förvaras afgiftsfritt i särskilda bagagerum.

Kortspel och förtäring af rusgifvande drycker äro i Hemmen strängt förbjudna, och sofplatserna äro så anordnade, att personer af olika kön äro från hvarandra, vederbörligen åtskilda.

lieligiösa andaktsstunder hållas tidt och ofta, i mottagningsrummet eller i särskildt inredt kapell å Hemmen, och gudstjänst förrättas hvarje söndag, i re-RCl på eftermiddagen. Immigranterna synas i allmänhet högt uppskatta dessa andaktsstunder, i hvilka do igenkänna do första kära hemlandstonerna i det främmande landet.

Da vi nu gå att redogöra för hvart och ett af dessa hem, märka vi först:

1) Svenska Lutherska hnmigranthemmet i N:ø 5 Wnter,Street. New York: äges Och kontrolleras af Evangelisk-Lutherska Angiistana-Synoden. Föreståndare: Nils Gustaf-son. Missionär: pastor A. B. Lilja. Hemmet, beläget å en hörntorn!, innehåller trettiotre rum, fördelade på fyra våningar. I den första, s. k. källarvåningen, finnas äfven kök och bagagerum. I ilen andra: kontor, 19\»xl8',s fot i golfytans dimensioner och en höjd till taket af 10'/a fot: mottagnings- eller läsrum, 20i<24' a fot dim., höjd >" 'i fot: matsal. 25' <x2() fot dim., höjd 9's fot. Sofrummens antal är 28, fördelade Pä du tvänne öfre våningarna, hvari äfven inrymmas två lavatoricr och ett toalettrum samt • re badrum. (Jolfvtan i sofruininen varierar mellan 9x9 fot (detminsta)oeh 81 sx 16' i *Ot (det störstal. mod en takhöjd af 9 fot. Högst tre personer tillåtas i hvarje rum. Hvarje Ki'ng år blott för en person. Rummen ventileras dagligen, somliga både natt oeh dag, Kenom öppna fönster. Huset uppvärmes medels central värmeapparat från källaren och upplyses genom elektricitet. Efter nyligen verkställd renovering, ser nu hemmet inbjudande ut och är i allmänhet snyggt och rent. Kosthållningen är ganska, gud. framförallt sund oeh närande. Priser: 25 cent pr måltid, 25 cent lör nattlogis, $ froo pr vecka för mat oeh logis.

2) Skandinaviska Immig ranthemmet, N:ris 22—24 Greenwich Street. New York. »Ses och kontrolleras gemensamt af Svenska Missionsförbundet, Svenska Metodist- och Svenska Baptistsamfunden. Föreståndare: br Nils Henriksson. Missionärer: pastor l'. 'Mersoii [Miss/förbundets), hr Carl Samuelson (metodisternas) och miss Mary Mellby (baptisternas;. Hemmet innehåller trettiotvå rum. fördelade på fyra våningar. I källarvåningen finnas kök och matsal, ett tvättrum, tvä badrum. I nästa våning kontor, pri-Vatram och samlingssal af olika dimensioner, det minsta 13x18 fot. det största 21x4-1

med cn höjd af 12 fot. Sofrummcii, i de öfre våningarna, de flesta, 8x 15 Ini, de större 13x18 fot. äro 8 fot höga. Högst sju personer tillåtas bebo samma ruin. Ventilation genom fönstren. Huet uppvärmes medels kaminer. Omgifning och grannskap kunde vara bättre, men i Hemmet råda snygghet och ordentlighot. Kosthållningen är £od. Priser: 25 cent pr måltid. 25 cent för nattlogis, $ 5 00]ir vecka (Br mat och rum r mansperson och d'U0 för

kvinna.

B 3) Luther-Hemmet. eller Lutherska. Immigrant- och Sjömanshemmet, N:o 11 Ilenry strcet, Kast Boston, M.iss.. äges och kontrolleras uf Evangelisk-Lutherska Augustana-142 EMIGRATIONSUTREDNINGKN. BIL. lf. DTVANDRINQSVÄSENDKT I SVERIGE.

.Synoden. F9mttwUn: Swenson. Missionär: pastor C. B. Swanson. Hemmet innehåller tjugosex rum, fördelade på fyra vällingar. Kontor 14','jxlß fot och 11 fot högt. Damernas väntsal samma storlek. Sjömän inhysas i särskild afdelning. Matsal 10x27 fot, kök 13 x 17'/t fot. Sofmmmeii ä öfre ndagWM variera i storlek: 18x16 fot. 14> Iti fot samt det minsta 13/8 fot,, med en liöjd af 10 fot i ena våningen oeh 8 fot i den andra. Hiir linans fyra badrum oeh lavatorier. Högsta antal personer i ett rum är tre Dessutom finnas särskildt rökrum, tvättrum oeh bagagerum. Huset äger centraluppvärmning från källaren, upplyses med elektricitet och är väl ventilerad t. Nyligen i nrcdt för sitt ändamål oeh beläget å hörntomt, ser det inbjudande och hem trefligt ut, Kosthillningen är gud och priserna äro: 20 cent pr maltid, SR) cent pr dygn för mat oeh logis, $ 4'50 pr vecka.

4) The Immigrant-Home, N:o 72 Marginal streot, Kast Boston, Mass., äges och kontrolleras af »the Womcn'» Home Missionarv of the American Methodlst Church». Förestås af fru Alnanda O. Clark, hvilken, liksom ock inrättningen, iir svensk, ehuru kontrollerad af amerikanskt samfund. Hemmet, innehåller trettiotre rum, fördelade pä fvra våningar, med ungefär samma inredning som de förstnämnda, äfven med ungefär samma dimensioner i rummens golfyta och höjd, oeh iir försedt med centraluppvärmning. Högst fem personer bebo ett rum tillsamman, utom i källarvåningen, där vi funno ett stort rum med nio siingar och ett ännu större ined aderton sängar. Dessa användas dock ej utom i fall af ovanligt stor tillströmning af gäster. I denna våning tinnes ock ett litet kapell. Hemmet, Som upplyses med elektriskt ljus, utmärker sig för allmän renlighet och inbjudande snygghet. Kosten är god och priserna äro: 90 cent pr dygn för mat och logis, s 3'50 för män och 3 oo för kvinnor pr vecka.

5) Skandinaviska Sjömans- och Immigrant-Hemmet, N:ris 109 111 Webster street, East Boston. Mass., äges och kontrolleras af Österns Missionsförening inom de svenska kongrcgationalistförsaniIingarna I de östra staterna. Förest,is af pastor Oscar Lindegren. Hemmet innehåller trettiotvå rum, fördelade på fyra vällingar oeh källarvåning. I första vaningen kontor. 16x20 fot. 11 fot. högt: rökrum 12 x 15 fot; tjänstepersonalens rum uf liknande storlek. 1 källarvåningen: kök 15x20 fot, 81/» fot. högt; matsal 15x25 fot. något afstängd från dagsljuset. Ett inbjudande kapell med sittplatser för omkring 100 personer I öfre våningar' sofrum af medelstorlek 10x15 fot, II fot. höga, samt fyra badrum oeh lavatorier. Huset, är uppdeladt i tvänne afdelningar, en ior s jömän oeh en för immigranter och undra gäster, och äger centraluppvärmning samt upplyses medels gns. Kosthållningen är i allmänhet god, och priserna äro: .S 1'00 och 75 cent pr dygn fiir mat och logis, $ ö'50 och 4 so pr vecka fiir män oeh § 4'oo och 3'Sn pr vecka för kvinnor.

Slutligen torde vi böra nämna, att, ehuru förenämnda immigranthem äro i första rummet afsedda för immigranters skydd och hjälp, do dock icke sällan anlitas äfven af svensk-amerikaner, särskildt då de anlända till New York eller Boston pà genomresa till fäderneslandet.

New York den 12 oktober 1907.

Mauritz Stolpe, pastor vid Gustaf Adolfs kyrkan i New York City, Ordf.

5. G. Öhman,

pastor vid Maria-Kvrkan i New Britain, Conn., Sekr.X. Den amerikanska invandringslagstiftningen.

Infor de öfverströmmande folkvågor, som sedan årtionden till-huka svallat mot Nordamerikas kuster, har den stora republiken länge känt sig rik nog för att välja oeh vraka. Numera finnas många bestämmelser afsedda att lörhiudra ovälkomna invandrares 'nflyttning. Men omsorgen härom inväntar icke immigranten först vid bans ankomst till den nya världen: den möter honom redan i den stund han ämnar afresa frän fäderneslandet.

Vid hvarje utvandrarefartygs afgång, mottager fartygets befälhafvare af vederbörande agent en lista, eller -

Manifest >, ä alla till befordran öfverlämnade utvandrare; förteckningen kompletteras med motsvarande uppgifter angående personer, som medföl ja endast såsom passagerare och alltså icke ha för afsikt att söka sig hemvist i Förenta Staterna. Innehållet af de uppgifter, som här utfordras, är mångfaldigt nog. Vi återgifva här in extenso de många rubrikerna; att öfversatta dem på svenska har ej ansetts af behofvet påkalladt. Lydelsen är följande:

t. No ön List. 2. Name in full: Christian Nantes (in full : Snrname. Age, ^rs.. Mos. — 4. Sex. — 5. Married or Singlc. — (i. Calliug or Oceupation. — 7. A Me

Rond, Write. - 8. Xationality. (Country to whicli Pasaengcr owes Political Alle-gianee). '.V llaoe or Pcople. 9 a. Whether a. Citizen of the United States or not.— 10. Last liesidcnce (Provineo, City. or Town). Address in full. and ho» long resident there. 11. Final destination (State, City, or Town). — 12. Whether having a ticket Jo such final destination. — 12 a (1). lf in transit to Canada or any country other than ' aited States, state full address to whlch von arc going: (2). Arc von proceeding to destination immcdiately ön arrival at New York. 18. State whether passcngcr paid ois own passage, or whether same has heen paid hy any other person, or hy any Corporation, Socict.v, Municlpality. or Government, and if so liv whow. — 14. Whether JP possession of doll. 50, and if less, how muck? 15. Whether ever hefore in the Lnitcd States: and if so, when and vvhere? Yes or No. lf Yfs : Year or Period of •ears, Where? — 16. Whether going to join a relative or frieud. and if so. wliat relative or fricnd and his her name and complete address, ineluding strcet numher (lif any).

United States Citizcns to give thcir address in America 17. Whether ever in j nson or Almshouse, or an Institution, or Hospital for the eare and treatment of the Jnsane, or supported hy Charity, if so. whieh? IS. Whether a Polvgamist. — 19. "llether an Anarchist. 80. Whether com ing by reason of any offer, solieitation, pro-'aise, or agrcenient expressed or impUed, to perform |åbor in the United States. — 21. ' ondition of llcalth. Mental and Physicat. — 22. Whether Deformed or Crippled, na-"re. lengtj, 0f time, and eause. — 23. lf of other than British Nationality, and already |widing iu the United Kingdom, statc original port. of arrival in United Kingdom. — r*- Personal Description: lleight: Fcct, lnches; Complexion; Colonr of: Hair. Kves-*a,'ks of Identification. — 25. Place of Hirth.

I>essa listor undertecknas af vederbörande fartygsbefälbafvare och beedigas a' honom vid ankomsten inför vederbörande immigrant-tjänsteman. Likaledes skola »manifesten» undertecknas af fartygets läkare eller, om sådan icke med-144 EMIGRATI0N8UTREDNINGEN. Jill,. Tf. UTVANDRINGS VÄSENDET I SVERIGE.

följer, af annan läkare, som af fartygets ägare därom anmodas. Läkaren skall ined ed styrka sin behörighet, vidare att ban undersökt hvarje å listorna upptagen person och slutligen att manifesten enligt hans uppfattning äro fullständiga oeh korrekta beträffande allt, som rör passagerarnas hälsotillstånd.

På grund af dessa »manifest sker sedan, såsom här nedan nämnes, vid framkomsten till Amerika den undersökning, af hvilken såsom resultat, framgår, huruvida resp. passagerare skall tillåtas landstiga eller icke.

Att närmare ingå pa Förenta Staternas invandriugslagstiftning oeh dess historia, har icke synts fålla inom ramen för Emigrationsutredningens uppdrag. Ktt angifvande af de viktigaste nu gällande bestämmelserna har dock ansetts låta sig till fullo försvaras.

Redan sedan många år tillbaka ha Förenta Staterna ägt en restriktiv invandringslagstiftning. Allt efter som antalet immigranter ökades och procenttalet af icke önskvärda» främlingar till växte, gjordes lagarna allt strängare. Att dessa lagar, sådana de nu äro och så som de tillämpas, i viss mån bidraga till ett urval bland immigranterna är sannolikt; härom vittna åtminstone de skaror, uppgående till flera tusental årligen, som i de amerikanska hamnarna förvägras att landstiga, samt de ännu mycket större hopar, som af ångbåtsbolagen afskiljas i enibarkeringahamnarne. Anmärkas må att de fall äro sällsynta, dä skandinaver återsändas. Enligt en uppgift skall detta år 1006 hafva skett beträffande 84 skandinaver och 16 svensktalande ii n nar.

Förenta Staternas nu gällande invandringslag är antagen af kongressen den 20 februari 1007 och bärer titeln An art to regulate the immigration of aliens into the United States. Den kompletteras genom en serie

departementsförordningar af den 1 juli 1007. Dessutom kvarstå några spridda bestämmelser ur lagar af äldre datum.

Enligt dessa författningar handhafves högsta uppsikten öfver invandringsväsendet af cn Com missioner General of Immigration, under öfverinseende af the Secretarv of Commerce and Labotir. Under honom sortera Comnns-sioners of Immigration för de särskilda invandringshamnarna samt därunder en hel stab af underordnade inspektörer och tjänstemän. Dessutom tinnes en Immigration Commission, bestående af tre senatorer, utsedda af Senatens president, tre medlemmar af Representanternas Hus, utsedda af dettas talman, samt tre medlemmar utsedda af Unionspresidenten. Donna kommission har att verkställa undersökning angående allt som rör immigrationen samt meddela Kongressen de resultat hvartill den kommer och de åtgärder den anser behöfliga. Presidenten äger ock befogenhet att utfärda inbjudningar till internationella konferenser och att utsända särskilda, ombud till främmande länder i och lör reglering genom internationella öfverenskommelser af immigrationen till Förenta Staterna.

Utgifterna för immigrationsväsendet bestridas i sin helhet af den s. k. Immigrant. Fund, hvilken bildas dels genom en skatt af fyra dollar, som àngbatsliniernu hafva att erlägga för hvarje immigrant, dels genom böter för öfverträdelsen af hithörande författningar dels genom andra i samband med immigrationen inflytande penningmedel.] > kn a m erikan8ka in v a nprino s la (18ti ftni \ (i k n.

145

Följande kategorier af personer äro författningsenligt förbjudna att invandra till Förenta Staterna:

1) Idioter, sinnessjuka, epileptiker, personer som varit sinnessjuka under näst föregående fem ar eller förut haft. tvä eller Here anfall af sinnessjukdom;

2) Personer som lida af tuberkulos eller farliga, smittosamma sjukdomar;

3) Medellösa personer och sädana, som kunna antagas falla samhället till last. 1 allmänhet fordras att immigranten skall inneha tio à femton dollar förutom biljett till destinationsorten;

4) Personer, som icke innefattas bland föregående kategorier men som genom läkareundersökning befinnas lida af sådan andlig eller kroppslig svaghet, som menligt inverkar på förmågan att vinna lifsuppehälle. Sädana personer kunna dock mottagas, om af Sekreteraren för handel och arbete godkänd säkerhet, om minst fem hundra dollar ställes för att de icke skola blifva en börda för det allmänna;

6) Personer, som äror dömda för eller sotn erkänna sig hafva begått någon vanärande förbrytelse, vittnande om moraliskt, förfall. Häri inbegripas icke rent politiska förbrytelser;

0) Polygamister eller anhängare af månggifte;

7) Anarkister, eller personer, som äro anhängare af eller försvara ett våldsamt omstörtande af Förenta Staternas styrelse eller styrelse och lagar i allmänhet eller mord på ämbetsmän;

8) Prostituerade, eller kvinnor som komma till Förenta Staterna i och för prostitution eller i annat omoraliskt syfte, samt personer som ombesörja införandet af dylika kvinnor;

il) Kontraktsarbetare, d. v. s. personer som förmåtts att invandra genom Erbjudande af eller löfte om anställning eller till följd af muntlig, skriftlig eller tryckt öfverenskommelse att utföra arbete at' något slag. Undantag medgifves för kvalificerade arbetare, om dylika af ifrågavarande slag icke kunna erhållas inom Förenta Staterna; undantagna äro vidare artister, föreläsare, feligionslärare, lärare vid universitet och läroverk och andra utöfvare af lärda yrken samt personer anställda uteslutande som personliga eller hustjänare;

10) Personer, hvilkas öfverresa bekostats af andra eller som af andra erhållit understöd för resan, såvida det icke pä tillfyllestgörande sätt ådagalägges, att personerna i fråga icke tillhöra någon af ofvanstående kategorier "ch att öfverrcsan i'-ke betalts af korporation, bolag, förening, kommun eller främmande lands regering, vare sig direkt eller indirekt;

11) Ilarii under sexton års ålder som icke åtföljas af endera eller bägge foräldr arne, med förbehåll för Sekreteraren för handel och arbete att. medgifva undantag.

Med ledning af de här ofvan omnämnda »manifesten» sker i landstig-""igshamnen inspektion af immigranterna samt förnyad läkareundersökning, "var och en, som därvid synes utom all misstanke, tillåtes genast att land-s'iga, men sädana, om hvilka tvekan rader, kvarhallas i och för vidare underökning af cn Board of ipecicd inquiry, hvilken består af tre medlemmar, utsedda af iminigrantkommissarien i resp. hamn bland de tjänstemän, som generalkommissarien betecknar som lämpliga för detta uppdrag. Pä denna "àninds afgörande beror, om den misstänkte får släppas i land eller ock återsändas dit, hvarifrån han kommit. Utslaget kan dock öfverklagas hos Sekre-

termen för liandel ocli arbete, antingen af immigranten själf eller af en medlem af undersökningsnämnden; det, bör ske såvidt möjligt 48 timmar löre afgången af det fartyg, med hvilket immigranten eljest skulle återföras.

Hvarje främling, som förklarats oberättigad att invandra, skall om möjligt omedelbart återsändas till det land, hvarifrån han kommit, och pa det fartyg, som transporterat honom öfver. Kostnaderna för uppehållet i land liksom för återfärden skola bestridas af fartygsägaren.

Återsändandet kan på order af generalkommissarien uppskjutas, om personens ifråga vittnesmål är nödvändigt för beifrande af brott mot immigrationsförfattningarna; dock icke om ban är behäftad med farlig, smittosam sjukdom. \r den refuserades tillstånd sådant, att ban skulle hafva allvarligt men af att strax nödgas resa åter, skall ban kvarhållas för erhållande af nödig vard på bekostnad af immigrantkassan, tills han utan risk kan afresa. Skulle den refuserade af eu eller annan orsak vara urståndsatt att reda sig själf, och ban är åtföljd af en annan person, af hvars hjälp han är beroende, kan denne också förbjudas att landstiga, och åugbåtslinien är skyldig att återföra honom jämte den refuserade. Hvarje främling, som på olagligt sätt inkommit i Förenta Staterna, d. v. b. på annan tid och ort än iininigrant-mymligheterna föreskrifvit, och som fallit samhället till last på grund af omständigheter som förefunnos före landstigningen, skall på order af Sekreteraren för handel och arbete tagas i förvar och återsändas till det. land, hvarifrån han kommit, inom tre år efter landstigningen. Återresan jämte halfva kostnaden för transporten t.ill deporteringshamnen skall betalas af den kontraktör, kopplare eller annan person, pä hvars tillskyndan ifrågavarande person olag-ligen införts till Förenta Staterna; om sa icke kan ske, bekostas transporten t.ill deporteringshamnen af immigrantkassan och rosan därifrån af ägaren till det fartyg eller den fartygslinie, hvarmed personen anländt till Förenta Staterna. Finner Sekreteraren för handel och arbete personens tillstånd sådant, att ban är i behof af särskild vård, äger han att anställa lämplig person härför, som skall medfölja till destinationsorten; kostnaderna härför bestridas pä samma sätt.

Införande af eller försök att införa i Förenta Staterna personer, som icke vederbörligen godkänts af en immigrationsinspoktör eller som icke äro lagligen berättigade att landstiga, straffas i hvarje särskildt, fall med böter om högst ett tusen dollar, eller fängelse i högst två år, eller bägge. Införande af kontraktsarbetare straffas i hvarje fall med böter om ett tusen dollar. För hvarje person, behäftad med idioti, sinnessjukdom, epilepsi, tuberkulos eller farlig smittosam sjukdom, hvilken fraktats öfver t.ill Förenta Staterna och om hvilken det kan visas, att ban redan före afresan varit behäftad därmed och att detta af läkare bort kunna konstateras, skall vederbörande fartygs ägare eller agent böta ett hundra dollar.

Uestämmclser finnas ock för utöfvande af liknande kontroll öfver immigranter som taga vägen öfver Canada eller Mexico.

Den behandling, som immigranterna få undergå vid mottagningsstationerna, synes, att döma af resandes berättelser, ej alltid ha varit den mest humana. Angående; mottagandet i New York (hvilket förr skedde vid det s. k. Castle Garden invid Battery Park, nu å Ellis Island, en liten ö vid inloppet till staden) yttrar sålunda en skildrare frän 1890 (P. "Waldenström, Genom Norra Amerikas Förenta Stater): »De stackars emigranterna behandlas mera säsoni transportgods än som mänskliga varelser.Den amerikanska invandringsi-agstiftningen.

Belysande är en rapport frän immigrantkoinmissarien Williams, ingifven till Förenta Staternas regering i oktober 1902, däri synnerligen skarpa anklagelser riktas mot immigrantrayndigheterua i New York. I »är yttras, enligt referat i Stockholms Dagblad för den 28 oktober 1902, att tjänstemännen vid inspekterandet af invandrarne begagna de sig af de godtyckligaste och mest barbariska metoder. Antagliga invandrare blefve godtyckligt underkastade de största obehag, under det att andra, icke antagliga, insläpptes. Den mat, som gåfvos invandrarne, vore af den sämsta beskaffenhet, och de behandlades brutalt, Penningutpressningar praktiserades, oeh äfven mutor togos. På grund af en oduglig och ohederlig läkarbesiktning och i samförstånd med ängbåtsbefälhafvarne toges invandrare, behäftade med farliga, smittosamma sjukdomar, in såsom friska. Betecknande vore att tvä tusen invandrare inom ett ;ir fallit det allmänna till last. Kommissarien betecknade förhållandena såsom oefterrättliga.

Det har försports, att regeringen gjort kraftiga bemödanden att afhjälpa missförhållandena, och tillståndet torde alltså nu i någon män ha förbättrats.XI. Påverkan till utvandring fran svenskarne i Amerika.

Under en föregående afdelning (sid. 92) har redogjorts för de upplysningar, som kunnat vinnas angående emigrantvärfningen i Sverige, sådan den utöfvat» oeh utöfvas af agenter, ombud oeli mera tillfälliga värfvare. liedan af dessa upplysningar och af dem, som här nedan offentliggöras, framgår, att

den egentliga och stora emigrantvärfningen i våra dagars Sverige bedrifves af svensk-amerikanare.

Denna emigrantvärfning är af hufvudsakligen tvänne olika slag. A ena sidan är det svensk-amerikanarens naturliga längtan efter anhöriga och vänner, som drifver honom att söka få så många som möjligt af dem öfver till det nya hemlandet. A andra sidan är det pä besök hemvändande svensk-amerikanare, som, för att skaffa sig själfva fri resa och därjämte provision, ofta samvetslöst förmå en Ini del af hemtraktens ångdom att göra dem sällskap pa återfärden.

Allt detta är af ringbàtsbolagen och deras representanter satt i fullkomligt system. Och här träffas utan tvifvel en af grundorsakerna till att utvandringen från Sverige är i våra dagar större, än landets ekonomiska förhållanden af sig själfva skulle göra behöfligt och förklarligt.

Af den mångfald påpekanden häraf, som kommit Emigrationsutredningen till banda genom upplysningar fran länsstyrelserna och andra myndigheter, ma några här återgifvas.

Het är icke sällsynt, att svensk-amerikaner, som besöka fädernebygden, under sin härvaro öfvertala släktingar och vänner att medfölja dem vid deras återresa till Amerika såsom tjänare eller arbetare hos dem själfva eller deras grannar och vänner därstädes.» (Krouolänsmannen i Östra härads andra distrikt, Jönköpings län.)

»Utvandringen från distriktet har skett och sker mestadels till Norra Amerika, och de som utvandra lockas vanligen därtill af personer som för flera eller färre år sedan emigrerat och återkomma till hemlandet samt vid besök hos släkt och vänner genom mer eller mindre sanningsenliga uppgifter om utsikter till bättre utkomst i främmande land taga eller locka med sig syskon och andra öfver dit.- (Västbo härads andra distrikt, Jönköpings län.)

»I)et bar förekommit, att utvandrade svenskar vid tillfälliga besök i hemorten, säkerligen i ett flertal fall uti mer eller mindre egcunyttigt syfte,påverkan tILT, utvandring från svenskarne i amerika. 149

påverkat hemmavarande att utvandra, dels genom direkta, icke alltid upp-fyllda, löften om ekonomiska fördelar, dels ock genom ofta öfverdrifna beskrifningar a det främmande landets företräden. Holt naturligt hafva ock svenskar, som hyst någon tanke]>a emigration, vändt sig till dessa individer för erhållande af rad och upplysningar. Dessa personer hafva därvid tillika rekommenderat don lillje, å hvilken de själfva skolat, färdas, samt erbjudit sitt bistånd, såväl under själfva resan som mod platsanskaffning i det främmande landet, och det har pä sådant sätt ej sällan händt, att de återvändande svensk-amerikanerna efter några månaders vistelse i det gamla landet dragit bort, följda af ganska stora skaror arbet sk raftigt folk. Enligt hvad ryktet velat förtälja, hafva dessa

värfvate ej lämnat sin hjälp för intet-Någon gång har den kontanta ersättningen uppgått till Id kronor af enhvar i sällskapet. Huruvida de äfven af vederbörande ångbåtsagent njutit någon godtgörelse har ej med visshet kunnat utrönas. (Kronofogden i Sunnerbo fögderi, Kronobergs län.)

Kort före jul och midsommar hvarje år besökas vanligen såväl städerna som landsbygden af några manliga individer, s. k. svensk-amerikaner, hvilka längre eller kortare tid vistats i Amerika. Det heter, att dessa svenskamerikaner gjort lustresa öfver Atlanten endast för sitt nöjes skull samt för att hälsa pä bekanta och släktingar, hos hvilka senare de vanligen taga bostad under vistelsen här, som plägar vara 2 å :) månader. Dessa amerikanska gäster äro vanligast rutinerade och spekulativa personer, briljerande med det amerikanska guldet, och loforda mycket deras nya fädernesland. Fram på vårsidan, i april eller maj. eller senhösten, i oktober, försvinna dessa fosterlandsvänner; i och med detsamma, eller omedelbart därefter, begifva sig stora flockar svenska emigranter öfver Malmö eller Göteborg pä väg till Amerika. Man kan med visshet antaga, att dessa ofvannämnda svensk-amerikaner under sin vistelse i förra hemlandet i all enskildhet värfva emigranter °ch att dc stå i sold hos eller på annat »ätt äga gemenskap med emigrantbolagen.» (Kronolänsmauncn i Allbo härads mellersta distrikt, Kronobergs län.)

»Emigranter, som en eller annnn gäng besöka hemlandet, bidraga i ickc obetydlig mån till den stora utvandringen. Äfven om dc själfva icke 'skurit guld med täljknifvar', som man säger, skryta dc likväl vidt och bredt om härligheten i det främmande landet — om dc nu icke rent af drifva systematisk emigrantvärfning. Orsaken till detta annars omotiverade skryt torde kanske ickc enbart, böra sökas i svenskens benägenhet att ncrschackra hembygden men däremot rosa allt utländskt. Nej, det. vill påstås, att vissa emi-Srantlinier på Amerikarouten tillförsäkra sådana personer, som kunna värfva resande till dylik emigrantllnie, fria resor eller provision i förhållande till ttntalet värfvade, och till sådan emigrantvärfning lär en och annan på besök 1 hembygden återvändande emigrant låna sig.

Det iir ju också tydligt, att dessa äro särskildt lämpade härtill. Dc ha själfva varit i det främmande landet och gifva därigenom alltid ett större sken trovärdighet at förespeglingarna och lockelserna för nya utvandrare. Om du däri öfverdrifva, göra de sig säkerligen intet samvete öfver. Humbugen stor och grasserar på alla lifvets områden. l'a den kritiklösa och oer-'arna ungdomen från landsbygden, som under det mera enformiga lefnadssättet i hemmet lyster af inneboende önskan och åtrå efter dc hägrande förfallande och möjligheterna där ute, utöfva dessa emigrantvärfvare ett farligt "'flytande. Man kan ibland få se från en enda by en hel flock utvandra Under ledning af en gammal emigrant.» (Vinslöfs distrikt, Kristianstads län.)150 emiøratioxsutredxingex. bil. ii. utvandrinosväsendet i sverige.

»De personer som härifrån emigrera äro ofta sådana som låta påverka sig af svensk amerikaner, hvilka i stora massor, särskildt vid midsommartiden, göra påhälsningar i föräldrahemmen. Hiir gå fast otroliga historier om fattiga fiskargossar, som i 'det stora landet i väster' gjort sin lycka, och dessa mer och mindre sannfärdiga berättelser och svensk-amerikanernas sed att i tid och otid på ett skrytsamt och öfverdrifvit sätt framhålla förhållandena i Amerika torde i väsentlig grad bidraga till, att Amerika fortfarande hägrar för befolkningen som det förlofvade landet. Som bevis härför torde få anföras det faktum, att en stor del svensk-amerikaner återvända i sällskap med syskon eller bekanta, som do påverkat genom sina berättelser.> (Tanums distrikt. Göteborgs och Bohus län).

»Ett slags värfning har bedrifvits på så sätt, att heinvändande svenskamerikaner för sina bekanta samtalsvis framhållit de goda arbetslönerna i Amerika och vanligen vid sin återresa medtagit en eller flere personer, oftast släktingar, hvilka lofvat» arbete genast vid sin ankomst till Amerika, men i de flesta fall själfva fått bekosta öfverresan. Det. har ej kunnat utrönas, att sådan värfning skett för utvandraragents eller ängbåtslinies, men väl för arbets-gifvares, vanligen jordbrukare eller skogsafvcrkare, räkning, och ej heller att värfvarcn härför åtnjutit ekonomisk fördel, ehuru dock detta troligen ofta varit fallet.» (Kullings härads västra distrikt, Älfsborgs län.)

»Den egentliga emigrantvärfningén, som tidtals förekommer, utöfvas af hemvändande svensk-amerikaner, hvilka uppehålla sig här i orten några månader hos anhöriga oeh bekanta och som, när de företaga återresan, merendels

hafva med sitt skryt om Amerika lockat ett större eller mindre sällskap med sig. Härvid händer, att sällskapet uppmanas att icke köpa biljett förrän vid afseglingsorten. och betinga sig därvid värf vante ersättning såväl af resp. anghåtslinie som ock af emigranterna, vanligen 10 kronor pr biljett af hvardera parten. I hörjan af maj 1907 var här en svensk-amerikan vid namn Ed, som härifrån tog med sig 17 personer, och skulle under resan till Göteborg flera stöta till, sä att, sällskapet vid framkomsten skulle ulg i 50 à 60 personer, hvarigenom denna värfvare pä detta sätt skulle förtjäja 1,000 à 1,200 kronor.» (Bollnäs distrikt, Gäfleborgs län.)

»Anledningen till utvandringen från detta distrikt torde utan tvifvel fä sökas dels däri, att i Amerika bosatta församlingsbor i bref uppmana hemmavarande yngro släktingar att emigrera, oeh dels däri, att personer, som komma hit från Amerika för att hälsa på, i skrytsamma ordalag tala om fördelarna i Amerika; och som sådana hemkommande personer i regel äro försedda med snygg ekipering samt god reskassa, inverkar allt detta imponerande, och den gemenligen kallade »amerikafebern» griper de ungas sinnen, och säkert är, att efter en sådan visit mänga, som för öfrigt hafva det bra, begifva sig till Amerika.» (Färila distrikt. Gäfleborgs län.)

»Annan emigrantvärfning har ej förek unmit än den som bedrifvits af personer, hvilka någon tid vistats i Amerika ocL kommit hein på besök; och hafva dessa med allehanda förespeglingar lockat en bel del af ortens förnämligast yngsta och kraftigaste befolkning att utvandra. Vinsten af deras kommissio-närskap har vanligen bestått däri, att de haft fri öfverfart från och till Amerika, om de at vederbörande ångbåtslinie lyckats anskaffa tillräckligt antal passagerare. Värfningen har, såvidt bekant, endast, skett muntligen.» (Säfvars distrikt, Västerbottens län.)

Efter dessa upplysningar är det förklarligt, hvarför våra svenska emigrantagenters angelägnaste omsorg inom yrket är att möta svensk-

amerikanarn» vid deras landstigning på svensk jord, förvissa sig om deras namn och adresser och sedan med dem vidmakthålla förbindelse intill återresan, — hvarom allt uppgifter från många håll kommit Emigrationsutredningen till banda.

Brofven från släktingar och vänner i Amerika.

Äro här ofvan anförda förhållanden af stor betydelse för utvandringens förökande, lider dock icke tvifvel att en ännu verksammare faktor är den dagliga förbindelsen mellan svenskarne i Amerika och deras kvarlämnade släktingar ocli vänner i Sverige. Denna förbindelse — genom bref och muntliga hälsningar är ju af helt annan art än den ofvan behandlade trafiken, som rör sig uti geschäftsmakeriets form. Utan tvifvel skulle det vara en värde-tull källa för svensk kulturhistoria att kunna vinna någon kännedom om detta, dagligen och stundligen pågående menings och vänskapsutbyte mellan Sverige och Amerika; lüir lockas säkerligen, af de nya yttre förhållandena, mycket af svenskens innersta lynne fram i dagen.

Med hänsyn till sakens utomordentliga betydelse för utvandrings-frågan har Emigrationsutredningen gjort ett försök att förvärfva sig åtminstone någon kännedom om dessa förhållanden, genom att i cirk ul ürskrifvelsen till Sveriges pastorsämbeten inrycka äfven följande begäran:

I)å det är allmänt kändt, i hvilken hög grad bref från utvandrade anhöriga och vänner bidraga att stimulera emigrationen, vore det af synnerligt stort värde att kunna erhålla prof af dessa »Amerikabref», sont utöfvat ett så stort inflytande i många riktningar på vart. folks åskådningar under de senaste årtiondena, utan att. dock innehållet i dem någonsin gjorts till föremål för •len offentliga uppmärksamheten. Emigrationsutredningen har för afsikt att söka vinna någon kännedom om denna betydelsefulla kunskapskälla och att offentliggöra några mera karaktäristiska af dessa skrifvelser. Det- är knappast behöfligt att säga att afsikten härmed icke iir att kritisera eller förlöjliga "tan blott att framlägga fakta i en sak af stor både allmän oeh enskild betydelse. Likaså skola, naturligtvis, alla namn på personer och ställen ersättas med fingerade initialer e. d., så att ingen skall genom utlämnande af ('tt dylikt bref kunna ådragas skada. Då brefven i fråga säkerligen i de ficsta fall äro för innehafvaren af det värde, att ban ej vill göra sig af ined ('em, vore Emigrationsutredningen synnerligen tacksam att genom rastors-ämbetet få en eller annan afskrift af dylikt bref, därest sådant inom socknen finnes, som Pastorsämbetet anser lämpligt att användas för undersökningen i fråga.»

Detta föi-sök har emellertid icke slagit synnerligen lyckligt ut. Endast mellan trettio och fyrtio skrifvelser hafva inkommit, och bland ett så litet antal är det ju icke lätt att finna hvad som här sökts: de egentligen typiska skrifvelserna. Emigrationsutredningen '•ar icke desto mindre beslutit sig för att offentliggöra vid pass1">2

halfva antalet af brefven. Att en del äro intressanta nog i och för sig, kan icke bestridas; det vore blott önskligt om man funnit flere af dem som innehålla direkta uppmaningar 1 ill anhöriga att uppsöka anförvandten under hans nya förhållanden. Att sädana bref äro ytterst vanliga företeelser torde höra till de saker, om hvilka gäller att känd sak är lika god som vittnad».

Man må hoppas att den ringa början, som här göres, må leda till att arbetet någon gang upptages med större framgång. Materialet föreligger säkerligen ännu i hundratusentals nummer i svenska stugor. Dessa bref bevaras nog mångenstädes ännu med kärlek och omsorg. Deras betydelse för utvecklingen af svensk folkåskådning under det senaste halfva århundradet låter sig knappast mätas.

Nämnas må, att i här offentliggjorda bref alla namnen, pä sä väl personer som ställen, äro ändrade (såväl för- som tillnamn), att originalbrefven återsändas till vederbörande pastorsämbeten och att här gjorda afskrifter makuleras.

Denna ffång har intet skäl förelegat att ändra stafning och interpunktion. såsom skedde i de bref, som publiceras i Bilaga VIT. Här är själfva skrifsättet af stort värde såsom kulturprof.

Nr 1.

W. den 15 r> 1904.

Älskade Fredrik och Halda.

Må sa gått. Jag \ill skriva några rader och tala om att vi mår bra och önskar eder detsamma, också kan jag talla om alt. dät iir bråt här i amerika att planta mays för vi har 00 tunnland efter svänska räkning. Jag sitter ock åker pa en machia som vi plantar med, och havren och vetet och kornet står grönt ock vackert, och vete har jag sätt på 17 tunland och havre på 50 tunland korn på en 4 tunland och i dag har vi satt potatis, du frågar hur mycket jag ger för tunlandet för jorden, jag ger tre dållars tunlandet och en dällars förtjänar de här lika fort som en krona i Svärge och sä kan jag säga för dig att du har ingen bit i din trädgård som är sa tin som fälten är här öfver allt sa nog är diit, annat, slag än dina lcrkullar, här går det med macbener allt vad de kör i jorden somlig machencr liar de tvä hästar för, somliga har de. tre somliga fyra, somliga fem. vi har shelf-bindandc machyn den skal di hafva fyra hästar för, men jag kan talla om att här har de inte sa bekvämt för kreaturen som dc hade hemma här har de bara skjul ät däm här täpper de inte järsgårdar som hemma hos cr, här härkar de järntrådar med taggar på ikring vargc farm så hela amerika häyer pä järntra. och sä kan jag tala om att här lever man inte på bara bossc utan här har man egg och eggkakor och inkanäd fisk och färsk fisk och frukter utav alla slag sä nog är det annat för dig som far sitta och hålla i sillstyret och sedan åker vi ät stån med par hästar en gång i vickan, och där tar man sig en liten nube förstår du. men nog kunde det vara roligt att träffa dig gamla jök än en gäng, du var en skit som inte var i Liverpool]iä dät. där bestämda mötet som vi skulle träfas män kanske att jag hälsar på er Svänske ga bar än cn gang om det vill ga fram at för mcg.

Nu skall du väl vara snäll och svara på detta bref för nu kan du väl inte klaga för .jag inte liar skrifvet.

Mänga bjärtliga hälsningar från din gamle vän

Nr 2.

W. dän 10 s 1904

Älskade Fredrik och Ilulda och barnen Ma sa gott önskar vi eder

tack kära ni lör edert kjcrkomna bref det är roligt att fä bref i frän etler och höra att ni har hällsau äfven vi la

tacka gud för hällsans dyra gåfva jag nu kan jag tala om att vi ha brått att skörda hafre och kornett har vi skurit och tröskat med vi fick 40 tva tunner korn och dätt tröska di pä 2 timmar dätt går så för fiirligt dätt är tröskare som far frän dätt ena stället till dett andra och bara tröskar och di är tre män sen lär man skaffa många fler vi är lag sä vi hjälper varan och vi var nitton personer di kan tröska en fyra hundra tunnor för dagen när di får vara stilla pä ott ställe och \i har väll till i dagars trösk till sä dätt går nog snart för sig vi har vetet oeh hofrén otröskad och du frågar hur üi kan reda sig frits och karl män dätt går nog bra di kan skära med machinen en tio eller tolf tunland tör dagen och da är det räfsat med dätt samma så vi behöfver aldrig räfsa sädesfälten här och machinen släpar med sig banden i vissa rader där dän skall sättas af sa vi behöfver ej släpa bond här och int hänger di up dän pä störar bär som hos eder utan di bara sätter ihop dem i länga trafvar och sen får den torka och sen tröskar di dän me dätt samma på fältet där dän stär du skrifver att dätt, är dåliga tider i Amerika män inte liar dätt sett sa litt än här för dätt blir en riktigt vakker skörd här och majsen vett vi ej än bur den blir för dän blommar nu och dän är sa stor ocb läng sä dat! kan ni alldrig tro dän är som en tätt växt skog män dän blir ej mogen för än i slutet pä oktober du frågar hvar vi har kreaturen vi bar ett stort gräsland som di går pä vi har fi kor och en mär som har föl och 4 kalfvar som gär där män det är bette för sä många till och vi skall hafva Hcr kreatur till nästa år om vi lefver ocb sa frågar du om svinen och di gar i svin-gärden dän är sä stor så dätt är väll mer än ett tunland och dätt sår di tidit på våren hälften ocb när dätt far växa då släpper vi in däm sä di bir älta grönt och sä får di säd och vatten morgon och kväll du tallar om att ni har halt jökotfa och dätt hade nog varit roligt att varitt me män vi »ar knapt varit hemma en enda söndag utan vi har varit borta och kalasat ocb i söndags hade \i främmad vi var öfver 40 personer och da hade diitt. varit roligt om ni hade varit med du frågar äfter georg och ban är kvar pä samma ställe hos min syster och svåger ban har förkjänt myckett pengar sa ban är snart rika kärn

jag kan hältsa sä gott i frän honom och äfven ifrån änders han är här "u han säger att dätt är snålt af dig om du vill skrifva till honom jag kan tålla om för dig Hulda att jag har hundra kjycklingar män diitt är ej myckett "är dätt är di som har dobbelt. tler tack för bjudningen snälla Hulda män dän här gången kommer jag nog inte män jag har dän äran att gratulera dig kjära Hulda. Många innerligt kjära hällsningar till eder alla från os

Nils Carlsson.

"Ha vänligen

Lisa.154 EMIöRATIONSUTkbDNiNGEN. BIL. II. UT V äNDrInGS VÄSENDET I SVERIGE.

Nr 3.

U. den 14 de i 11 1907

Ärade kyrko herde

under Tecknad vill her med bedja kyrkoherden om Kyrko Herden vet. om det är någon kvinna vid namn af Anna Katarina Bergstedt. Detta var hennes flicknamn för om kring 24 ar sodan Jag skulle villa veta var hon flnes om Pastoren ville vara sä god ock under rätt mig om, om var hon Finnes jag sänder här med ett bref till hcnc i bendelse vist att hon skulle till hända komma detta. Hon bodde på Vedlösa ägor vid den nämnda tid och hennes Fader var mjöluare Jag skall sända Kyrko Herden en amerika daler för besväret min adräss är------Einar M.

U. den 14 do i II 1907

Älskade Anna

jag undrar hur du har det om du är vid lifvet jag har det mycket bra här det var lenge sedan vi såg varandra är du gift helle ogift om du är ogift sä kan du fa ett gott hem hos mig jag har eget hus i staden och jag förtjenar öfver I o kronor om dagen min Hustru dog i fjiol Höstas och jag önskar mig en annan Hustru jag har endast en flicka pä 11 ar om du kan komma till mig så skall jag sända dig Biljett och rospeningar tills i vår när det blir vackert väder vi lefver mycket, gott här i amerika jag har varit hiir i 14 ar jag kan Helsa i från din morbror han är här i samma stad som jag. Dctt är omkring 24 år sedan vi såg varandra du funderar väl vilken jag är mitt namn iir Einar som tjänade i Vensta vid Adolf Johanson när du var vid Andersons och du var min första fastcmö om du icke kan

komina så kan henda att du vet någon annan som har lust att blifva en god Husmoder om dessa rader skulle nå dig sä var god och skrif ined detsamma och liit mig veta hur du bar det stält tecknar din fordna vän Einar.

min adräss är — — —

Jag skall skrifva några ord på engelska j am Loved joy of all my Ilart j hav hin drbning af bort joy j hoppes dat joy vill bi inv vife

Respechtifulli

Gödd Bye

j am sand joy one vorm Zeiss.

Nr 4.

L. nov. 17 1906

Kära pappa, broder och svägerska.

Tack för brefvet som jag bekom häromdagen, jag ser ni skall stanna kvar ett är till på er plats, och jag tror om man liar någorlunda betalt sä är det ingen idee att flytta för att arbeta det får man göra hvar man är, det är roligt, att höra att ni har hälsan alla sammans och att pappa är hos er, han blir väl kvar hos er öfver vintorn tänker jag. Jag önskar om han kundo komma och hälsa pä mig också men det är ju tör långt och besvärligt för en gammal maniska att ge sig ut så långt.

Jag hade bref från Lisa i gar kväll, dom har hälsan nu allesammans hon skrifver om dom har 3 pojkar och den äldsta är ej mer än 3 år, så det måste ju gå undan med smått,ingarne i Uppland. Jag har ej haft brefpåverkan tiIil utvandring från svenskarne i amerika.

138

i fr an er, blir 2 är vid jultiden så jag kan inte första bur det. kommer sig till att ej brevena har gått fram, kanhända du ej har skrifvit rätt adress. Jag har ej haft, bref frän Lisa pä ett ars tid så jag har inte hört mycket Iran Sverige i sommar. Emma har varit till uppland i sommar, hon har ju rik 'igt bra vid Marne, Lisa skrifver om att Emma skall till Asa skola nästa sommar kan hon bara lara sig något der skadar det nog inte, Jag skref till henne i vintras och fick svar medsamma, men jag har ej kommit mig till att skrifva igen, det är ju inte annat än liknöjdhet, för t.id liar jag ju haft, men nu äfter som jag blifvit i farten med det här arbetet sä skall jag skrifva till henne också. Det är väl inte längre emellan hvar Olga är och Ardalcn än ni kunde väl hälsa på hvarandra någon gäng, ni skrifver ej om hur hon bar det, och Emma hade ej heller reda därpå. Emma tror att Axel tänker ge sig ut på sjönn i höst, men hon viste ej säkert, trifves ban inte med att vara bonddräng så vore det bäst att ban komme öfver här för hiir är rum för många millioner människor ännu. här uträttas många stora arbeten både pä landet och i städerna. Flickor isynnerhet är stor äfter-I rågan äfter, för dom som är födda här i landet dom vill inte tjena, dom tycker bäst om att arbeta i fabriker och handelsbutiker, sa ni kan förstå det blir dugliga husmödrar af. Om ni skulle höra Olga vill resa hit sa hindra henne inte för hon tar sig bättre fram här än hemma, Jag fråga henne i ett bref om hon inte ville komma hit men då hade hon alla möjliga ursäkter jag törs ej uppmana henne flera gånger om hon inte skulle trifvas här sa ||lefve det min skuld som narra henne hit men om bon vill komma sä skall jag försöka låna henne pengar om hon ej har till resan. Du skref om att niorbror i Sandbro var död ocli Emma hon säger att Jan Anders är död, hou tror ni får ärfva eu förfärlig summa pengar, hvem som än ska.ll ärfva honom sä har ban väl inte sä rysligt mycket öfver, liaiises skjutvapen är väl det mästa.

Jag höll på att glömma tacka för kortet det var ju mycket bra. Du är dig nu, din hustrn tycks vara mycket yngre än du är och den lilla tycks vara en söt välfödd flicka. Jag var och tog kort i somras men det blef inte bra sa jag tog endast profkortet, men tänker att göra ett. försök till. Jag börjar se gammal ut nu må ni tro så det är ingen vacker lek att se på. •nen så fort jag far sänder jag.

Hälsa pappa sä mycket jag iir kry intill nu och trifves ganska bra här, "nskar att någon af mina syskon ville

komma öfver också, jag arbetar fortfarande kvar i samma yrke men ej i samma fabrik, jag har arbetat för Cn svensk ända sedan jag kom hit. tills 2 månader sedan dä slutade ban sin attiir. Erlandsons hälsar så mycket till pappa, ban säger, att repringen som Pappa hjelpte Erlandson köpa innan ban reste från Sverige bar ban kvar ännu.

mänga hjärtliga hälsningar till er alla

Nils Hermansson.

Nr 5.

S. Dec. 18:th 1896

My Dear Parents!

Efter som jag inte hört något från Eder pa mycket länge, så får jag 'ftta höra ifrån mig samt underrätta att jag fortfarande är vid god helsa och "lår bra.

Här har varit ocli är fortfarande ganska fint väder, ehuru det nu skall '»allas vara vinter och rätt uppe i jultiden, ehuru vi inte vet mycket af den156 emigrationsutlledningen. bil. ii. ut v andeinqs väsendet i sve1uge.

högtiden här i landet. Men vi liar nog högtider här i landet också må Ni tro. -lag är fortfarande qvar på min gamla]|lais sa jag kallar det som ett hein här nu ty jag är sa gammal nu här att jag har lika bra reda på något af hvarje som hemma.

Well något, nytt har jag inte just att skrifva om vidare, endast att vi har fatt ny president här i landet, sa att det ser ut. som tiderna skulle blifva bättre men tar naturligtvis lite tid. Kan undra hur Ni mår nu för tiden hoppas att Ni är vid god helsa och inte föräter Er på svinhufvud nu i helgdagarna eller dricker för mycket julöl. —

jag tänkte förlidet är vid jultiden att. jag skulle fira jul i Sverige i år men när jag tänker vidare pä saken, hvad skall man göra i Sverige endast arbeta för surt bröd och salt sill och jag fruktar att det blir för hårdt för mig nu se'n jag en gäng blifvit afvaud med det — och att resa just för att strax ga hit igen det betalar sig inte utan att jag skulle resa i nästa sommar till utställningen i Stockholm. Jag funderar på saken ännu inen vet inte hur - skall vidare låta höra därom framdeles, om det blir något utaf. — —-

Erik Persson har blifvit bonde därhemma sag jag i ott bref frän Gotland häromda'n, men han vill hit igen hade ban sagt det undrar jag inte på, ty det är så med alla och hvarför gå hemma i Sverige som bonde och betala dryga skatter till Sveriges lathundar Ao sir Sverige har varit och är fortfarande ett slaflaml; ty mer de arbetar, högre skatt skall dem betala, men så är inte här i landet. Visserligen iir här också lite skatt för fannarn att betala men långt ifrån som i Sved en, ty fast jag inte varit här mer äu en liten tid ännu så bar jag varit här länge nog att se att här är bättre än i Svoden på alla vis. — —-

Ar det någon som skall resa hit frän Alby i vår jag känner ingen där annars skulle jag hjälpa dem få arbete om de inte har någon bekant här förut men det är väl ingen som gör som jag — reser på vinst och förlust utan att ha någon att resa till men jag gjorde det och har ännu inte haft orsak att ångra det.

Well I most. close now for iny letter is getbing long

Your most affectionate Son

Sven Eriksson.

Nr 6.

M. den l8/l i 907.

Ni hör talas om i Sverige, att det är dåliga tider här, men säg at dom att det bara är »Löst Prat», det är Storgubbarna i Sverige, som diktar i hop tör det de skall fa folket låta bli och resa till Amerika. Jag liar 30 dollars i månaden. Jag har läst tidningsurklippet, och hvad de skrifver där om Amerika. Jag vill också skicka ett par bitar, så ni kan liisa, hur dom skrifver här.

De säger i Sverige, att man får arbeta så väldigt hårdt här mon det är inte sä farligt som dc skriker till. De har maskiner till allt hvad man skall göra, så det går lätt och bra.

Maten här är gauska god, de bar om hvardagarua lika styf mat som på kalas i Sverige och ägg får man äta som potatis. Hvad som anbeträffar tvätt och kläders och strumpors lagning, sä ombesörjer Frun det, de tvättar här elt par tre gånger i veckan, så man behöfver inte gå med några lortiga kläder. Ni undrar om det är någon godtemplareloge här men det. är detpåverkas tim. et v ändring krän svenskarne i amerika. 1 ">7

int.0, oeh inte behöfs det beller, för jag har inte sett en full, sedan jag kom hit har. Det. ar vanheder här att supa, röka eller snusa. Det händer ju, att en del här ro |wi r eller snusar, mon dc tär vara ett skoj här.

Jag har ej mer att skrifva till or för denna gäng utan 1000 kära hälsningar till er alla.

Nort Amerika.

Karl Ågren.

Nr 7.

S. Nov. 30 190G.

Älskade föräldrar! 1 mitt sista bref till syster bad jag henne att komma liit. Jag vill nu upprepa samma bön till eder. Låt henne komma hit, om hon vill, och förbjud henne icke. Ni kan inte ana, huru hjärtligt jag önskar, att hon vore här! Om hon vill komma, skall jag sända biljett till henne, ty jag har en väninna bär, som lofvat att sända biljetter för mig; och kan min syster äfven fä ett hein hos henne, tills hon kan tala engelskan, vilket bite alls är svårt. Ja, kära föräldrar, min syster vill alls inte bliva utan vänner. För det första vill hon hava sin broder här och för det andra en trogen väninna, som jag vet. vill mottaga henne med gysterlig kärlek och lämna henne hem hos sig, så länge hon vill.

Sigfrid Nilsson.

Nr 8.

i*. sy» 190-.'.

Kära anna må vel önskas af oss får Matilda ej komma för dig är det nugot. anat som binder henne hemma hur är det med dig har ni helsan Onel är stor jag har ej mer att. skrifva för denna gong jag tänker att. Matilda vül komma en annan gong bon kunde fa det bra här bli fort gjeft lä granna kläder det tycker var Hicka om.

C. M—n.

Nr 9.

O. den 13 Febr. —07

Älskade broder! ma väl är min önskan. Jag får här skrifva några rader t'11 Dig och tacka Dig för ditt kärkomna bref, som jag bekom för en tid s'! om qvällen, •hig liar cn timme middag uti, också har jag en 25 minuters väg att gå, och spdan innan jag tär tvätta mig och sa blir klockan mycket, sä har jag svenska tididngar att läsa och så kommer mosters: Anna och Magda bit. om qvällen '"land, sä var morbrors broder Axel nere, dä var vi till operahuset en qväll "ch till Jntana teater den andra, sa fick vi aflöning i måndags, dä var taget jörsenat, sä jag fick gä hem och sedan tillbaka igen, dä var hon 9 innan jag 1,11 hem vell min förtjänst för Januari var 59, 60 daler det är skilnad mot ! svedcu nu har jag betalt 80 daler på min resa så nästa manad sedan är Jag fri yell li-ire broder om Du vore här så kunde Du fa känna andra dagar jin hos »vedens snåla bönder ty dem glömmer jag aldrig vell kära broder del ,ir endast vid järnvägarna, som di vill att, di ska vttra 21 år men det gar1")8 EMIORATrOXSrXBEDXIJfaBS. bil. ii. utv.odringsväsexdet i sverige.

att saga att nian iir sa så att arbete det felas ej minsann vell Du kan tänka Dig att nu liar jag endast, varit här i fyra månader och så har jag snart, betalt min resa har kläder och finheter annat än i sweden och så är jag i det stora guldlandet amerika hvad tror Da jag hade haft om jag hade varit i sweden intet alls är jag öfvertygad om men

kommer Da hit så skall vi snart hjälpa dem hit allesammans vell kära broder helsa mamma att nu är det hon som sederar att ga nte i sommar hon kan be bönderna gå till hell. det iir nog att pappa och Du är slafvar hos dem jag skall nog sända dem litet ibland bara hon sederar att gå och knoga hvarje dag vad har hon för det bon far gå cn hel vecka och får ej sa myckel som jag pa en dag hvad skilnad iir det då på amerika och sweden vell kära broder haf tack för ditt kort som jag fick till min födelsedag, det var roligt att höra att Du iir frisk nu igen Du var sjuk länge kära broder vell jag kan tala om att Svenssons broder Carl han har gift sig med cn svenska som kom från Sweden i fjol di reste till Salt lake ja hon tjänar der nu och han reste dit sa att ingen visste om att han skulle gifta sig men nu är ban bär i qväll och bon också vel jag får snart sluta för denna gång med många tusen kära helsningar till mamma och pappa samt Anna och Sofi och Emma samt alla bekanta ni varder allesammans helsade af moster Anna och Sigrid samt af Svensson och Anna men först och sist varder Du på det hjärtligaste hälsad af din broder Godboj Oscar vi har sommar bär om dagen nu är all snö borta så Du skall tro att här är fint nu om Du blott vore här sä liuge Du nog bättre än i sweden men det är nog svårt att lemna hemmet det. vet jag Jag får skrifva mer nästa gång.

O. Eriksson.

Nr 10.

I. d. 2 december 1893-

Kära vän och broder Gunnar.

Tack skall du hafva för det bref som jag fick för några dagar sedan det var snällt att du svarade mig genast. Du må tro att det är verkligen rolig' att få bref från en god vän, när man är så långt bort ifrån vänner och släktingar. Du talar om att du har varit försumlig mot mig, det har du vist intet det iir tvärtom jag som har varit det. Jag vet inte hur jag var när jag reste, jag kom inte ihåg att säga farväl åt alla bekanta som jag hade. •lag var så nedslagen de sista dagarna innan jag reste, sä att jag inte kom ihåg hvad jag gjorde, men det blef bättre sedan jag kom i väg från hemlandet. Du skrifver att du skulle ha viljat. träffa mig för sista gängen, men jag vill hoppas aff vi skola träffas åter en gäng om vi får lefva några år till. Det är lättare att här förtjäna sä mycket sa att. man kan göra sig ca tur till Sverige, än att i Sverige förtjäna så mycket att man kan resa till Americka. Det kostar nämligen blott fortio till femtio dollar att, resa till Sweden, och jag förtjänar lika lätt en dollar här som jag förtjänar en krona i Sweden. Jag har nu på fyra manader förtjänt så mycket, sä att jag ka" betala igen de tvåhundra femtio kronor, som jag lånade till resan. Jag tänker skicka dem oin några dagar till Sweden. Jag liar äfven skickat tretio kronor till far och mor till Jul. Men jag kommer inte att förtjäna sä mycket i vinter, ty det iir ondt om arbete bär på vintern. Jag har dock fått arbete hos en farmare i vinter, men jag får inte mer än åtta dollar i månaden och fritt allting, Jag behöfver dock blott arbeta åtta timmar hvar dag. Jag bar nu ' en tre veckor förtjenat cn och en half och två Dollar om dagen och maten-påverkan tiIil utvandring från svenskarne i amerika. 138

Dc hafva nemligen bär skördat Majs ocb det arbetet betalas efter Acord, sa att jag liar kunnat förtjänt litet mer. Annars betalas en arbetare här med 'jugo till tjugofem dollar i månaden. Men Tlct är blott åtta månader 0111 aret, den andra tiden arbeta de vanligtvis för maten blott, men det blir blott några timmar hvar dag när de sköta om djuren. Jag skrifver och det är sanning att en arbetare, som arbetar bos cu boude bär i America har flera gånger båttre än dou, som arbetar hos en bonde i Swedeu. Det finnes Svenske arbetare, som arbetar liiir och som äro gifta i Sweden, som skickar hein en åttahundra kronor till sin familj hvarje år. Men är det bra pa det viset så är det sämre med klimatet bär, det är så förskräckligt varmt pä Sommaren och så kallt på vintern, ünder hetatste tiden på sommaren visar termometern ända till 100 grader varmt efter Fahrenhaits hvarenda dag. Nu i dag när jag skrifver detta bref är det riktigt vinter, det snöar oeh blåser att ingen meniska kan vara ute, men vintern är dock kortare här än i Svedeu. .lag vet inte om jag kommer att stanna här på trakten längre än till våren, jag kommer nog troligtvis att resa någon annanstans till våren och söka arbete, .lag tycker inte riktigt om att lefva här ute på slätten, det tinnes ingen sjö och ingen skog här och det är svårt att lefva det förutan, når inan är van vid det. Alla som äro här i America tänker inte på någonting annat än att förtjena pengar, och den som vill spara pengar lülr han skall arbeta hos farmarc. Det märkliga är att jag har kommit till ett County eller Landskap der inga spritvaror

får försäljas. Det går verkligen bra utan spritvaror, Jag har inte sett en rusig meniska sedan jag kom till denna trakt. Folket här är ett bra folk, och det fastän en stor del inte har hört talas (|m någon Gud eller någon religion. I-Iär i folkskolorna undervisas inte heller barnen i någon reliegon, men jag ser ingen skilnad på barnen för det. Du skrifver alf. många som reser till America förgylla)- det och skrifver att det är bättre här än hvad det är. .lag kan hälla med dig om det, ty den som reser till Amcrica föreställer sig vanligtvis att han här skall förtjena pengar nian att behöfva arbeta sä hårdt. Men det är inte sä man får arbeta mycket hårdare här än hemma i Sweden, oaktadt det, att arbetstiden är något kortare, •'ag kom inte att omtala i det förra brefvet att jag arbetade fem dagar i f liicago, jag har tegel och bruk och liade l dollar 75 cents om dageu. Huset blef färdigt, sä att jag fick inte arbete der längre. Det är vanligtvis det törsta arbetet, som alla som reser till någon stad här i America fär försöka, och är det då någon som inte är van att arbeta så hårdt sä blifver det svårt. Derföre skrifver jag äfven denna gäng att ingen, som inte är van att arbeta sa hårdt, skall resa hit till America. Det var dock blott åtta timmars arbete, t>' murare och snickare hafva här i Chigago blott åtta timmars arbetsdag.

Men för fruntimmer är det, bättre att arbeta här, jag menar nu den som skall tjena. De hafva här mera betaldt, och det är äfven mvcket lättare att tjeu a. här än hemma i Sweden. Det märkliga här är att. cu Jungfru här aldrig borstar några skor at, sitt herrskap titan det får de göra sjelfva. Ku tjenare säger alltid du at dem hon tjenar hos, føresten alla meniskor säger !'är du åt hvarandra både i städerna och pä landet. Det skall blifva svårt oni mail kommer till Sweden nägon gäng att vänja sig utaf med det.

.la nu har ni Jul i Sweden när du lar detta bref, här i Amcrica fira dc |"te Jul så högtidligt som hemma. Jag önskar jag skulle vara i Stockholm ' Jul hos vänner och släktingar, men jag är dock glad att jag kunde skicka llem cn slant till min lär och mor, så att. dc kunna fa fira Jul ordentligt.

Jag slutar nit brefvet för denna gång önskande dig af allt hjerta en glad 0ch treflig Jul, ocb med den önskan att du skrifver till mig snart igen.

Axel.

Nr 11—20*.

.Yr 11. M. the 18:tli dag of nov. i 888.

To tlie pareuts liomc in the Old country.

How do you do? May friend.

Jag har i fredags den 15 dennes erhållit ert bref af d. 29 Oct. jag har således 2 bref att besvara nu, och mycke att skrifva om. det aldra värsta är: jag liar nätt om tid, Ity att jag gar i qvellskola nu, 2 timmar hvarje qvell und. Lördag & Söndag q. om Söndagen gar jag till kyrkan 2 gånger pr dag» och pä Lördagsqvell bar man alltid något att göra. 10 timmars arbete och 14 timmar att äta och hvila pä, men de sednare vill ändå icke räcka till. Men, som sagt, jag vill idag, afrita njigra stycken »kråkfötter» till svar pä: åtminstone det förra brefvet. Ni ma icke tro att jag går här och sörjer, ock l|änger hufvudet som kanske en del af er därhemma. Nej! jag sätter allt upp hufvudet jag, sålångt och högt som halsen möjligen medgifver, sä att. man ser ut. som en äckta »Yankeé» och gentleman bör göra. Och sedan slösar jag icke bort min tid bland dåliga bröder, det kan ni se af det, att jag går i qvellskola. Skola och undervisning erhålla vi fritt, man behöfver blott köpa sig en a. b. c. bok att börja pä, men den har jag redan gått igenom, och läser nu i boken därnäst. Om man kan tala Engelska språket så kan man icke läxa det ändå, och jag vill lara båda delarna. Men nu om Americas största och viktigaste nyhet: 1'recident- m. fi. andra val. Republiken har segrat med stor majoritet och llerrison är invald till I're-eidcnt. den n. v. »Cleveland» (Democratens Frccidont) är nu ändtligen undanträngd. Republiken, är det parti som gjorde förenta staterna fria frän Englands ok, och gjorde desamma till verdens väldigaste samfund. Sä länge som nämnda parti voro de styrande, gick Amerika framåt (för den arbetande klassen mest). Men snart uppstod ett annat parti: Demokraten. De segrade och har nn i 24 år haft Americas förnämsta handlingar omband, och under denna tid har America gått tillbaka i de ||esta fall. Som sagt: Republiken har åter vunnit seger, med glans, och arbetaren ni. ti. väntar bättre tider, hvilka redan har börjat. Alla verkstäder äro i större liflighet än vanligt, t. o. in. der jag arbetar tillströmmar

stora beställningar, och jag har nu arbete der till jultiden, da alla snickare ishops» stänges i brist på arbete och öpnar sedan på våren. I'å det »shop» der jag är, arbetas hela vintren, men endast de äldsta arbetrarna far arbete. Här har varit nätt om arheto i sommar, så att många har fatt gå syslolösa, helst nycomlingar, och de får känna det svårast. Man hoppas på bättre tider nästa är. Het förefaller er komiskt säger ni, att jag flyttat Föreställ Er: man lefver på ett ställe, har ensamt rum. och säng. Husfolket har rättighet att göra hur de vill, och do gifva dig en kamrat som talar ett för dig obegripligt språk, och som du icko vill lära, ban orenar hvar ban gar fram. ban har dåliga bröder som kommer och hälsar pä rn. m. m. m. Och du vet ett hyggligt ställe tvers öfver gatan som vill ha blott en »boardar» flyttar du icke då? Jo helst när du slipper göra »flyttkalas», utan kan bära dina saker själf, i en gång, eller 2. Här i America är inte ovanligt att flytta en gång i veckan, gå, och inte säga mer än Hood- bey! ! Finnen (den stackarn) har inte gjort mig något ondt. är ni dumma, eller är ni vidskepliga. Republiken: som vill hafva det. som det nu är, och Demokraten som vill upphäfva all tull, och låta salonerna existera.

* Följande tio href härleda sift från samma person.påverkan tiIil utvandring från svenskarne i amerika. 138

Äfven här är öfverfullt af tolk pä grund af den stora Emigrantströmmen sä att många gn utan arbete här i staden och naturligtvis får den nykomne vänta, därför tycker ban ej om America. Jag erhöll god plats så fort jag önskade, men det var för det jag var snickare. Jag var verkligen gynnad al' lyckan, och många har undrat hvarför jag kunde komma på ett sshop'. Ja, mänga har kommit dit efter mig men de ha genast fått adjö, ty de (för- mäuuerna) har ansett att de icke kunnat litra sig, ehuru de kanske varit goda snickare. Och jag får säga att det icke var godt första vickorna för mig. Men nu har jag slitit, mina hundsvottskor till en god del. Jag kan icke vidare säga, ty ni förstår det icke. Och det är förresten omöjligt. Min dagbok skall ni snart få, kanske om fjorton dagar. 1'. J. Erlandson liar jag 'eke träffat ännu, ehuru jag har sökt efter honom, han har Hyttat ifrån det ställe dit. adressen är, oeh de vet. inte hvart, men han är här i ÄI. det vet jag, sänd tnig hans nuvarande adress, iläll ni icke sändt det i förra brefvet. Lindberg skref hein till gamla landet igår. Gharley arbetar nu på ett annat l>iugstor» (apotek) helt nära der jag lefver, endast (i qvarter, llör ni mor ni skall icke ropa pä mig ty de kan ni väl veta att jag inte bör; utan var glad att jag har det sä godt här, och skrif mycket när ni skrifver ett belt ark, jag kan läsa det, skrif om mina jäntor därhemma. Och sörj icke far "ch mor då alldenstund jag har det sa godt. Helsa alla mina gamla väner! Hin bror och Eder son.

Nils Enqvist.

Mr 12. M. the 25:th day of nov. 1888.

Hallå liror!

Det iir nu jämt en vicka sedan jag började skrifva detta bref. Tack för inånga nyheter. Du frågar om jag skaffat, mig ett. Amerikanskt klappträ. O, B«! I don't carr for the American Ladies, tbey arc not good for mi. I Wont a Swedish girl some tirne» Vos sir . Men nog kunde jag få sådana för inte om jag ville som får hus i brudgäfva, som äro värda lika mycke som en fjäring i Småland. Meu buren kan vara vacker och foglcn ful, och vill inan icke ha foglcn, så far man inte buren. Men hälsa dina fästemör ifrån din bror som lefver i United states». Du frågar om jag tror att du kan taga dig bättre ut här i America. Det kan du säkerligen. Och om man icke vi|] stanna här, så kan man vända om tiil gamla landet igen när man varit här några år. Gör man det, så har man också varit ute i verlden och s«tt och lärt någott och det. under den tid då man ic.ke kunnat uträtta något |br sin framtid i gamla landet, utan varit det man var, (som du säger), Här "an man också lägga något tillsido under lidén, men det :ir omöjligt i Stve-rteii. j|,nr är ovilkorligen mycket bättre, blott man hinner vänja sig vid allt. Klimatet är temmeligen hårdt, men ännu härdare är språket att lära, men "lott icke viljan fattas så går det fort, och när man hunnet lära det, sä har '"an också slitit ut gina flesta hundsvottskor, och sedan är icke gamla landet '"ycket i värde, fastän man kan ined saknad och längtande känsla tänka l'à sin barndoms-byggd i det fädernesland som kostat så mycke svenskt blod, "j6" som ändå inte kunde gifva dig riktigt nog af allt det som detta framför '"a audra jordens länder storartade land kan gifva dig. ,1a de flesta har en •ten längtande känsla till sitt gamla land, men hvarför resa de icke hein dä? "•när det. icke kostar mer än 30 Dollar, eller en månads arbete? Som sagdt v,'l du resa hit, min bror, sä tror jag mig kunna hjelpa dig ur första klämmorna som möta en nykomling. Att fä arbete,

iir hårdt tör en nykomling.1(>2 KMIGRATtONSUTRKDNINGEN. BIL. fr. IITVANIIRINGSVÄSKNDET I SVERIGE.

Mig var lyckan bevågen. Goda snickare, murare, skräddare, får det temmeligen godt, allt efter som de sköta sig. Men jag vill ingen locka hit, utan du far göra som du själf tycker. Men det tror jag, att du ångrar det icke om du reser, ty det liar jag ilnnu ej gjort ocb kominer aldrig att göra det, ty jag har ingen orsak dertill.

Hur långt det iir till M. skall jag siiga en annan gång. Med Helena bar jag brefvexlat 2 gånger, men icke ini på länge, det är jag som iir den försumlige. Jag sänder "A »petcher» till Kr. Dig en, Hulda en, och mor och far en, ni får sätta en i ram, om ni vill. Jag hoppas ni icke missuppfatter färgerna på »the pitcher . Ett fotograf återgifvet- endast anlctsdragen och formen. De kosta $ 2,00 lör 12 st. Låt mig veta hvad ni tycker iiudä. Ja nu är kl. 11 på söndags qvcll, och ni har redan haft Er natt, ty ni har måndags morgon kl. (i och tröskar viil otta som bäst.

Kärleksfullt till fatber, mother, brother and sistor.

Till Er kära föräldrar och syskon får jag efter nära 14 dagars väntan skrifva til! Eder, svar pä ert bref af juldagen. Jag har helsan och arbetar tör hvarje dag och når fortfarande i qvellskolan. Ni frågar hvad roligt jag har haft i jul, ocb om jag var i kyrkan julotta. Jag arbetade bela julafton och juldagsmorgon kl. 4 gick jag i en Tysk-katolsk kyrka, för att se deras lustiga Gudstjenst. Kl. 5 gick jag i en Svensk ev. luthersk. Här brunno ej ljusen svagt, ty här gagnas elektriskt ljus. Rästen af dagen tillbringade jag hemma på mitt rum i ensamhet, och mänga slitande tanker riktades till julen i Barnaby och bur sälla ni voro i edert hem, firande gamla landets jul. Ja var viss om, bror, att om du kommer hit, sä får Du med saknad mänga gånger tänka pä gamla landet: dess herliga nejder, der ens ungdomstid har blomstrat, dess ljufva milda klimat med dess helsosamma luft som gör hvarje svensk så röd pä kind, och mycket annat tår man sakna. Sitt ungdomslit och dröm får man lemna i gamla landet, för att sedan lefva ett tungt. lif. nedtryckt lif. fattigt, på i den vägen, angenäma känslor. Man kan väl tycka att man är mätt och trött af allt som gamla landet förmår giva, men man får snart sakna det när som man blifver mätt pä americas storbeter ocb dess bulrande lif. Ja, jag får icke siiga härmed att jag bar hemlängtan ocb bar det ledsamt, tv jag har det rikligt och godt. lag har stadigt arbete, ocb bar blifvit befriad frän att taga »spaden» såsom många goda bandtvärkare får göra när de komma bit, ty här är inget afseende till personen om det är en grefve eller t. ex. en student, bar de inga anhöriga eller pengar att lefva på, så ma han vara tacksam för att kunna fa det simplaste arbete som fins. Jag haf set.t mänga sädana. Ilär går många utan arbete, året rundt, och särskildt nu i vinter, ity att bär är ingen snö och skogsarbetet är instält. Du frågar om jag kan komma hein och spela apropua. Men nog kommer jag hem till Sverige en gäng till, det gör jag, safter few years-, ty jag tror icke att jag vill blifva »yankees. Jag kommer, jag kommer, dä fjerran ifrån Helt oförmodadt till eder åter. Kusin Erlandson fick jag bref ifrån sista vicka, han är i skogen, ocb arbetar nu, ban kommer snart till M. ('harly har rest, med en doctor till en liten stad i närheten af 1). Han arbetar troligen i »Drug" stores. Jag hör Ni var sjuk i julas mor. Sörjer ni dä sä hårdt mina föräldrar för det att jag rest ut i verldeu och tär lära mig något annat ä»

Nils Enqvist.

Nr 13.

M. Jan. 27. 1889.

Till hemmet i Sverige!påverkan tiIil utvandring från svenskarne i amerika. 138

Sveriges iwithholding», och lära sig »veta hut». Här lefver jag mycket säkrare än ni derhemma i gamla landet, ty jag behöfver icke befara frucktan att Hyssen kommer och spisar frukost med oss. Till sist får jag tacka för (litt. bref, bror Axel. det är så roligt att få veta något om Er. Hur ilr det nod fästemörna dina? Och mina? Jaså Malmborg är mock. Jag är ej "ivcket ledsen för det. Han skulle bara resa från spisen och lära sig weta hut,. Siig till honom desse ord med helsning från mig: »Nils seys»: you are a son of a bets, and wi don't kare for you at al. because you are a rogh*. Hur gar det. ined din resa Axel? Helsa Daniel Månson från mig och Lindberg. Helsa mina gamla bekanta. Kärleksfull helsning från mig till Er föräldrar och syskon.

Teknar Nils.

Nr 14. M. March the 1st 1889.

Till hemmet i gamla landet.

1 fredags den 22 febr. erhöll jag Ert bref af d. 4 s. ni. jag ser däri, bland annat, att ni har helsan i det närmaste. Jag får och säga att jag har varit begåfvad med en stadig helsa ända tills i fredags då jag blef hastigt sjuk, men nu är jag frisk igen. Dagen förut slutade jag arbetet på »the shop]iå grund af att en hisklig vinter just nu börjat hvarföre arbetet tog slut, emedan inga beställningar iugår. Men det är godt att få hvila sig litet, jag har arbetat i 8 månader nu, utan uppehåll och det fins icke en bland hundra af nykomna som kan göra det sa bra. Som sagt, här är lite kallt nu. »30—35° below zero». lika med: 34—37 Celsius. Detta kan man säga är vinter, ocli lyckliga ni i gamla sveriges milda klimat. Ni har snart den ljufva vårtiden i sverige med dess fögelkvitter och allt. Här får man icke höra sådant, endast ett obehagligt tjut eller skrik. Jag tår säga att (|vellskolan är slut, nu. Jag har lärt mig så mycke der, så att jag kan nu läsa. Engelskan och förstå den temmeligen bra. Jag skall nu börja gå i sång-OCh spel-skOla 2 qvcllar hvarje vicka (fri undervisning) sa att jag kan spela "är jag kominer hem till Hr, på »the organ». Jaså ban är färdigmålad nu och efter hvad jag hör så är det gjort, väl och snygt och blef billigt också. Jag sänder »a tive Dollar» för densamma. Ni får vexla den i Wexiö pä nå-(?On bank. hvad som blir öfver, så dela lika mellan Eder. Jag kunde visserligen sända hein mina pengar, men jag får större % här, men om ni vill flagna dem derhemma, så skall jag sända dem. Lat 111ig veta det. Tänker du på din resa ännu bror Axel. Jag hvarken kan eller vill råda dig häri, men jag säger: att om jag nu vore i Sverige, och viste så mycke som jag nu vet, sä reste jag ej till America. Men nu är jag här, och den brännande tanka som flammar i så mången svensk ungdoms själ. den flammade äfven i "'in, men är nu blifven stillad. Jag får härmed icke säga att jag ångrar "litt steg, ty det har jag ingen orsak till. Om jag ej hade föräldrar som letde hvilka har uppoffrat alla sina själs- och kroppskrafter för sina barn, för att få det, oberoende i detta lifvet, sa skulle jag tänka mendre pä gamla landet. Men un t,ill saken om hvilken linie som är bäst,, och hvilka du bör taga om du reser. Hvita stjärnline är herycktad för bra, Ankorline är bra , v den har den största och bästa ångare st 'ity of Home» på den reste jag, "in jag skulle resa. (iuionline är och hra 0111 man reser på Alaska» eller "Arizona- ty de äro snabbgående ångare, men der är dålig föda på den linien sa, jag rekommenderar Ankorlino och dess ångare »City of ltome». Och sodan är det bra att. icke ha för mycket handbagage att bära på. jag hadde för166 e mig r a tio N 3 c t r e d nin g e n. bil. ii. utvandringsvüsendet i sverige.

mycket åtminstone hvad föda angår, jag hade för en hel familj, (så att min jenta hade kunnat ga med också). Insyltad sill, god ost, smör, lite coguac, slagbröd. lite tort kött, men icke för mycket sa att du får göra som jag, ta liajjar och andra ofullkomliga bestar till djur med det.. I öfrigt är det ingen konst att resa. man behöfver blott följa med och tyda orden »come on<»gat there» >come ön this way». Sedan iir du hjertligt välkommen till min adress, och får du alltid en svensk eller norsk som visar dig tillrätta. Du får förlåta mig för det jag ej skref genast, men jag kunde inte skrifva förren jag blef frisk. Till sist hjertligt kära helsingar frän Eder son och bror i det fjerran vester.

Kärleksfullt

Nils.

Nr 15. M. d. 23 march 1889.

Till hemmet!

Jag får nu börja med det så ofta förekommande, nenil att skrifva till gamla landet. Först får jag börja med att jag eger helsan och mår som göken i Sweden när ni får detta bref. Jag har nu haft fritt en månad hvilket har gjort mig godt ity att man i detta land efter 8 månaders arbete kan behöfva lite vederkvickelse, dock hoppas jag att få börja innom 14 dagar, emedan beställningar börja nit ingå till The shop>. Ni vill veta huru stor daglön jag har, och huru mycket man kan lägga tillsides i månaden. Från 1 Juli till 1 Dec. sistl. är hadde jag "$ 1,65 pr. dag, 25 arbetsdagar pr. manad, blir 41,75 pr. månad. S 15 pr månad för »boarding» (föda och husrum) 5 dalor pr månad för kläder m. m. samt tvättning. Sedan har man $21,75 qvar pr månad. Från den 1 Dec. till 21 febr. d. å. har jag

haft $ 1,50, ty daglönen är nedsatt under vintermånaderna emedan de få bekosta oss värme och elektrisk belysning qvellar och morgnar. Jag skulle således kunna tjäna mig omkring 250 Dollars pr år om jag hade varaktigt arbete året om, men det är icke en ibland 50 här i landet som har det så. Dock de som varit länge på -the sliop» arbeta bela året för en daglön af 2,00—2,50 Dollars pr dag, och då förslår det bättre. Men det. är sa här: att har man arbete 3/* at' aret så iir man utan arbete den fjerde l/i delen och helst nya amerikanare sådana som jag, Dock, har jag råkt ut för en god plats, och iir, utan sjelfberöm, omtyckt, bådo af basen och mina kamrater och arbetade längre än min tur tillstöd. Stora skaror af arbetare, som nu äro hemkomna frän skogsarbetet som pågar hvarje vinter i norra Minnesota och Wisckonsin m. fl-platser, äro nu utan arbete och väntar pa att jernvägs- gatu- och sågverks-arbetet skall börja. Här ser ut att blifva en dålig sommar och tänkte jag icke pa att en gäng ga tillbaka till gamla landet, sä skulle jag resa till stilla hafskusten, och stana der i California och Washington. Ni frågar hvad jag egentligen görV Jag kan omöjligen rinna svenska ord för att benämna allt, emedan det har alls ingen likhet med gamla landets saker. Men mod några ord kan jag kalla det: inredning till bonings- och handelshus samt kyrkor, både för polering, fernissning och målning såsom: fönster, dörrar, virandor, kyrkstötar, poster, polare, m. m. Ilus bygges här ganska eget t. ex. först lägges syllor och tunnor af 2x7 pa kant, på detta ett golf af sämre bräder sedan uppsättes stolparna 2x4 stumt på detsamma. Bjelkarna 2x7 hvilar I1» en i Stolparna infälld slår 2x4. Tverträdet 2x4 lägges stumt på topparna af stolparna, och sedan spanten 2x5 med eti hak i stumt mot tverträdet, spant.erna skäres icke halft i hvarandra i toppen; utan vertikalt. Allt, endastpåverkan tiIil utvandring från svenskarne i amerika. 138

spikas tillsamman. Yttersidan af väggarna beklädes först, med sämre brädor sedan tjokt papper, sedan med liggande brädfordring öller tegel. Pä insidan påspikas smala lister pä stolparna och sedan rcvetcras på dem med kalk och sand. Ofta göres 2 lager at' revetering dock så att det ena lagret blir emel-lan stolparna, inuti väggen och bildar ett tomt rum på ömse sidor, med pane-let förfares pa samma sätt. Det är sådant Lindberg gör, och kallas fördenskull »Plasterer». taket pä huset bildas på samma sätt som i Sverige. Golf-ven af trä eller cenientskiffer lägges pä understa golfvet, med papper emellan hvardera. Jaså. Ilelena är i K. Till medclpunt.cn af K. från M. är omkring ito eng. mil = 13 */2 s\. mil. Huru gick det med Fredriks amerikaresa? Eller är det någon som skall resa i är? Huru mår ni mina föräldrar? Ni skrifver aldrig något till mig nu. Ni får icke undra på att jag icke uppfyller mina bref med religiösa svermerler, ty jag finner sä mycket annat, att tala om. Dock må ni hvar och en i sin stad, se till att vi gör det rätt och godt är, och i allt handlar som en rättskaffens man. Jag går 'ill kyrkan 4 gånger i veckan 2 gånger pä söndag och 1 gång pa Tisdags och Lördag qvell, ty jag är medlem i Ungdoms-och sångföreningen dersammastädes. I'. J. Krlandson har jag icke träffat sedan i höstas da ban reste till Hillwater, för att sedan begifva sig till skogen, men vi har hrefvcxlat, ban kommer hit i sommar. Charley har jag icke set.t eller hört af på länge, han

tyckte ej om mig ty jag ville oj deltaga i hans.....och icke låna honom

pengar, derför skrifver oj till mig. Helsa Daniel frän mig och lians son Axel, som liar helsan och mår bra. Er själfva får ni hälsa från er son och bror

Nils.

AV 16. M. d. 24 March 1889

Dear Brother Axel!

How do you do! Mister Enqvist. Jag får härmed i korthet besvara •litt bref med några ord särskilt till dig, ock för att kunna gå direckt pa saken ma jag utesluta det gamla goda brcfbörjningssättet. om: »fatta pennan ' hand och uptockna tv det. är ju klart att pennan måste vara i handen när •»an skrifver, såvida personen i fråga har någon hand, för annars får ban fatta den med foten, liksom jag såg en handlös neger göra i förra vickan och cu Kines som höll den i munnen. Om jag skrifver till mina jäntor? You bet» sa Engelsmannen. Det gör jag vist det, och bon skrifver till mig också, "ch jag fär med djupaste blygsel liksom alla andra, ungherrar, som har blifvit 'ångade i Amors nät, tillstå: att en mera iin syskonlig vänskap är rådande "niellan oss, för alt. icke tala om kärlek sä stor och djup. att man jagar en kula genom hjernan när man erfar dess ljufva liemmelska känslor, liksom cn at (fetta

lands patrioter göra ibland. Och sedan kominer vi till detta lands "oss som i husligt bestyr betydligt står tillbaka i förhållande till vart gamla lands älskvärda Fröken, men som i klädsel och manér vida öfverträffa de Sistnämnda. Dock var jag lite sheiierad af deras turnyr att börja med i det att jag ständigt tyckte mig se cn tredje person bakom oss ocli hvarhelst en tredjo person är så är det förinyeket, helst när man finner sig nöjd med den '"an bar. Ock dina jcntar och fröjdeblommor mar bra hor jag. helsa dem '•an mig. Du beder om dc upplysningar jag kan lemna om America. De ill'o icke sä många, ity att jag icke har varit annorstäds än här i staden sedan jag kom hit, men samfärdseln är stor bär i America och särskilt sedan JaK nu bar lärt mig läsa detta lands språk, (hvilket iir ganska hårdt, det "äräaste cn ity kommen kan ga igenom) sä gäl- det an att inhemta kunskaper166 emiörationsutkbdningen. bil. ii. ut v ändrings väsendet i sverige.

häruti. Jur tror att det. bästa man kan göra här i landet är att taga sig cn »farm» (landtgård) dä eger man ett hem när man icke längre är ung, särskilt som nian kan få en sådan för ingenting mot följande vilkor: 1. att bygga bus på densamma som man kan lefva uti under hvilken tid som helst. 2. att lefva på farmen minst t månader hvarje är i 5 är. 3. att uppodla ett vist antal acro» hvarje är i 5 år, dä farmen lageligen är ens egendom. Bättre är dock att köpa i närheten af någon jernväg der man har tillfälle att lättare afyttra sina produckter. Men om jag skulle säga värden farväl ock köpa mig en farm, flå roste jag till vesterns milda klimat der de dyrbaraste frukter växa och der man icke behöfver sa stora fält för sin näring. Bäst är att, hvar man lefver, klämma i med fast viljekraft och icke bry sig om hvad folket säger. Gjorde de det i gamla landet så skulle der vara bättre också, egna sig åt blott en väg ocli sedan gä den, icke vänta tills inan blir för gammal; utan klämma i medan ungdomsblodet är varmt. Ock jag undrar vist icke på din yttran i ditt bref angående far och mor. Mau skall blifva förvånad af att blicka in i detta lands förteenden och med hvilken viljekraft hvarje (man) arbetar för ett ekonomiskt (oberoende) lif. Här tinnes äfven inånga som aldrig tänker pä sin fördel, jag vet mänga som har en daglön af 2,50—3,00 men kan knapt betala sin boarding och icke kläda sig heller, ty de förstör allt på »salooner» (ntskänknings-ställe för alla sorters drycker, spelhus, horhus m. in. m. m). Som du säger, är det nog roligt att sätta sig iu i ett civilliseradt lands seder och ordningar helst ett sådant, som »Unitid sta-tes» (Förenta staterna) hvilket i alla storheter och äfven DSelheter kan täfla med andra jordens länder. Men man blifver snart mätt af detsamma och dä far man fråga sig hvad man har lärt. sig och hvad nytta man liar lärt sig. Och hvad fördelar man hoppas? var snäll och hälsa mina ungdomsbröder. Skrif snart till mig, ett långt, bref, många nyheter, som du jorde sist..

Teknar din bror

Nils Enqvist. j\V 17. M. dc. 18 okt. 188'J.

Dcar Brother! !

Till svar å ditt bref af d. 23 sistl. får jag tacka för dina meddelanden ty de äro af stort intresse för mig. Helsan har jag och arbetar öfvertid tvä tim. pr dag emedan det sir mycket att göra >in the shop på grund deraf har jag cn daglön af $ 2 '/* c. Men nu till att besvara dina frågor. Du frågar om P J Krlandson kan tala engelska? Han kan ungefär lika mycket som jag kundo da jag hade varit här en vicka. Mon jag tror ilu kunde lara dig mycket fort, det tror jag. .lag giir nu i skola igen 2 1 s timme hvarje q ve 11; kursen skall vara i 3 månader, och betala 5 Dollar. Wi iiro 6 gossar neml. jag. 2 tyskar, 1 Engelsk 2 fransmän. Blott man har god viljekraft. sä kan man lära sig allting. Mina reskamrater liar jag ingen notis om, Helena och jag brefvexlade blott en gäng när vi nyss voro hitkoinna. Det är högst besynnerligt att hon icke skrifver hem. Charley iir i 1'. några mil utanför M. hos sina slägtingar, jag har sport honom diir. Hvarför jag flyttar så ofta'.- .la det skall du icke undra pä när du kominor och får se och taga kännedom om America. Jag kan blott säga: Här i America har mau ingen varaktig stad» »Well» jag spisar på samma ställe der jag var först nemligen »2311, 4 street N.» och jag lefver på ett annat stillle der jag hyrer room tillsamman med cn gosse från Dalsland neml. pa »42<>. 25;th ave N\. Så att bref adresserade till någon af platserna vill trätfa mig. Nej bror Axel.påverkan tiIil utvandring från svenskarne i amerika. 138

(lei gar icke att vänja sig vid klimatet här, I>ock genom att taga god vard »in sig kan nian undvika mycket; äfven invärkar det olika hos olika individer, en del gä här sä starka och friska, ja bättre än i Sverige; men de fleste sa få dc vidkännas sina skröpligheter mer än i en väg. Har du känt skilnad när du tager en droppa sprit i munnen, eller

en droppa brenvin, dä har du säkert känt huru genomträngande spriten värkar. Likadant är det med luften här, mot i Sverige, den är så igenomtrångaude sa att om man icke har mer än 10 c kallt, här, sä skall man känna det värre än om man hade 20 e i Sverige, och likadant är det med värmen. Och sa ombytligt. som det. iir. Hösten är dock den bästa tiden för jemn och mild temperatur, samt helsosam luft. Dock kan du blifva den som tal klimatet alrabäst sa det är icke vardt, att blifva för rädd. Mon man kan ju resa tillhaka om man ickc vill vara här. Men då frågar du väl: hvarför resa da icke de tillbaka inan de blifva, dödligt skadade och förderfvade? .lo. dc blygas att komma tillhaka emedan de icke har hunnit förvärfva sig bortåt 1, 2, 3 tusen kronor, ty de flesta resa de hit för att skära guld med täljknifvar men de få se huru det. blir ined det. Dock jag ångrar icke att jag gick ifrån spisen tv jag sätter värde pa att se och lära känna den verld som herren har skapadt samt lära förstå hvad det höga Engelska ordet »Gentleman» betyder, och med detsamma lära sig att »veta hut». Sörjcn icke far, mor, och syskon för mig, jag ville ickc nu så genast byta plats med Eder. förren jag blifver mätt här, fastän det. många gånger käns varmt om hjertat vid tanken på fosterlandet pä den torfva som ni far, och mor med möda förvärfvat, samt pa annat som är mig kiirt. I 'ock cu del kunde jag fä bit; meu aldrig min fädernejord.

I största kärlek till Eder alla

Nils

Helsa sä inånga som ni tror vilja blifva helsade af mig. Helsa dina

jontor bror har Hulda någon fästman.

}

Nr IS. M. d. 2:dre Okt. 1892.

Kära föräldrar och syster!

Vi sender Eder härmed vår lille Haralds fotografi. Huru tycker Ni det ser ut? Wi hafver helsan och allting går bra, hvilket, wi af allt hjerta önskar Eder.

liror Axel är ännu i Grand Forks Dakota. Skrifver han till Eder och Klara något? Jag har icke fått mera än ett bref ifrån honom sedan ban reste dit hvilket vi genast besvarade och med detsamma sände honom ett bref 'från Klara. Wi har ett sådant till honom nu soin har varit här åtta dagar, men vi riskerar att sända det emedan wi ej fått svar ifrån honom. Jag vill göra Eder en föreställning om huru vi har det. nu för tiden. Jag erhöll för Augusti manad sistl. fil! Dollars, och för sistl. September skall jag hafva 58 I 'öller och jag kan påräkna emellan 60 till GO dollers hvarje månad. Sedan kommer frågan om varaktigheten i arbetet aret. rundt, hvilket jag är nästan förvissad om nu. Tag sedan i skärskådande att, man kan lefva, eller rättare sagt, på svenska underhålla sig för emellan 25—30 Dollers i månaden för en liten familj och hafva det medelmåttigt, bra. Detta inbegriper allt utom husrum hvilket kan fåss för 7— 10 Dollers, neml. 3 rum ocii kök, regnvatten, ""unnsvatten och källare (man kan icke tvätta kläder i Minneapolis brnns-v»tteu). ßetracta sedan en man som måste arbeta för 150 om dagen 8 mån. °"U året, och syslolös 4 mån. oeh en stor familj.168 EMIGRATrONRUTREDNLVGEN'. BIL. fl. ET VAX DRINflS VÄSENDET ! SVEBJOE.

Om jag viste någon sä god utgång i Sverige sä skalle jag genast försälja hvad jag har oeh resa dit oeh återigen blifva en svensk undersåte istället för en Amerikansk medborgare ty arbetarne här äro icke medborgare numera, utan endast till namnet, 'länken Eder att förenta staterna liar en folkmängd af G5,000,000, och utaf dessa eger 25,000 personer mer än hälften af rikedomen här eller 33,000,000,000. Landet glider i händerna på de få och »Sidherns pina» eller slaveriet tager sin början. Städerna går i henderna |>a de fa, och snart är Americas förenade stater i samma förhållande som Europas riken oin det icke blir hämmat, hvilket det snart blifver ty en stor revolution eller omhvälfning förestår och är nära, nära, dä detta land skall äter blifva en Republik och ägas af folket, och om denna strid skall ske vid valurnan eller pa stridsplatsen, såsain då negern frigjordes, är äunu en fråga.

Iljertlig från Harald, min maka och mig.

Nils.

Gud är vår skapare, uppehållare och frälsare.

Jfr 19. M. d. 18:de Sept. 1893-

Älskade föräldrar och syster!

Jag har väntat sä länge med att skrifva till Eder att jag nästan blyges för att börja nu. Men si saken förhåller sig så att när man blifver sin egen och har familj, som ni väl har erfarit, så är man upptagen af härledande bestyr, och de flesta utaf mina lediga stunder äro upptagna af sådana, tillika med någon nyttig själsupplyftande studie; ty jag törstar efter vetenskap, trots den ortodoxa statskyrkan har planterat sitt ät alla häll flammande svärd, att förvara vägen till litVens och kunskapens träd. Hulda! du låt förstå i ett bref din fruktan, att jag var Socialist. Jo. min kära syster det iir jag, och det finnes ingen menniska som är mendre bemedlad och skall arbeta hårdt för sitt karga uppehelle, som icke är socialist mer eller mendre. Jag vill gifva dig några grundidéer: Jorden, grundvalen lör all näring hörer menniskorna till, den är af skapelsemagten gifven till henne och skulle icke ägas af de fä eller monopoliccras; konungar, prinsar, grefvar, baroner, prester eller stora landhällare skulle icke hvardera äga mänga qvadratmil af land och sedan låta majoriteten af sina medmänniskor slafva under dem. llort med konungar och kejsarokuson. Hvarföre skall menniskorna underhälla bela stammar af kungliga med millioner till hvardera utaf dem för hvarje ar och dessutom bygga marmorhus och beslå dem med guld för sädana drönare att lofva uti och ställa till gräl med andra nationer, kommendera ut. sina s. k. undersåtar (jag kallar (lem slafvar) för atl mördas ocli blifva pä ett grymt sätt fränslitna frän hustru och barn. Detta kallas krig. Ar detta Christligt? Ar detta ett Christligt land? Nej, och återigen nej! Den ortodoxa eller stats kyrkan i Sverige såväl som i många andra länder beder en bön pä predik stolen vid krigstillfällen om att de måtte lyckas i att mörda och slagta. Hörer Gud sådana böner? Nej! Den är djefvulsk! Christna sade: gack in i din kammare slå dörren igen och bed alltså: »Läder vår», o. v. Nationer och religioner äro så långt ifrån Christi lara som öster är ifrån vester, eller så motsatt som ljus till mörker. »Fallet, Fallet är det stora liabylon! Cppeii-barelse Ii. Katolikerna förgjorde belt och hållet Christi lära, genom att mörda hans lärjungar, Och millioner menniskor hafva sedan dess blifvit slagtadc med svärd och tortyrbänkar. Luther predikade emot dessa djefvulska läror och lyckades fa manga till protestanter (motsattare). Men hvad gjorde dessa mot-sättarc. Jo dc grep till svärdet och i 30 länga ar varade ett hjcrtlöst slag-påverkan till utvandring fjtlr svenskarne i amerika.

1(!9

lande af menniskor Hvad sade den milde, talmodige, fromme och mennisko älskande Jesus lian sade: »icke med svärd; utan med den helig» Guds Anda. Pä ett annat ställe säger en god bibelskrifvare: »Den lära som upprättas med svärd iir en Djefvulens lära.» Men till socialismen igen Ordet Socialism: betyder samhällslära, och skulle studeras af albi som älskar det goda och hatar det onda. Socialismen frägar: Hvarföre bedrifves sa mänga brott och stölder? Emedan menniskorna icke äro uplysta utan nedtryckta i fattigdom. Jordytan är tagen bort ifrån dem ocb gifven till konungars ynnest män. Penningen ett beqvitmligt medel för varors växlande, skulle iigas af folket, och icke al hypotek, privatbankar och andra anstalter hvilka bedrifva lagligt röf-veri. Bibeln förbjuder intresse eller räntor för begagnandet af penningar, och socialismen säger att det är en af de största lagliga stölder som bedrifves. Hvilket är bottcnorsakon till samhällets onda i dess oräkneliga former? Jo, okunnighet. Hvilket är orsak till okunnigheten? Jo penningen- och iire-ge-righeten hvilket bedrifves i högst skala utaf Konungar, liiskoper, Prester ocb Adeln. Sa länge dessa tillåtes att busera det fattiga okunniga folket, såsom de nu gör, i alla dess olika rigtningar, sa kan vi icke förvänta annat än lekamligt. och andligt slaveri. Här i America hafva vi de sämsta tider som varit pä 30 år, hvilket allt beror pä dålig regering och majoriteten utaf den arbetande befolkningen emotser den kommande vintern med ledsnad. Jag far meddela att Soti och jag bar en son till hvilken vi kallar Ivar Edvin» och vi äro alla begåfvade med helsan, tackat vare den store Anden, verldsaltets u]pphof och regerande magt. Por Johan Erlandson var hos oss med det medsända och har varit här Hera gånger sedan. Wi erhöllo allt. i godt.skick och var ej förutan rörda känslor som vi beskådade ocb mottog allt. detta kära ... Wi hafva visat det för våra grannar (de äro nästan uteslutande amerikanare som bo i vår närhet) ty vi äro stolta

att låta dem so att det är svensk handarbete från värt föräldrahem, och de kunna icke annat än blifva förvånade. Linnet är en klenod bär i allmänhet ocb kan icke köpas utan af dc mera bemedlade. Var icke rädd att vi gagnar något för skurtrasor ty det har allt för högt värde och bestånd i förhållande till det amerikanska spindelnätet. Din virkade duk Hulda fick genast plats pä förmaksbordet ocb upptager den förnämsta platsen. Äfven sådant är en raritet bär såväl som annorstädes, och i öfrigt allt bandarbete är alltid högt uppskattat pä alla platser af värt lilla jordklot emedan sådant iir eget. i sitt slag ocb dc tsk ön a lontfernax frukter. Wi kunna icke med tack godtgöra för allt detta. Axel lefver hos oss ännu och är lika lat som jag till att skrifva hem. lian hälsar ocb säger att ban skall snart skrifva. Jag törs knappast bedja eder alt. skrifva emedan jag väntat Sa länge. Till sist är ni helsade af hjertat ifrån Eder Nils och So/i.

Werdsaltet.s regerande magt vare med och öfver oss alla.

Nr 20. M. d. 19:th Dec. 1895.

Älskade moder och syskon!

Ja nu har jag väntat sa länge ined att skrifva att jag nästan blygs för att skrifva något alls. Men eftersom julhögtiderna tillstunda!' ocb jag anar att vår personliga frånvaro skall röra saknadshetskänslan nog, kan jag icke "åderlåta att. skrifva åtmonstone några rader. Soin ursäkt för mitt dröjsmål

jag endast säga, att. egna nödiga omtankar tör tillvaron ocb den korta "amtiden, ofta sysselsätter en människa i fullt mätt alla lediga stunder. Jag har för en längre tid vid alla lediga tillfällen som gifvits, sysselsatt mig med

"'»/«. 12170 RMroBATroNsvrruEDNiNGEx. BIL. II. (itvandhtngsväse.ndet r SVBBIQE.

studier emedan jag ernår bevista »The Civil Service Examination» (Den borgerliga tjonstgöringsexamen) i Postverket d. 6:t.e Febr. n. å. Den ärliga lö-nen iir 1.000 Dollar om aret med en manad fri. Omkring 7 till !) timmars tjenst, om dagen. Jag skulle kalla min framtid betryggad om jag vinner målet. Jag bevistade den för t.vä år sedan och erhöll då 73 % gradnation. Eller utaf de 157 sökande blef jag den 18:de i ordningen. Konsten är att blifva med de 4 första pä listan. Wi examineras i: rättskrifning, bråk och procenträkning, brefskrifning, skönskrifning, Förenta staternas geografi, stads-kännedom (lokala) samt läsandet af svårskrifna adresser. Skicklighet såväl som färdighet, tages i betraktande. Wi hafva hälsan allesamman. Harald är nu 4 ar oeh Ivar 2 1 i. Wi ha klädt pä dem byxer nu, ni kan tro de äro stolta. Här har varit en utmärkt härlig sommar öfverallt, och ingen minnes sä rik gröda. Det har ej fallet någon snö i Minnesota ännu. Jag arbetar ännu som spärvägnseontuctör och har varit den l:ste extra för omkring i månader. Jag börjar afsky detsamma. P. J. Erlandson har väl varit hemma nu en tid, jag sände en »sawseti med honom till dig Axel emedan jag ej kunde finna den gamla samt litet annat som han icke behöfde bära armarna langa pä. Helsa honom ifrån oss. Fredrik. M. Larsson och Persson frågat' mig alltid efter honom. Till sist önskar jag att ni alla måtte ega helsan och vara lyckliga. Lycklig jul och godt nyår till Eder, min Älskade moder och syster Hulda. Likaledes lill dig broder Axel och maka Klara.

Skrifven till oss efter jul.

Kärleksfullt från

.Nils och Sofi.

* * »

För hvarje dag som går komma tusentals bref från släkt och vänner i Amerika och spridits öfver bela värt land. Och dessa bref torde väl numera vara den starkaste drifkraften af alla till emigrationens fortsättning.

Af Emigrationsutredningens utlåtande hafva hittills i tryck utkommit

(april 1909):

Bilaga I. **Utvandringslagstiftning**. Öfversikt af dess utveckling och nuvarande beskaffenhet i Europas olika stater.

Bilaga II. **Utvandringsväsendet i Sverige**. Öfversikt af gällande författningar och deras tillämpning.

Bilaga VII. **Utvandrarnes egna uppgifter**. Upplysningar inhemtade genom Emigrationsutredningens agenter äfvensom Bref frän svenskar i Amerika.

Af Bilaga VIII. **Bygdeundersökningar**: 2. Jösse härad i Värmland. – 3. Vedbo och Nordmarks härader. – 5. Väne, Flundre, Bjärke och Ale härader.

Bilaga XI. **Torpare-, backstugu- och inhysesklasserna**. Öfversikt af deras uppkomst, tillväxt och aftagande med särskild hänsyn till torparklassens undergräfvande.

Bilaga XV. **Arbetsmetoder i Amerika**. Arbetsintensitet och verkstadsorganisation. Arbetsmetoder inom verkstads- och maskinindustrien.

*

Under **uppsättning** äro:

Bilaga VI. Bygdestatistik. – Af Bilaga VIII. Bygdeundersökningar: 4. Nordals, Sundals och Valbo härader. 6. Ön Öland. – Bilaga IX. Den jordbruksidkande befolkningen i Sverige 1751–1900. – Bilaga X. Jordfördelningen i Sverige och landsbygdens affolkning. – Af Bilaga XIV. Småbruksrörelsen: 1. Småbruksrörelsen å de brittiska öarna. 2. Inre kolonisationen i Preussen. – Bilaga XVI. Folklynnet och utvandringen.

*